Editura UNIVERS

Kafka se pricepe să dezvăluie pretutindeni lumina tăinuită. Ai impresia că descoperi o mare însorită cu valuri ce sînt țîșniri de lumină și în fața căreia trebuie să închizi, orbit, ochii, pentru a te adăposti la umbră.

MAX BROD

Lei 7,50

147

1970

FRANZ KAFKA • AMERICA

FRANZ KAFKA

AMERICA

COLECȚIA MERIDIANE

Desenul copertei *Damian Petrescu*

Franz Kafka
AMERIKA
S. Fischer Verlag

Franz Kafka

America

În românește de *Pop Simion* și *Erika Voiculescu*

Editura Univers

București — 1970

N O T Ă

America este opera neterminată a lui Franz Kafka şi nu purta alt titlu decît adnotarea „roman american", făcută de autor, care inaugura astfel seria marilor lui romane dedicate „dorului de libertate şi ţărilor îndepărtate". Se pare că tocmai structura neîncheiată a acestei scrieri l-a determinat pe Kafka să nu o dea publicării, în afară de un singur fragment, capitolul „Fochistul" (tipărit în 1913). Din aceleaşi motive, lesne de înţeles, cititorul va găsi, la finele acestui volum, două scurte fragmente despre care n-avem ştire unde, cum, şi în ce fel, urmau să se înscrie în substanţa întregului. Cei interesaţi au putut să afle opinii şi amănunte despre cartea *America* din suita de studii, prefeţe, eseuri, apărute cu ocazia traducerilor anterioare ori din substanţialul volum monografic semnat de Radu Enescu (E.L.U., 1968).

Este o proză cu puternice accente de realism nud, întrucîtva deosebită de filonul cunoscut al scrierilor kafkiene *(Procesul, Castelul, Verdictul)*. Mai ales în cazul de faţă, ni se pare puternic expresivă aserţiunea lui André Gide, nedesminţit admirator al lui Kafka :

„Realismul descrierilor sale (F. Kafka-n. n) impietează neîncetat asupra imaginarului, și n-aș putea spune ce admir mai mult la el: notația naturalistă despre un univers fantastic, dar care, sub ochii noștri, devine real datorită minuțioasei exactități a descrierii, sau inefabila îndrăzneală de a devia brusc spre straniu". Dacă la aceasta adăugăm particularitățile textului de față: transparență, evoluția enigmatică a „aventurii", candoarea care îl aureolează pe Karl Rossmann, personajul central, omniprezent, al *Americii*, profunzimea analitică, precum și nesfîrșita compasiune pentru cei obidiți, înstrăinați și dezrădăcinați, vom avea o imagine a narațiunii de față și, desigur, disponibilitatea de a o parcurge.

TRADUCĂTORII

FOCHISTUL

De pe vasul care intra în portul New York cu motoarele încetinite, tînărul Karl Rossmann, în vîrstă de șaisprezece ani, expediat în America de sărmanii lui părinți pentru că fusese sedus de o servitoare care îi făcuse un copil, privea cu încîntare statuia zeiței Libertății, zărită încă din larg, dar care se ivea acum parcă dintr-o lumină solară devenită brusc eruptivă. Brațul cu spada se înălța drept, de parcă atunci ar fi fost ridicat, în timp ce în jurul corpului statuar adia vîntul.

„Ce înaltă e!" își zise el, și, cum nu se mai urnea din loc, valul tot mai gros al hamalilor îl împinse treptat pînă lîngă bordaj.

Un tînăr, pe care îl cunoscuse fugitiv în timpul călătoriei, îl întrebă în treacăt: „Nu ai chef să cobori?". „Cum să nu, sînt gata!" răspunse Karl surîzînd și, ca să pară cît mai grozav, fiindcă era un băiat puternic, își aruncă geamantanul pe umăr. Cu ochii la cunoscutul său, care dispărea în forfota pasagerilor cu un

ușor legănat de baston, Karl își dădu seama, cu spaimă, că își uitase umbrela jos, în cabină. Se grăbi să-l roage pe acel cunoscut să aibă amabilitatea să-i păzească o clipă geamantanul, ceea ce pe respectivul nu-l încînta de loc, își roti privirea spre a ști unde să revină, după care o luă la fugă. Avu ghinionul ca ușa unui culoar, care i-ar fi scurtat considerabil drumul, să fie pentru prima oară încuiată, probabil din rațiuni privind ordinea debarcării pasagerilor ; fu deci nevoit să coboare un șir nesfîrșit de trepte, să parcurgă culoare care coteau într-una, să treacă printr-o încăpere pustie, cu un birou la care nu ședea nimeni, pînă se rătăci de-a binelea pe acest drum pe care circulase doar în grup, cel mult de două ori în timpul călătoriei sale. Cum nu întîlnea pe nimeni, dar deasupra sa puntea bubuia sub tropotul miilor de pasageri și îi ajungeau în auz, ca un zvon depărtat, ultimele bătăi ale mașinilor, gata să fie oprite, Karl nu mai stătu pe gînduri, bătu în prima ușă care se ivi în cale.

„E deschisă !" strigă cineva din interior și Karl, răsuflînd ușurat, împinse ușa. „Ce bați ca nebunul ? !" îl luă în primire un ins cu statură de uriaș, abia aruncîndu-și privirile asupra lui. O lumină obosită pătrundea prin hublou în cabina mizeră, unde se aflau, înghesuite ca într-o magazie, un pat, un dulap, un scaun și omul acela. „M-am rătăcit, spuse Karl ; în timpul călătoriei nici n-am băgat de seamă — dar vaporul e grozav de mare". „Asta cam așa e, recunoscu omul cu oarecare mîndrie, fără a înceta să încuie un mic cufăr, pe care îl apăsa cu amîndouă mîinile, ca să audă broasca închizîndu-se. „Dar intră odată, mai spuse omul, doar n-o să rămîi afară !". „Nu deranjez ?" întrebă Karl. „Pe dracu !". „Sînteți german ?" căută băiatul să se asigure, căci auzise multe despre primejdiile care îi pîndesc pe noii sosiți în America, îndeosebi din partea irlandezilor. „Sigur că sînt" confirmă celălalt. Karl încă mai ezita. Atunci omul apucă pe neașteptate clanța și îl trase pe băiat înlăuntru, închizînd ușa dintr-o mișcare. „Îmi sare țandăra cînd cineva se uită de pe culoar în cabina mea, vorbi omul, văzîndu-și mai departe de cufărul său. Toți au treabă pe aici, toți se holbează înlăuntru ; naiba mai poate suporta așa ceva !". „Dar pe culoar nu-i absolut nimeni", zise Karl, strivit în rama patului, într-o poziție de loc comodă. „Ei, da, n-o fi acum" bombăni individul. „Doar despre acum vorbim, își zise Karl. Cu omul ăsta greu te poți înțelege". „Hai, urcă-te în pat. Acolo ai loc mai mult" spuse omul. Karl se cățără cum putu și rîse cu hohote de neiscusința sa de a-și face vînt, dintr-o singură mișcare, spre a ajunge în patul înalt. Abia ajuns acolo, exclamă : „Doamne, am uitat cu totul de geamantanul meu !". „Dar unde e ?". „Sus, pe punte ; l-am lăsat în grija unui cunoscut de al meu. Cum l-o fi chemînd oare ? și scoase o carte de vizită din buzunarul secret

pe care maică-sa i-l cususe, anume pentru călătorie, în căptușeala hainei: Butterbaum, Franz Butterbaum". „Ai neapărată nevoie de geamantanul acela ?". „Desigur". „Atunci de ce l-ai lăsat în grija unui străin ?". „Îmi uitasem umbrela jos și, trebuind să alerg după ea, m-am gîndit să nu car și geamantanul după mine. Pe urmă m-am și rătăcit". „Ești singur ? Nu te însoțește nimeni ?". „Da, sînt singur. «Poate ar fi mai nimerit să mă țin de omul acesta, îi dădu prin minte lui Karl. Unde să găsești, cît ai bate din palme, un prieten mai bun ?»" „Și, colac peste pupăză, ți-ai pierdut și geamantanul. Ce să mai vorbim de umbrelă ?". Omul se așeză pe scaun, ca și cum buclucul lui Karl i-ar fi trezit un oarecare interes. „Cred, totuși, că geamantanul meu nu este încă pierdut". „Cu credința ajungi în rai, zise omul și prinse a se scărpina cu putere în creștetul năpădit de un păr scurt, negru și des. Pe vas moravurile se schimbă o dată cu porturile. La Hamburg, hai să zicem că Butterbaum al dumitale ar fi întîrziat lîngă un geamantan. Aici însă lucrurile se schimbă; aproape sigur că au dispărut și el și geamantanul". „E de datoria mea totuși să mă duc chiar acuma sus, să mă conving" spuse Karl, uitîndu-se pe unde ar putea să iasă. „Stai locului" îl opri omul și, înșfăcîndu-l de piept, îl trînti de-a dreptul brutal înapoi pe pat. „Dar de ce ?" întrebă Karl supărat. „Pentru că e în zadar, i-o reteză omul. Peste puțină vreme ies și eu, așa că vom merge împreună.

Geamantanul ori a fost furat, caz în care nu mai e nimic de făcut, ori a fost lăsat în părăsire de persoana aceea, deci va fi mai ușor de găsit după ce vaporul va fi gol. La fel și cu umbrela". „Vă orientați ușor pe vas ?" se interesă Karl neîncrezător; ideea de a-și găsi lucrurile pe vaporul golit de lume părea convingătoare dar, la fel de bine, putea ascunde un vicleșug. „Las' pe mine. Sînt fochist" spuse omul. „Sînteți fochist! exclamă Karl bucuros; i se păru că faptul depășește toate așteptările sale și, rezemat într-un colț, îl studie pe celălalt în amănunțime. Din cabina mea, unde dormeam cu slovacul, puteam privi printr-un hublou chiar în sala mașinilor". „Exact. Acolo am lucrat eu" spuse fochistul. „Tehnica m-a atras din totdeauna, mărturisi Karl, urmîndu-și firul gîndurilor. Nu încape îndoială că aș fi ajuns odată și odată inginer dacă n-ar fi trebuit să vin în America". „Dar de ce a trebuit să-ți iei lumea în cap ?". „Eh!" făcu Karl evaziv și, privindu-l mai departe surîzător pe fochist, schiță cu mîna un gest de plictis, părînd a-i cere înțelegere chiar și pentru ceea ce nu-i mărturisise. „Neîndoios, există un motiv" zise fochistul, și nu știai bine dacă îl îndeamnă astfel pe celălalt să-i explice cazul sau, dimpotrivă, îl invită la tăcere. „Acum m-aș putea face și eu fochist, zise Karl. Părinților mei puțin le pasă de ce mă apuc în viață". „Locul meu se eliberează" spuse fochistul și, foarte pătruns de importanța acestui fapt, își vîrî mîinile în buzunare, lungindu-și pe

pat picioarele îmbrăcate într-un pantalon boţit, de culoare gris-fer, din imitaţie de piele. Karl fu nevoit să se ghemuiască şi mai mult lîngă perete.

„Părăsiţi vasul ?“ „Exact, azi spăl putina.“ „Dar pentru care motiv ? Nu vă mai place ?“ „Astea sînt împrejurările ; nu e totdeauna hotărîtor dacă îţi place sau nu ceva. De fapt, să ştii că ai dreptate — nici nu-mi mai place. Bănuiesc că intenţia dumitale de a deveni fochist nu-i ceva serios, deşi tocmai în astfel de cazuri rişti să devii aşa ceva. În ce mă priveşte, te sfătuiesc categoric s-o laşi baltă. Dacă ai voit să studiezi în Europa, de ce n-ai face acelaşi lucru aici ? Universităţile americane sînt incomparabil mai bune decît cele din Europa.“ „Se poate, admise Karl, însă eu nu prea am bani pentru studii. Am citit cîndva despre cineva care lucra ziua într-un magazin şi noaptea studia, ajungînd în felul acesta medic, ba, mi se pare, chiar medic primar. Dar pentru asta îţi trebuie multă perseverenţă, nu-i aşa ? Şi mă tem că e tocmai ceea ce îmi lipseşte mie. Unde mai pui că nici n-am fost cine ştie ce elev sîrguincios şi mi-a fost cît se poate de uşor să mă despart de şcoală. Cele de aici sînt, probabil, şi mai severe. Nu ştiu aproape de loc engleza. La urma urmelor, cred că străinii nu sînt bine văzuţi în această ţară.“ „O ştii şi pe asta ? Atunci e bine. Înseamnă că eşti omul meu. Ia ascultă la mine. Sîntem noi pe un vapor german ? Aparţine el liniei Hamburg-America ? Întrebarea e : de ce

n-am putea fi oare numai între germani ? De ce maşinistul şef este un român ? Îl cheamă Şubal. Să vezi şi să nu crezi. Şi canalia asta scoate untul din noi, care sîntem nemţi, pe un vas nemţesc ! Să nu-ţi închipui — de furie se înecă şi făcu un gest agitat cu mîna — să nu-ţi închipui că mă plîng de florile mărului. Ştiu că n-ai nici un fel de trecere pe nicăieri, şi că nu eşti decît o biată secătură. Mie însă mi-a ajuns cuţitul la os ! Şi fochistul izbi de cîteva ori în masă cu pumnul, fără să slăbească din ochi pe celălalt. Şi doar am lucrat pe nenumărate vapoare — înşiră vreo douăzeci dintr-o răsuflare, încît îl năuci pe Karl — şi m-am făcut remarcat, am fost felicitat, am fost un lucrător pe care te poţi bizui, comandanţii mei au fost mulţumiţi, ba chiar am petrecut cîţiva ani pe acelaşi velier de comerţ — ţîşni în picioare dînd a înţelege că acolo a fost apogeul vieţii lui — în timp ce aici, pe această troacă, unde totul merge de la sine şi unde meseria nu-ţi cere cine ştie ce, aici, tocmai aici, cică nu fac două parale, stau mereu în drumul lui Şubal, lenevesc, trebuie să fiu dat afară pentru că aş lua, — auzi ? — leafa de pomană. Poţi înţelege ceva din toate astea ? Eu unul nu !“ „Trebuie să vă apăraţi într-un fel oarecare !“ exclamă Karl cu înflăcărare. Uită că se afla în spaţiul nesigur al unui vas, acostat la ţărmul unui continent necunoscut, într-atît se simţea ca la el acasă pe patul fochistului. „V-aţi înfăţişat căpitanului ? I-aţi cerut să vă facă dreptate ?“ „Dreptate ? Ia

cară-te mai bine de aici, şterge-o! Să nu te mai văd! N-apuci să asculţi bine ce ţi se spune şi te şi apuci să dai sfaturi. Cum aş putea eu să mă înfăţişez căpitanului?!" Şi, epuizat, fochistul se aşeză din nou, proptindu-şi capul în mîini.

«Un sfat mai bun nu pot să-i dau» medită Karl. Îşi zise apoi că ar fi mai nimerit să se ducă să-şi ia geamantanul, decît să împartă sfaturi care, oricum, sînt socotite proaste. Atunci cînd tatăl său îi puse în mîini geamantanul, îl întrebase în glumă: „Cît timp îl vei păstra oare?". Şi uite că geamantanul acela trainic pare că s-a şi pierdut pentru totdeauna. Se consolă cu gîndul că tatăl său, orice ar fi întreprins, n-ar fi putut afla nimic despre situaţia lui în momentul acela. Societatea de navigaţie i-ar putea cel mult confirma sosirea la New York. Karl se întristă la gîndul că nici nu apucase a se folosi cît de cît de lucrurile din geamantan; ar fi avut de mult nevoie, de pildă, să-şi schimbe cămaşa. Făcuse, prin urmare, o economie nelalocul ei; tocmai acum, la început de carieră, cînd ar fi fost normal să fie îngrijit îmbrăcat, va trebui să se arate într-o cămaşă jegoasă. Altminteri pierderea geamantanului n-avea prea mare importanţă, deoarece hainele de pe el erau mai bune decît cele din geamantan, care erau de rezervă, şi fusese nevoie ca maică-sa să le cîrpească în ajunul plecării. Îşi aduse aminte că mai avea acolo o bucată de salam veronez, pe care maică-sa i-l pusese ca trufanda şi din care gustase

foarte puţin, pentru că în timpul călătoriei îi pierise pofta de mîncare aşa că supa care se servea pe puntea intermediară îi era prea de ajuns. Acum i-ar fi fost de mare folos salamul acela pentru a-l cinsti pe fochist. Pe astfel de oameni îi cîştigi uşor dacă le strecori un fleac oarecare; ştia asta din spusele tatălui său, care cîştiga bunăvoinţa funcţionarilor mărunţi cu care avea afaceri, dîndu-le ţigări. Acum Karl n-avea altceva asupra sa decît banii, de care — deocamdată — nu voia să se atingă, mai ales că geamantanul îi era ca şi pierdut. Gîndurile îi fugiră iar la geamantan; nu putea înţelege de ce îl veghease cu atîta zel tot timpul călătoriei, renunţînd la somn, de vreme ce acum se împăca atît de uşor cu dispariţia lui. Îşi aduse aminte de cele cinci nopţi în care nu-l pierduse o clipă din ochi pe slovacul mic de statură ce dormea la distanţă de două paturi, în stînga sa. Îl bănuia că a pus ochii pe lucrurile lui. Slovacul acela nu pîndea, se pare, decît clipa cînd Karl, răpus de istoveală, ar fi aţipit niţel, pentru a înhăţa geamantanul cu ajutorul unui drug lung, încîrligat, cu care se juca sau se exersa cît era ziua de mare. În timpul zilei, slovacul avea un aer destul de nevinovat, însă o dată cu venirea nopţii, se tot ridica în capul oaselor şi se uita cu jind spre geamantanul lui Karl. Băiatului îi era uşor să-şi dea seama de acest lucru ori de cîte ori vreunul dintre pasagerii cuprinşi de neliniştea emigrării ignora regulamentul vasului şi aprindea vreo lumînă-

rică, spre a descifra încîlcitele prospecte ale agenţiilor de emigrare. Cînd apărea cîte o astfel de lumină mai în preajma sa, Karl îşi permitea luxul să aţipească puţin ; cînd aceasta era însă mai îndepărtată, ori stăruia întunericul compact, el veghea cu ochii deschişi. Această veghe neîntreruptă îl epuizase şi iată eforturile sale duse pe apa sîmbetei ! Dacă ar mai da cumva, undeva, de acest Butterbaum !

În liniştea deplină de pînă acum, îi răzbi în auz zgomotul îndepărtat, foarte îndepărtat, al unor bătăi slabe şi sacadate ; ai fi zis că sînt paşi de copii care se amplifică pe măsură ce se apropie. Se adeveri, în cele din urmă, că sînt paşi liniştiţi bărbăteşti. Cei de afară mergeau, evident, în şir indian, cum e şi normal pe un astfel de culoar îngust ; se auzea şi un soi de zăngănit, ca de arme. Lungit pe pat, eliberat de grija geamantanului şi a slovacului, Karl era pe punctul de a aţipi în dulce pace, cînd zgomotul acelei coloane, ajunsă, pare-se, în dreptul uşii, îl făcu să tresară ; înspăimîntat, dădu un ghiont fochistului, spre a-i atrage într-un fel atenţia. „Este orchestra vasului, zise acesta. A cîntat pe covertă şi acum se întorc oamenii să-şi strîngă lucrurile. Acu' totul e gata. Putem pleca. Vino !" Îl apucă de mînă pe Karl, scoase în ultima clipă de pe perete o iconiţă înrămată a Maicii Domnului, care atîrnase deasupra patului său, o vîrî în buzunarul bluzei, îşi înhăţă cufărul şi părăsi repede cabina, însoţit de Karl.

„Acum mă duc la birou ; le voi spune acestor domni ce părere am despre ei. Nu mai există picior de pasager pe aici, deci nu mai trebuie să ţin seama de nimic." Fochistul repetă aceste spuse în fel şi chip, în vreme ce — cu o mişcare laterală a piciorului — vru să strivească un şobolan care tocmai îi ieşise în cale, dar nu reuşi să-i dea decît un şut, proiectîndu-l astfel mai repede în gaura la care animalul apucase să ajungă la timp. Mişcările fochistului erau în general încete ; avea, ce-i drept, picioare lungi, însă erau prea greoaie.

Traversară un colţ al bucătăriei unde un grup de fete cu şorţuri murdare — păreau că se stropesc dinadins — spălau vase în nişte putini mari. Fochistul o strigă pe o oarecare Line şi, cuprinzînd-o de mijloc, o purtă cu sine cîţiva paşi, timp în care aceasta nu încetă să se lipească cu cochetărie de braţul lui. „Se dă leafa, vorbi el. Vii cu mine ?" „De ce să mă deranjez ? Adu-mi banii încoace", i-o întoarse aceasta şi, abilă, se strecură pe sub braţul lui şi fugi. „Unde l-ai pescuit pe băiatul ăsta frumos ?" mai strigă ea fără să aştepte răspunsul. Fetele, care îşi întrerupseseră lucrul, izbucniră în rîs.

Ei îşi văzură însă de drum şi ajunseră în faţa unei uşi care avea un fronton susţinut de mici cariatide aurite. Pentru interiorul unui vapor, asta părea de-a dreptul risipă. Karl îşi dădu seama că nu călcase pe aici în timpul călătoriei ; nu încăpea îndoială că erau

locuri rezervate pasagerilor de clasa întîi și a doua. Acum ușile despărțitoare erau demontate pentru a se face curățenie generală. De altfel, în drumul lor întîlniseră oameni de serviciu cu mături pe umăr, care îl salutaseră pe fochist. Karl fu copleșit de ceea ce vedea în jurul său ; clar că de la nivelul punții intermediare nu putuse observa mare lucru. De-a lungul culoarelor șerpuiau firele instalației electrice și undeva țîrîia neîntrerupt o sonerie.

Fochistul bătu grijuliu în ușă, auzi strigîndu-i-se : „Intră !" și îi făcu semn cu mîna lui Karl să pătrundă fără teamă. Karl făcu întocmai, dar se opri undeva lîngă ușă. Prin cele trei hublouri ale cabinei se zărea oceanul învălurat și, uitîndu-se la mișcarea aceea veselă, inima începu să-i bată puternic, de parcă de-a lungul celor cinci zile cît durase călătoria n-ar fi privit neîntrerupt oceanul. Mari nave își încrucișau drumurile și valurile le asaltau numai cît le îngăduia greutatea în plutire. De îți închideai ochii pe jumătate, clătinatul acela continuu al vapoarelor părea a fi opera propriei lor încărcături. În vîrful catargelor fluturau pavilioane lungi și înguste, pe care viteza le ținea întinse, fîlfîindu-le ușor din cînd în cînd. Se auzeau salve de salut trase, probabil, de pe bordul unor nave de război. Țevile tunurilor de pe o asemenea navă ce trecea prin apropiere te orbeau prin strălucirea lor de oțel ; nava aluneca lin pe linia apei, antrenată în această plutire sigură, însă totuși ușor vibrată, pe linia orizontului. De lîngă ușa unde se

oprise Karl, nu se putea zări puzderia de vapoare și bărci ce intrau în port masate în spațiile dintre marile nave. În profunzime, ca pe un fundal, trona New York-ul, care îl privea pe Karl cu sutele de mii de ferestre ale zgîrie-norilor săi. Da, de aici avea o perspectivă limpede a locului.

În jurul unei mese rotunde ședeau trei domni : un ofițer de marină în uniformă albastră și doi funcționari ai direcției portuare purtînd uniforme negre americane. Documente diverse se aflau îngrămădite pe masă ; ofițerul le parcurgea cu tocul în mînă și le trecea pe rînd celorlalți. Aceștia le citeau, făceau extrase, le vîrau în serviete, în caz că unul dintre ei, acela care stîrnea un sîsîit continuu, nu trebuia să-i dicteze colegului un proces-verbal.

La alt birou, lîngă fereastră, se afla un ins mărunt, așezat cu spatele spre ușă ; mînuia niște dosare mari, rînduite într-un raft masiv situat în fața lui, la nivelul capului. Lîngă el se găsea o casă de bani deschisă, care părea goală la prima vedere.

A doua fereastră era liberă și peisajul putea fi văzut în toată mărimea lui. În dreptul celei de a treia ferestre vorbeau doi domni, pe un ton scăzut. Unul dintre ei, purtînd uniformă de marinar, sta rezemat de fereastră și se juca cu mînerul săbiei sale. Interlocutorul său, aflat cu fața spre fereastră, se tot plimba încoace și încolo, lăsînd vederii cînd o parte, cînd alta din șirul de decorații aliniate pe pieptul celuilalt. Bastonul subțire de bambus al civilului

părea de asemenea o sabie, pentru că îl ţinea cumva înclinat, cu mîna proptită în şold.

Karl trebui să-şi întrerupă contemplările: intră un om de serviciu care se îndreptă spre noii veniţi şi îl întrebă pe fochist ce caută acolo, privindu-l ca pe unul nimerit nelalocul său. Fochistul îi spuse tot pe şoptite, cum fusese întrebat, că doreşte să vorbească cu casierul-şef. Omul de serviciu făcu, la liberă iniţiativă, un gest negativ cu mîna; se îndreptă totuşi spre omul cu dosare, umblînd în vîrful picioarelor, şi ocolind de departe masa rotundă. Domnul în cauză — acest lucru se vedea limpede — era de-a dreptul uimit de cuvintele omului de serviciu; spre a evita orice discuţie, îşi agită mîinile neiertător, spre fochist şi, pentru orice eventualitate, făcu acelaşi gest înspre omul de serviciu. Acesta reveni la fochist şi îi spuse pe un ton scăzut, ca şi cum i-ar fi încredinţat un secret: „Şterge-o imediat de aici!"

Auzind asta, fochistul îşi coborî privirile spre Karl, ca şi cum acesta ar fi fost inimă din inima lui, adică unul în faţa căruia merită să-ţi verşi, pe tăcute, amarul. Fără a sta pe gînduri, Karl zvîcni înainte, străbătu încăperea, atinse din mers însuşi scaunul ofiţerului, şi se duse glonţ la casierul-şef, în masa căruia îşi înfipse bine braţele; nu dorea cu nici un chip să fie îndepărtat de omul de serviciu care alerga după dînsul încoace şi încolo, umblînd aplecat şi cu braţele deschise, urmărindu-l ca pe o insectă.

Se înţelege că încăperea se animă deodată. Ofiţerul de marină care şezuse la masă sări în

picioare, funcţionarii direcţiei portului priveau calmi, dar interesaţi; cei doi de la fereastră, vădit preocupaţi, se apropiară unul de altul, în timp ce omul de serviciu, văzînd pe înalţii domni abordînd chestiunea, socoti prezenţa sa de prisos şi se retrase. De lîngă uşă, fochistul urmărea încordat scena, pîndind clipa cînd să sară în ajutor. În sfîrşit, casierul-şef se răsuci în fotoliul său rotitor, printr-o largă mişcare spre dreapta.

Fără a se jena de cei prezenţi, Karl scotoci în buzunarul său secret de unde scoase paşaportul şi, fără nici o introducere, îl puse deschis pe masă. Nedîndu-i vreo importanţă, casierul luă paşaportul cu două degete şi îl azvîrli mai încolo; considerînd formalităţile încheiate, Karl şi-l luă înapoi.

„Îmi permit să vă aduc la cunoştinţă, începu el, că acestui domn fochist i s-a făcut, după părerea mea, o nedreptate. Există aici un oarecare Şubal care se ţine de capul lui. Domnul fochist a lucrat cu rezultatele cele mai bune pe numeroase vapoare, pe care vi le poate enumera; este un om harnic, devotat muncii sale şi este într-adevăr de neînţeles cum de e socotit a nu fi la înălţime tocmai pe acest vas unde serviciul nu-i din cale afară de greu, spre deosebire să zicem, de o navă comercială. Nu poate fi vorba decît de intrigi care îi îngreunează cariera şi, în consecinţă, îl lipsesc de recunoaşterea meritelor sale. Eu v-am înfăţişat chestiunea doar în linii generale; plîngerile în amănunt vi le va prezenta cel în cauză". Karl se adre-

sase astfel tuturor celor de față, care îl ascultară, sperînd că va găsi în atîta lume un om drept, însă excluzînd din capul locului eventualitatea că acela ar putea fi casierul-șef. Mai mult, Karl trecuse cu dinadinsul sub tăcere faptul că pe fochist abia îl cunoscuse. De altfel, ar fi vorbit mult mai degajat, de n-ar fi fost la un moment dat intimidat de fața roșie a domnului cu bastonul de bambus, pe care abia acum îl băgase în seamă.

„Ăsta-i adevărul gol-goluț“ declară fochistul înainte ca cineva să-i fi adresat vreun cuvînt, ba chiar înainte ca cineva să-l fi privit măcar. Această grabă a fochistului ar fi trebuit considerată o mare greșeală dacă domnul cu decorații — în care Karl abia acum îl recunoscu pe căpitan — nu s-ar fi arătat gata să-l asculte pe fochist. Întinse mîna și strigă cu o voce puternică, ca o lovitură de ciocan : „Vino încoace !“

« Totul depinde acum de comportarea fochistului » își zise Karl, deși n-avea vreo îndoială cu privire la dreptatea cauzei acestuia.

Din fericire fochistul arătă o purtare corectă, dobîndită în lungile sale călătorii prin lume. Cu un calm exemplar, el scoase cu mînă sigură din cufărașul său un teanc de acte, un carnet de notițe și, trecînd peste persoana casierului-șef, merse cu ele drept la căpitan, etalîndu-și documentele pe pervazul ferestrei. Casierul-șef fu deci nevoit să se ducă acolo. „Omul ăsta este un scandalagiu în toată legea, informă el. Își face veacul mai mult pe la casierie decît în

sala mașinilor. Pe Șubal, care e pîinea lui Dumnezeu, a reușit să-l scoată din sărite. Bagă de seamă (se adresă el fochistului), îndrăzneala dumitale întrece orice închipuire ! De cîte ori n-ai fost dat pe ușă afară la plata salariilor din pricina pretențiilor dumitale întotdeauna nejustificate ! De cîte ori nu te-ai dus să ne reclami la casieria centrală ! Cît m-am muncit să-ți explic că Șubal este superiorul dumitale direct, pe care trebuie să-l asculți, în calitate de subordonat ! Și acum, poftim ! Se află aici domnul căpitan și ai obraz să-l deranjezi ! Unde mai pui că ești și destul de neîntreg la minte dacă îți aduci drept aliat pentru acuzațiile dumitale infame pe acest băiețaș, căruia cine știe ce i-ai vîrît în cap și pe care îl văd pentru prima oară pe vas !“

Karl se stăpîni cu greu să nu sară de la locul său. Căpitanul era însă acolo și spuse : „Să-l ascultăm totuși pe omul acesta ; Șubal a cam început să-și ia nasul la purtare în vremea din urmă — ceea ce nu înseamnă că ți-am și dat dreptate“. Aceste din urmă cuvinte fuseseră adresate fochistului, evident, spre a nu-i da de loc cîștig de cauză, însă lucrurile intraseră pe făgaș normal. Dovedind stăpînire de sine, fochistul începu să vorbească, numindu-și inamicul „domnul Șubal“. Karl fu atît de bucuros, încît se distră jucîndu-se cu talerul unui mic cîntar pentru scrisori aflat pe biroul părăsit al casierului ; îl plimba sus-jos, pe deplin satisfăcut. Domnul Șubal este nedrept ! Domnul Șubal protejează pe străini ! Domnul

Șubal l-a dat afară din sala mașinilor, punîndu-l să curețe closetele, treabă care, desigur, nu intră în sarcina unui fochist ! Apoi, venind vorba de priceperea lui Șubal, care-i mai degrabă închipuită decît reală, îl făcu ageamiu. La această afirmație, Karl îl privi pe căpitan cu înțeles, cumva familiar, invitîndu-l parcă pe acesta să nu se lase derutat de expresii, modul acela stîngaci de a se exprima al fochistului. Din vorbele încîlcite ale acestuia nu se mai putea desluși nimic precis. Deși căpitanul nu încetase de a-l privi pe cel care vorbea, de unde puteai înțelege că era gata să-l asculte pînă la capăt, ceilalți își pierduseră răbdarea, vocea fochistului nu mai era singura din încăpere și situația era pe cale să devină îngrijorătoare. Primul care își arătă nerăbdarea fu domnul în haine civile, care lovi ușor parchetul cu bastonul lui de bambus. Ceilalți schimbară și ei priviri cu înțeles. Domnii de la direcția portului deveniră grăbiți, se aplecară iar asupra actelor, pe care le răsfoiau acum cu un aer oarecum distrat. Ofițerul de marină se așeză la birou, iar casierul-șef, crezîndu-se călare pe situație, scoase un oftat adînc. Singur omul de serviciu, străin de toată situația care părea să devină ridicolă, se simți chemat să facă ceva; clătină din cap cu tristețe spre Karl, arătînd astfel înțelegere și milă față de obiditul ajuns în fața superiorilor lui.

Dincolo de hublourile încăperii, viața portului își urma cursul obișnuit. Un remorcher, încărcat cu un munte de butoaie (splendid stivuite de vreme ce nu se clinteau de la locul lor) evolua prin dreptul hublourilor, întunecînd aproape complet încăperea. Niște bărci cu motor, pe care Karl, dacă ar fi avut răgaz, le-ar fi putut observa în cele mai mici amănunte, goneau vuitor, în linie dreaptă, dirijate fiecare cu gesturi nervoase de către insul care stătea înfipt ca un stîlp în fața cîrmei. Felurite corpuri plutitoare cu forme bizare apăreau din cînd în cînd din valurile agitate, ca să dispară în clipa următoare, înghițite de apă, sub ochii mirați ai privitorilor. Mînate de bătăile viguroase ale vîslașilor, se apropiau de țărm bărcile transatlanticelor înțesate pînă la refuz de pasageri care își așteptau cu încordare sosirea ; unii dintre ei, neputîndu-și stăpîni curiozitatea, întorceau capul în toate părțile, spre a nu pierde nimic din decorul mereu schimbător. O mișcare neîntreruptă, o agitație generată de zbuciumul apei, se răsfrîngea asupra bietei ființe umane și asupra trudei acesteia.

Totul cerea grabă, claritate și preciziune ; dar cum se comporta oare fochistul ? Nădușind de încordare, acesta vorbea fără șir, nemaiputîndu-și stăpîni tremurul mîinilor, cu care-și etala hîrtiile pe pervazul ferestrei. Din nenumăratele plîngeri contra lui Șubal, care îl asaltau parcă de pretutindeni, oricare luată separat, ar fi fost după părerea sa, deajuns ca să-l răpună. Dar ceea ce reușea acum fochistul să-i înșire căpitanului nu era decît un jalnic talmeș-balmeș. Între timp, domnul cu bastonul de bam-

bus se plictisi, șuieră încetișor privind în tavan; domnii de la direcția portului se întrețineau cu ofițerul, pe care îl rețineau, fără șanse de scăpare, la masa lor. Numai atitudinea binevoitoare a căpitanului îl oprea pe casierul-șef să intervină furtunos, în timp ce omul de serviciu aștepta în poziție de drepți momentul în care căpitanul i-ar ordona să pună mîna pe fochist.

Asta fiind situația, Karl nu mai putea rămîne deoparte. Se apropie încet de grup, chibzuind însă repede asupra a ceea ce avea mai bun de făcut în momentul acela. Era într-adevăr o șansă unică; dintr-o clipă într-alta, amîndoi puteau fi dați pe ușă afară. Oricît de îngăduitor ar fi fost căpitanul și oricît ar fi voit acesta să apară ca un comandant drept într-o situație de acest fel, era totuși de neîngăduit, i se păru lui Karl, ca fochistul, orbit de indignare, să-și dea drumul la gură, spunînd vrute și nevrute.

În consecință, Karl îi spuse fochistului: „Trebuie să povestiți totul mai clar. Domnul căpitan nu poate aprecia plîngerea dumneavoastră sub forma în care o prezentați. De unde să cunoască dumnealui numele și chiar pronumele tuturor mașiniștilor și ajutoarelor acestora ca să poată ști la cine vă referiți. Căutați să faceți o regulă în aceste plîngeri, expunîndu-le în ordinea însemnătății lor; în acest mod poate că nici nu va mai fi nevoie să pomeniți o bună parte din ele. Mie mi le-ați înfățișat întotdeauna cu atîta claritate".

«De vreme ce în America se poate fura un geamantan, de ce nu s-ar putea plasa, din cînd în cînd, și cîte o minciună?!» își zise Karl drept scuză.

Numai de-ar mai fi fost de folos la ceva asemenea sfaturi! Nu veneau, oare, prea tîrziu? Fochistul tăcu imediat ce auzi vocea cunoscută, însă ochii înlăcrimați ai acestui om ofensat în demnitatea sa, chinuit de cele mai groaznice amintiri și de mizeria cumplită în care se zbătea, nu mai erau în stare să-l recunoască pe Karl. Acesta înțelese că fochistul, căruia îi pierise glasul de-a binelea, nu și-ar mai putea schimba dintr-o dată felul de a vorbi, mai ales că — pe de o parte — el avea impresia că a spus totul, iar pe de alta, că n-a spus nimic; iar domnii aceștia nici măcar nu sînt obligați să-l asculte, la urma urmelor. Și, uite că tocmai acum vine Karl, unicul său aliat, care îi dădea, ce-i drept, sfaturi bune, dar îi arăta în același timp că totul era pierdut.

«Decît să mă fi holbat pe fereastră, mai bine interveneam la timp», se mustră Karl; făcu din cap un semn că se dă bătut, jucîndu-și palmele pe cusătura nădragilor într-un gest de neputință.

Dar fochistul îl înțelese greșit pe Karl, crezu că-i aduce reproșuri ascunse și — culmea! — din buna pornire a celuilalt de a da lămuriri, s-a ajuns la o ciorovăială de toată frumusețea. În timpul acesta, pe bună dreptate, domnii de la masa rotundă continuau să fie indignați de gălăgia inutilă care-i deranja din tre-

burile lor importante. Casierul-şef, neînţelegînd în ruptul capului atitudinea calmă a căpitanului, era gata să-şi iasă din fire, în vreme ce omul de serviciu, redevenit cerber al stăpînilor lui, îl fulgeră cu priviri sălbatice pe fochist. Domnul cu bastonul de bambus, pe care însuşi căpitanul îl onora cu cîte o privire amabilă, era total dezinteresat de prezenţa fochistului; scîrbit de comportamentul acestuia, scoase din buzunar un carneţel şi dînd impresia că-l preocupă cu totul altceva decît ceea ce se întîmplă, se uită cînd pe filele pe care le avea la îndemînă, cînd spre Karl.

„Ştiu că aveţi dreptate, absolută dreptate şi nu m-am îndoit o clipă de aceasta" spuse Karl, apărîndu-se cu greu de avalanşa de vorbe a fochistului, păstrînd însă, chiar în focul disputei, un surîs prietenesc. De teamă de a nu fi lovit, ar fi voit să imobilizeze mîinile fochistului, care gesticulau nemăsurat, ba chiar l-ar fi împins într-un colţ, spre a-i spune la ureche, ferit de toţi, cîte-va cuvinte care să-l potolească. Fochistul însă îşi pierduse minţile. Karl se amuză puţin la gîndul că, în disperare de cauză, fochistul s-ar putea năpusti peste toţi cei şapte care se aflau acolo. Dar biroul era prevăzut — se vedea bine asta — cu o instalaţie avînd un număr mare de butoane electrice şi, la o simplă apăsare, s-ar fi putut alarma întregul vas, şi toate culoarele acelea s-ar înţesa îndată de oameni duşmănoşi.

În acest timp, domnul cu bastonul de bambus, care se arătase pînă atunci atît de absent, se apropie de Karl şi, foarte la locul lui, dar vorbind totuşi destul de energic pentru a domina gălăgia fochistului, întrebă: „Dar cum vă numiţi?" Se auziră însă bătăi în uşă, ca şi cum cel de dindărătul ei ar fi aşteptat dinadins ca lucrurile să ajungă aci. Omul de serviciu se uită la căpitan care dădu aprobativ din cap. Omul de serviciu merse aşadar şi deschise uşa. Apăru în prag un om de statură mijlocie, îmbrăcat într-o veche tunică militară; după înfăţişare, nu părea să aibă vreo legătură cu maşinile şi totuşi acesta nu era altul decît Şubal. Dacă tînărul Karl n-ar fi fost ispitit să observe brusca mulţumire care se ivi în ochii tuturor, inclusiv în ai căpitanului, s-ar fi înspăimîntat, desigur, văzînd ceea ce se întîmpla cu fochistul; acesta îşi încordase braţele şi îşi făcu pumnii tari, părînd că nu are nimic mai scump decît forţa lui musculară, cu ajutorul căreia era gata să-şi sacrifice totul, însăşi viaţa. În pumnii aceia strînşi se adunase toată puterea fiinţei lui, chiar şi acele ultime resurse care-l mai ţineau în picioare.

Aşadar, duşmanul său era acolo, sprinten şi degajat, îmbrăcat cu îngrijire, purtînd sub braţ un registru, probabil statul de salarii şi situaţia despre activitatea fochistului; îi scrută cu atenţie pe cei prezenţi căutînd fără pic de stînjenire, să citească din priviri starea de spirit a fiecăruia. Toţi cei şapte aveau aerul de a fi devenit prietenii acestuia; căpitanul, care-i adusese iniţial unele obiecţiuni,

poate numai de ochii lumii, în urma neplăcerilor pricinuite de fochist, nu mai părea dispus să-i reproșeze absolut nimic lui Șubal. Împotriva unui subaltern de teapa fochistului, nici o măsură nu părea prea severă și tot ce i s-ar fi putut reproșa lui Șubal era că acesta n-a știut să frîngă la timp spiritul de împotrivire al fochistului care, poftim! mai avea și îndrăzneala să apară în fața căpitanului.

Se mai putea presupune, eventual, că o confruntare a celor doi în prezența mai marilor nu va întîrzia să aducă o oarecare lumină și că asistența va trage învățămintele de rigoare; în ceea ce îl privește pe Șubal, oricît de bine s-ar preface, acesta nu va putea totuși rezista pînă la capăt. Cel mai neînsemnat licăr de răutate din partea lui va fi lesne observat de înalții domni și tocmai un asemenea lucru dorea să provoace Karl; stînd un timp oarecare în acel birou, el se familiarizase întrucîtva cu agerimea de minte, slăbiciunile și capriciile fiecăruia în parte. Ce bine ar fi fost dacă fochistul s-ar fi menținut în limitele bunei-cuviințe! Ajunsese în situația cînd părea cu totul incapabil de luptă. Dacă cineva i l-ar fi adus aproape pe Șubal, nu încape îndoială că fochistul, mistuit de nepotolita sa ură, i-ar fi despicat căpățîna cu lovituri de pumn; altminteri, însă, nu avea vlagă să facă nici măcar cîțiva pași pînă la inamicul său. Cum de n-a prevăzut Karl ceea ce nu era de fel complicat și anume că Șubal tot trebuia să apară odată și odată, dacă nu din

proprie inițiativă, poate chemat de căpitan?! Cum de nu i-a dat prin minte ca, venind cu fochistul încoace, să ticluiască împreună un plan de bătaie precis, și să nu dea buzna la prima ușă, prezentîndu-se complet nepregătiți, așa cum au făcut de altfel?! Mai putea oare fochistul să îngaime, în cel mai fericit caz, un „da" sau „nu" într-o eventuală confruntare? Adăsta cu picioarele depărtate și genunchii nesiguri, cu capul ușor ridicat și gura întredeschisă, ca vițelul la poarta nouă, părînd că n-are plămîni să respire.

Karl, dimpotrivă, se simțea mai puternic și mai iute la minte decît fusese vreodată la el acasă. Ce n-ar fi dat să-i fi fost de față părinții! L-ar fi văzut într-o țară străină, de față cu distinse personalități, luptînd în numele unei cauze drepte; chiar dacă nu obținuse încă victoria finală, era pe deplin pregătit să dea ultimul asalt! În atare împrejurări și-ar fi schimbat oare părinții părerea despre el? L-ar fi rechemat oare în preajma lor, copleșindu-l cu laude? L-ar fi privit ei măcar o dată în luminile ochilor pe atît de devotatul lor fiu? Erau întrebări nelalocul lor, ele n-aveau ce căuta atunci și acolo.

„Am venit bănuind că fochistul mă acuză de oarecare înșelătorii. O fată de la bucătărie mi-a spus că l-a văzut venind încoace. Domnule căpitan și dumneavoastră, domnii mei, mă declar gata să resping orice acuzație, bazîndu-mă pe documentele pe care le am la îndemînă și, la nevoie, pe declarațiile unor mar-

tori obiectivi, neinfluențați, care așteaptă în fața ușii." Astfel vorbi Șubal. Acestea au fost cuvintele clare ale unuia care, judecînd după fețele celor prezenți, se părea că aduce în încăperea aceea, după o lungă absență, sunetele unei voci omenești. Evident, cei de față nu băgaseră de seamă că vorbele spuse atît de îngrijit erau totuși găunoase. De ce tocmai cuvîntul „înșelătorii" a fost primul care i-a venit în minte acelui om? N-ar fi fost oare mai nimerit ca acuzația care i se aducea lui Șubal să pornească de la acest aspect și nu de la discriminările sale naționale? Cum de a ghicit acesta totul dintr-o afirmație oarecare a fetei de la bucătărie? Oare nu conștiința propriei sale vinovății îi dădea o asemenea ascuțime de minte? Cum de și-a adus imediat martori pe care se grăbește să-i declare ca fiind „obiectivi și neinfluențați?" Totul era o pungășie și nimic altceva! Cum de suportau domnii această situație? Oare considerau asemenea comportare ca fiind corectă? De ce și-a luat Șubal un răgaz atît de mare între clipa cînd îi vorbise fata de la bucătărie și momentul intrării sale aici? Nu poate fi alt motiv decît acela de a-l sili pe fochist să-i obosească peste măsură, pe acești domni fapt care duce, inevitabil, la o scădere treptată a puteriilor de judecată; claritatea era lucrul de care Șubal trebuia să se teamă cel mai mult. Oare nu și-a amînat el dinadins bătaia în ușă pînă cînd unul dintre domni, punînd

întrebarea aceea fără însemnătate, l-a făcut să spere că fochistul apără o cauză pierdută?

Totul devenise clar ca bună ziua; reieșea asta chiar din iresponsabila intervenție a lui Șubal. Dar acestor domni trebuia să li se servească fapte concrete, trebuiau treziți din înțepenirea lor. În sfîrșit, dragă Karl, hai profită măcar de puținul răgaz ce ți-a mai rămas pînă la intrarea martorilor, care ar putea da totul peste cap!

Tocmai în acel moment căpitanul îi făcu semn lui Șubal să se îndepărteze. Bănuind că problema aflată în discuție se amînă deocamdată, Șubal se dădu mai la o parte, începu a șușoti cu omul de serviciu, care îl flancase îndată, aruncînd priviri piezișe spre mașinistul -șef și spre Karl și agitîndu-și semnificativ brațele. După toate aparențele, Șubal se pregătea pentru un nou discurs.

„Doriți cumva să-i puneți unele întrebări acestui tînăr?" vorbi căpitanul în mijlocul tăcerii generale, adresîndu-se domnului cu bastonul de bambus.

„Desigur" zise acesta și mulțumi pentru atenție cu o ușoară înclinare a capului; se adresă apoi lui Karl: „De fapt, cum vă numiți?"

Karl socoti că este în interesul importantei cauze aflată în dezbatere să pună repede capăt acestei intervenții întîmplătoare; interlocutorului său inoportun îi vorbi sec, rostindu-și pur și simplu numele, renunțînd la gestul, atît de intrat în obișnuință, de a-și prezenta pașaportul, scop în care ar fi trebuit pe deasupra și

căutat. „Karl Rossmann". „Cum ai zis !" exclamă cel căruia i se spusese domnul Jakob ; pînă una alta, el se îndepărtă cu un surîs de ușoară neîncredere. Căpitanul, casierul-șef, ofițerul și chiar omul de serviciu tresăriră mirați auzind numele tînărului. Doar domnii de la direcția portului se arătau, asemeni lui Șubal nepăsători de ceea ce se întîmplă. „Cum ai zis ? ! repetă domnul Jakob, apropiindu-se țanțoș de Karl Rossmann. Înseamnă că eu sînt unchiul tău, iar tu ești iubitul meu nepot ! Tocmai îmi încolțise un asemenea gînd", îi mărturisi căpitanului înainte de a-l îmbrățișa și a-l săruta pe Karl, care accepta totul în tăcere.

„Dar cum vă numiți ?" se interesă la rîndul său Karl, desigur, foarte politicos, însă fără pic de emoție. Scăpat de îmbrățișări, se strădui să prevadă urmările pe care acest eveniment le-ar putea avea asupra afacerii cu fochistul ; în orice caz, nimic nu-i spunea că Șubal ar putea trage ceva foloase din această situație.

„Trebuie să fii conștient de norocul dumitale, tinere, interveni căpitanul, găsind întrebarea lui Karl de natură să lezeze demnitatea personală a domnului Jakob ; acesta se trase lîngă fereastră, spre a-și sustrage de la privirile curioase chipul pe care stăruia emoția, fața pe care o tampona mereu cu o batistă. „Cel ce ți-a spus că este unchiul dumitale nu-i altcineva decît senatorul Edward Jakob. Te așteaptă, tinere, o carieră strălucită. Fă un efort să înțelegi acest lucru, mă rog, în măsura

în care acest prim moment îți îngăduie, și vino-ți în fire."

„Da, într-adevăr am un unchi Jakob în America, vorbi Karl adresîndu-se căpitanului. După cîte am înțeles, Jakob este numele de familie al domnului senator."

„Exact" confirmă căpitanul, curios de ce-o să se mai întîmple.

„Dar unchiul meu Jakob, care e fratele mamei mele, are prenumele de Jakob ; numele său ar trebui să fie Bendelmayer, ca acela al mamei mele înainte de căsătorie."

„Permiteți-mi, domnilor !" strigă senatorul, edificat de cele spuse de Karl, și revenind de unde se retrăsese. Toți izbucniră în rîs, afară de funcționarii portuari ; unii parcă de emoție, alții din motive pe care nu le trădau.

«Nu mi se pare nimic ridicol în cele ce am spus», gîndi Karl.

„Domnilor, reveni senatorul, fără voia dumneavoastră și a mea asistați la o mică scenă de familie și, neavînd încotro, trebuie să vă dau unele lămuriri. Am impresia că doar domnul căpitan este în deplină cunoștință de cauză" ; la această precizare, cei doi se înclinară într-un gest de amabilitate reciprocă.

«Acum trebuie să fiu foarte atent la ceea ce îmi iese din gură» își zise Karl și, uitîndu-se cu coada ochiului spre fochist, se bucură văzînd cum acesta se iluminează la față.

„Eu trăiesc, după o îndelungată ședere în America — o, dar cuvîntul *ședere* nu mi se pare cel potrivit mie, care mă consider un

atît de zelos cetățean american — trăiesc, cum vă spuneam, complet rupt de rudele mele din Europa, din motive care, înainte de toate, nu sînt de natură a fi arătate aici și, în al doilea rînd, aș fi prea afectat povestindu-le. Frică mi-i chiar de clipa în care voi fi obligat să le înfățișez scumpului meu nepot, prilej cu care nu voi putea evita să exprim o părere sinceră despre părinții săi și rudele acestora."

«Este unchiul meu, nu încape îndoială, își dădu seama Karl, ascultîndu-l. Cu siguranță că și-a schimbat numele».

„Iubitul meu nepot a fost... trebuie să rostesc singurul cuvînt care califică realmente un asemenea procedeu... a fost pur și simplu înlăturat de părinții săi, așa cum înlături o pisică jigărită care te deranjează. Nu vreau să înfrumusețez cu nimic faptele pentru care nepotul meu este astfel tratat; dar vina sa este de așa natură încît doar simpla ei enunțare înseamnă o scuză cît se poate de solidă".

«Așa mai merge, fu de acord Karl, însă nu mi-ar conveni să povestească în amănunțime. De altfel, nici nu are de unde să cunoască toată tărășenia».

„Vorba e că tînărul... urmă unchiul, punctîndu-și cuvintele cu mici arcuiri ale corpului și tot atîtea arcuiri ale bastonului său de bambus pe care și-l împlîntă drept în față, spre a crea astfel o atmosferă mai degajată — vorba e că tînărul a fost sedus de o servitoare în vîrstă de treizeci și cinci de ani, pe nume Johanna Brummer. N-am cea mai mică intenție să-l jignesc pe nepotul meu rostind cuvîntul *sedus*, dar nu găsesc ceva mai potrivit în clipa asta."

Karl, care se apropiase de unchiul său, se răsuci să vadă fețele celor prezenți; voia să-și dea seama de impresia pe care o stîrnesc cele relatate. Nimeni nu rîdea, toți ascultau răbdători și gravi. De altfel nici nu-ți era la îndemînă să rîzi de nepotul unui senator, la prima ocazie care ți se oferă. Nu același lucru se putea spune despre fochist, care-i surîdea lui Karl; faptul era, desigur, îmbucurător, era un semn de reîntoarcere la viață și, oricum, întru totul scuzabil, pentru că jos, în cabină, Karl făcuse un mare secret din întîmplarea care era acum public dezbătută.

„Această Brummer, continuă unchiul, i-a făcut nepotului meu un copil, un băiat zdravăn, pe care l-a botezat cu numele de Jakob, probabil după umila-mi persoană, despre care fata aceea — putem presupune — avea știre doar din vagile aluzii ale nepotului meu, aluzii care, pesemne — adaug eu acum — o impresionară profund. Spre a nu plăti pensia alimentară și a evita orice fel de scandal în care să fie ei înșiși implicați — subliniez că nu cunosc nici legile de acolo, nici situația părinților — pentru a evita, așadar, plata pensiei respective și scandalul, părinții îl expediară pe fiul lor, pe iubitul meu nepot, în America și — după cum bine vedeți — cît se poate de prost echipat. Fără un semn sau o minune, care doar în Lumea Nouă mai pot avea loc,

acest tînăr, rămas singur, nesprijinit de nimeni, ar fi decăzut cît se poate de repede, devenind o puşlama de port, în vreo stradelă din apropiere; aşa s-ar fi întîmplat dacă servitoarea aceea n-ar fi aşternut pe hîrtie toată povestea — scrisoarea mi-a parvenit, după multe întîrzieri, alaltăieri — dîndu-mi semnalmentele nepotului meu şi, din fericire, şi numele vasului pe care s-a îmbarcat. Dacă mi-ar trece prin cap să vă amuz, domnilor, v-aş citi unele părţi din această scrisoare, mărturisi senatorul şi scoase din buzunar două enorme coli de hîrtie acoperite cu un scris mărunt. Sînt sigur că această scrisoare v-ar impresiona, căci este ticluită destul de primitiv, deşi cu o şiretenie bine intenţionată şi dovedind foarte multă dragoste pentru tatăl copilului. Dar nu am intenţia nici să vă distrez mai mult decît o cere însăşi înţelegerea situaţiei şi nici n-aş voi, tocmai la prima întrevedere, să lezez pe nepotul meu în sentimentele pe care eventual le-ar mai nutri. El va fi liber să parcurgă scrisoarea, dacă va crede de cuviinţă, în tihna camerei sale, care îl aşteaptă".

Karl nu mai avea nici un fel de sentiment pentru această fată. Învăluită de ceaţa unui trecut care se îndepărta mereu, el o vedea şezînd în bucătărie, sprijinită cu coatele pe bufet; de cîte ori intra acolo, fie pentru a lua un pahar cu apă cerut de tatăl său, fie pentru a transmite o dispoziţie a mamei sale, fata îl privea. Tolănită pe bufet, ea scria uneori o

scrisoare şi îl privea pe Karl galeş, spre a se inspira. Alteori îşi acoperea ochii cu mîinile, nevoind să ştie de nimeni şi nimic. Cîteodată îngenunchea în strîmta ei cămăruţă de lîngă bucătărie şi se ruga în faţa unui crucifix de lemn. Karl nu se uita la ea decît rareori şi cu timiditate, prin uşa întredeschisă. Uneori, fata fugea hai-hui prin bucătărie şi o zbughea cu un rîs de vrăjitoare atunci cînd Karl îi ieşea în drum. Alteori, după ce apărea el, fata închidea uşa de la bucătărie, bloca zăvorul, pînă ce Karl o ruga să-l lase să plece. Cîteodată îi aducea lucruri pe care el nu le ceruse şi nu le dorea şi pe care ea i le punea în braţe fără să scoată o vorbă. Într-o bună zi însă, fata strigă: „Karl", şi oftînd, făcînd grimase, îl conduse — el amuţise în faţa acestui familiarism — îl conduse în cămăruţa ei, pe care o încuie cu cheia. Ii încolăci gîtul, gata să-l sugrume şi, în timp ce îl tot ruga s-o dezbrace, îl dezbrăcă ea pe el, şi îl culcă în patul ei; ai fi zis că vrea să-l păstreze de acum încolo numai şi numai pentru ea, spre a-l mîngîia şi a-l îngriji pînă în vecii vecilor. „Karl, o Karl al meu!" ţipa, ca şi cum totul ar fi fost firesc, ca şi cum l-ar fi posedat prin simplul fapt că el se afla acolo, că era lîngă ea; Karl, în schimb, nu vedea mare lucru şi era foarte incomodat de mormanul de aşternuturi calde, pe care îl îngrămădise — după cît îşi da seama — anume pentru el. Ea se lungi alături, căutînd să-i afle unele secrete; deoarece Karl n-avea taine, fata se supără şi, mai în glu-

mă-mai în serios, îl zgîlţîi, îi ascultă bătăile inimii, îşi oferi, la rîndu-i, pieptul ca să-i asculte şi el bătăile inimii, ceea ce pe Karl nu-l interesa de loc. Işi lipi de el burta dezgolită, îi umblă cu mîna peste trup, cu un gest atît de scîrbos încît Karl îşi smuci capul de pe pernă, încordîndu-şi gîtul, în vreme ce ea îl izbi de cîteva ori în şir cu pîntecele; veni momentul cînd puteai crede că femeia face parte din trupul lui şi, foarte probabil, din această pricină, Karl simţi o cumplită nevoie de ajutor. În cele din urmă se întoarse plîngînd în patul lui, după miile de rugăminţi ale fetei de a-l revedea. Asta a fost tot; unchiul reuşi totuşi să întrevadă întreaga poveste. Dar dacă unchiul fusese avizat de sosirea lui, înseamnă că bucătăreasa se gîndise la el. Era un gest frumos din partea ei, care merita răsplătit o dată şi o dată.

„Ei! strigă senatorul, spune-mi deschis, sînt sau nu unchiul tău?"

„Eşti unchiul meu, răspunse Karl şi îi sărută mîna, gest pentru care fu răsplătit pe loc cu un sărut pe frunte. Sînt foarte fericit că te-am întîlnit, dar să ştii că greşeşti crezînd că părinţii mei nu spun decît lucruri urîte despre dumneata. Afară de aceasta, în relatarea dumitale s-au strecurat şi unele inexactităţi, cu alte cuvinte vreau să spun că nu toate s-au petrecut întocmai. E de înţeles că de la o asemenea depărtare e greu să judeci lucrurile fără greş; la urma urmei, nu-i nici o nenorocire dacă domnii au fost informaţi într-un mod mai puţin exact asupra unor detalii cărora cred că nu le acordă prea multă importanţă."

„Ai dreptate, fu de acord senatorul; îl conduse pe Karl spre căpitan, care vădea un marcat interes şi simpatie, întrebîndu-l: Aşa-i că am un nepot extraordinar?!"

„Sînt fericit să-l cunosc pe nepotul dumneavoastră, zise căpitanul şi se înclină într-o manieră proprie oamenilor care au făcut militărie. Este o cinste deosebită ca vasul meu să fie locul unei asemenea întîlniri. În schimb, călătoria pe puntea intermediară a fost, îmi închipui, cît se poate de neplăcută; niciodată nu poţi prevedea anturajul. Noi însă facem tot ce ne stă în putinţă să uşurăm voiajul pasagerilor de pe puntea mijlocie, cu mult mai mult decît o fac, de pildă, cei de pe vasele aparţinînd liniilor americane de transport maritim. E adevărat, n-am reuşit să transformăm această călătorie într-un agrement."

„Nu m-a incomodat cu nimic" zise Karl.

„Nu l-a incomodat cu nimic!" repetă senatorul rîzînd cu poftă.

„Teamă mi-i, în schimb, că mi-am pierdut geamantanul... şi tînărul îşi aduse astfel aminte de tot ce a pătimit, gîndindu-se totodată la ceea ce avea de făcut de acum încolo; întorcîndu-se, îi văzu pe cei prezenţi cum stau la locurile lor şi îl scrutează — erau muţi de respect şi uimire. Numai pe feţele funcţionarilor portuari puteai citi — în măsura în care severitatea şi expresia lor ştearsă permitea

acest lucru — regretul de a se fi înfăţişat pe vas la timp nepotrivit; interesul lor era mai degrabă atras de ceasul de buzunar pe care şi-l puseseră în faţă şi nu de ceea ce avusese loc sau putea, eventual, să urmeze.

Primul care dădu glas sentimentelor de simpatie, după căpitan, fu — în mod cu totul ciudat — fochistul. „Te felicit din toată inima" spuse acesta, scuturînd zdravăn mîna lui Karl; îi da astfel a înţelege că îi este cumva şi recunoscător. Cînd fu pe punctul să se adreseze în chip similar senatorului, acesta din urmă se dădu un pas înapoi, semn că fochistul întrecuse limitele. El înţelese şi renunţă pe loc.

Altminteri se comportară toţi ceilalţi; înconjurară pe Karl şi pe senator cu o veselie exuberantă. Aşa se trezi Karl mulţumindu-i lui Şubal pentru felicitările pe care i le prezentase. Funcţionarii portuari se apropiară ultimii, cînd calmul se mai restabili, şi spuseră două vorbe în englezeşte, făcînd astfel o impresie ridicolă.

Senatorul era dispus să-şi savureze plăcerea pînă la capăt şi aduse vorba despre nişte fleacuri ce nu meritau nici o atenţie; fleacurile acestea au fost nu numai suportate, dar şi urmărite atent de întreaga asistenţă. Aminti astfel că în carnetul său sînt notate principalele semnalmente ale lui Karl extrase din scrisoarea bucătăresei, spre a le avea la îndemînă, pentru orice eventualitate. Mai spuse că în timp ce fochistul îşi desfăşura insuportabila pălăvrăgeală, îşi scosese carneţelul cu unicul gînd de a-şi mai goni urîtul, amuzîndu-se în

a pune faţă în faţă descrierile cam primitive ale bucătăresei cu trăsăturile lui Karl. „Iată, aşadar, pe ce cale îşi poate găsi cineva nepotul" sfîrşi senatorul pe un ton care parcă invita să fie reînnoite felicitările.

„Dar ce se va întîmpla cu fochistul?" se interesă Karl după aceste istorisiri ale unchiului. Avea credinţa că noua lui situaţie îi permite să spună exact ceea ce gîndeşte.

„Cu fochistul se va întîmpla ceea ce trebuie să se întîmple, adică ceea ce va găsi de cuviinţă domnul căpitan, vorbi senatorul. Sîntem sătui pînă peste cap de acest fochist şi nu mă îndoiesc că toţi domnii aci de faţă gîndesc la fel."

„Acest lucru nu poate fi decisiv într-o chestiune de dreptate, obiectă Karl"; aflîndu-se între unchiul său şi căpitan, se credea chemat să influenţeze jocul balanţei, socotind că soarta celuilalt se află în mîinile lui.

Fochistul în schimb părea că nu mai speră nimic. Mîinile şi le vîrîse pe jumătate pe după cureaua nădragilor, o bucată a cămăşii bălţate îi spînzura în afară, scăpată din cingătoare în timp ce gesticulase agitat. Lui însă puţin îi păsa de toate astea; îşi vărsase năduful, aşa că n-aveau decît să se holbeze la cele cîteva zdrenţe de pe el şi apoi să-l scoată de acolo. Fochistul îi şi vedea pe omul de serviciu şi pe Şubal, cei mai mărunţi în rang, împlinind această ultimă însărcinare. După asta Şubal va trăi în linişte, nu-şi va mai ieşi din fire, aşa cum spusese casierul-şef. Căpitanul va putea

angaja în voie numai şi numai români, peste tot se va vorbi româneşte şi toate vor fi la locul lor. Nu va mai exista un fochist care să pălăvrăgească în biroul casieriei centrale, oamenii vor păstra o amintire destul de plăcută despre ultima lui pălăvrăgeală care, aşa cum a afirmat senatorul, i-a înlesnit acestuia să-şi descopere nepotul. De fapt, acest nepot voise să-i sară în ajutor în cîteva rînduri, răscumpărînd astfel cu prisosinţă şi anticipaţie întîmplarea de a fi nimerit în braţele unchiului său. Fochistului nici nu-i trecea prin minte să-i mai ceară băiatului ceva. Cît ar fi fost el de nepot de senator, tot nu putea clinti, nici măcar cu gîndul puterea unui căpitan ; la urma urmei, tot din gura căpitanului trebuia să iasă cuvîntul hotărîtor. Conducîndu-se după propriile sentimente, fochistul socoti că ar putea să-l scutească pe Karl de orice fel de privire nelalocul ei ; din păcate însă, nu era nici un locşor în încăperea aceea plină de duşmani unde să-şi fi putut odihni privirile.

„Să nu înţelegi greşit situaţia, îl avertiză senatorul pe Karl. Se prea poate să fie o chestiune de dreptate, însă în acelaşi timp este o chestiune de disciplină. Ambele, şi în special ultima, ţin de decizia domnului căpitan. "

„Ei, asta-i situaţia " bombăni fochistul. Cei pînă la care ajungea acest dialog, zîmbeau oarecum nedumeriţi.

„De altminteri, l-am deranjat şi aşa prea mult pe domnul căpitan de la chestiunile sale de serviciu care, desigur, sporesc în chip considerabil o dată cu intrarea în portul New York. E deci tocmai timpul să părăsim vasul, spre a nu împinge lucrurile prea departe ; o intervenţie inoportună riscă să transforme meschina ceartă a doi maşinişti într-un eveniment. Înţeleg prea bine atitudinea ta, dragă nepoate, şi tocmai asta mă face să te iau cît mai repede de aici. "

„Voi da dispoziţie să vi se pregătească imediat o barcă ", spuse căpitanul care, spre surprinderea lui Karl, nu avu nici cea mai mică obiecţie faţă de atitudinea unchiului ; cuvintele acestuia trebuiau apreciate ca fiind, în orice caz, umilitoare. Casierul-şef se repezi la biroul său şi transmise *boss*-ului prin telefon ordinul căpitanului.

« Nu mai e nimic de făcut ; un deget nu pot mişca fără a-i jigni pe toţi cei de faţă, îşi făcu Karl socoteala. Dar nici nu-i pot întoarce spatele unchiului meu, tocmai acum cînd m-a regăsit. Căpitanul este, presupun, un om politicos, dar atîta tot. Cînd e vorba de disciplină s-a isprăvit şi cu politeţea lui, iar vorbele unchiului parcă le-a rostit însuşi căpitanul. Cu Şubal n-am ce discuta, ba îmi pare rău că i-am întins mîna. Restul celor de aici sînt un fel de pleavă ».

Absorbit de aceste gînduri, se apropie de fochist, îi scoase acestuia mîna dreaptă de după curea şi o luă într-a lui, jucîndu-se cu ea.

„Dar de ce nu vorbeşti o dată ? întrebă el. De ce înghiţi toate mizeriile astea ?"

Fochistul se mulţumi să-şi încreţească frun-

tea, de parcă s-ar fi gîndit intens la ceea ce avea de spus ; în cele din urmă, privirea lui coborî asupra mîinilor lor care își luau adio.

„Ți s-a făcut o nedreptate cum nu s-a făcut nimănui pe acest vapor, asta o știu prea bine." Karl mîngîia degetele fochistului, în vreme ce acesta privea în jur cu ochi lucitori, de parcă ar fi dat peste el o fericire pe care nimeni nu i-o putea răpi.

„Trebuie să te aperi, să spui *da* sau *nu*, altminteri oamenii nu au de unde să cunoască adevărul adevărat. Promite-mi că ai să-mi asculți sfatul, pentru că — spre marele meu regret — presupun că de acum încolo n-am să te mai pot ajuta." Karl începu să plîngă ; își lipi de obraz mîna crăpată, aproape inertă a fochistului, și o acoperi cu sărutări, ca pe o comoară de care, iată, se despărțea. Senatorul se apropie de cei doi și, cu un gest de îngăduință, îl trase deoparte pe nepot.

„Fochistul ăsta pare să te fi vrăjit, zise el, uitîndu-se nu atît la Karl, cît la căpitan, căruia îi făcu cu ochiul. Erai singur și părăsit cînd ai dat peste acest om, căruia — lucru foarte lăudabil — îi arăți recunoștința ta. Rogu-te însă, de dragul meu, nu exagera și caută să-ți înțelegi poziția socială."

La ușă se iscă o gălăgie infernală ; se auzeau țipete și se părea că cineva este izbit cu brutalitate în ușă. Își făcu apariția un marinar, într-o ținută cam neglijentă, avînd prins la brîu un șorț de femeie. „Sînt o mulțime de oameni afară ! " strigă el, făcînd o mișcare largă cu

cotul, croindu-și parcă în continuare drum prin mulțime. În cele din urmă își veni în fire și fu tocmai pe punctul de a-l saluta pe căpitan, cînd băgă de seamă în ce hal era ; își smulse de la brîu șorțul, îl azvîrli la pămînt și se plînse de mama focului : „E de-a dreptul dezgustător ; mi-au legat un șorț de fată ! " Bătu imediat călcîiele puternic, și salută. Careva schiță un zîmbet, însă căpitanul interveni grav : „Așa da, înțeleg și eu să comanzi. Dar cine sînt cei de afară ? "

„Sînt martorii mei, spuse Șubal, apropiindu-se. Rog respectuos să scuzați purtarea lor necorespunzătoare. O dată voiajul pe mare terminat, în oameni parcă intră necuratul."

„Cheamă-i imediat aici, ordonă căpitanul și, întorcîndu-se apoi spre senator, îi vorbi cu politețe, dar fără a pierde timp de prisos : Rog să aveți amabilitatea de a-l urma pe acest matelot, împreună cu nepotul dumneavoastră ; el vă va conduce la barcă. E de prisos să mai spun ce plăcere și ce onoare a fost pentru mine să vă cunosc personal, domnule senator. Abia aștept să se ivească o nouă ocazie care să-mi permită să reiau în compania dumneavoastră discuția privind starea flotei americane ; atunci — cine știe ? — s-ar putea să fim iarăși întrerupți într-un mod tot atît de plăcut ca și astăzi."

„Mi-e de ajuns deocamdată acest unic nepot, zise unchiul rîzînd. Ei, și-acum, primiți, vă rog, din partea mea cele mai calde mulțumiri pentru amabilitatea dumneavoastră, la revedere. —

Pe Karl îl cuprinse cu un gest ocrotitor, după care adăugă — N-ar fi exclus să petrecem timp mai îndelungat împreună cu ocazia viitoarei noastre călătorii în Europa."

„M-ar bucura în mod sincer" mărturisi căpitanul. Cei doi domni își strînseră mîinile cu putere. Karl nu mai avu cum să-i adreseze vreun cuvînt căpitanului, iar mîna i-o dădu doar în trecăt; căpitanul fu împresurat de vreo cincisprezece inși care, deși păreau a fi cu musca pe căciulă, intrară destul de gălăgioși, conduși de Șubal. Matelotul ceru senatorului permisiunea să o ia înainte; croi astfel loc pentru senator și pentru Karl, încît cei doi se strecurau cu ușurință printre oamenii care salutau, înclinîndu-se. Aveai senzația că oamenii aceștia, de altfel destul de simpatici, vedeau în disputa dintre Șubal și fochist o distracție oarecare, al cărei ridicol nu se putea stinge nici în fața căpitanului. Printre ei, Karl o zări și pe Line, fata de la bucătărie; era veselă, făcea semne cu mîna, după care își puse la brîu șorțul azvîrlit de marinar; era al ei.

Cei doi îl urmără pe matelot; părăsiră biroul, parcurseră un mic culoar cotit și, după numai cîțiva pași, ajunseră în dreptul unei ușițe de unde cobora o scară marinărească pînă la barca ce fusese pregătită pentru ei. Matelotul ajunse dintr-un salt în barca mînuită de cei cîțiva cărora le era șef; imediat aceștia se ridicară în picioare și salutară. Senatorul tocmai îl sfătui pe Karl să coboare atent cînd, chiar de pe prima treaptă, acesta izbucni în plîns. Senatorul întinse brațul drept și-l luă de bărbie, îl strînse spre sine, apoi îl mîngîie cu mîna stîngă. În felul acesta coborîră, treaptă cu treaptă, strîns lipiți, pînă ajunseră în barcă, unde unchiul ochise un loc potrivit pentru Karl, undeva în fața lui. La un semn al senatorului, matrozii începură să tragă la rame și se desprinseră imediat de vapor. După numai cîțiva metri, Karl descoperi pe neașteptate că evoluau tocmai pe partea înspre care dădeau ferestrele casieriei centrale. Toate cele trei ferestre erau înțesate de martorii lui Șubal, care salutau făcînd fel de fel de semne amicale; chiar senatorul în persoană le mulțumi, iar unul dintre matrozi, fără a-și părăsi truda, reuși — printr-o mișcare abilă — să trimită o bezea spre vas. În atmosfera asta toți uitaseră de fochist. Karl, care ședea genunchi în genunchi cu unchiul său, îl privi pe acesta drept în ochi și se îndoi că omul din fața lui va fi vreodată în stare să-l smulgă din inima sa pe fochist și să-i ia locul. Unchiul îi ocoli privirile, preferînd să urmărească legănatele valuri din jurul bărcii.

UNCHIUL

În casa unchiului său, Karl se obișnui repede cu noua lui situație. Nu e mai puțin adevărat că unchiul căuta să-i îndeplinească și cele mai neînsemnate dorințe; Karl era astfel scu-

tit de a se întîlni cu tristele experiențe care îți dau, în genere, atîta bătaie de cap, cînd ajungi să te stabilești pe meleaguri străine.

Camera lui Karl era situată la cel de-al șaselea etaj al imobilului ; celelalte cinci etaje inferioare, plus alte trei sub nivelul solului, erau în întregime ocupate de întreprinderea unchiului. Karl era mereu uimit că, ieșind dimineața din micul său dormitor, se pomenea în această cameră inundată de lumină, ce pătrundea prin două ferestre și o ușă care da într-un balcon. Pe unde-ar fi fost el nevoit să se aciueze oare dacă ar fi debarcat ca un imigrant oarecare ? Foarte probabil că nici n-ar fi fost primit în Statele Unite — era, de altfel, și opinia unchiului său, care cunoștea legile privind imigrația — și, cine știe dacă n-ar fi fost expediat înapoi, în patrie, fără a se ține seama că, la urma urmei, el nu mai avea o patrie. Aici nu puteai conta pe mila nimănui ; ceea ce aflase Karl din lecturi despre America, se adeverea, astfel, pe deplin. După cum putea să observe, aici numai cei avuți își puteau gusta din plin bucuria în mijlocul atîtor chipuri indiferente.

Un balcon îngust mărginea camera lui Karl pe toată lungimea ; în orașul său natal aceasta ar fi fost, nu încape îndoială, cel mai înalt punct de observație, pe cînd aici nu-ți oferea decît priveliștea unei străzi drepte, care trecea printre două rînduri de clădiri retezate parcă din acoperișuri, dispărînd undeva departe, în plină ceață, unde se iveau contururile unei grandioase catedrale. Strada oferea dimineața spectacolul unei circulații febrile, care însă continua pînă seara și în viziunile nocturne ale tînărului ; privită de sus, strada asta apărea ca o scurgere haotică, mereu alta, cu siluete omenești deformate, vehicule cu acoperișuri multicolore care emanau, la rîndul lor, un amalgam de zgomote, prăfărie și mirosuri tari. Totul era copleșit de o lumină violentă, pe care vîrtejul lucrurilor o răscolea, reverberînd-o cînd departe, cînd aproape, înșelînd ochiul și dîndu-ți senzația că te afli în fața unui clopot de sticlă care se prăbușește cu mare putere, clipă de clipă, asupra străzii.

Grijuliu, ca în toate împrejurările, unchiul îl sfătui pe Karl să nu se oprească deocamdată în mod serios la vreo ocupație ; să le cerceteze mai întîi pe toate, fără a se lăsa prins de vreuna anume. Îi mai spuse că primele zile pe care le trăiește orice european în America sînt comparabile cu o a doua naștere ; deși n-ar fi voit să-i trezească lui Karl temeri inutile, unchiul îi atrase atenția că și dacă te-ai adapta, hai să zicem, mai iute decît unul care a picat din lună, tot trebuie să ții cont că întîile păreri sînt totdeauna șubrede și, ca atare, îți poți încurca principiile după care ai voi să-ți organizezi viața pe pămîntul american. Unchiul cunoscuse cîțiva nou veniți care, ignorînd asemenea învățăminte, își pierdeau zile în șir adăstînd în balcon și urmărind, cu priviri de oi rătăcite, agitația străzii ; erau de-a dreptul năuciți.

Turistul își poate permite luxul — ba, într-o măsură i se recomandă chiar — să contemple, solitar, trepidația zilei new-yorkeze ; dar pentru cel sortit să rămînă aici, asta înseamnă curată sinucidere — cuvîntul, deși poate cam tare, e cît se poate de potrivit pentru o atare situație. Pe fața unchiului se putea citi o vădită nemulțumire cînd apărea zilnic să-l viziteze, la cele mai diferite ore, și-l găsea pe Karl în balcon. Observînd acest lucru, Karl se văzu nevoit să renunțe cît de cît la această plăcere.

De altfel asta nu era singura lui plăcere. În cameră se afla un birou american de toată frumusețea, așa cum își dorise ani de-a rîndul tatăl său ; acesta încercase chiar să și-l procure la diferite licitații, pe un preț accesibil, însă cu mijloacele lui modeste nu reușise în nici un chip. Dar biroul lui Karl nici nu putea fi comparat cu așa-zisele „birouri americane“, peste care dădeai pe la licitațiile europene. Biroul său avea, de exemplu, în jumătatea de sus, o sută de sertare de mărimi diferite, încît chiar președintele Statelor Unite și-ar fi putut găsi aici loc potrivit pentru toate hîrtiile lui oficiale ; unde mai pui că biroul avea pe una din laturi un dispozitiv mecanic încît prin simpla întoarcere a unei manete puteai obține cele mai variate modificări și readaptări ale sertarelor care se aranjau după gusturi și necesități. Niște pereți laterali, mici și foarte subțiri, coborau lin, devenind fie baza, fie capacul unor sertare

noi ivite din te miri ce. După întîia mișcare a manetei, jumătatea de sus a biroului căpăta, cît ai bate din palme, o cu totul altă înfățișare ; modificările surveneau în funcție de viteza cu care acționai mecanismul — încet de tot, ori cu o repeziciune aproape drăcească. Invenția era de dată recentă, dar lui Karl îi amintea de vechiul „joc al magilor“, pe care bîlciurile de Crăciun din țara sa îl desfășurau dinaintea ochilor uimiți ai copiilor. De cîte ori nu întîrziase Karl înfofolit în haine groase în fața moșneagului care, printr-o simplă învîrtire de manivelă, schimba pe loc scena. Îi făcea pe cei trei crai să înainteze în mers sacadat, aprindea steaua strălucitoare, dădea viață acelui sărac interior unde se naștea Iisus în iesle. Ori de cîte ori bănuia că mama aflată în spatele său nu prea urmărește jocul, el o făcea atentă, trăgînd-o de mînă, se lipea de dînsa și însoțea, cu nereținute exclamații, cele mai mici detalii ale cîte unei scene — iepurașul care sta ascuns în iarbă, de unde se ridica în două lăbuțe, gata s-o ia din nou la fugă — încît mama era nevoită să-l facă să tacă, acoperindu-i gura cu palma, spre a urmări apoi spectacolul cu indiferența ei de totdeauna. Se înțelege că biroul, așa cum era alcătuit, nu putea trezi numai asemenea amintiri ; dar lungul șir al invențiilor omenești se înlănțuie, pare-se, prin fel de fel de legături, cum se întîmplă și cu amintirile lui Karl. Deși Karl trăia într-o încîntare, unchiului nu-i prea era pe gust biroul

nepotului. Dar ce era să faci ? Orice birou mai de doamne-ajută, cu care l-ar fi putut înzestra pe nepot, are în ziua de azi un astfel de dispozitiv, ca la nevoie să poată fi adaptat fără multă cheltuială și la birouri de tip mai vechi. Oricum, unchiul nu uită să-i atragă atenția lui Karl că e bine să mînuiască dispozitivul cît mai rar și, dacă se poate, de loc. Spre a fi cît mai convingător, îi spuse că mecanismul e foarte sensibil, se defectează ușor, iar repararea lui este extrem de costisitoare. Nu era însă greu să-ți dai seama că toate astea sînt doar pretexte mai ales că se vedea cît de colo că mecanismul avea și o siguranță cu ajutorul căreia putea fi blocat ușor, însă unchiul evita s-o întrebuințeze.

În primele zile, unchiul și nepotul aveau mereu a se pune de acord asupra cîte unei chestiuni ; cu un astfel de prilej Karl amintise în treacăt că acasă își satisfăcea uneori plăcerea de a cînta la pian, nu prea des, atît cît îi îngăduiau puținele lui cunoștințe dobîndite alături de mama sa. Karl știa prea bine că a-i pomeni unchiului de așa ceva înseamnă, în fond, să-i ceri să cumpere un pian ; o făcea totuși conștient, deoarece avusese timp să-și dea seama că unchiul nu-i dintre aceia care trebuie să facă economii. Pianul nu apăru totuși imediat, abia după vreo opt zile, cînd unchiul îl anunță pe un ton rece că pianul a fost achiziționat și că n-ar fi rău să supravegheze personal transportul. Nu era o treabă prea grea, oricum nu mai grea decît un transport oarecare, deoarece în clădire exista un ascensor special pentru mobilă în care încăpea ușor încărcătura unui camion ; era tocmai ascensorul cu care noua pianină zbură înspre camera sa. Karl, la rîndul său, ar fi putut să urce deodată cu pianina și cu oamenii care-o transportau, dar alături ascensorul de persoane era liber și îl prefera pe acesta. Urcînd printre etaje, mînui astfel manivela ascensorului ca să se mențină tot timpul la nivelul celuilalt ascensor și nu se sătura să privească prin pereții de sticlă frumosul instrument care era proprietatea sa. După ce pianina ajunsese în cameră și fusese așezată la locul ei, Karl — aproape nebun de bucurie — își trecu degetele pe deasupra clapelor, stîrnind primele sunete ; părăsi exercițiul, țîșni în picioare, se depărtă puțin și, cu mîinile în șold, rămase într-o contemplare mută. Era încîntat și de acustica excelentă a camerei sale ; acest fapt îl eliberă dintr-o dată de neplăcuta senzație pe care o avusese la început, anume că-i sortit să zacă închis într-un *building*. La drept vorbind, nimic din interiorul acelei camere nu amintea de fața exterioară a clădirii cu aspect de cușcă metalică ; înlăuntru totul era confortabil și la locul său. La început, Karl își puse speranțe mari în posibilitățile sale muzicale ; uneori seara mai ales, înainte de a adormi, îi trecea prin minte gîndul îndrăzneț și năstrușnic că îndeletnicirea sa muzicală ar putea influența direct modul de viață american. Sunau, e drept, des-

tul de straniu acordurile melodiei lui, care se revărsau prin fereastra deschisă în strada copleşită de zgomote : era un vechi cîntec soldăţesc din patria sa, pe care şi-l îngînau unii altora ostaşii seara, stînd rezemaţi în rama ferestrelor cazărmii, privind nostalgic piaţa peste care cădea întunericul. Degeaba se uita Karl jos, în strada dreaptă, pentru că acolo nu se schimba nimic, strada rămînea aceeaşi, părticică dintr-un imens angrenaj a cărui necontenită mişcare nu putea fi oprită în loc decît cunoscînd, eventual, numeroasele forţe care o propulsau. Unchiul suportă fără obiecţiuni cîntatul la pian, mai ales că şi Karl obişnuia să-l cruţe, oferindu-şi destul de rar această plăcere; se întîmplă ca într-o zi unchiul să-i aducă nepotului partiturile unor marşuri americane — fără a uita, bineînţeles, imnul naţional — însă era limpede că nu dragostea de pian îl îndemna la asta. De altfel, într-o altă zi, îl întrebă pe Karl într-un mod foarte serios dacă nu-i convine să studieze vioara şi cornul.

Natural, prima şi cea mai importantă ocupaţie a lui Karl rămînea totuşi studiul limbii engleze. Un tînăr profesor de la o academie comercială venea în acest scop acasă la Karl, în fiecare dimineaţă, la ora şapte ; îl găsea de obicei instalat la birou, în faţa caietelor, ori plimbîndu-se prin cameră şi memorînd. Karl era convins de importanţa însuşirii rapide a limbii engleze şi înţelese totodată că, progresînd repede, îi face unchiului său cea mai

mare bucurie. Reuşi să depăşească în scurt timp expresiile „bună ziua", „la revedere", micile saluturi la care se limitau la început convorbirile sale în englezeşte cu unchiul ; ataca acum propoziţii din ce în ce mai întinse, încît se instală o atmosferă prielnică pentru a-şi face unul altuia confidenţe. Într-o seară, Karl reuşi pentru prima dată să recite o poezie americană — era vorba de descrierea unui incendiu — şi unchiul, pe deplin satisfăcut, îl ascultă cu o anumită solemnitate. În cameră se găseau numai ei doi. Lîngă fereastră sta unchiul, care privea cerul în amurg şi urmărea cadenţa versurilor bătînd tactul cu palma, uşor; la doi paşi de el, Karl se străduia să treacă peste dificultăţile exprimării poetice, ţinîndu-se băţos şi privind undeva într-un punct fix.

Cu cît cunoştinţele de engleză ale lui Karl se lărgeau, sporea şi plăcerea unchiului de a-l prezenta prietenilor săi, păstrînd însă, pentru orice eventualitate, profesorul de engleză în apropierea lui Karl. Prima cunoştinţă o făcu într-o dimineaţă în persoana unui tînăr zvelt şi extraordinar de suplu, pe care unchiul îl elogie în fel şi chip pe cînd îl introducea în camera lui Karl. Dintr-o ochire recunoşteai în el un fiu de milionar, ca atîţia alţii. Judecat cu ochi de părinte, nu putea fi decît un trîntor care trăia pe picior mare ; era de ajuns să cunoşti o singură zi din viaţa lui spre a te dezgusta de tot. Părea că ştie ori că bănuieşte toate acestea şi, pentru a le preîntîmpina,

tînărul milionar avea în ochi şi pe buze un zîmbet de extaz continuu, pe care şi-l adresa sieşi, celui cu care vorbea, întregii lumi.

În compania acestui tînăr, un oarecare Mack, avea să iasă la plimbare călare, fapt pus la cale cu asentimentul cert al unchiului ; plimbarea era fixată pentru orele cinci şi jumătate în zori şi avea să aibă loc în manejul şcolii de călărie sau în aer liber. La început Karl ezită să accepte, niciodată nu se urcase pe un cal şi, înainte de a întreprinde ceva, ar fi voit să se familiarizeze cît de cît cu călăria ; atît unchiul cît şi Mack aduseră destule argumente, ziceau că a călări nu înseamnă nicidecum să stăpîneşti cine ştie ce artă, călăria-i un simplu agrement, un exerciţiu sănătos — susţineau ei — şi Karl consimţi în cele din urmă. Trebui aşadar să se scoale la orele patru şi jumătate, fapt care-i pricinui nu o dată destule necazuri ; aici ar fi tot dormit, obosit probabil de încordata lui atenţie de peste zi. Noroc că necazul acesta i se risipea de îndată ce intra în baie. Era acolo un duş, cu o sită mare ce acoperea cada în lung şi-n lat. Care dintre colegii lui de şcoală, fie chiar şi os boieresc, s-ar fi putut lăuda cu asemenea baie, şi încă aparţinîndu-i în exclusivitate ? ! Întîrzia deci lungit în cadă, cu braţele date în lături, lăsîndu-se mîngîiat de potopul de apă călduţă, apoi caldă, apoi din nou călduţă şi, în sfîrşit, rece ca gheaţa, după pofta inimii ; se lăsa biciuit de apă fie în întregime, fie doar pe o parte a corpului. Gusta

din plin aceste clipe, erau pentru el un fel de prelungire a somnului ; îi plăcea să stea culcat cu ochii închişi, să simtă cum i se preling pe obraji, spărgîndu-se, ultimele picături răzleţe. La manejul şcolii de călărie, de cum cobora din impunătorul automobil al unchiului său, îl întîmpina profesorul de engleză. Mack întîrzia întotdeauna ; şi-o permitea fără să-i pese, pentru că adevăratul antrenament nu începea în absenţa lui. Pe cine altul dacă nu pe el îl aşteptau caii aceia gata să-şi risipească ei înşişi somnolenţa şi să se ridice, ageri, în două picioare ? ! Nu şuiera oare mai tare biciul imediat ce apărea Mack în menaj ? Nu se iveau deodată, în potcoava tribunelor, o mulţime de spectatori — grăjdari, elevi ai şcolii, fel de fel de vizitatori ocazionali ? !... Karl nu voia să piardă timpul pînă la sosirea lui Mack ; îl folosea învăţînd exerciţii pregătitoare pentru un viitor călăreţ. Exerciţiile acestea, care durau zilnic cam un sfert de oră, le făcea cu un lungan care, printr-o simplă ridicare a braţului, bătea pe crupă cei mai înalţi cai ai menajului. Instructajele acestea nu-i prea aduseră succese lui Karl ; atîta doar că avusese prilejul să-şi însuşească tot felul de palavre pe care, încă gîfîind de istoveală, îi plăcea să i le turuie profesorului său de engleză, care sta veşnic rezemat într-un uşcior şi moţăia. Toate sîcîielile fizice dispăreau însă o dată cu sosirea lui Mack. Lunganul era expediat şi în semiîntunericul care încă mai domnea în manej nu se auzea decît galopul

cailor, nu se zărea decît brațul autoritar a lui Mack, înălțat undeva în fața lui Karl, pentru a da comenzi. Această distracție, risipită ca însuși somnul de dimineață, se încheia după exact o jumătate de oră. În caz că era într-adevăr mulțumit de lecție, la plecare foarte grăbitul Mack îl bătea pe Karl încurajator cu palma peste obraz, după care dispărea; nu-l mai aștepta pe acesta nici cît să iasă împreună pe poartă. Karl urca în automobil însoțit de profesorul lui și pleca să-și facă lecția de engleză; spre a nu pierde timpul parcurgînd vreo arteră aglomerată, de cele mai multe ori evitau drumul cel mai scurt dintre școala de călărie și casa unchiului. Nu trecu mult și Karl se simți vinovat că îl deranjează pe profesorul de engleză; îl rugă pe senator să-l scutească pe acest om obosit de a-l mai însoți la manej, acum nu-i era prea greu să se înțeleagă cu Mack. Unchiul chibzui un timp, apoi fu de acord.

Mai greu se hotărî unchiul să accepte ca nepotul să-și facă o idee despre afacerile sale, cu toate că nu o dată Karl îi ceru acest lucru. Întreprinderea unchiului era un fel de casă de comision și expediție; Karl nu mai întîlnise în Europa, după cîte își amintea ceva asemănător. Se făcea aici un soi de comerț intermediar, dar nu în sensul mișcării mărfurilor de la producători către consumatori sau, eventual, către negustori, ci se mijlocea livrarea de mărfuri și materii prime către marile carteluri industriale și se opera transportul lor între acestea din urmă. Era deci o întreprindere care se ocupa deopotrivă de achiziții, depozitări, transporturi și vînzări, de proporții gigantice și care trebuia să întrețină cu clienții săi legături telefonice și telegrafice neîntrerupte și foarte precise. Sala telegrafului nu era mai mică, ba chiar o întrecea pe aceea a Oficiului telegrafic din orașul său natal, în care pătrunsese cîndva cu un coleg de școală spre a o vizita, ținîndu-se de mînă. În sala telefoanelor nu vedeai altceva decît ușile cabinelor deschizîndu-se și închizîndu-se într-una, în timp ce soneriile țîrîiau de pretutindeni amețitor. O dată unchiul său deschise ușa primei cabine și sub potopul luminii electrice, Karl văzu dinaintea sa un funcționar total indiferent la ceea ce se întîmpla în jur; avea pe cap un cerc de oțel și urechile îi erau strivite sub ciupercile a două receptoare. Brațul drept și-l lăsase să zacă inert pe măsuța de dinaintea lui, ca și cum ar fi fost de plumb, în timp ce numai degetele în care avea creionul îi zvîcneau într-una cu o iuțeală uimitoare și egală, de mecanism. Era cît se poate de zgîrcit în tot ce spunea la microfon acest om și se vedea că-i de-a dreptul pornit împotriva cuiva, și că îi pretindea acestuia oarecari precizări; însă înainte de a-i replica respectivului, funcționarul auzea în aparat niște cuvinte care îl interesau și care îl sileau să coboare ochii pe hîrtie, să noteze. Unchiul îi explică lui Karl în șoaptă că omul acela nici nu ar fi trebuit să vorbească, la urma urmei, deoarece

aceleași mesaje pe care funcționarul le primea la telefon erau recepționate concomitent de alți doi, spre a fi comparate și a se exclude orice greșeală. Cînd unchiul trecu pragul ușii însoțit de Karl, tocmai se strecura înlăuntru un practicant, care luă imediat cu sine mesajul gata scris. De altfel, în toată încăperea aceea erau un du-te-vino continuu, oamenii goneau dintr-o parte în alta. Nu se salutau între ei, această formalitate era total desființată ; fiecare umbla cu ochii în pămînt, purtat de grija să înainteze cît mai iute pe urmele celui de dinaintea lui, examinînd — eventual — din mers, ba cuvinte, ba numere izolate din hîrtiile pe care le avea în mînă și care fluturau, purtate de către funcționar în pas alergător.

„Ai înfăptuit într-adevăr ceva grandios" îi spuse Karl unchiului său în cursul unei vizite în respectiva întreprindere ; *building*-ul acela era de necuprins și o trecere oricît de superficială de-a lungul multelor lui secții dura cîteva zile.

„Unde mai pui că tot ce vezi am realizat singur. Acum treizeci de ani n-aveam decît o biată magazie în cartierul portului ; dacă se descărcau acolo cinci lăzi pe zi era mult, iar eu mă întorceam acasă mîndru, cu nasul pe sus. Astăzi ? ei bine, astăzi antrepozitele mele din port ocupă locul al treilea ca mărime, iar vechea magazie am transformat-o în sală de mese și depozit de unelte pentru cea de

a șasezeci și cincea echipă de docheri care lucrează pentru mine".

„E de-a dreptul fantastic !" exclamă Karl.

„Aici toate evoluează rapid," afirmă unchiul, încheind astfel discuția.

Într-o bună zi, unchiul veni la Karl pe la prînz, cu puțin înainte ca tînărul să se fi așezat la masă, singur, cum avea obiceiul. Îi ceru să-și îmbrace repede un costum negru, pentru că aveau să ia masa împreună, însoțiți de doi parteneri de afaceri. În vreme ce Karl își schimba hainele, unchiul se așeză la biroul din camera alăturată și parcurse tema lecției de engleză pe care Karl tocmai o terminase ; izbi cu pumnul în masă și spuse cu toată gura : „Excelent, da, într-adevăr excelent !"

Auzindu-l, Karl se îmbrăcă, se-înțelege, mai bine dispus ; la urma urmei, nici nu mai avea nevoie să i se confirme că izbutise să învețe mulțumitor limba engleză.

În sufragerie, care-i amintea mereu de seara sosirii, îi găsiră pe cei doi domni, care se ridicară pentru a saluta ; erau înalți și grași, unul se numea Green, cel de-al doilea era un oarecare Pollunder. Reținu amănuntele astea mai tîrziu, în timpul conversației de la masă, pentru că unchiul nu se ostenea să-și prezinte cunoștințele. Îl lăsa pe Karl să descopere cu mijloace proprii ceea ce putea fi necesar ori interesant pentru el. În timpul mesei nu se abordară decît chestiuni intime de afaceri, ceea ce pentru Karl era o bună ocazie de a se familiariza cu termenii comerciali, dar să și mănînce în voie,

așa cum se cuvine să facă un adolescent care, înainte de toate, trebuie să se hrănească ; masa era pe terminate cînd domnul Green se apleacă înspre Karl și, alegîndu-și cu vădită grijă cuvintele spre a vorbi o engleză cît mai clară, îl întrebă care sînt primele lui impresii despre America. Se făcu o liniște de mormînt ; Karl schimbă cîteva priviri cu unchiul său, după care răspunse destul de amplu, căutînd să se facă astfel agreabil. Ba, pentru a-și arăta într-un fel recunoștința că i se dă atenție, folosi un limbaj cu o oarecare tentă new-yorkeză ; una dintre expresiile lui stîrni atîta rîs printre comeseni, încît Karl crezu că a făcut cine știe ce greșeală grosolană. Dimpotrivă, spusese chiar ceva foarte nostim, după cum declară domnul Pollunder. Acest domn Pollunder părea a-l simpatiza în chip vădit pe Karl ; în timp ce unchiul își reîncepu convorbirea de afaceri cu domnul Green, domnul Pollunder îi îngădui lui Karl să-și apropie scaunul de-al lui. Îl întrebă, înainte de toate, cum îl cheamă, ce origine are, cum a decurs călătoria ; după ce îi dădu răgaz să se odihnească un pic, începu el însuși să povestească. Vorbea precipitat, rîzînd și tușind, despre sine, despre fiica sa, împreună cu care locuia pe o mică proprietate la țară, unde nu-și putea îngădui să-și petreacă decît serile, pentru că era bancher și ocupațiile îl rețineau toată ziua la New York. Karl fu pe loc invitat călduros să vină la moșia lui, căci — așa cum susținea domnul Pollunder — un american proaspăt zămislit, cum era

Karl, simțea fără doar și poate nevoia să mai evadeze uneori din New York, spre a se recrea. Karl ceru unchiului permisiunea de a primi invitația și acesta i-o acordă ; părea chiar destul de încîntat de idee, dar nu stabili vreo dată și nici nu mai aduse în discuție chestiunea, așa cum s-ar fi așteptat Karl și, desigur, domnul Pollunder.

Nu mai tîrziu decît a doua zi, Karl fu chemat însă într-unul din birourile unchiului său (numai în imobilul acela el avea zece birouri diferite) unde îl găsi pe senator împreună cu Pollunder ; ședeau comod în fotolii și păreau destul de tăcuți.

„Domnul Pollunder, începu unchiul și figura lui abia se distingea în lumina crepusculară care învăluia camera, domnul Pollunder a venit să te ia la moșie, după cum am discutat ieri."

„Nu știam că acest lucru se va întîmpla chiar azi, spuse Karl, altminteri aș fi fost gata pregătit."

„Păi, dacă nu ești pregătit, poate-i mai bine să amînăm vizita pentru altă dată", sugeră unchiul.

„Nici un fel de pregătire ! strigă domnul Pollunder, un tînăr este întotdeauna pregătit pentru orice."

„Nu-i vorba atît de el, se adresă unchiul oaspetelui său. Mă gîndesc că ar trebui totuși să tragă o fugă pînă în camera lui, ceea ce v-ar întîrzia pe dumneavoastră."

„Am, slavă Domnului, timp suficient, spuse domnul Pollunder. Am prevăzut o asemenea

întîrziere, fapt pentru care mi-am încheiat treburile mai devreme."

„Poftim, ce neplăceri îi faci de pe acum cu vizita ta!" îl apostrofă unchiul pe Karl.

„Îmi pare rău, spuse acesta, dar să știți că nu întîrzii, revin în cîteva secunde" și vru s-o rupă la fugă.

„Nu-i nici o grabă, interveni domnul Pollunder, nu-mi pricinuiți nici un fel de neplăceri; dimpotrivă, vizita asta îmi oferă o deosebită satisfacție."

„Vezi că mîine pierzi ora de călărie. Ai contramandat-o?"

„Nu, zise Karl, și își dădu seama că vizita care îl bucurase atîta devenea pentru el o povară. N-am contramandat-o pentru că n-am știut..."

„Și, totuși ești gata s-o pornești la drum?" întrebă unchiul cu vădit interes.

Îi sări în ajutor domnul Pollunder, acest om amabil, care-i spuse: „Vom trece cu mașina pe la școala de călărie și chestiunea se va aranja."

„Așa mai merge, păru să accepte unchiul, numai că Mack te va aștepta cu siguranță."

„De așteptat nu mă va aștepta, zise Karl, dar de bună seamă va fi acolo."

„Și atunci?" vorbi întrebător unchiul, ca și cum intervenția lui Karl n-ar fi lămurit de fel lucrurile.

Din nou Pollunder fu acela care rosti cuvîntul decisiv: „Dar Klara — așa se numea fiica domnului Pollunder — Klara îl așteaptă astă-

seară și-mi place să cred că are totuși o oarecare întîietate asupra lui Mack."

„O, desigur, zise unchiul, apoi către Karl: fugi repede în camera ta!" și bătu de cîteva ori mașinal în brațul fotoliului. Karl era în dreptul ușii cînd unchiul îl mai reținu zicînd: Îmi place să cred că mîine vei fi înapoi la lecția de engleză."

„Ei, asta-i! se impacientă domnul Pollunder, și, mirat, se foi în fotoliul său, cu mișcări scurte, atît cît îi îngăduia corpul său masiv. Și de ce să nu rămînă și mîine toată ziua la țară? L-aș aduce înapoi poimîine dimineață."

„Imposibil", se opuse unchiul. „Nu pot să-i dau peste cap lecțiile. Mai tîrziu cînd în viața lui se va fi profilat clar o profesie, nu zic nu; îi voi îngădui cu plăcere să accepte pentru un timp mai îndelungat amabila dumneavoastră invitație, care mă onorează."

«Iată-l cum se contrazice» gîndi Karl.

„Păi, pentru o seară și o noapte, aproape că nu mai merită" se întristă domnul Pollunder.

„Asta a fost și părerea mea."

„Ei, trebuie să te mulțumești cu ce ți se dă, conchise Pollunder, amuzat. Așadar, aștept", îi strigă el lui Karl, care, văzînd că unchiul său nu se mai opune, fugi în grabă.

Se întoarse repede, gata de drum; în birou îl găsi numai pe domnul Pollunder, unchiul plecase. Domnul Pollunder îl întîmpină cu nereținută satisfacție, îi luă ambele mîini în ale

sale și i le scutură, nevenindu-i să creadă că tînărul îl însoțește într-adevăr. Încălzit de grabă și alergătură, Karl scutură și el mîinile domnului Pollunder, bucurîndu-se de această excursie.

„Plecarea asta nu l-a supărat oare pe unchiul meu ?"

„Nici gînd ; nu trebuie luate în serios chiar toate cele spuse de el. Senatorul are la inimă educația dumneavoastră."

„Oare v-a spus el însuși că adineaori a vorbit doar în glumă ?"

„O, desigur !" îl liniști domnul Pollunder pe un ton decis, sugerîndu-i astfel că ar fi exclusă orice interpretare echivocă.

„E ciudat totuși cît de anevoie mi-a dat încuviințarea. Și-i sînteți doar prieten."

Deși n-o recunoștea fățiș chiar domnul Pollunder nu-i putu explica situația ; călătoreau prin amurgul cu zăpușeli și amîndoi meditară lungă vreme asupra aceluiași subiect, în ciuda faptului că vorbeau mereu despre alte și alte lucruri.

Ședeau unul lîngă celălalt ținîndu-se de mînă, mai precis domnul Pollunder îi luase mîna lui Karl și o ținea între ale lui. Karl, la rîndul său, dorea să afle cît mai multe amănunte despre Klara, ca și cum lungimea drumului i-ar fi dat nerăbdare ; cu istorisirile părea să ajungă mai repede acolo. Deși încă nu cunoscuse viața de seară a străzilor New York-ului, cu vacarmul stîrnit în vîrtejuri peste trotuare și de-a lungul bulevardelor — aveai

impresia că nu oamenii îl stîrnesc, ci forțe exterioare acestui oraș ! — Karl era numai ochi și urechi, atent să prindă exact sensul cuvintelor rostite de domnul Pollunder și nimic nu-l interesa în afară de vesta domnului Pollunder, de-a curmezișul căreia atîrna cu nevinovăție un lanț de culoare închisă. Străbătură străzi de-a lungul cărora lumea se grăbea fie alergînd, fie gonind în automobile, spre a nu întîrzia la spectacole ; trecură prin cartiere semicentrale și ajunseră în suburbii, unde polițiști călări le făceau semne ca mașina lor s-o ia mereu într-o altă direcție, pe străzi lăturalnice. Marile artere erau ocupate de lucrătorii din metalurgie aflați în grevă, care demonstrau, astfel încît la intersecții era posibilă numai circulația strict necesară a autovehiculelor. Cînd mașina scăpa din stradelele întunecoase, cu zgomote surde, și traversa unul dintre aceste bulevarde, aducînd cu o piață în toată regula, apăreau de ambele părți, pe întinderi de necuprins cu privirea, trotuarele ințesate de o masă compactă, ce se deplasa într-o cadență greu de priceput ; însă cîntecul pe care îl intona era perfect unitar, ca al unui singur om. Pe porțiunile carosabile, menținute libere se zărea din cînd în cînd, cîte un polițai călare stînd locului, apoi purtători de drapele și fîșii de pînză cu lozinci întinse de-a latul străzii, apoi cîte un conducător grevist înconjurat de tovarășii lui, apoi ordonanțe, apoi cîte un vagon de tramvai care n-avusese vreme să scape din zona primejdioasă și sta imobilizat, gol și cu-

prins de întuneric, în vreme ce vatmanul şi taxatorul tîndăleau pe platformă. Mici grupuri de curioşi căscau gura la o oarecare distanţă de adevăraţii demonstranţi şi nu se urneau de acolo deşi habar n-aveau ce se întîmplă în realitate. Karl însă, aflat într-o bună dispoziţie, se lăsa cuprins de braţul domnului Pollunder, vrăjit de gîndul că peste puţină vreme va ajunge la o vilă de ţară bine iluminată, înconjurată de ziduri şi păzită de cîini, unde va fi întîmpinat cu toată ospitalitatea. Din cauza istovelii care-l cuprinsese, nu-şi mai putea păstra atenţia trează şi nu reţinea cu precizie tot ce zicea domnul Pollunder, încît tresărea din vreme în vreme, îşi freca pleoapele, încerca să afle în spaţiul unei clipe dacă domnul Pollunder îi observase somnolenţa, lucru pe care nu l-ar fi vrut în ruptul capului.

O VILĂ ÎN ÎMPREJURIMILE NEW YORK-ULUI

„Am sosit", zise Pollunder, smulgîndu-l pe Karl din somnolenţă.

Maşina stopă în faţa unei vile de ţară, cum sînt cele ale bogătaşilor în împrejurimile New York-ului; era mai încăpătoare şi mai înaltă decît avea nevoie o singură familie. Era luminată doar partea de jos a acelei clădiri, deci nu puteai şti pînă la ce înălţime urcau zidurile ei. O străjuiau castani foşnitori şi un grilaj de

fier — porţile erau date în lături — iar o scurtă alee ducea pînă la scara de la intrarea casei. Karl coborî şi, după oboseala pe care o simţea în oase, îşi dădu seama că totuşi călătoria durase cam mult. Undeva lîngă el, în întunericul din aleea cu castani, auzi vocea unei fete: „În sfîrşit, iată-l pe domnul Jakob!"

„Numele meu este Rossmann" se prezentă Karl, apucînd mîna întinsă a fetei; silueta acesteia se desluşea acum.

„Este nepotul domnului Jakob, spuse domnul Pollunder. Numele lui este Karl Rossmann."

„Asta nu schimbă cu nimic bucuria de a-l avea în mijlocul nostru" zise fata, căreia puţin îi păsa ce nume poartă oaspetele.

Pe cînd se apropia de casă, flancat de domnul Pollunder şi de fată, Karl întrebă: „Dumneavoastră sînteţi domnişoara Klara?"

„Da, spuse aceasta, în timp ce o lumină slabă îi reliefa obrazul. Dar n-am vrut să mă prezint în plin întuneric."

«Ne-a aşteptat oare în dosul grilajului?» se întrebă Karl, pe care mişcarea îl înviora.

„De altfel, mai avem un oaspete în seara asta" vesti Klara.

„Imposibil" strigă Pollunder supărat.

„Domnul Green" zise Klara.

„Cînd a venit?" se interesă Karl, cuprins parcă de o presimţire.

„Chiar acum. Credeam că i-aţi observat maşina gonind în faţa voastră."

Karl îl privi pe Pollunder să vadă cum reacţionează; acesta ţinea mîinile în buzunarele

pantalonilor şi, după toate aparenţele, călca parcă mai apăsat.

„Nu-i de ajuns să locuieşti în împrejurimile New York-ului, spre a nu fi deranjat. Voi fi silit să mă mut undeva mai departe, cu riscul să mă prindă miezul nopţii pînă ajung acasă. "

Se opriră lîngă scara de la intrare.

„Dar domnul Green n-a mai fost de foarte multă vreme pe la noi" spuse Klara (împărtăşea întru totul părerea tatălui său, însă dorea să-l liniştească).

„De ce să vină tocmai în seara asta ?" se nedumeri domnul Pollunder, şi cuvintele se rostogoleau cu ciudă peste buza lui de jos, o bucată de carne, flască şi grea, care tremura puternic.

„Ai perfectă dreptate !" spuse Klara.

„Poate că nu va sta mult" îşi dădu părerea Karl, mirat el însuşi cît de repede împărtăşea părerea acestor persoane, întru totul străine, pe care ieri încă nici nu le cunoştea.

„O, nu, zise Klara. Pare să aibă o afacere importantă cu tata, cu care vrea să discute îndelung ; m-a şi ameninţat în glumă că, dacă ţin cu tot dinadinsul să fiu o gazdă politicoasă, va trebui să le suport discuţiile pînă dimineaţă."

„Ei, asta-i bună ! Înseamnă că rămîne aici peste noapte ! exclamă Pollunder, ca unul peste care a dat o mare belea. Tare aş mai avea chef — şi la acest gînd se lumină la faţă — tare aş mai avea chef să vă poftesc, domnule Karl, din nou în maşină şi să vă conduc la unchiul dumneavoastră. Seara asta tot e ratată şi, la urma urmelor, cine ştie cînd vă va mai permite unchiul dumneavoastră să ne vizitaţi a doua oară. Ducîndu-vă însă înapoi încă în seara asta s-ar putea presupune să nu vă refuze cu un alt prilej. "

Îl şi apucă pe Karl de mînă, gata să facă ceea ce spusese. Tînărul însă nu se clinti şi Klara îl rugă pe tatăl său să renunţe la acest gînd, întrucît ea şi tînărul vizitator nu pot fi cu nimic deranjaţi de prezenţa domnului Green ; în cele din urmă îşi dădu seama şi Pollunder că nu voinţa sa era cea decisivă. Pe de altă parte — şi acesta a fost, pare-se, argumentul hotărîtor — se auzi deodată vocea domnului Green, care strigă din capul scării : „Dar unde aţi rămas ?"

„Haideţi" îi îndemnă Pollunder pe cei doi şi o coti spre scara de la intrare. Îl urmau Karl şi Klara care se studiau reciproc în lumina care-i învăluia.

«Ce buze rumene are această Klara !» îşi zise Karl şi în faţa ochilor minţii îi apărură instantaneu buzele domnului Pollunder ; era de admirat ce sublim se schimbaseră acestea în cazul fiicei sale.

„După cină, anunţă Klara, ne vom retrage imediat în apartamentul meu, dacă vă va face plăcere, ca măcar noi să scăpăm de acest domn Green ; tata, oricum, tot trebuie să se ocupe de el. Veţi avea, cred, amabilitatea să-mi cîntaţi ceva la pian, pentru că tata mi-a şi povestit cît de înzestrat sînteţi ; în ce mă priveşte pe mine

sînt total incapabilă să fac muzică și nici nu mă ating de pian, cu toate că ador muzica."

Karl acceptă întru totul propunerea Klarei, deși ar fi dorit ca și domnul Pollunder să se afle în mijlocul lor. Uitîndu-se la dimensiunile uriașe ale domnului Green, care se conturau tot mai bine în timp ce urca scările — cu statura lui Pollunder se familiarizase — Karl nu spera să-l poată scăpa pe domnul Pollunder de prezența acelui om.

Întîlnirea cu domnul Green s-a petrecut cam în fugă ; ca și cum ar fi avut prea multe chestiuni de pus la punct, acesta apucă brațul domnului Pollunder, iar pe Karl și pe Klara îi împinse înaintea lui spre sufragerie. Florile de pe masă, ivite dintr-un mănunchi de frunze, dădeau un aer sărbătoresc încăperii făcînd și mai regretabilă prezența inoportunului domn Green. Karl se opri în dreptul mesei, așteptă să se așeze mai întîi ceilalți, și se bucură la gîndul că ușa mare cu geam dinspre grădină va rămîne deschisă ; prin ea pătrundea înlăuntru o mireasmă puternică, dîndu-ți senzația că ești ocrotit de o imensă boltă de verdeață. Domnul Green, însă, tocmai se repezi, gîfîind, să închidă ușa cu geam ; se aplecă și puse zăvoarele din josul ușii, apoi se întinse spre cele de sus, făcînd toate acestea cu atît de tinerească agilitate, încît servitorului, care sosi în grabă, nu-i mai rămase nimic de făcut. Din primele cuvinte pe care le rosti la masă, domnul Green își arătă uimirea că senatorul îi dăduse voie lui Karl să facă aceatsă vizită. Își sorbea supa, lingură după lingură, și se apleca ba în dreapta, înspre Klara, ba în stînga, înspre domnul Pollunder ; le explică acestora motivul mirării lui, vorbi de grija cu care veghează unchiul asupra lui Karl, și cum dragostea acestui unchi pentru nepot era prea mare pentru a mai putea fi numită dragoste de unchi.

«Nu-i ajunge că a dat buzna aici în chip cu totul nepotrivit, dar se mai bagă și în relațiile dintre mine și unchiul meu» își zise Karl și nu mai avu chef să soarbă o singură înghițitură din supa aurie. Dar tocmai pentru a nu arăta cît de jenat se simte, începu — încremenit în muțenia lui — să-și leorpăie supa. Cina se desfășura încet, era un adevărat chin. Doar domnul Green și uneori Klara mai înviorau atmosfera, găseau ocazia să mai rîdă din cînd în cînd. Domnul Pollunder intra rar în conversație, doar cînd domnul Green aducea vorba de afaceri. Isprăvea repede și cu acest subiect, încît domnul Green fu mereu silit să-l readucă, în felurite chipuri, la chestiunea în discuție. Ținea să precizeze, de altfel, că nu avusese de gînd să facă această vizită inopinată. (Și aici, simțind parcă o primejdie, Karl ciuli urechile, încît Klara trebui să-l facă atent că are în față o friptură și că se află la cină). Nu avusese de gînd să vină, spunea Green, în sensul că afacerea aceea, deși extrem de importantă, putea fi foarte bine discutată, în fondul ei, chiar în timpul zilei și în oraș, urmînd ca amănuntele să se stabilească mîine ori mai tîrziu. De aceea l-a

și căutat pe domnul Pollunder mult înaintea orei de închidere a biroului ; împrejurările au făcut să nu-l găsească, deci a telefonat în cele din urmă acasă, a anunțat că pleacă din oraș, și iată-l ajuns aici.

„Înseamnă că trebuie să-mi cer scuze, zise Karl cu voce tare încă înainte ca cineva să fi putut scoate o vorbă. Din cauza mea și-a părăsit azi domnul Pollunder mai devreme biroul, lucru pe care îl regret nespus."

Domnul Pollunder își acoperi aproape toată fața cu șervetul, în timp ce Klara îi surîse lui Karl ; nu era un surîs oarecare, de simpatie, voia să-l influențeze într-un fel anume.

„Scuzele mi se par de prisos, vorbi domnul Green, în timp ce tranșa cu meticulozitate un porumbel fript. Dimpotrivă, sînt fericit că am ocazia să-mi petrec seara într-o societate atît de plăcută ; altminteri aș fi cinat acasă, de unul singur, servit de bătrîna mea menajeră. Este o ființă atît de bătrînă încît îi vine greu să se miște de la ușă pînă la masă ; pînă face drumul din bucătărie, am timp să mă întind în spătarul scaunului și s-o tot studiez, odihnindu-mă. Abia în ultimul timp am reușit s-o conving ca servitorul să aducă mîncărurile pînă în ușa sufrageriei ; de acolo însă — dacă rețin eu bine — alergătura îi aparține numai și numai ei.

„Doamne, cîtă fidelitate !" exclamă Klara.

„Da, mai există ceva fidelitate pe lumea asta" spuse domnul Green și, ducîndu-și îmbucătura la gură, își aruncă limba în așa fel,

încît reuși să înfulece bucățica dintr-o mișcare, după cum putu să observe Karl, căruia i se făcu silă și se ridică de la masă. Aproape în același timp, domnul Pollunder și Klara îl opriră, apucîndu-l de mîini.

„Trebuie să rămîneți, zise Klara. După ce Karl se așeză la loc, îi șopti : Vom dispare imediat. Aveți răbdare."

Domnul Green se ocupă nestingherit de mîncarea sa, ca și cum domnul Pollunder și Klara n-ar fi avut ceva mai bun de făcut decît să-l liniștească pe Karl ori de cîte ori îi stîrnea acestuia silă.

Cina se prelungi mai ales din pricina migalei cu care domnul Green își savura fiecare fel de mîncare, fiind însă mereu nesățios și gata să-l primească pe cel următor ; se vedea clar că acestui domn i se cam acrise, la urma urmelor, de încetineala bătrînei sale menajere. Din cînd în cînd lăuda arta domnișoarei Klara în a conduce menajul, fapt care o tulbura pe fată în mod vizibil și Karl se simțea obligat s-o apere, ca și cum cineva ar fi dojenit-o. Domnul Green însă nu se mulțumi să se ocupe numai de ea ; fără a-și ridica ochii din farfurie, îl compătimi pe Karl în repetate rînduri pentru că îi lipsea pofta de mîncare. Domnului Pollunder însă, din contră, i se păru că tînărul Karl mănîncă normal și cu plăcere, deși — dată fiind calitatea lui de gazdă — ar fi fost mai nimerit să-l îndemne pe Karl să mănînce. Sila pe care o simțise tot timpul cinei îl aduse pe Karl într-o

asemenea stare de iritare încît, contrar obișnuințelor lui, socoti ca nepoliticoase cuvintele domnului Pollunder. Starea asta îl făcu, în cele din urmă, ba să mănînce necuviincios de repede și de hulpav, ba să-și arunce cu gesturi obosite cuțitul și furculița, fiind cel mai nesuferit dintre comeseni; servitorul care aducea bucatele se zăpăcise de-a binelea; nu știa cum să mai procedeze cu el.

„Chiar mîine îi voi povesti domnului senator cum ați jignit-o pe domnișoara Klara nemîncînd nimic, spuse domnul Green și își jucă furculița prin aer, lăsînd a se înțelege că vorbele lui pot fi luate și în glumă. Ei, poftim, s-a și supărat fata, continuă el și o apucă pe Klara de bărbie; ea nu se împotrivi și închise ochii. Drăguță fetișcană!" exclamă el și, lăsîndu-se în spătarul scaunului, rîse cu poftă, ca orice ghiftuit, pînă i se congestionă fața.

Karl nu-și putea explica atitudinea domnului Pollunder; acesta încremenise cu privirile în farfurie, ca și cum acolo s-ar fi petrecut ceva într-adevăr mai important. Nu schița nici cea mai mică intenție de a se apropia de Karl, iar cînd se întîmpla să zică ceva, se adresa tuturor, fără a avea să-i comunice acestuia nimic special. Suporta, în schimb, ca domnul Green, acest bătrîn și înrăit holtei new-yorkez, s-o ia pe Klara de bărbie fără pic de rușine și cu vădite intenții, ofensîndu-l astfel pe Karl, invitatul lui Pollunder, și tratîndu-l, la urma urmei, ca pe un copil oarecare; cine putea ști pentru ce deznodămînt își aduna forțele domnul Green și ce alte atacuri plănuia?

Masa se isprăvi abia cînd Green, observînd starea generală, se ridică primul, obligîndu-i astfel și pe ceilalți să facă la fel! Karl se apropie de una dintre ferestrele mari care dădeau pe terasă; geamul era străbătut de stinghii înguste albe și, abia cînd fu aproape, observă că acolo era o ușă în toată regula. Ce a mai rămas oare din mînia pe care Pollunder și fiica acestuia au arătat-o la început față de Green și pe care Karl nu o înțelesese din prima clipă?! Acum cei doi se aflau de partea lui Green și îl aprobau dînd din cap. Trabucul pe care Pollunder i-l oferise lui Green avea niște dimensiuni ieșite din comun; despre ceva asemănător obișnuia să povestească uneori tatăl lui Karl, acasă, susținînd că o astfel de țigară de foi ar exista pe undeva, deși, dacă ne gîndim bine, el nu avusese vreodată ocazia să o vadă cu ochii. Fapt e că trabucul ăsta al lui Green afuma cumplit, răspîndea fumul în toată sufrageria și fumătorul se făcea astfel simțit pînă în cele mai îndepărtate colțuri și firide, unde în mod normal nu ar fi putut ajunge vreodată. Deși se afla la o depărtare apreciabilă, fumul îi da lui Karl o mîncărime de nas, iar purtarea acestui domn Grenn — pe care îl mai săgetă o dată cu privirea — i se părea de-a dreptul infamă. Nu părea de loc exclusă ipoteza ca unchiul său să nu fi fost de acord cu această

vizită tocmai pentru că știa ce caracter slab are domnul Pollunder; chiar dacă n-ar fi prevăzut ceva jignitor pentru Karl, de la o împrejurare ca asta te puteai aștepta la orice. Îi displăcea și tînăra americană deși nu se așteptase din capul locului la cine știe ce frumusețe. Însă din momentul în care domnul Green începuse să se ocupe de ea, Karl fu mirat de schimbările care se petrecură pe fața acesteia, fu mirat de frumusețea pe care o căpătară trăsăturile ei și, mai cu seamă, de strălucirea ochilor ei jucăuși. Și apoi, nu mai văzuse vreodată o fustă care să îmbrace atît de bine un corp; stofa delicată și plină cădea în cute mici, scoțînd astfel în evidență marca țesăturii. Karl era însă nepăsător la tot și la toate; ar fi renunțat cu dragă inimă să fie condus în apartamentul fetei, preferînd în schimb să deschidă ușa pe a cărei clanță și pusese, de altfel, mîna, spre a se îndrepta spre automobil, iar în cazul că l-ar fi găsit pe șofer dormind, s-o ia pe jos, făcînd o plimbare de unul singur pînă la New York. Noaptea senină avea lună plină, care te privea de sus; era la îndemîna oricui, nemaivorbind de acest tînăr, să o ia la picior, fără pic de teamă, în spațiul noptatic. Pentru întîia oară se simți bine în această sufragerie, deoarece îi treceau prin minte fel de fel de lucruri; se și văzu că-i face o surpriză unchiului său, dimineața, pentru că umblînd pe jos nici n-ar fi putut ajunge mai devreme. Deși nu intrase vreodată în dormitorul acestuia și nici nu știa în ce loc

era situat, s-ar fi putut la urma urmei interesa. Ar fi bătut la ușă și îndată ce ar fi auzit vorba aceea gratuită „intră!", ar fi dat buzna în cameră, și unchiul său — pe care nu-l cunoscuse pînă acum decît într-o ținută îngrijită — ar fi apărut într-o cămașă de noapte, lungit în pat și privind cu uimire spre ușă. La drept vorbind, n-ar fi fost ceva ieșit din comun, însă trebuiau cîntărite urmările pe care un asemenea fapt le-ar fi putut avea. Te pomenești că s-ar fi ivit imediat ocazia să ia — noutate — micul dejun împreună, unchiul șezînd în pat iar el pe un taburet; bucatele ar fi fost așezate pe o măsuță între ei doi și poate că dejunul în comun ar fi putut deveni de acum încolo obișnuință, ceea ce înseamnă că și întîlnirile lor zilnice ar fi putut spori de la una singură, cum s-a întîmplat pînă acum, la mai multe. Ar ajunge astfel, fără doar și poate, să discute de la inimă la inimă. Faptul că ajunsese astăzi să fie cam neascultător sau, mai bine zis, încăpățînat față de unchiul său, se datora, de fapt, numai absenței acestor discuții intime. Și chiar dacă ar fi să petreacă noaptea în locul acesta, ceea ce, spre regretul său, părea de neevitat (deși fu lăsat să stea singur lîngă fereastră, în plata Domnului, liber să se amuze cum poftește), este foarte posibil ca această vizită nefericită să fie un moment de bun augur în relațiile cu unchiul său; acesta, la rîndul său, lungit acolo în dormitor, nutrea poate aceleași gînduri.

Cît de cît împăcat, Karl se întoarse ; în fața lui se afla Klara, care i se adresă astfel : „Nu vă place la noi ? De ce nu vă simțiți ca acasă ? Veniți cu mine, să facem o ultimă încercare."

Traversînd sufrageria, ea îl conduse pînă la ușă. Cei doi domni erau așezați la o masă mai retrasă în fața unor pahare înalte în care spumega ușor o băutură necunoscută lui Karl și din care acesta ar fi voit să guste. Domnul Green își spijinise un cot pe masă și sta obraz în obraz cu Pollunder ; cine nu l-ar fi cunoscut pe domnul Pollunder ar fi putut crede lesne că acolo se discută despre ceva cu caracter criminal și nu despre o afacere. În timp ce domnul Pollunder îl urmări pe tînăr cu o privire binevoitoare, lui Green nici nu-i păsa de Karl, deși firesc ar fi fost să imite cel puțin gestul celui cu care se întreținea ; Karl văzu în această purtare semnul unei anume atitudini a domnului Green. Fiecare cu ale lui ; Karl, pe de o parte, iar Green, pe de alta, aveau să-și pună în valoare aptitudinile, încît relațiile sociale dintre ei urmau să fie stabilite în timp, prin victoria sau eșecul de care va avea parte fiecare.

«Dacă atîta îi poate capul, este un nebun, hotărî Karl. La o adică, nu-i cer nimica și vreau să mă lase și el în pace.»

Ajuns pe coridor, își zise că se purtase probabil nepoliticos ; fiind cu ochii ațintiți asupra lui Green, aproape că se lăsase tîrît din cameră de Klara. Asta-i sporea bucuria de a merge acum alături de fată. Străbătînd coridoarele clădirii, nu-i veni să-și creadă ochilor că întîlnește la fiecare douăzeci de pași cîte un servitor spilcuit, în livrea, avînd asupra lui cîte un sfeșnic gros, care trebuia ținut cu ambele mîini.

„Noua instalație electrică n-a fost pusă la punct pînă acum decît în sufragerie, explică Klara. Casa am cumpărat-o de curînd și am transformat-o complet, atît cît poate fi trasformată ciudata arhitectură a unei clădiri atît de demodate."

„Există și în America clădiri vechi ?" vru să știe Karl.

„Desigur, spuse Klara rîzînd și îl trase după ea mai departe. Aveți o imagine curioasă despre America."

„Să nu rîdeți de mine" ceru Karl pe un ton supărat.

În definitiv, el cunoștea atît Europa cît și America, pe cînd ea nu văzuse decît America.

Klara întinse o mînă și, din mers, deschise o ușă, zicînd fără să se oprească : „Aici veți dormi."

Karl ar fi vrut desigur să vadă camera pe loc, însă Klara îi explică nerăbdătoare, aproape țipînd, că are destul timp pentru asta și-i porunci s-o însoțească mai întîi pe ea. Se mai smuciră reciproc, cîtva timp, încoace și încolo, după care Karl se gîndi că n-are de ce să se țină de fusta fetei, ascultînd-o orbește ; se smulse așadar de lîngă Klara și pătrunse în cameră. Întunecimea neobișnuită din fața ferestrei se datora unui arbore a cărui

coroană se desfăşura acolo în toată măreţia ei. Se auzea cîntecul păsărilor. Cum luna nu apucase încă să lumineze camera, aceasta nu-şi arăta aproape de loc obiectele. Karl regretă că nu avea la el lanterna de buzunar pe care i-o făcuse unchiul cadou. Într-o asemenea casă, lanterna nu poate să lipsească; avînd la îndemînă cîteva lanterne, ai fi putut foarte bine trimite toţi servitorii ăştia la culcare. Se aşeză în rama ferestrei să privească în noapte şi să asculte. O pasăre speriată părea a se furişa prin frunzişul bătrînului copac. În depărtări, se auzi şuieratul unui tren din suburbiile new-yorkeze. În rest, liniştea se aşternea deplină.

Asta nu dură mult, Klara intră imediat. Strigă, vădit supărată: „Ce înseamnă asta?!“ şi se plesni peste fustă. Karl se gîndi să nu răspundă pînă cînd nu se va arăta mai politicoasă. Klara însă înainta cu paşi mari spre el şi strigă: „Vrei sau nu să vii cu mine?“ şi, voit, sau în focul enervării care o cuprinsese, îi dădu un brînci în piept; cu siguranţă că ar fi căzut de pe fereastră în gol dacă n-ar fi izbutit să-şi arunce picioarele, în ultima clipă, pe duşumeaua camerei, alunecînd astfel înăuntru.

„Era cît pe-aci să zbor afară“ îi spuse el supărat.

„Păcat că nu s-a întîmplat. De ce eşti atît de prost crescut? Îţi mai dau un brînci.“

Şi chiar îl cuprinse cu braţele, iar corpul fetei, oţelit prin sport, reuşi să-l poarte pe

Karl, pas cu pas, pînă la fereastră, în timp ce el uită să opună vreo rezistenţă. Îşi veni însă repede în fire şi, printr-o răsucire din mijloc, se eliberă şi o cuprinse, la rîndul său, cu braţele.

„Au, mă doare!“ se văită ea.

Karl însă nu era convins că trebuie să-i dea drumul. O slăbi din strînsoare cît să poată sta pe picioare, dar nu-i dădu drumul, prefera s-o studieze. Îi era lesne s-o ţină în braţe, pentru că fata era îmbrăcată cu rochia acea strînsă pe corp.

„Dă-mi drumul,“ şopti ea, apropiindu-şi obrazul înfierbîntat de obrazul lui; era atît de aproape, încît Karl se osteni să o distanţeze puţin, ca s-o poată privi cît de cît. „Dă-mi drumul; îţi voi oferi ceva frumos.“

«De ce suspină aşa? se întrebă Karl. N-are cum s-o doară căci nu o apăs de loc» şi nu o eliberă. Curînd însă, dintr-o neatenţie de o clipă, forţa tinerei fete se făcu iar simţită şi se transmise în corpul lui; cu un gest abil, ea îi scăpă din strînsoare, după care se apără de gambele lui printr-o gardă a picioarelor, o tactică de luptă necunoscută de el. Îl sili astfel să păşească în faţa ei, pînă la perete, timp în care ea respira adînc, şi cu o regularitate surprinzătoare. Acolo se afla o canapea; îl culcă pe Karl, fără a se apleca prea mult asupra lui, şi îi zise: Acum mişcă dacă poţi.“

„Pisică, pisică turbată! mai putu să strige Karl în amestecul de stări — mînie şi ruşine

— care îl stăpîneau. Ești într-adevăr nebună, pisică turbată ce ești !“

„Măsoară-ți cuvintele“ avertiză ea și îi puse mîna în gît ; începu să-l strîngă atît de tare, încît lui Karl îi pieri toată vlaga. Respira greu, în timp ce ea își agita amenințător cealaltă mînă deasupra obrazului său, dîndu-i a înțelege că oricînd îl poate pălmui.

„Ce-ai zice, întrebă ea, dacă te-aș pedepsi pentru purtarea ta față de o doamnă, expediindu-te acasă pălmuit zdravăn ? ! Poate ți-ar folosi la ceva pentru viitor, chiar dacă nu ar fi o amintire prea plăcută. Dar mi-e milă de tine ; ești un băiat destul de drăguț și, dacă ai fi învățat jiu-jitsul, m-ai fi bătut, la rîndul tău, cu siguranță. Totuși, zău că mă simt tare tentată să te iau la palme, așa cum stai acum culcat. Dar s-ar putea să regret acest lucru — îți spun sincer — aș proceda aproape contra voinței mele. În cazul că aș face-o, fii sigur ! n-o să mă mulțumesc să-ți trag o singură palmă ; o să dau în stînga și în dreapta pînă o să-ți căptușesc bine obrajii. S-ar putea să fii un om a cărui onoare e mai presus de orice — uite că-s gata să cred un asemenea lucru — încît n-ai să suporți un asemenea afront și ai să te sinucizi. În definitiv, de ce ai fost atît de pornit contra mea ? Poate că nu-ți plac. Oare nu merita să fi venit în camera mea ? Bagă de seamă ! Era cît pe-aci să-ți aplic respectivul tratament. Dacă scapi astăzi numai cu atîta, caută să te porți altminteri în viitor. Eu nu sînt unchiul tău,

căruia îi poți face în sîc. Trebuie să-ți atrag însă atenția că dîndu-ți drumul nepălmuit, onoarea ta nu trebuie să fie lezată ca în cazul unei chelfăneli zdravene. De ești de altă părere, aș preferea să te pălmuisc în toată regula. Ce va spune oare Mack cînd îi voi relata toate cele petrecute ?“

Cu gîndul la Mack, îi dădu drumul lui Karl ; în nebuloasa minte a acestuia, Mack apăru ca un salvator. Mai simți un timp mîna Klarei pe gît, se scutură nițel, apoi se liniști.

Ea îi spuse să se scoale, dar el nu răspunse și nu se mișcă. Fata aprinse undeva o lumînare și camera prinse viață ; pe plafon se vedea un desen albastru în zig-zag, iar Karl stătea întins, cu capul sprijinit pe perna divanului, așa cum îl trîntise Klara, fără să fi făcut cea mai mică mișcare. Klara umbla prin cameră și fusta îi juca foșnitor în jurul picioarelor ; se opri undeva, probabil lîngă fereastră.

„Ți-a trecut scrînteala ?“ veni întrebarea.

Lui Karl îi părea rău că nu se putea odihni în camera care îi fusese destinată de domnul Pollunder pentru respectiva noapte. Fata asta ba se plimba, ba se oprea locului, ba vorbea ; o suporta cu o nesfîrșită silă. Singura lui dorință era să doarmă puțin și apoi să plece din acest loc. N-avea de ce să se mai culce în pat, putea rămîne foarte bine pe această canapea. Abia aștepta să dispară fata, pentru a sări la ușă și a o zăvorî, ca să se lungească, în sfîrșit, ca lumea, pe canapea.

Avea o dorință nebună să se întindă și să caște în toată regula, dar nu putea face așa ceva de față cu Klara. Stătea, deci, culcat pe spate, cu privirile fixate în tavan și își simțea fața tot mai încremenită, în timp ce o muscă i se roti prin fața ochilor și el nu-și dădu seama ce poate fi.

Klara veni iar lîngă el și se aplecă atît de mult asupra ochilor lui, încît, dacă nu ar fi avut stăpînire de sine, ar fi trebuit să se uite drept în pupilele ei.

„Acum plec, zise ea. Poate îți vine chef să mă cauți mai tîrziu. În încăperile mele dă cea de-a patra ușă, socotind de aici încolo și mergînd pe aceeași parte a coridorului. Treci așadar pe lîngă trei uși, după care ajungi în dreptul aceleia care dă în camera mea. Eu nu mai cobor în sufragerie, rămîn în camera mea. Ai reușit într-adevăr să mă obosești. N-am să te aștept în mod special, dar dacă vrei să vii, vino. Nu uita că mi-ai promis să-mi cînți la pian. Foarte posibil că te-am vlăguit complet și nu mai poți face o singură mișcare ; în cazul ăsta rămîi sănătos și dormi cît poftești. Tatii nu-i povestesc deocamdată nimic despre păruiala noastră, îți precizez pentru cazul că asta te-ar putea îngrijora." Spuse toate acestea după care părăsi camera din două salturi, în ciuda așazisei sale oboseli.

Karl se ridică în capul oaselor ; nu mai suporta să stea întins. Ca să facă puțină mișcare, se duse pînă la ușă și se uită în lungul coridorului. Ce întunecime ! Fu fericit să

închidă ușa, s-o ferece și să stea din nou lîngă masă, la lumina lumînării. Hotărî pe loc să nu mai rămînă o clipă în această casă, să coboare la domnul Pollunder și să-i spună deschis cum fusese tratat de către Klara. Nu-i păsa că-și destăinuie astfel înfrîngerea ; cu prețul acestui argument, va cere permisiunea să plece acasă, eventual chiar străbătînd drumul pe jos. În cazul că domnul Pollunder ar avea ceva de obiectat privitor la înapoierea sa neîntîrziată acasă, Karl l-ar fi rugat să dea ordin ca unul dintre servitori să-l conducă pînă la cel mai apropiat hotel. Desigur că nu se procedează astfel cu niște gazde amabile, dar e și mai neobișnuit ca cineva să te trateze în maniera în care l-a tratat pe el Klara. Și, poftim, îi face favoarea să nu-i pomenească deocamdată domnului Pollunder despre păruiala lor, socotind asta drept o amabilitate ; e într-adevăr strigător la cer ! El, Karl, a fost oare invitat să ia parte la o luptă atletică, ca să aibă rușinea de a fi învins de o fată ? Nu cumva Klara și-a petrecut cea mai mare parte a vieții învățînd trucuri sportive ? Cine știe dacă nu a fost, la acest capitol, chiar eleva lui Mack. N-avea decît să-i povestească totul din fir-a-păr ; Mack va fi, nu se îndoia Karl, destul de înțelegător, deși n-a avut ocazia să se convingă mai îndeaproape. Karl mai știa însă că dacă ar beneficia el însuși de instructajul lui Mack, ar fi capabil de progrese mult mai mari decît Klara ; ar fi atunci în măsură să apară aici, într-o bună zi, desigur, neinvitat, ar examina întîi și întîi fața

locului cu atenție — asta a fost, de fapt, marele avantaj al Klarei — după care ar înfășca-o pe această Klara și ar scutura cu ea divanul ăsta pe care el însuși fusese răpus azi. Acum trebuia să găsească drumul spre sufragerie unde, distrat cum fusese din capul locului, își uitase probabil pălăria într-un loc nepotrivit. Se gîndea să-și ia lumînarea cu sine, însă drumul și așa era greu de dibuit. Nu știa, de pildă, dacă odaia în care se găsea era situată la același nivel cu sufrageria ori în cu totul altă parte. Pînă să ajungă aici, Klara îl trăsese în așa hal după dînsa, încît îi fusese imposibil să se uite în jur. Nu se putuse gîndi decît la domnul Green și la servitorii care purtau sfeșnice. Scurt, Karl nu mai știa de loc dacă a urcat o scară, dacă a urcat două, ori poate nici una. Judecînd după tot ceea ce se putea zări în jur, era de presupus că această încăpere se afla la un nivel destul de ridicat, fapt care îi întărea bănuiala că a urcat un etaj ; ținînd însă cont că și la intrarea principală ajungeai urcînd niște trepte, cine ar putea jura că această aripă a clădirii e situată undeva mai sus ? Bine ar fi fost dacă s-ar fi strecurat pe coridor vreo rază de lumină scăpată pe după vreo ușă, ori dacă s-ar fi auzit de undeva, oricît de departe și de slab, o voce !

Ceasul său de buzunar, primit cadou de la unchi, arăta orele unsprezece ; Karl apucă lumînarea și ieși pe coridor. Lăsă ușa deschisă dinadins ca, în caz de nereușită să-și regăsească cel puțin camera ori, la nevoie — caz într-adevăr extrem — ușa Klarei. Spre a nu se închide singură ușa, așeză acolo un scaun. Trecînd pe lîngă camera Klarei pentru a o coti la stînga, avu ghinionul să întîlnească un curent de aer care, deși foarte slab, ar fi putut stinge lumînarea, deci Karl fu nevoit să protejeze flacăra cu mîna ; fapt e că se opri de mai multe ori, ca flacăra tremurătoare să revină la normal. Înainta, deci, cît se poate de încet și drumul îi părea de două ori mai lung. Karl lăsă astfel în urmă mari porțiuni de ziduri cu desăvîrșire lipsite de uși încît, pur și simplu, nu-ți puteai imagina ce se află în dosul lor. Se iviră apoi din nou ușă după ușă ; încercă să deschidă cîteva, însă erau încuiate și încăperile păreau evident nelocuite. Era o risipă de spațiu de neînchipuit și lui Karl îi veniră în minte cartierele din estul New York-ului, unde îi promisese unchiul său că-l va duce într-o zi ; se părea că locuiau acolo mai multe familii într-o singură cameră și că fiecare familie se cuibărea în cîte un colț al camerei, în vreme ce copiii se buluceau în jurul părinților. Iar aici stăteau pustii atîtea odăi, care sunau a gol ori de cîte ori i se năzărea cuiva să bată la ușă. Lui Karl i se păru că domnul Pollunder are prieteni nesinceri și răusfătuitori sau că, la rîndu-i, o iubește la nebunie pe fiica sa, deci este un om ca vai de lume. Unchiul îl judecase, desigur, drept și numai ambiția pe care și-o impusese de a nu influența cu nimic părerile lui Karl cu privire la cei din jur îi adu-

se acestuia plocon această vizită și goana pe coridoare. Karl era dicis să-i povestească unchiului său toate acestea chiar a doua zi, fără ascunziș, întrucît lui — judecînd după modul în care se comportase trebuia să-i fie pe plac această spovedanie și era de presupus că va asculta cu răbdare tot ce spune nepotul. Tocmai această deprindere a unchiului său de a asculta răbdător tot și toate nu era pe placul lui Karl ; dar la urma urmelor, nici nu era sigur dacă îi displăcea chiar atît de mult.

De o parte a coridorului zidul se isprăvi și-i luă locul o balustradă de marmoră, rece ca de gheață. Karl puse jos lumînarea și se înclină cu precauție peste balustradă. Un hol larg îl întîmpină. Dacă acesta era holul principal al casei — zarea lumînării îi arăta o porțiune boltită a plafonului — atunci de ce nu intraseră pe acolo ? La ce putea servi oare această încăpere mare și adîncă ? Aici, sus, aveai impresia că te afli în strana unei biserici. Lui Karl aproape că îi părea rău că nu poate rămîne pînă a doua zi în această casă ; condus de către domnul Pollunder, ar fi umblat peste tot, la lumină de zi, și ar fi primit toate explicațiile de rigoare.

Balustrada nu era lungă și Karl ajunse iar în îngustimea coridorului. La o neașteptată cotitură, intră cu toată puterea în zid și numai felul său grijuliu de a purta lumînarea îl făcu să n-o scape din mîini și să n-o stingă. Cum coridorul nu se mai sfîșea — o fereastră nu exista să dea viață locului — și cum

nimic nu mișca jur împrejur, atît pe sus cît și în adîncime, Karl avu impresia că străbate unul și același coridor umblînd în cerc ; ar fi voit să regăsească măcar ușa deschisă a camerei sale, însă aceasta nu mai apăru, cum nu apăru nici balustrada. Pînă acum Karl se abținuse să strige, nedorind să stîrnească gălăgie într-o casă străină, la o oră atît de înaintată ; acum însă n-avea încotro, socoti un atare lucru devenit normal în casa asta stăpînită de beznă și era cît pe-aci să strige „hallo“ cu voce tare, înspre ambele capete ale coridorului, cînd tocmai observă o luminiță care se apropia din direcția de unde venise el. Abia acum își da seama de adevărata mărime a acelui coridor lung și drept ; casa nu era o vilă, era o cetate, și Karl fu atît de bucuros de apariția acestei lumini salvatoare încît uită de orice precauție și fugi către ea. La primele lui mișcări lumînarea i se stinse. Îi era totuna, nu mai avea nevoie de ea ; în întîmpinarea lui venea un servitor bătrîn, cu felinar și care, fără doar și poate, avea să-i spună încotro s-o ia.

„Cine sînteți dumneavoastră ?“ întrebă servitorul și lumină cu felinarul fața lui Karl, și în același timp pe a sa. Obrazul servitorului părea cumva încremenit din pricina unei bărbi albe, stufoase, care cădea în scutul pieptului, risipită în inele mătăsoase. «Trebuie să fie unul din servitorii credincioși, căruia i se permite să poarte o asemenea barbă» gîndi Karl și-i studie cu ochii curioși barba, în lung

şi în lat, fără să se ruşineze că celălalt îl observă la rîndul său. De altfel îi şi aduse imediat la cunoştinţă că este oaspetele domnului Pollunder şi, ieşind din camera sa pentru a ajunge în sufragerie, nu nimereşte drumul.

„O, da, vorbi servitorul; aici nu am instalat încă lumina electrică. Doriţi cumva să vă aprindeţi lumînarea de la felinarul meu?" întrebă acesta.

„Vă rog" zise Karl şi aprinse.

„Pe coridorul ăsta bate un curent grozav, continuă servitorul. Lumînarea se stinge cît ai clipi, motiv pentru care mă folosesc de un felinar."

„Da, un felinar e un lucru cît se poate de practic" spuse Karl.

„Haina dumneavoastră e toată picată cu ceară" observă servitorul şi ţinu felinarul în aşa fel ca celălalt să vadă totul cu uşurinţă.

„Nici n-am observat" exclamă Karl. Îi păru foarte rău de cele întîmplate; era vorba de haina lui cea neagră despre care unchiul îi spunea că-i şade cel mai bine dintre toate. Se gîndi apoi că nici încăierarea cu Klara nu-i prea scutise îmbrăcămintea. Servitorul părea destul de binevoitor, îi curăţă haina, atît cît se putea face la repezeală; Karl se tot învîrtea sub ochii lui, arătînd ba ici, ba colo, cîte o pată pe care servitorul o curăţa supus.

„De ce-i atîta curent aici?" vru să ştie Karl după ce o porniră împreună pe coridor.

„Aici mai trebuie construit mult, explică servitorul. De altfel reconstrucţia a şi început, dar, totul merge într-un ritm foarte lent. După cum ştiţi, fac grevă şi lucrătorii din construcţii. O asemenea clădire îţi dă multă bătaie de cap. S-au făcut cîteva străpungeri mari pe care nimeni nu le mai zideşte la loc şi e curent în toată clădirea. Dacă n-aş avea urechile umplute cu vată cred că n-aş rezista."

„În cazul acesta ar trebui să vorbesc mai tare, nu-i aşa?" întrebă Karl.

„Nu. Aveţi o voce clară, zise servitorul. Dar să revin la discuţia despre casă; mai ales aici în apropierea capelei, pe porţiunea care, de altfel, va fi separată de restul clădirii, curentul e într-adevăr insuportabil."

„Balustrada, de pe acest coridor duce care va să zică, la o capelă."

„Da.".

„Mi-am închipuit că aşa trebuie să fie" spuse Karl.

„E ceva care merită, într-adevăr, să fie văzut, spuse servitorul. Dacă n-ar fi existat capela, fără îndoială că domnului Mack nici nu i-ar fi trecut prin minte să fie cumpărată casa asta."

„Domnul Mack? întrebă Karl. Credeam că edificiul e al domnului Pollunder!"

„Desigur, aşa este, vorbi servitorul. Însă domnul Mack şi-a spus cuvîntul hotărîtor în această afacere. Nu-l cunoaşteţi pe domnul Mack?"

„Îl cunosc, cum să nu, spuse Karl. Dar ce legătură are el cu domnul Pollunder?"

„Este logodnicul domnişoarei" zise servitorul.
„Ce e drept pe asta n-o ştiam" spuse Karl şi se opri locului.
„Acest lucru vă miră aşa de tare ?" întrebă servitorul.
„Voiam doar să nu trec cu uşurinţă peste acest amănunt. Cînd îţi sînt necunoscute asemenea legături, eşti în stare să faci cele mai mari gafe", explică la rîndul său Karl.
„Ceea ce mă miră este că nu vi s-a adus la cunoştinţă în nici un fel acest lucru" zise servitorul.
„Da, într-adevăr" recunoscu Karl ruşinat.
„Probabil au crezut că sînteţi la curent cu această chestiune vorbi servitorul, şi că nu-i o noutate. De altfel, am şi ajuns."
Deschise o uşă în spatele căreia se ivi o scară, coborînd perpendicular, care făcea legătura cu o altă uşă din dosul sufrageriei ; aici totul era iluminat din belşug, ca la sosirea lor.
Din sufragerie, vocile domnilor Pollunder şi Green răsunau exact ca în urmă cu două ore ; înainte de a pătrunde, servitorul zise : „Dacă doriţi, vă aştept aici, ca să vă conduc apoi în camera dumneavoastră. Oricum, din prima seară este greu să vă orientaţi."
„Renunţ să mă întorc în camera mea" anunţă Karl şi, în chip ciudat, se întristă la aceste vorbe.
„La urma urmei, nu-i nimic tragic în asta" spuse omul de serviciu şi, surîzînd cu oarecare subînţeles, îl bătu protector pe braţ.

Desigur a înţeles din spusele lui Karl că are de gînd să stea toată noaptea în sufragerie, spre a se întreţine şi a bea cu domnii. Karl nu era dispus să se întindă la vorbă, dar cum servitorul îi era dintre toţi cel mai pe plac şi cum acesta i-ar fi putut arăta drumul spre New York, îi zise : „Văd în faptul că vreţi să mă aşteptaţi o mare amabilitate pe care o primesc recunoscător. În tot cazul, mă întorc într-o clipă, şi vă voi spune atunci ce am de gînd să fac mai departe. Sînt sigur că voi mai avea nevoie de ajutorul dumneavoastră."
„Bine, zise servitorul şi puse jos felinarul, iar el se aşeză pe o banchetă scundă, rămasă acolo fără vreo întrebuinţare anume ; obiectul acesta avea legătură tot cu reconstrucţia clădirii. Voi aştepta, deci, în acest loc. Puteţi să lăsaţi lumînarea la mine" mai spuse servitorul, cînd Karl era gata să pătrundă în sufragerie, cu lumînarea aprinsă.
„Distrat mai sînt" se dojeni Karl, şi îi întinse servitorului lumînarea ; acesta îi mulţumi clătinîndu-şi capul, însă nu puteai şti exact dacă o face anume ori, pur şi simplu, îşi mîngîia barba.
Karl deschise uşa, care zurui zgomotos ; nu era însă el de vină, deoarece uşa era croită dintr-o singură foaie de sticlă, care vibra cînd puneai mîna pe clanţă şi o deschideai cu repeziciune. Karl îi dădu drumul cu spaimă, deoarece avusese intenţia să intre acolo cît mai discret cu putinţă. Nu se întoarse din

drum, însă băgă de seamă că servitorul, care coborîse probabil de unde se așezase, închise ușa în urma lui fără să facă cel mai mic zgomot.

„Iertați-mă că vă deranjez“ se adresă Karl celor doi care îl priviră cu ochi mari și mirați. Cercetă cu o privire sufrageria în lung și-n lat, să-și descopere pe undeva pălăria. Dar nu o putea zări nicăieri, masa era strînsă și poate că pălăria îi fusese dusă undeva în bucătărie, ceea ce ar fi fost foarte neplăcut.

„Unde ai lăsat-o pe Klara“ ? întrebă domnul Pollunder, care nici nu părea prea supărat că fusese întrerupt ; își schimbă imediat poziția în fotoliu, întorcîndu-se cu fața spre Karl. Domnul Green era indiferent ; își scoase portofelul, un obiect de dimensiuni ciudate, mare și încăpător, pe care îl răscoli, părînd a căuta un anume lucru prin multele despărțituri, însă citind fel de fel de hîrtii care îi cădeau sub ochi.

„Aș avea o rugăminte pe care nu trebuie să o înțelegeți greșit, zise Karl și se apropie decis de domnul Pollunder ; spre a fi cît mai în vecinătatea acestuia, puse mîna pe brațul fotoliului.

„Despre ce rugăminte e vorba, întrebă domnul Pollunder, privindu-l pe Karl deschis și sincer. Se înțelege că e ca și împlinită.“ Întinse brațul și îl cuprinse pe Karl de mijloc, îl apropie, pînă îl aduse în deschizătura picioarelor. Karl acceptă, deși se simțea, la urma urmelor, prea matur pentru un asemenea gest. Oricum, rugămintea lui era mai greu de formulat acum.

„De fapt, cum îți place la noi ? întrebă domnul Pollunder. Nu ți se pare că, părăsind orașul, omul se simte la țară liber ca pasărea ? În general, continuă domnul Pollunder să vorbească dindărătul lui Karl care îl acoperea, deci putînd să arunce o privire cu înțeles spre domnul Green — în general eu simt acest lucru seară de seară“.

«Vorbește ca și cum i-ar fi necunoscută casa asta mare, cu nesfîrșitele ei coridoare, cu capelă, încăperi pustii și întunericul cuibărit peste tot» gîndi Karl.

„Ei, reluă domnul Pollunder, să auzim ce rugăminte ai, și îl scutură prietenește pe Karl, care amuțise.

„Vă rog, începu Karl și, în ciuda faptului că vorbea cu o voce foarte scăzută, nu putu evita să fie auzit de către domnul Green ; acesta ședea alături și n-ar fi fost nimerit să audă această rugăminte, spre a nu o lua drept o ofensă adresată domnului Pollunder. Vă rog să-mi îngăduiți să plec acasă încă în noaptea asta.“

Cum lucrul cel mai penibil fusese spus, celelalte veneau acum de la sine, într-o repede revărsare, fără a folosi cel mai mic șiretlic ; erau niște lucruri pe care, la drept vorbind, nici nu le ticluise în prealabil. „Aș vrea nespus de mult să mă întorc acasă. Voi reveni bucuros, căci acolo unde sînteți dumneavoastră, domnule Pollunder, îmi face plăcere să fiu și

eu. Din păcate, astăzi nu pot rămîne aici. Cum bine ştiţi dumneavoastră, unchiul n-a prea fost de acord să fac această vizită. Nu mă îndoiesc că a avut motivele sale întemeiate, cum motive bine întemeiate are în tot ceea ce face ; pot spune că i-am smuls această permisiune aproape contra voinţei lui. Nu am făcut decît să abuzez de dragostea pe care mi-o poartă. Motivele care l-au făcut să se împotrivească acestei vizite nu mai au acum nici o însemnătate ; ştiu în schimb cu siguranţă că nu-i vorba de ceva de natură să vă supere, deoarece sînteţi, în chip cert, cel mai bun prieten al unchiului meu. Nimeni nu se poate compara cu dumneavoastră nici pe departe în ce priveşte prietenia pe care v-o arată unchiul meu. Aceasta e, de fapt, şi singura scuză a neascultării mele, însă, recunosc, insuficientă. S-ar putea să vi se pară, din acest punct de vedere, neclare raporturile dintre unchi şi nepot şi, în consecinţă, nu amintesc aici decît acele lucruri care au o anumită evidenţă. Pînă nu-mi închei studiile de limbă engleză şi nu mă descurc suficient de bine în domeniul comercial, depind întru totul de bunăvoinţa unchiului meu, avînd dreptul să mă bucur de aceasta în calitate de rudă de sînge. Nu trebuie să vă închipuiţi că aş fi capabil să-mi cîştig de pe acum singur pîinea în chip mulţumitor. Iar cît despre alte aptitudini, să mă ferească Dumnezeu ! Educaţia mea are, sub acest aspect, scăderi de ordin practic.

Am absolvit patru clase gimnaziale în Europa, ca elev mediocru şi asta este egal cu zero cînd este vorba să cîştig bani, căci gimnaziile noastre sînt foarte rămase în urmă în privinţa programelor de studii. Aţi rîde dacă v-aş povesti ce am învăţat. Dacă studiezi asiduu şi termini un liceu, ca să treci apoi la universitate, foarte probabil că toate capătă un oarecare echilibru şi ajungi, în cele din urmă, la o cultură ca lumea, spre a putea întreprinde ceva şi a avea curaj să cîştigi bani. Spre părerea mea de rău, n-am avut parte de acest lanţ de studii ; uneori am senzaţia că nu ştiu absolut nimic şi, la drept vorbind, toate cunoştinţele mele puse cap la cap nu fac faţă cerinţelor americane. Au început să ia fiinţă, ici şi colo, în patria mea, nişte licee speciale pentru învăţarea limbilor moderne şi, bănuiesc, a ştiinţelor comerciale ; dar cînd am terminat eu şcoala primară, acestea încă nu existau. Tatăl meu ar fi vrut, se înţelege, să învăţ limba engleză ; pe atunci însă eu nu puteam bănui ce pacoste va da peste mine şi cît de mult voi avea nevoie de această limbă, asta-i una, iar în al doilea rînd îmi luau mult timp studiile gimnaziale, încît nu aveam suficient timp liber pentru alte preocupări. Pomenesc toate acestea spre a vă arăta cît de mult depind de unchiul meu şi, deci, cît de îndatorat îi sînt. Veţi recunoaşte, cred, că în atari împrejurări, nu-mi pot îngădui vreun fapt care ar fi contrar, chiar şi în aparenţă, cu voinţa lui. De aceea trebuie să mă întorc

imediat acasă, spre a repara, măcar în parte, greşeala făcută față de unchiul meu."

Pe tot parcursul acestui lung discurs, domnul Pollunder l-a ascultat atent pe Karl şi l-a strîns cu discreție şi de mai multe ori la piept, îndeosebi cînd pomenea de unchiul său; în cîteva rînduri s-a uitat sever şi cu vădită nelinişte la Green, care se ocupa în continuare de portofelul său. Karl însă, pe măsură ce se confesa şi îi deveneau tot mai clare raporturile cu unchiul său, era tot mai nerăbdător şi, fără voia lui, căută să se elibereze de braţul lui Pollunder. Toate îl incomodau aici: nu voia altceva decît s-o ia la goană spre unchiul său, ajungînd dincolo de uşa de sticlă, urcînd pe scări, parcurgînd aleea, şoselele, străbătînd suburbii şi apoi marea arteră de circulaţie. Toate păreau că-l aşteaptă pe el, că îl cheamă insistent. Bunătatea domnului Pollunder şi felul de a fi scîrbos al domnului Green nu mai existau acum; se afla în sufrageria aceea plină de fum şi nu mai avea vreo altă dorinţă decît să i se îngăduie a-şi lua rămas bun. În ceea ce îl priveşte pe domnul Pollunder lucrurile puteau fi socotite ca şi încheiate, iar pe domnul Green care venea spre el era gata să-l înfrunte; simţea totuşi o teamă nelămurită din toate părţile, împăienjenindu-i ochii prin tăria cu care îl asalta.

Se dădu cu un pas îndărăt, ca să se afle la o distanţă egală între domnul Pollunder şi domnul Green.

„Intenţionaţi să-i spuneţi ceva?" întrebă domnul Pollunder pe domnul Green, apucîndu-l îmbietor de mînă.

„N-aş găsi ce să-i spun, zise domnul Green, scoţînd, în cele din urmă, din buzunarul său o scrisoare pe care o puse pe masă. Este destul de lăudabil că vrea să se întoarcă la unchiul său şi, dacă ne gîndim bine, s-ar părea să-i producă astfel unchiului o mare plăcere, afară de cazul că nu l-a supărat prea rău prin această nesupunere de loc neglijabilă. În acest al doilea caz nu încape îndoială că ar fi mai bine să rămînă aici. La urma urmelor e greu să spun ceva precis; deşi sîntem amîndoi prietenii unchiului şi este cît se poate de greu de stabilit o diferenţă între prietenia pe care i-o port eu şi aceea a domnului Pollunder, în sufletul senatorului n-ai cum să priveşti, mai ales de la un număr apreciabil de kilometri care ne despart de New York."

„Vă rog, domnule Green, vorbi Karl şi, făcînd efortul de a se stăpîni, se apropie de acesta. Deduc din cuvintele dumneavoastră că cel mai nimerit lucru ar fi să mă întorc imediat acasă."

„Nu am vrut de loc să spun aşa ceva" negă domnul Green, şi începu să contemple scrisoarea, în timp ce degetele sale se jucau cu plicul. Se putea înţelege că răspunde astfel întrebării domnului Pollunder, în sensul că n-ar avea ceva de zis în legătură cu Karl.

Între timp, domnul Pollunder se apropie de Karl, pe care îl duse la o oarecare depărtare

de domnul Green, lîngă una din ferestrele mari. „Dragă domnule Rossmann, zise aplecîndu-se spre urechea lui Karl, nu însă înainte de a-și șterge obrazul cu batista și a-și sufla nasul. Doar nu crezi cumva că am intenția să te rețin aici împotriva voinței dumitale ? ! Despre asta nici nu poate fi vorba. Din păcate, nu pot să-ți ofer mașina ; aceasta se află într-un garaj public, la o mare depărtare de aici, deoarece amenajările în curs nu mi-au dat răgazul să-mi fac un garaj propriu. Șoferul, la rîndul său, nu doarme aici în casă, ci pe undeva în apropierea garajului, nici eu nu știu exact unde. Afară de asta, nu are vreo obligație să fie acasă la această oră, datoria lui fiind să se prezinte dimineața la timp. Nu ți-am spus însă toate astea spre a te împiedica să te reîntorci imediat acasă. Dacă insiști te pot conduce pînă la prima stație de metro ; trebuie să știi însă, că stația asta e atît de îndepărtată încît nu vei ajunge acasă mult mai devreme decît în cazul că ai pleca dimineața, cu mașina mea, la orele șapte, cînd pornim noi de obicei".

„Aș prefera, în acest caz, domnule Pollunder, să iau metroul, spuse Karl. Pierdusem din vedere posibilitatea reîntoarcerii cu metroul. Chiar dumneavoastră ați afirmat că ajung mai repede cu metroul decît dacă aș pleca dimineața cu mașina."

„Dar diferența de timp e foarte mică."

„Totuși, totuși, domnule Pollunder, insistă Karl ; îmi voi aduce aminte mereu de amabilitatea dumneavoastră și mă voi întoarce oricînd cu plăcere, bineînțeles dacă veți voi să mă mai invitați după purtarea mea de azi. S-ar putea ca atunci să vă pot explica mai bine motivul pentru care acum îmi este atît de prețios fiecare minut pe care îl cîștig spre a-l revedea pe unchiul meu. Și, ca și cum ar fi obținut de acum permisiunea să plece, adăugă : „Dar să nu mă însoțiți în nici un caz. Este într-adevăr de prisos. Afară se află un servitor care mă va întovărăși cu plăcere pînă la stația de metro. Acum trebuie doar să-mi caut pălăria." Spunînd aceste ultime cuvinte, traversă încăperea, făcînd o ultimă și grăbită încercare să-și găsească pălăria.

„Șapca mea nu ți-ar putea fi de folos ? vorbi domnul Green, și își scoase șapca din buzunar. S-ar putea să ți se se potrivească."

Karl se opri cu uimire și zise : „Doar n-am să vă iau șapca. Pot foarte bine să plec în capul gol. Nu am nevoie de nimic."

„Nu este șapca mea ; în definitiv, ia-o".

„În orice caz mulțumesc, zise el, și, pentru a nu mai tărăgăna lucrurile, primi șapca. Și-o puse și rîse din prima clipă, deoarece i se potrivea de minune ; și-o scoase apoi și o cercetă, fără să poată descoperi ceva anume la ea, după cum era și de bănuit. Era o șapcă nou-nouță. „Mi se potrivește foarte bine" spuse el.

„Ei, poftim, i se potrivește !" exclamă domnul Green și izbi cu pumnul în masă.

Karl se îndreptă spre uşă să-i dea de ştire servitorului, cînd domnul Green se ridică, se destinse după masa abundentă şi odihna prelungită, apoi se lovi cu pumnul în piept şi zise pe un ton care putea fi luat şi ca sfat şi ca ordin : „Înainte de a pleca trebuie să-ţi iei rămas bun de la domnişoara Klara“.

„Asta aşa e“ zise şi domnul Pollunder care se ridicase. Glasul acestuia din urmă era lipsit de convingere, cuvintele nu prea îi erau la îndemînă ; bătu uşor cu palmele pe cusătura pantalonilor, după care începu să descheie şi să încheie nasturii sacoului său croit după ultima modă, foarte scurt, încît abia îi ajungea pînă la şolduri, lucru ce nu-l putea avantaja pe un om gras cum era domnul Pollunder. De altminteri, cînd acesta se afla alături de domnul Green, îţi dădeai lesne seama că masivitatea domnului Pollunder nu era un semn de sănătate ; spatele său era niţel încovoiat, burta avea moliciuni şi se revărsa, o adevărată povară, în timp ce obrazul îi era palid şi chinuit. Dimpotrivă, domnul Green, care era poate ceva mai rotofei decît domnul Pollunder, avea o grăsime mai bine legată, călca vioi, ostăşeşte, iar capul şi-l purta drept, legănîndu-l uşor ; avea alura unui gimnast de marcă, pe care îl priveai cu plăcere.

„Du-te, deci, mai întîi pe la domnişoara Klara, reluă domnul Green. Acest lucru te bucură desigur şi se potriveşte de minune şi cu felul în care îmi orînduisem eu însumi timpul, pentru că — încă înainte de plecarea

dumitale — am să-ţi comunic ceva interesant, ceva care ar putea hotărî într-un fel sau altul această reîntoarcere. O raţiune superioară mă opreşte, din păcate, să divulg ceva înainte de miezul nopţii. Îţi poţi închipui că acest lucru nu-mi face de loc plăcere, deoarece îmi strică somnul, însă trebuie să ţin seamă de dispoziţia primită. Acum este ora unsprezece şi un sfert, aşa că mai am timp să-mi termin convorbirile de afaceri cu domnul Pollunder ; cum prezenţa dumitale ne-ar putea stingheri, ai putea petrece un timp ceva mai îndelungat cu domnişoara Klara. Revino aici exact la orele douăsprezece şi vei afla cele de trebuinţă.“

Putea oare Karl să evite această invitaţie care nu-i cerea decît politeţe şi recunoştinţă faţă de domnul Pollunder ?! Unde mai pui că i se adresa un ins necioplit şi în afara chestiunii, în vreme ce domnul Pollunder, care ar fi fost poate interesat în aceasta, se arăta cît se poate de rezervat ; nu-i vorbea şi nici nu-l privea. Şi care va fi acel lucru interesant pe care îl va afla la miezul nopţii ? De vreme ce acel ceva, în loc să-i grăbească reîntoarcerea cu trei sferturi de oră, i-o amîna, înseamnă că n-are cum să-l intereseze, îl lăsa cu totul rece. De altfel nu era convins că ar mai fi cazul să treacă pe la Klara, care era duşmana lui. De-ar fi avut asupra lui măcar cuţitul acela de cioplit, pe care i-l oferise unchiul său drept *coupe-papier* ! Camera Klarei era probabil un iad, te pîndeau primejdii la tot pasul. Acum era însă cu totul nelalocul său să spui ceva

contra Klarei; ea era fiica lui Pollunder și, după cum i se spusese, logodnica lui Mack. Dacă ea s-ar fi purtat cît de cît mai ca lumea, nu încape îndoială că ar fi admirat-o sincer pentru felul de a se comporta. Încă mai avea în minte toate aceste lucruri cînd băgă de seamă că nimănui nu-i pasă de reflecțiile lui, iar Green deschise ușa și strigă către servitor, care sărise de pe bancheta sa: „Condu-l pe acest tînăr la domnișoara Klara."

«Așa se execută un ordin» își zise Karl, pe cînd servitorul îl luă de mînă și, gîfîind de bătrînețe, îl duse aproape în fugă, pe un drum deosebit de scurt, pînă la camera Klarei. Trecu prin fața odăii sale și ușa mai era deschisă încă; ar fi vrut să intre măcar o clipă, pentru a se calma. Servitorul însă nu-i permise așa ceva.

„Nu! Trebuie să mergeți la domnișoara Klara, zise acesta. Ați auzit cu urechile dumneavoastră acest lucru."

„M-aș opri doar o clipă, vorbi Karl", gîndindu-se că se va lungi puțin pe canapea; timpul pînă la miezul nopții putea trece astfel mai iute.

„Nu-mi îngreuiați îndeplinirea unui ordin" vorbi categoric servitorul.

«Pare a crede că această vizită la domnișoara Klara este o pedeapsă» gîndi Karl, făcînd cîțiva pași, după care se opri din nou încăpățînat.

„Veniți o dată, domnișorule, îl zori servitorul. Din moment ce sînteți aici... Știu că ați vrut să plecați încă în timpul nopții, dar asta nu-i după voia fiecăruia. V-am spus, de altfel, că nu va fi posibil."

„Eu vreau să plec și am să plec, se încăpățînă Karl. Îmi voi lua doar rămas bun de la domnișoara Klara."

„Tocmai! continuă servitorul — și Karl putu să observe că acesta nu crede un cuvînt din ceea ce spune. Atunci de ce ezitați să vă luați rămas bun? Veniți o dată!"

„Cine-i pe coridor?" se auzi vocea Klarei. Apăru în cadrul unei uși apropiate și ținea în mînă o lampă mare de masă cu abajur roșu. Servitorul fugi spre ea și-i dădu raportul. Karl se apropie încet.

„Vii cam tîrziu" spuse Klara.

Fără a lua în seamă deocamdată cele spuse, Karl se aplecă spre servitor, căruia îi spuse încet, dar pe un ton aspru, poruncitor, dat fiind că îi cunoștea deja felul de a fi: „Să mă așteptați în fața acestei uși!"

„Tocmai voiam să mă culc", spuse Klara și așeză lampa pe masă. Servitorul închise și de astă dată ușa cu grijă pe dinafară exact cum procedase jos, în sufragerie. „E trecut de unsprezece jumătate."

„Trecut de unsprezece și jumătate? se întrebă Karl părînd că această cifră îl sperie. Înseamnă că trebuie să-mi iau rămas bun imediat, deoarece la orele douăsprezece fix trebuie să fiu în sufragerie.

„Ce afaceri urgente te așteaptă?" întrebă Klara, în timp ce, cu gîndurile aiurea, își puse

în ordine pliurile amplei cămăși de noapte. Era îmbujorată la față, surîdea într-una. Karl trăia sentimentul că nu mai exista vreun pericol să se ia din nou la hartă cu Klara. „Nu ai putea totuși să cînți puțin la pian, așa cum mi-a promis tata ieri și chiar dumneata astăzi ?“

„Dar nu este prea tîrziu ?“ întrebă Karl. I-ar fi plăcut să n-o refuze, pentru că era cu totul alta acum, părînd a avea ceva din distincția lui Pollunder sau a domnului Mack.

„Ce-i drept e tîrziu“, spuse ea și avu aerul de a-și fi pierdut cheful pentru muzică. „De altfel, fiecare sunet prinde ecou în casa asta și sînt sigură că dacă ai cînta, s-ar trezi toată servitorimea de la mansardă.“

„Atunci nu mai cînt. La urma urmei, nu mă îndoiesc că voi mai reveni. Dacă nu ți-e prea greu, vizitează-l o dată pe unchiul meu și cu acea ocazie aruncă și o privire în camera mea. Am o pianină minunată. Unchiul mi-a dat-o cadou. Am să-ți cînt atunci toate bucățile pe care le știu, dacă îți va face plăcere ; din păcate nu sînt multe aceste piese și nici nu se potrivesc cu un instrument atît de mare ca acesta, pe care ar trebui să-l folosească doar virtuozii. S-ar putea să-ți împlinesc și această plăcere, dacă mă vei anunța din vreme ; unchiul meu tocmai intenționează să angajeze un profesor cu renume — îți închipui ce bucurie ! — și prezența lui o să te stimuleze, sper să-mi faci o vizită în timpul unei lecții de pian. Să fiu sincer, mă bucur că-i prea tîrziu pentru a mai cînta, căci, realmente încă nu știu nimic ; te-ai mira cît de puțin știu. Și acum permite-mi să-mi iau rămas bun, e timpul să te culci.“ Întrucît Klara îl privea cu bunătate și părea să fi uitat de tot păruiala de adineaori, îi surîse și adăugă în timp ce îi întindea mîna : „În patria mea e obiceiul să se zică : Somn ușor, visuri plăcute.“

„Așteaptă, zise ea refuzîndu-i mîna. Poate totuși cînți.“ Deschise o ușiță laterală unde se zărea, la numai cîțiva pași, o pianină.

« Ce-o mai fi și asta ? se întrebă Karl. Mult nu mai pot întîrzia, oricît ar fi ea de drăguță. » Dinspre coridor se auzi o bătaie în ușă, acesta se întredeschise și se ivi servitorul care — neîndrăznind să deranjeze — șușoti de acolo : „Scuzați-mă, am fost chemat chiar acum și nu mai pot aștepta.“

„Duceți-vă, îi spuse Karl, care avea acum destul curaj să-și caute singur drumul spre sufragerie. Lăsați-mi numai felinarul în fața ușii. De altfel, cît e ceasul ?“

„Aproape douăsprezece fără un sfert“ răspunse servitorul.

„Încet mai trece timpul“ spuse Karl. Servitorul era pe punctul de a închide ușa cînd tînărul își aminti că nu-i dăduse încă un bacșiș ; scoase un șiling din buzunarul pantalonului — deprinsese obiceiul de a-și lua mereu cu sine bani mărunți, pe care să-i sune prin buzunare, după bunul obicei american, în timp ce banii de hîrtie îi ținea în buzunarul vestei.

îi întinse deci servitorului piesa de un șiling, zicînd : „Pentru bunele dumitale servicii."

Klara reveni, aranjîndu-și coafura înaltă, cînd îi dădu prin minte lui Karl că nu-i bine să se lipsească de sevitor. Cine îl va conduce pînă la stația de metro ? La urma urmei, domnul Pollunder putea să găsească alt servitor ; și nu-i exclus ca acesta să fi fost chemat doar pînă în sufragerie, așa încît îl va avea la dispoziție mai tîrziu.

„Totuși, te-aș ruga să cînți puțin. Aici se aude muzică atît de rar, încît n-aș vrea să pierd o asemenea ocazie."

„Așadar, fiecare lucru la timpul său", spuse Karl și, fără a mai sta pe gînduri, se așeză la clavir.

„Dorești partitură ?" întrebă Klara.

„Mulțumesc, nici nu știu să citesc bine notele" fu răspunsul lui Karl, care începu să cînte. Era un cîntec nu prea lung care după cum își da seama Karl, trebuia cîntat într-un tempo lent, spre a putea fi înțeles, mai ales fiind vorba de o ureche străină ; Karl îl dădu însă peste cap, îl interpretă în cel mai cumplit ritm de marș. După ce isprăvi, liniștea izgonită puse din nou stăpînire pe casă, revenind parcă de prin unghere.

„Destul de drăguț" spuse Klara, fără a folosi una din formulele de politețe care l-ar fi putut măguli pe cel ce cîntase.

„Cît e ceasul ?" întrebă Karl.

„Douăsprezece fără un sfert."

„Înseamnă că mai am ceva timp la dispoziție,

spuse el și gîndi astfel : « Adevărul e că nu mă obligă nimeni să cînt toate cele zece cîntece pe care le știu, dar unuia tot îi mai dau drumul» și începu să cînte cîntecul său soldățesc preferat. Îl cîntă atît de rar încît dorința ațîțată a ascultătorului chema pur și simplu nota următoare, pe care Karl o reținea cu zgîrcenie, ca s-o elibereze apoi cu mare greutate. E drept că era pus în situația ca la fiecare frază melodică să ghicească notele din puzderia de clape și, afară de asta, simți cum îl năpădește nostalgia dureroasă care țîșnește în acel final de cîntec, cerînd parcă alt sfîrșit, pe care însă tînărul nu-l mai putea găsi.

„Sînt neputincios," spuse Karl după ce termină și o privi pe Klara cu lacrimi în ochi.

Din camera vecină se auziră aplauze puternice. „Mai ascultă cineva !" strigă Karl trezit la realitate. „Este Mack", spuse Klara pe un ton scăzut. De dincolo începură să se audă chemările celuilalt : „Karl Rossmann, Karl Rossmann !"

Karl sări peste bancheta din fața pianului și deschise ușa spre camera de alături. Acolo era Mack, pe jumătate culcat într-un pat cu baldachin și o cuvertură aruncată neglijent îi învelea picioarele. Baldachinul de mătasă albastră era singuru lucru luxos, cu o notă feminină, în rest, patul era alcătuit cu simplitate, croit din esențe tari și sculptat la colțuri. Pe noptieră ardea o lumînare, iar lenjeria de pat și cămașa lui Mack erau atît de albe încît lumina pe care o reflectau îți lua ochii ; din această pricină

baldachinul părea să fi luat foc, îndeosebi pe la margini, unde mătasea era uşor evazată şi făcea cute. Îndărătul lui Mack, patul şi tot ce se mai afla acolo se cufundau într-un întuneric absolut. Klara se sprijinea de pat şi nu se uita decît la Mack.

„Servus, zise acesta şi întinse mîna spre Karl. Cînţi destul de bine ; pînă acum nu am cunoscut decît arta dumitale ecvestră. "

„Mă pricep la fel de prost la una ca şi la cealaltă, spuse Karl. Dacă aş fi bănuit că mă asculţi, se înţelege că n-aş fi cîntat. Dar stimata dumitale... domnişoară..." îşi întrerupse fraza ; se codea să pronunţe cuvîntul „logodnică " deoarece era clar că Mack şi Klara se culcau împreună.

„Am bănuit că n-ai fi cîntat, zise Mack. De aceea a trebuit, să te ademenească Klara să vii de la New York. Altminteri nu te-aş fi auzit niciodată cîntînd. Ceea ce ai izbutit e de nivelul unui începător oarecare ; ba chiar în cazul cîntecelor cu care erai întrucîtva familiarizat şi care sînt scrise într-o manieră extrem de primitivă, ai făcut nişte greşeli. Totuşi, m-am bucurat foarte mult, trecînd peste faptul că în general nu dispreţuiesc încercările nimănui. Nu vrei să iei loc şi să mai rămîi o clipă cu noi ? Klara, dă-i un scaun. "

„Mulţumesc, zise Karl rămînînd locului. Nu pot întîrzia, oricît aş dori acest lucru. Aflu prea tîrziu că există încăperi atît de prietenoase în această casă. "

„Transform totul în stilul ăsta " zise Mack.

Se auziră atunci douăsprezece bătăi de clopot, curgînd în succesiune, sunetele acoperindu-se unul pe celălalt. Karl simţi cum îi atinge obrajii suflul acestor mişcări ample de clopote care pendulau. Ce fel de sat putea să aibă asemenea clopote ?

„E timpul, " zise Karl şi îşi flutură degetele spre Mack şi Klara, fără să dea mîna cu ei, după care fugi pe coridor. Aici nu găsi felinarul şi îi păru rău că s-a grăbit să-i dea bacşiş servitorului. Pipăi zidul voind să înainteze pînă va da de uşa deschisă a camerei sale ; abia străbătu jumătate din acest spaţiu cînd îl zări pe domnul Green, care se apropia repede, umblînd legănat, cu o lumînare înălţată deasupra capului. În mîna cu lumînarea avea şi o scrisoare.

„Rossmann, de ce nu vii ? De ce mă laşi să aştept ? În definitiv, ce ai făcut la domnişoara Klara ? "

« Cam multe întrebări, aprecie Karl. Şi, pe deasupra, mă şi înghesuie în zid.» Fapt e că celălalt se postase atît de aproape de Karl, care se sprijinise cu spatele de perete, încît îl incomoda vădit. În coridorul acela, statura lui Green căpăta proporţii ridicole şi Karl se întrebă în glumă dacă nu-l înghiţise cumva pe bunul domn Pollunder.

„E clar că nu eşti un om de cuvînt. Promiţi să cobori la orele douăsprezece şi, de fapt, dai tîrcoale pe la uşa domnişoarei Klara. Cît mă priveşte, ţi-am promis pentru miezul nopţii ceva interesant şi iată-mă sosit cu acel ceva. "

Vorbind astfel, îi înmînă lui Karl un plic pe care sta scris : «Pentru Karl Rossmann. A se preda personal, la miezul nopții, oriunde s-ar afla el în acel moment.»

„La drept vorbind, spuse domnul Green în timp ce Karl deschidea scrisoarea, nu-i un lucru de ignorat că am venit de la New York pentru dumneata. N-ar trebui să mă mai faci să alerg după dumneata pe coridoare."

„Este de la unchiul ! exclamă Karl de cum își aruncă privirile asupra scrisorii. M-am așteptat la asta" explică el, privindu-l pe domnul Green.

„Îmi este total indiferent dacă te-ai așteptat la asta sau nu. Apucă-te de citit" îi porunci și apropie lumînarea să vadă mai bine.

Karl citi următoarele :

«Dragul meu nepot ! Așa cum desigur ți-ai putut da seama în timpul conviețuirii noastre, din nefericire prea scurtă, sînt întru totul un om al principiilor, fapt neplăcut și trist nu numai pentru cei din jurul meu, ci și pentru mine. Dar acestor principii le datorez tot ce sînt și nimenea, nici măcar tu, dragă nepoate, nu este în măsură a-mi cere să mă dezic de pricipii pe lumea asta, chiar dacă mi-ar veni o dată ideea să îngădui un atac general împotrivă-mi, la care tu ai lua parte primul. Cum te-aș mai prinde atunci tocmai pe tine și te-aș face zob cu mîinile astea care stau acum asupra hîrtiei și scriu ! Deși, deocamdată, n-am vreun semn că așa ceva s-ar putea întîmpla, e de datoria mea să te îndepărtez neapărat de lîngă mine, după incidentul de astăzi și te rog insistent nu mai căuta să intri în legătură cu mine, nici personal, nici prin scrisori ori cu ajutorul intermediarilor. Pentru că ai hotărît să mă părăsești astă-seară contrar voinței mele, rămîi la această hotărîre toată viața ; numai așa devine aceasta o decizie a ta, demnă de un bărbat. Drept mesager l-am ales pe domnul Green, prietenul meu cel mai bun, care îți va adresa desigur destule cuvinte de mîngîiere ce îmi lipsesc mie în clipa de față. Este un om influent și, dacă ar fi s-o facă numai de dragul meu, tot îți va veni în ajutor, cu fapta și cu povețele sale, ajutîndu-ți să faci primii tăi pași de sine stătători. Spre a putea înțelege despărțirea noastră, care, pe măsură ce ajung spre finalul scrisorii, îmi pare de necrezut, trebuie să îți repet într-una : familia ta, Karl, nu e în stare să-ți ofere nimic bun ! În caz că domnul Green ar uita să-ți înmîneze geamantanul tău și umbrela, adu-i aminte. Cele mai bune urări pentru fericirea ta viitoare. Devotatul tău unchi, Jakob.»

„Ai terminat" întrebă Green.

„Da, spuse Karl. Mi-ați adus geamantanul și umbrela ?"

„Iată" zise Green, și așeză pe ciment geamantanul vechi al lui Karl, pe care îl ținuse pînă atunci cu abilitate, în mîna stîngă la spate.

„Și umbrela ?" mai întrebă Karl.

„Totul e aici", zise Green ; umbrela ieși la iveală dintr-un buzunar al pantalonului. „Obiectele astea le-a adus un oarecare Șubal, mașinist-

şef pe linia Hamburg-America. Pretinde că le-a găsit pe vapor. Cînd se va ivi ocazia îi vei putea mulţumi."

„Bine că măcar mi-am regăsit lucrurile" spuse Karl, aşezînd umbrela deasupra geamantanului.

„Domnul senator te povăţuieşte să ai mai multă grijă de ele în viitor," îi puse în vedere domnul Green, după care întrebă cu o vădită curiozitate personală : „De fapt, ce fel de geamantan e ăsta ?"

„Este un geamantan pe care îl folosesc recruţii din patria mea atunci cînd se duc la armată, dădu lămuriri Karl. E vechiul cufăr de campanie al tatălui meu. Aş zice că e destul de practic, mai adăugă tînărul, surîzînd. Bineînţeles, dacă nu este uitat pe undeva."

„În definitiv eşti destul de instruit, zise Green. Foarte probabil că nu mai ai un al doilea unchi în America. Îţi dau, deci, un bilet de tren clasa treia pentru San Francisco. Eu am hotărît această călătorie a dumitale ; întîi de toate, Estul îţi poate oferi mai multe posibilităţi de cîştig, iar în al doilea rînd, în orice ramură ai vrea să lucrezi prin locurile astea, vei da de unchiul dumitale şi o eventuală întîlnire trebuie evitată cu orice preţ. La San Francisco poţi lucra cu totul nestingherit ; porneşti de jos, fără multă bătaie de cap, şi cauţi să te ridici, încetul cu încetul, prin muncă."

Karl nu găsea nici o urmă de răutate în aceste cuvinte ; vestea rea pe care celălalt i-o tăinuise toată seara ajunsese la destinaţie şi, din acel moment, Green îi apărea ca un om inofensiv, cu care puteai vorbi eventual mai deschis decît cu oricine altul. Oricît de bun ar fi omul pe care, împotriva voinţei lui, îl faci solul unei hotărîri atît de secrete şi de chinuitoare, este normal să apară suspect atîta timp cît deţine asemenea taină. Voind să recurgă la ajutorul unui om experimentat, Karl spuse :

„Voi părăsi de îndată această casă, unde am fost primit în calitate de nepot al unchiului meu ; ca străin nu mai am ce căuta aici. Dacă aţi avea amabilitatea să-mi arătaţi pe unde să ies şi să-mi arătaţi drumul care să mă ducă pînă la hanul cel mai apropiat."

„Dar repede zise Green. Îmi dai prea multă bătaie de cap."

Văzînd cu ce paşi mari porneşte la drum Green, Karl încetini, părîndu-i-se suspectă această grabă. Îl apucă pe Green de poala hainei şi, pentru că tot trebuia o dată clarificată chestiunea, îi spuse dintr-o răsuflare : Îmi mai datoraţi o explicaţie ; pe plicul scrisorii scrie, clar ca bună ziua, că trebuie să-mi fie predat la miezul nopţii, ori unde m-aş afla. De ce m-aţi reţinut, deci, atunci cînd am vrut să plec de aici la orele unsprezece şi un sfert ? V-aţi depăşit prin asta mandatul !"

Green făcu înainte de toate, un gest cu mîna, dînd a înţelege că obiecţia lui Karl este exagerată şi inutilă, după care spuse : „Scrie oare pe plic că trebuie să mă las fugărit din pricina dumitale ca un cal de curse ? Textul scrisorii lasă oare să se întrevadă că trebuie interpretat

astfel ? Dacă nu te-aş fi reţinut, aş fi fost pus în situaţia să-ţi predau această scrisoare undeva pe şosea. "

„Nu, spuse Karl fără a se intimida cîtuşi de puţin. Nu este chiar aşa. Pe plic scrie «a se preda la miezul nopţii». Fiind cît de cît obosit nici nu m-aţi fi putut urmări sau — lucru pe care domnul Pollunder n-ar fi în stare să-l creadă — aş fi ajuns pînă la miezul nopţii la unchiul meu. Ar fi fost, în definitiv, de datoria dumneavoastră să mă duceţi înapoi la unchiul meu cu maşina proprie, despre care nu s-a scos o vorbă tocmai pentru că cerusem cu tărie să mă întorc. Nu scrie clar pe adresă că miezul nopţii e ultimul meu termen ? Dumneavoastră purtaţi vina pentru că l-am pierdut. "

Karl îl privi pe Green cu ochi severi şi văzu cum în cugetul celuilalt se dă lupta între ruşinea de a fi fost dat în vileag şi bucuria de a i se fi împlinit intenţiile. Se regăsi în cele din urmă şi spuse răstit, de parcă ar fi trebuit să-l întrerupă pe celălalt dintr-un lung discurs, deşi Karl isprăvise de mult : „Nici o vorbă în plus !" Karl trebui să-şi strîngă degrabă geamantanul şi umbrela, după care fu împins printr-o uşiţă pe care Green o deschise. Karl se trezi, spre mirarea lui, sub cerul liber. Se afla în capul unei scări recent adăugate acelei clădiri. Scara nici nu avea balustradă. N-avea de făcut altceva decît să coboare şi să cotească uşor la dreapta pe aleea care ducea spre şosea. Era lună plină şi n-avea cum să se rătăcească. În grădină auzi lătratul sacadat al cîinilor, care, lăsaţi în libertate, alergau care încotro printre arborii învăluiţi de întuneric. Cum era o linişte de cristal, se auzea cum se tăvălesc cîinii prin iarbă, după ce alergaseră în salturi mari.

Karl ieşi cu bine din grădină, cîinii nu-i făcură nici un rău. Nu-şi putea da seama exact în ce direcţie se afla New York-ul. Venind încoace fusese prea puţin atent la acele amănunte care i-ar fi fost de ajutor acum. Dar nici n-avea de ce să plece neapărat la New York, unde nu-l aştepta nimeni şi unde mai ales cineva anume nu-l aştepta chiar de loc. Alese, deci, o direcţie oarecare şi se aşternu la drum.

ÎN DRUM SPRE RAMSES

După un marş scurt, Karl ajunse la o oarecare staţie terminus a liniilor de camioane-newyorkeze, unde se afla un mic han, în care se dormea extrem de rar ; Karl ceru patul cel mai ieftin, căci se văzu în situaţia de a începe imediat a-şi chibzui cheltuielile. Hangiul îl invită printr-un gest familiar să urce scările, unde îl primi o femeie bătrînă, zburlită şi supărată că a fost trezită din somn. Fără a-i acorda vreo atenţie, aceasta îl conduse în cameră, punîndu-i mereu în vedere să păşească uşor şi, după ce îl avertiză iar cu un „pst ! ", închise uşa. Era atît de întuneric încît, pînă una alta, Karl nu-şi putu da prea bine seama dacă erau lăsate perdelele ori odaia aceea n-avea nici o fereastră. Descoperi în sfîrşit un mic oblon acoperit cu o

cîrpă, pe cre o dădu a o parte; în cameră pătrunse astfel puţină lumină de afară. Se aflau acolo două pături, dar acestea erau de acum ocupate. Dormeau în ele buştean doi tineri care nu-i inspirau lui Karl mare încredere; dintr-un motiv de neînţeles, aceştia dormeau îmbrăcaţi, ba unul din ei nici nu-şi scosese cizmele.

În clipa în care Karl dădu la o parte cîrpa din dreptul oblonului, unul dintre cei doi indivizi care dormeau îşi ridică în aer braţele şi picioarele într-un mod atît de caraghios, încît îl făcu pe Karl să zîmbească, în ciuda grijilor care îl frămîntau. Lăsînd la o parte faptul că acolo nu întrevedea vreo modalitate să închidă ochii — o canapea, un divan — Karl mai înţelese că nu va putea dormi şi dintr-un cu totul alt motiv: nu-şi putea pune în pericol geamantanul de abia regăsit şi banii pe care-i avea asupra lui. Dar nici să plece n-ar fi vrut, nu se încumeta să părăsească netam-nesam stabilimentul, să defileze iar prin faţa femeii de serviciu şi a hangiului. Conveni în cele din urmă că aici era totuşi mai în siguranţă decît pe şosea. Totuşi faptul că, după cît se putea vedea la lumina aceea chioară, nu descoperea vreun bagaj, era un lucru cam bătător la ochi. Puteai admite că cei doi tineri sînt în serviciul casei, deci trebuiau să se trezească cu noaptea în cap, să fie la dispoziţia clienţilor şi, ca atare, dormeau iepureşte, îmbrăcaţi. În acest caz, nu era, desigur, o onoare prea mare să dormi alături de ei, însă, ce-i drept, pericolul scădea

simţitor. Numai că atît timp cît nu era sigur de acest lucru, nu trebuia să se culce şi să adoarmă în nici un caz.

Umblînd de-a buşilea, Karl găsi sub pat o lumînare şi chibrituri. Nu stătu pe gînduri, făcu lumină, pentru că, în definitiv, înţelese din spusele hangiului că odaia îi aparţine în aceeaşi măsură ca şi celorlalţi doi, care apucaseră să doarmă o jumătate de noapte; făcînd o comparaţie, aceştia se mai bucurau de avantajul, destul de serios, de a avea paturile lor. De altfel, îşi dădu toată osteneala să nu-i trezească şi umblă cu mare grijă, în vîrful picioarelor.

Dorea să-şi controleze, înainte de toate, geamantanul, să-şi facă un inventar al lucrurilor pe care le avea asupra sa; îşi amintea de ele mult prea vag şi era aproape sigur că lipsea de acolo tot ce era mai valoros. Cum să rămînă întreg un lucru pe care Şubal apucase să-şi pună mîna?! Pe de o parte, era sigur că şeful maşiniştilor putea conta, cu siguranţă, pe un bacşiş gras din partea unchiului, dar nu era mai puţin adevărat că dispariţia unor obiecte o putea trece oricînd în seama lui Butterbaum, în paza căruia îşi lăsase Karl geamantanul.

Deschise deci geamantanul şi ceea ce văzu îl umplu de groază pe Karl. Cîte restricţii nu-şi impusese el în timpul călătoriei spre a nu strica cu nimic ordinea lucrurilor sale, iar acum — poftim! — toate erau alandala şi atît de sălbatic aruncate claie peste grămadă; abia atinse

încuietoarea și capacul sări singur în sus, deschizîndu-se.

Karl avu însă bucuria să-și aducă aminte că dezordinea se datora, de fapt, unei întîmplări perfect scuzabile : în ultimul moment, bagajul său se mărise cu costumul pe care îl purtase în timpul călătoriei, și geamantanul devenise, astfel, neîncăpător. Nu lipsea absolut nimic. Alături de pașaport, în buzunarul secret al hainei se găseau și banii pe care-i luase de acasă ; avea să-i pună alături de ceilalți pe care îi avea asupra sa, rotunjindu-și astfel, pînă una alta, o sumă frumușică. Găsi apoi, proaspăt spălată și călcată, chiar și lenjeria pe care o purtase la debarcare. Își îndesă grabnic ceasul și banii în buzunarul secret care se dovedise atît de practic. Singurul lucru de care îi părea rău era că salamul veronez — intact și acesta — împuțise toate lucrurile din geamantan ; dacă nu era cumva vreo cale să scape de acest miros, Karl se și vedea pus în situația să care după sine respectiva duhoare luni de-a rîndul.

Răscolind mereu ca să dea peste niște lucruri care se găseau la fundul geamantanului — biblia de buzunar, hîrtia de scrisori și fotografia părinților — lui Karl îi căzu șapca direct în geamantanul deschis, între lucrurile lui mai vechi și în acea clipă își reaminti că i-o dăduse chiar mama, ca s-o poarte ca șapcă de voiaj. În timpul călătoriei însă n-o purtase din spirit de prevedere ; știa că în America există obiceiul de a se purta șepci în loc de pălării,

deci nu voia s-o întrebuințeze înainte de a fi ajuns la destinație. Se folosise domnul Green de ea pentru a se distra pe socoteala lui Karl... Să fi avut oare și vreo indicație din partea unchiului ? Cu un gest furios, Karl izbi capacul geamantanului, care se închise cu zgomot.

Nu mai era nimic de făcut ; cei doi indivizi care dormiseră se treziră. Unul din ei se întinse și căscă, fiind imediat urmat de celălalt. Aproape toate lucrurile din geamantan erau la vedere, pe masă ; dacă erau hoți, nu aveau decît să se apropie și să ia ceea ce le poftea inima. Spre a preîntîmpina, cît de cît, această eventualitate, dar și pentru a-și da seama ce hram poartă cei doi, Karl luă luminarea în mînă și se îndreptă spre paturi, spunînd totodată ceva despre drepturile și prezența sa acolo. Indivizii păreau a nu se fi așteptat la o asemenea declarație : mult prea somnoroși ca să mai poată scoate vreo vorbă, se mulțumeau să-l privească pe Karl, fără a schița măcar vreun gest de mirare. Amîndoi erau oameni foarte tineri, însă munca grea sau mizeria le scosese la iveală de timpuriu oasele feței ; bărbi neîngrijite le acopereau fălcile, părul netuns de mult li se adunase într-o încîlcită claie în creștet. Erau încă foarte moleșiți și nu încetau să-și gonească somnul vîrîndu-și într-una degetele în ochii adînciți în orbite.

Vrînd să tragă un folos din starea lor de zăpăceală, Karl vorbi astfel : „ Mă numesc Karl Rossmann și sînt german. Fiindu-ne dat să

stăm în aceeași cameră, vă rog să-mi spuneți numele dumneavoastră și naționalitatea. Vreau să declar totodată că nu pretind vreun pat, nu numai pentru că am sosit atît de tîrziu, dar nici nu îmi trece prin gînd să dorm. Afară de asta, nu trebuie să vă mire aceste haine mai arătoase pe care le am, sînt cu desăvîrșire sărac și fără nici un viitor."

Cel mai scund dintre ei — acela care purta cizme — își agită picioarele și brațele și se strîmbă, dînd a înțelege că nu-l interesează nimic și că nu era momentul pentru asemenea palavre; se culcă și adormi pe loc. Celălalt, un individ a cărui piele era închisă la culoare, se lungi și el, dar înainte de a adormi schiță cu mîna un gest de lehamite și vorbi așa: „Ăsta se numește Robinson și este irlandez, iar pe mine mă cheamă Delamarche, sînt francez și cu asta gata să fie liniște." Cum termină de spus aceste cuvinte, trase aer adînc, după care îl aruncă afară suflînd violent în lumînarea lui Karl, o stinse și căzu la loc pe pernă.

« Se pare că, deocamdată, am scăpat de una din primejdii » își spuse Karl și reveni la masă. Dacă somnolența celor doi nu era prefăcută, totul era în ordine. Mai neplăcut era că unul dintre ei era irlandez. Karl nu-și amintea bine în ce carte citise el, cîndva, acasă, că în America e bine să te ferești de irlandezi. Cît timp locuise la unchiul său ar fi avut cea mai bună ocazie să se informeze asupra acestei chestiuni, dar o neglijase cu totul, nu credea să-i fie de

vreun folos asemenea învățătură. Acum dorea însă să-l cerceteze mai cu de-amănuntul pe irlandez; de aceea, aprinse iar lumînarea și constată pe loc că înfățișarea acestuia era mai acceptabilă decît a francezului. Era un chip care mai arăta, cît de cît, niște obraji hrăniți și omul surîdea prietenos prin somn, după cît își putea da seama Karl, care îl studia stînd în vîrful picioarelor, la o oarecare distanță.

Karl nu renunță la hotărîrea sa fermă de a nu adormi și se așează pe unicul scaun care se găsea în odaie. Amînă deocamdată strîngerea lucrurilor în geamantan, avea la îndemînă toată noaptea; se apucă, deci, să răsfoiască nițel Biblia, fără a citi însă o iotă. Privi apoi fotografia părinților, unde apărea tatăl său, scund, stînd drept, în picioare, pe cînd mama ședea în fața lui adîncită într-un fotoliu. Tata își sprijinea o mînă pe spătarul fotoliului, pe cînd cealaltă, strînsă pumn, se odihnea pe o carte deschisă, cu poze, aflată lîngă el pe o măsuță șubredă, de ornament. Mai exista apoi o altă fotografie care-l arăta pe Karl împreună cu părinții săi; tatăl și mama îl priveau fix, în vreme ce el, atent la indicațiile fotografului, era silit să privească în aparat. Această fotografie însă nu i se dăduse la plecare. N-avea decît să se uite cu atît mai atent la poza pe care o avea dinaintea sa, căutînd să citească privirea tatălui său din unghiuri diferite. În orice poziție ar fi așezat lumînarea, figura tatălui său nu voia să prindă viață, iar mustața sa plină, tunsă pe linia buzelor, părea nenaturală; în

genere nu era o poză reușită. Mama, în schimb, era mai viu înfățișată ; avea gura strîmbă, încît părea că cineva îi făcuse vreun rău și că e nevoită acum să surîdă în silă. Lui Karl îi părea rău că acest lucru sărea în ochi oricui privea fotografia ; se uită din nou la ea și imediat conveni că această impresie e absurdă și de neacceptat. Cum era posibil ca o poză oarecare să arate cu atîta putere de convingere ascunsele trăiri ale celui fotografiat ? Karl își mută, pentru o clipă, privirea aiurea. Cînd ochii lui căzură iar pe fotografie, observă că mîna mamei, care se așternea liberă pe brațul fotoliului, se afla ceva mai în față, dînd impresia că ar putea fi sărutată. Se gîndi că ar fi cît se poate de nimerit să le scrie părinților, cum de altfel îi ceruseră amîndoi, și îndeosebi tatăl său, la Hamburg, în clipa despărțirii, cînd îi vorbise despre acest lucru cu severitate. În seara de pomină însă, cînd mama se așezase lîngă fereastră, spre a-i aduce la cunoștință că va trebui să plece în America, Karl se jurase că, în mod categoric, nu le va scrie niciodată. Dar ce preț avea, în noile împrejurări de viață, un asemenea jurămînt făcut de un băiat lipsit de experiență ! Tot așa de bine ar fi putut jura atunci că va deveni, după numai două luni de ședere în America, general al armatei americane. Fapt e că se găsea într-o mansardă, în compania a doi vagabonzi, într-un han din împrejurimile New York-ului și, de voie-de nevoie, n-avea decît să accepte ideea că se afla la locul lui. Se uită lung, zîmbind, la figurile

părinților, ca și cum pe fețele acestora ar fi fost scris dacă ei doresc ori nu doresc să primească vreo veste de la fiul lor.

Cufundat în studiul fotografiei, simți că îl cuprinde o extremă oboseală și își dădu seama că nu va mai fi în stare să stea de veghe toată noaptea. Fotografia îi căzu din mînă și imediat își lipi obrazul de bucata de carton în care găsi o răcoare binefăcătoare și adormi într-o dulce împăcare.

Se trezi dimineața, gîdilat la subsuoară. Francezul era acela care-și permitea gestul deplasat. Dar și irlandezul era de față, ședea la masă, și îl studiau amîndoi pe Karl cu același vădit interes cu care îi studiase și el pe aceștia în timpul nopții. Karl nu-și putu închipui cum sculatul și zarva celor doi nu-l treziseră și pe el. Refuza să creadă că aceștia au umblat dinadins încet și, poate, cu intenții rele ; pur și simplu dormise adînc, iar celor doi, îmbrăcatul și spălatul nu părea să le dea prea multă bătaie de cap.

Se salutară reciproc, cum se obișnuiește, ba cu un fel de politețe exagerată chiar, și Karl află că amîndoi erau ajutori de lăcătuși, că la New York nu mai găsesc de multă vreme de lucru, ceea ce le-a înrăutățit întrucîtva situația. Spre a-și întări spusele, Robinson își descheie haina să arate că nu are cămașă dedesubt, ceea ce se putea, la urma urmei, deduce după gulerul mult răsfrînt, prins la spate de țesătura hainei. Cei doi aveau de gînd să meargă pe jos pînă la Butterford, un orășel aflat la o depărtare de

două zile de drum de New York, unde se bănuia că se poate primi ceva de lucru. N-aveau nimic împotrivă ca tînărul Karl să-i însoțească ; îi promiseră, întîi și întîi, să-i ducă geamantanul cu schimbul și, în eventualitatea că numai ei ar obține de lucru, mai făgăduiră să-i facă rost lui Karl de un loc de ucenic, ceea ce e floare la ureche o dată ce se găsea de lucru în numitul orășel. Karl nici nu apucase să spună da, că îl și sfătuiră prietenește să-și scoată haina bună, care n-avea decît să-l stînjenească de vreme ce alerga după o slujbă. Îl făcură să înțeleagă că tocmai în hanul acela avea o bună ocazie să scape de haină, deoarece femeia de serviciu face negustorie de haine. Pentru că nu era prea convins să-și dea haina, Karl fu ajutat să și-o lepede pe loc și cei doi o luară cu ei. Rămas de unul singur, încă ametit de somn, își îmbrăcă anevoie haina uzată, de călătorie, neîncetînd a-și imputa că o vînduse pe cea bună ; admițînd că l-ar fi stînjenit să obțină un loc de ucenic, i-ar fi fost utilă, în schimb, pentru a găsi un post de doamne-ajută. Deschise ușa pentru a-i opri pe cei doi, dar se și pomeni cu ei reveniți, și aducînd suma de jumătate de dolar. Fețele lor iradiau de satisfacție pentru ocazia de a fi realizat un asemenea venit și anume unul gras.

Nici nu mai avură cînd să discute asupra chestiunii, pentru că intră femeia de serviciu, la fel de adormită cum fusese și în timpul nopții, îi scoase pe coridor pe toți trei, spunîndu-le că odaia trebuie pregătită pentru alți clienți. Nu

putea fi, desigur, vorba despre așa ceva, însă femeia proceda așa din pură răutate. Karl, tocmai avusese de gînd să-și pună în ordine geamantanul, cînd se văzu în situația ca această femeie să-i apuce lucrurile cu amîndouă mîinile și le azvîrle cu toată forța în geamantan, ca și cum hainele lui ar fi fost niște lighioane cu care trebuia să procedezi cît mai brutal. Cei doi lăcătuși își făcură de lucru în jurul ei, o traseră de fustă, o bătură pe spinare, dar se înșelau cumplit crezînd că-l ajută astfel pe Karl. Femeia închise geamantanul, i-l dădu lui Karl, ca să se descotorosească apoi de lăcătuși, gonindu-i pe toți trei afară din cameră și amenințîndu-i că, în caz contrar, nu-și vor primi cafeaua. Femeia aceea trebuie să fi uitat un lucru — Karl, bunăoară, n-avea nimic de-a face cu lăcătușii, însă erau tratați de-a valma, ca și cum ar fi fost toți din aceeași bandă. E adevărat că, vînzîndu-i haina, lăcătușii dovediseră o oarecare solidaritate cu Karl.

Pe coridor se văzură obligați să se plimbe multă vreme încoace și încolo. Îndeosebi francezul, care îl luase de braț pe Karl, înjura necontenit, amenința să dea cu hangiul de pămînt în caz că acesta ar îndrăzni să apară de undeva și să scoată vreun cuvințel ; furia îl făcea să-și izbească, unul de altul, pumnii încleștați. Apăru în cele din urmă un băiețel nevinovat, care trebui să se înalțe în vîrful picioarelor spre a-i oferi francezului cana cu cafea. Din păcate nu adusese decît cana și, cu toate insistențele, băiatul nu putu înțelege că mai trebuiau aduse

și niște pahare. Așa stînd lucrurile, nu puteau bea decît pe rînd, timp în care ceilalți doi n-aveau decît să aștepte răbdători. Karl nu voia să bea, însă îi veni rîndul; nevrînd să-i jignească pe ceilalți, stătu o vreme cu cana la gură, dînd impresia că înghite.

În semn de adio, irlandezul izbi cu cana în dușumeaua de piatră. Părăsiră casa nevăzuți de nimeni și umblară prin ceața deasă, gălbuie, a dimineții. Mergeau cam tăcuți, umăr la umăr, pe marginea șoselei; Karl își căra singur geamantanul, urmînd să fie ajutat, după toate probabilitățile, doar la cerere. Din cînd în cînd țîșnea cîte un automobil din ceață și toți trei își răsuceau capetele după aceste mașini, de cele mai multe ori de proporții gigantice; îți lua ochii forma vehiculelor și, în apariția de-o secundă, nici nu puteai măcar distinge dacă în interiorul lor se găseau ori nu călători. Începură să apară mai tîrziu coloanele de căruțe care transportau alimente spre New York; se scurgeau uniform, în cinci rînduri, și ocupau toată lățimea șoselei, pe care nimeni nu mai avea cum s-o traverseze. Din cînd în cînd, șoseaua se lărgea, spre a forma o piață; în centrul acesteia se găsea, antrenat în acel du-te-vino, cîte un polițist urcat pe un postament în formă de turn. De aici, el putea vedea tot și reglementa, cu ajutorul unui bastonaș, atît circulația pe artera principală, cît și forfota pe care o revărsau străzile laterale. Deși circulația rămînea nesupravegheată pînă la următorul polițist, ordinea de înaintare era

totuși respectată de bunăvoie de vizitiii tăcuți și atenți, de șoferi. Pe Karl îl miră cel mai mult liniștea care domnea în general. Dacă n-ar fi fost dobitoacele care mugeau în prostie, în drum spre abator, poate că nu s-ar fi auzit nimic în afară de bătaia potcoavelor și de foșnetul cauciucurilor antiderapante. Se înțelege că viteza de mers nu era mereu aceeași. Dacă din pricina marilor aglomerații de pe margini, în diferite piețe era nevoie să se opereze însemnate schimbări de poziție, rînduri întregi se opreau locului, sau înaintau la pas; se întîmpla apoi ca, pentru un timp anume, toți să gonească vertiginos, spre a se potoli iar, parcă opriți de o singură frînă. Pe șosea nu se ridica în tot acest timp nici un firicel de praf, totul se mișca în aerul cel mai curat. Nu existau pietoni și nu vedeai precupețe izolate îndreptîndu-se spre oraș, ca în patria lui Karl; se iveau în schimb, din cînd în cînd, mașini mari, cu platformă, unde se aflau cam douăzeci de femei cu coșuri în spate; probabil că erau totuși precupețe, deoarece, nerăbdătoare de a se vedea cît mai repede la destinație, își lungeau gîturile să vadă cum decurge circulația. În alte mașini asemănătoare se afla cîte un bărbat izolat, cu mîinile în buzunare. Pe o astfel de mașină cu fel de fel de inscripții, Karl citi, scoțînd un ușor țipăt de uimire: „Angajăm hamali pentru casa de expediție Jakob". Mașina trecu foarte încet pe lîngă ei; un om vioi și mic de statură sta aplecat pe treapta

mașinii și îi invită pe cei trei călători să urce. Karl se retrase în spatele lăcătușilor, ca și cum unchiul său s-ar fi găsit pe mașina aceea și l-ar fi putut zări. Era mulțumit că ceilalți doi refuzaseră invitația, deși trufia întipărită pe fețele lor era de natură să îl supere într-o oarecare măsură. Nu era de fel nimerit ca aceștia să-și închipuie că sînt prea de soi ca să intre în serviciul unchiului. Deși nu le-o spuse pe șleau, le dădu totuși imediat a înțelege ce anume gîndea cu privire la asta. Delamarche îl rugă pe Karl să aibă amabilitatea să nu se vîre în lucruri pe care nu-i în stare să le priceapă căci — afirma acesta — angajarea oamenilor într-o astfel de manieră era o înșelătorie grosolană, iar casa de expediție Jakob era de pomină din acest punct de vedere pe întreg teritoriul Statelor Unite. Karl nu răspunse, însă din această clipă îl simți pe irlandez mai aproape, drept care îl rugă pe acesta să-i ducă puțin geamantanul, lucru acceptat după mai multe rugăminți. Dar se plîngea mereu de greutatea geamantanului și, în cele din urmă, se dovedi că avea tocmai de gînd să-l ușureze pe cît era posibil — ceru să fie scos salamul veronez pe care, de bună seamă, pusese ochii încă de la han. Karl fu nevoit să-l despacheteze, iar francezul luă salamul în primire, îl făcu felii cu un cuțit în formă de pumnal și îl mîncă aproape de unul singur. Robinson primea din cînd în cînd cîte o bucățică, în timp ce Karl nu primea nimic, porția lui era socotită de mult

consumată; și n-avea decît să-și care singur geamantanul, în caz că nu voia să fie părăsit undeva pe șosea. I se păru umilitor să cerșească o bucățică, dar simți cum i se răscolește fierea.

Ceața se ridicase, în zare se profila un șir de munți înalți ale căror creste ondulate se ridicau spre soare. De la marginea șoselei se întindeau ogoare prost lucrate, care împrejmuiau fabrici mari, cu ziduri fumurii, așezate în plin cîmp. Blocurile cu locuințe de închiriat erau împrăștiate izolat și anarhic; în puzderia lor de ferestre se oglindeau mișcări și lumini foarte variate, în timp ce în fiecare balconaș mic, șubred, se agitau femei și copii. Aceștia ba se iveau, ba dispăreau în mijlocul cîrpelor și al rufăriei care, atîrnate la uscat, fluturau și se umflau din plin în bătaia vîntului de dimineață. Luîndu-ți privirile de la case, puteai zări ciocîrliile suind pe cer, iar jos, foarte aproape de capetele călătorilor, puteai urmări rîndunelele.

O sumedenie de lucruri îi aduceau aminte lui Karl de patria sa, încît nu-și da seama dacă procedează bine părăsind New Yorkul și înaintînd spre interiorul țării. La New York era marea și, deci, avea oricînd posibilitatea de a se întoarce în patrie. Se opri, de aceea, și le spuse celor doi însoțitori că avea poftă să rămînă la New York. Atunci Delamarche se apucă pur și simplu să-l împingă înainte, dar el nu se lăsă împins și spuse că mai are dreptul să dispună de propria persoană. Irlan-

dezul interveni, la rîndul lui, spunînd că Butterford e un oraș mult mai frumos decît New York-ul, însă Karl nu-și continuă drumul decît după multele și insistentele rugăminți ale celor doi. Nici cu acest preț n-ar fi luat-o din loc dar își spuse că e mai bine să ajungă totuși într-o localitate de unde nu mai putea să se întoarcă atît de ușor în patrie. Într-un asemenea loc va putea lucra, se înțelege, mai bine, va putea face carieră fără a mai fi stînjenit de gînduri zadarnice.

Acum el era acela care-i îndemna la drum pe cei doi; aceștia se bucurau atît de mult de elanul lui, încît îi cărară pe rînd geamantanul fără a se lăsa îmbiați și Karl nu putu înțelege prin ce le pricinuise o asemenea bună dispoziție. Ajunseră în zona unor coline de-a lungul cărora se mai opriră din cînd în cînd să privească îndărăt; putură vedea astfel într-o desfășurare tot mai largă panorama orașului New York și a portului. Podul care lega New York-ul de Brooklyn se arcuia suplu peste East River și parcă trepida de cîte ori priveai într-acolo cu ochii mijiți. Părea lipsit de orice trafic și sub el se întindea fîșia liniștită și netedă a apei. În aceste două mari zone totul părea lipsit de sens și fără vreun folos. Te uitai la case și de abia dacă puteai deosebi pe cele mici de cele mari. În tăietura adîncă a străzilor, unde ochiul nu putea pătrunde, viața pulsa, în felul ei, mai departe, în timp ce deasupra stăruia un abur vag care, deși încremenit, părea că poate fi spulberat

cu ușurință. Chiar portul, care era cel mai mare din lume, căzuse parcă într-o liniște nefirească și numai reprezentîndu-ți din memorie imaginea acestui loc aveai senzația că vezi undeva un vapor care înaintează imperceptibil. Nu-l puteai însă urmări multă vreme, deoarece scăpa privirilor, și nu-l mai puteai regăsi.

Delamarche și Robinson vedeau, în schimb, mult mai multe. Ei arătau cu mîna în dreapta și în stînga, descopereau fără efort, de-a valma, piețe și grădini, pe care le numeau. Ei nu puteau pricepe cum Karl, care locuise mai bine de două luni la New York, nu cunoscuse din tot orașul decît o singură stradă. Îi făgăduiră că, după ce își vor fi făcut o sumă frumușică la Butterford, îl vor însoți la New York pentru a-i arăta tot ce merită să fie văzut și mai ales locurile unde te puteai distra din plin, în culmea fericirii. Și spre a sugera ceva în genul acesta, Robinson prinse a cînta cu voce plină, iar Delamarche îl acompanie bătînd din palme; Karl recunoscu melodia ca fiind dintr-o operetă din patria sa. Melodia avea text englezesc și astfel îi plăcea mai mult decît îi plăcuse la el acasă. Dădură astfel, toți laolaltă, o mică reprezentație în aer liber, în timp ce marele oraș, culcat la picioarele lor, își ducea viața în nepăsare și cam în ritmul aceleiași melodii, după cît se putea vedea.

La un moment dat Karl întrebă unde-i așezată casa de expediție Jakob și văzu imediat degetele arătătoare ale lui Delamarche și Ro-

binson arătînd într-o direcție oarecare; putea fi, la fel de bine, unul și același punct ori locuri situate la distanță de cîteva mile. Continuîndu-și drumul, Karl întrebă cînd își propuseseră să revină la New York cu cîștigurile agonisite. Delamarche fu de părere că s-ar putea să se întoarcă peste o lună, deoarece la Butterford se părea că lipsește mîna de lucru, motiv pentru care, salariile sînt foarte ridicate. Se înțelege că banii adunați vor fi puși laolaltă, ca între camarazi, spre a se nivela eventualele diferențe de cîștiguri. O asemenea casă comună nu-i plăcea lui Karl, deși era normal ca, în situația sa de ucenic, să cîștige mai puțin decît oricare muncitor calificat. De altfel Robinson mai vorbi și de posibilitatea de a-și continua călătoria în caz că nu ar găsi de lucru la Butterford; s-ar aciui pe la vreo fermă sau ar șterge-o direct în California la șteampurile de aur; după modul în care erau înfățișate de Robinson, părea că acestea îl atrag în chip special.

„De ce ai devenit lăcătuș dacă doreai să ajungi la minele de aur?" întrebă Karl, căruia nu-i plăcea să audă că i se vorbește de astfel de drumuri îndepărtate și nesigure.

„De ce am devenit lăcătuș? Fii pe pace, nu pentru ca băiatul mamei mele să moară de foame, vorbi Robinson. La șteampurile de aur se pot realiza cîștiguri frumușele."

„Asta a fost odată", spuse Delamarche.

„Ba se întîmplă și acum" zise Robinson. Și povesti despre niște cunoscuți de ai lui care s-au îmbogățit în acest chip și care se mai aflau încă acolo; aceștia nu mai lucrau însă, ca vechi prieteni, ar fi dispuși să-l ajute pe el și pe camarazii lui să se îmbogățească.

„La Butterford vom scoate posturi din piatră seacă" zise Delamarche, situîndu-se de partea lui Karl, însă cuvintele lui erau prea puțin încurajatoare.

În tot cursul zilei făcură un singur popas, la un birt, unde mîncară în aer liber, la o masă care, după cîte putu Karl să bage de seamă, era de fier; mîncară carne aproape crudă, căreia nu-i puteai veni de hac cu cuțitul și furculița, încît trebuiră s-o rupă, s-o sfîșie. Pîinea avea o formă cilindrică și trebuia servită cu o unealtă lungă care trebuia înplîntată în fiecare bucățică. Mîncării i se adăuga o băutură neagră, care te ardea pe gît. Lichidul acesta le plăcea lui Delamarche și lui Robinson, care închinară de cîteva ori pentru îndeplinirea unui șir de dorințe, agitîndu-și paharele în aer și ciocnind. La masa vecină se aflau muncitori în bluze stropite cu var care consumau aceeași băutură. Goana mașinilor arunca valuri de praf peste mese. Foi mari de ziar erau trecute din mînă în mînă și se vorbea agitat despre greva muncitorilor constructori, iar numele Mack fu rostit de mai multe ori. Karl se interesă mai în amănunțime și află că era vorba de tatăl lui Mack, pe care nu-l cunoscuse, dar care era cel mai mare antreprenor de construcții din New York. Greva îi aducea pagube de milioane și îi ame-

ninţa, după toate probabilităţile, poziţia în afaceri. Karl nu crezu nimic din aceste vorbe ieşite din gura unor oameni prost informaţi şi răuvoitori.

Lui Karl îi cam pieri pofta de mîncare din cauză că nu ştia cum va fi plătită masa. Normal ar fi fost ca fiecare să-şi plătească partea lui, însă Delamarche şi Robinson spuseră în treacăt că ultimii lor bani fuseseră cheltuiţi la han. Nici unul nici celălalt n-avea asupra lui vreun ceas, vreun inel sau alt obiect care să poată fi transformat în bani. Iar Karl, pînă una alta, nu le putea imputa faptul că au cîştigat cîte ceva din vînzarea hainelor sale ; asta ar fi fost o jignire şi ar fi dus la o ruptură definitivă. Curios era însă că atît Delamarche cît şi Robinson nu-şi făceau nici un fel de griji cu privire la plata consumaţiei ; dimpotrivă, aveau destulă bună dispoziţie ca să se lege mereu de chelneriţa care circula de ici-colo printre mese, umblînd mîndră, cu paşi apăsaţi. Părul îi cădea de ambele părţi în bucle răvăşite pe frunte şi pe obraji, pentru ca ea să-l aranjeze într-una, trecîndu-şi mîinile prin el. Tocmai cînd te aşteptai să auzi din gura ei primul cuvînt prietenos, fata se apropie de masă şi, proptindu-se în mîini, întrebă : „Cine plăteşte ?" Nu au existat vreodată mîini care să se ridice cu mai mare repezeală decît cele ale lui Delamarche şi Robinson, arătînd pe loc înspre Karl. Acesta nu se sperie de atîta lucru, îl prevăzuse, şi nici nu luă în nume de rău că aceşti camarazi ai lui (de la care se aştepta, sincer vorbind, să-i întoarcă unele servicii) găsiră acum cu cale să-l lase singur la plată — o nimica toată — deşi onest ar fi fost să lămurească acest lucru din prima secundă. Penibil era doar că trebuia să-şi scoată banii din buzunarul acela secret. Iniţial dorise să-şi păstreze banii pentru un caz de nevoie extremă şi să se situeze, pentru un timp, cam pe acelaşi plan cu camarazii săi. Avantajul pe care-l avea asupra lor datorită banilor (mai ales că nu le vorbise de asta) era compensat cu prisosinţă de un alt fapt, anume că cei doi veniseră în America încă din copilărie, aveau cunoştinţe destule, experienţă în a cîştiga parale şi că, în definitiv, nu cunoscuseră altfel de viaţă decît aceea de acum. O plată oarecare n-avea cum să-i strice planurile financiare. De un sfert de dolar se poate lipsi, la urma urmelor ; îl va pune pe masă zicînd că este unica sa avere, pe care o sacrifică de dragul acestei călătorii în trei pînă la Butterford. Pentru un drum făcut pe jos, această sumă ajungea cu vîrf şi îndesat. Nu ştia deocamdată dacă are destul mărunţiş pentru că-l ţinea laolaltă cu banii de hîrtie, undeva în străfundul buzunarului secret ; putea găsi ceea ce căuta doar deşertînd pe masă conţinutul buzunarului. Pe de altă parte, nu era de loc nevoie ca însoţitorii lui să afle de existenţa buzunarului secret. Noroc că pe aceştia îi interesa mai mult chelneriţa decît felul în care Karl achita consumaţia. Sub pretextul că trebuie să întocmească nota de plată, Delamarche o ademeni pe chelneriţă între el

și Robinson, iar fata nu se putu apăra altminteri de insistențele celor doi decît proptindu-și mîinile cînd pe figura unuia, cînd pe a celuilalt, spre a-i îndepărta cumva. În acest timp Karl, încins de efort și cu brațele coborîte sub tăblia mesei, aduna într-o mînă banii pe care-i pescuia cu cealaltă, monedă cu monedă, din buzunarul secret. Nu cunoștea încă bine banii americani, dar judecînd după numărul monedelor pe care le scosese, își zise că făcuse deja o sumă potrivită, drept care o așeză pe masă. Sunetul banilor puse capăt imediat hîrjonelilor. Spre mîhnirea lui Karl și mirarea tuturor, ieși la iveală aproape un dolar întreg. Nici unul nu crezu potrivit să-l întrebe pe Karl de ce nu pomenise pînă acum despre acești bani, cu care se putea călători, de altfel, comod cu trenul pînă la Butterford ; în ciuda discreției celor doi, Karl se simți totuși foarte rușinat. Plăti consumația și banii rămași îi strecură la loc, încet, în buzunar. Delamarche îi mai apucă din mînă o monedă și o dădu chelneriței pe care o îmbrățișă, o strînse spre el, ca să-i poată strecura mai lesne și mai pe nevăzute banii.

În timp ce-și vedeau de drum mai departe, Karl le era recunoscător celor doi că nu mai pomenesc despre bani ; la un moment dat se gîndi chiar să le dezvăluie suma reală pe care o avea asupra sa, dar neivindu-se ocazia potrivită, renunță la acest gînd. Spre seară ajunseră într-o regiune bogată cu aspect țărănesc. De jur împrejur se zăreau cîmpuri întinse,

năpădite de întîia verdeață, coline cu pante dulci, vile bogate de țară mărgineau șoseaua și grilajele aurite ale grădinilor te însoțeau pe distanțe de ore întregi. Traversară de mai multe ori același rîu care curgea domol și auziră deseori cum bubuiau deasupra lor, pe înalte viaducte, trenurile în goană.

Soarele era gata să apună în linia unor păduri îndepărtate, cînd drumeții, ajunși pe o colină și în mijlocul unor arbuști, se aruncară în iarbă să-și lepede oboseala drumului. Delamarche și Robinson se lungiră, întinzîndu-se zdravăn. Karl se așeză în capul oaselor și, de la această înălțime de cîțiva metri, privi șoseaua ; de-a lungul ei goneau continuu, exact ca în timpul zilei, mașină după mașină, dînd impresia că sînt expediate în număr egal dintr-un punct îndepărtat, spre a fi așteptate să sosească în același număr undeva, într-un alt punct îndepărtat. Cît fu ziua de mare, din zori pînă în asfințit, Karl nu văzuse vreo mașină oprindu-se și nici pe vreun călător coborînd.

Robinson făcu propunerea să-și petreacă noaptea în acel loc ; erau destul de osteniți și sperau să poată porni dimineața cît mai odihniți la drum. La vreme de amurg nici nu se putea găsi un culcuș mai ieftin și mai bine plasat. Delamarche era de acord, însă Karl se simți dator să intervină zicînd că are bani destui pentru a închiria tuturor paturi la hotel. Delamarche zise că vor mai avea nevoie de acești bani și bine ar fi să fie păstrați cu grijă ; el

nici măcar nu dorea să ascundă faptul că amîndoi contau pe acești bani ai lui Karl. Fu acceptată prima propunere și Robinson spuse că, înainte de culcare, trebuie să mănînce neapărat ceva mai zdravăn, ca să aibă forță ziua următoare; sugera ca unul dintre ei să aducă de mîncare pentru toți de la hotelul aflat la doi pași, pe șosea, cu o firmă luminoasă care îl recomanda „Hotel Occidental". Fiind cel mai tînăr dintre ei și pentru că nu se oferi nimeni, Karl se arătă gata de acest serviciu; primi comanda pentru slănină, pîine și bere, după care se îndreptă spre hotel.

Aici se simțea vecinătatea unui mare oraș deoarece prima sală în care intră Karl era ticsită de o lume gălăgioasă. Prin fața bufetului care se întindea de-a lungul întregului perete principal, prelungindu-se apoi și de-a lungul celor laterali, alergau o mulțime de chelneri cu șorțuri albe, care nu reușeau de fel să-i mulțumească pe clienții nerăbdători; din cele mai diferite locuri se auzeau mereu înjurături și lovituri de pumni în mese. Pe Karl nu-l luă nimeni în seamă. În sala aceea nici nu se servea, la urma urmei; așezați la mese minuscule — cîte una abia ajungea la trei inși — clienții își aduceau tot ce pofteau de la bufet. Pe fiecare masă se afla cîte o sticlă mare cu untdelemn, cu oțet sau ceva asemănător, cu care erau drese, înainte de a fi consumate, toate mîncărurile aduse de la bufet. Karl trebuia să ajungă pînă la bufet și o comandă atît de mare avea să-i dea, de-

sigur, bătaie de cap; se văzu nevoit să se strecoare prin mulțime, ocolind un mare număr de mese. Oricîtă grijă ar fi avut, nu izbuti să ajungă acolo fără să deranjeze în chip neplăcut pe niște clienți; dar erau total indiferenți, chiar și atunci cînd Karl, la un moment dat, fu gata-gata să răstoarne o masă, ce-i drept, izbit de un alt client. Se scuză, însă era clar că nu fusese înțeles și nici el nu înțelesese, la rîndul său, ce i se strigă drept răspuns.

Găsi cu greu un locșor la bufet; întîi nici nu-l zări pentru că locul respectiv a stat o bună bucată de vreme ascuns cu desăvîrșire de coatele rezemate ale consumatorilor. Aici părea să se fi împămîntenit obiceiul ca oamenii să se rezeme în coate și să-și proptească tîmpla în pumn. Karl își aduse aminte cît de mult detesta doctorul Krumpal, profesorul de latină, acest fel de a sta; avea obiceiul să umble tiptil și, cînd te așteptai mai puțin, apărea cu linia pe care o mînuia abil, și mătura coatele de pe mese.

Karl sta foarte înghesuit în acel bufet; de îndată ce își ocupă locul, în spatele lui fu instalată o masă și unul dintre clienți îl lovea cu pălăria sa mare ori de cîte ori se apleca pe spate în timpul conversației. Existau puține speranțe să obțină ceva de la chelner, deși cei doi vecini grosolani, pe care îi avusese alături, plecară sătui. Întinzîndu-se peste masă, Karl reuși de cîteva ori să apuce de șorț pe cîte un chelner, însă de fiecare dată aceștia îi scăpau, aruncînd cîte o strîmbătură; nu

puteau fi opriți, deoarece păreau a nu avea altceva de făcut decît să alerge, să alerge mereu. Măcar de s-ar fi găsit pe aproape ceva/ mîncare și băuturi mai de soi; Karl ar fi luat singur, ar fi întrebat de preț, ar fi lăsat banii potriviți și ar fi ieșit mulțumit. Din păcate, în fața lui nu se aflau decît platouri cu pești de tipul heringilor, cu solzi negri brăzdați de o dungă aurie. Aceștia erau, probabil, foarte scumpi și nici nu te puteau sătura ca lumea. La o oarecare distanță se mai găseau, e drept, niște sticle cu rom; Karl însă nu voia să ia rom deoarece camarazii lui și așa nu scăpau vreo ocazie să arate că preferă băuturile tari și tocmai continuarea acestei deprinderi era de nedorit.

Lui Karl nu-i rămînea decît să se așeze într-un alt loc și să ia totul de la capăt. Se făcuse însă foarte tîrziu. În fundul sălii se afla un ceas și limbile acestuia, abia zărite prin fumul gros, arătau orele nouă trecute. Ajunsese într-un loc unde înghesuiala era și mai mare, un colț ceva mai retras. Pe măsură ce timpul înainta, încăperea se umplea din ce în ce mai mult. Pe ușa principală intrau gălăgioși noi și noi clienți. În cîteva rînduri, clienții goliră din proprie inițiativă tejgheaua barului, se stabiliră acolo și băură, închinînd reciproc; erau locurile cele mai bune și de la înălțimea la care se aflau puteau vedea întreaga sală.

Karl se apropie, dar nu mai spera să obțină ceva. Își făcu o vină pentru promisiunea de a face cumpărături, tocmai el, care nu cunoștea cum stau lucrurile pe aici. Camarazii săi aveau să-l certe pe bună dreptate; puteau crede, eventual, că nu le aduce de ale gurii pentru că vrea să-și economisească banii. Ajunsese într-un loc unde se serveau mîncăruri calde, cu carne și garnitură de cartofi frumoși, galbeni; nu putea înțelege în ce mod și le procuraseră oamenii.

La cîțiva pași în fața lui zări o femeie mai în vîrstă; făcea parte, probabil, din personalul hotelului, rîdea și se întreținea cu un client. Vorbea și își tot plimba o spelcă prin coafură. Karl se hotărî a-i cere să-i ia comanda. Fiind singura femeie din sală, aceasta părea străină de gălăgia și goana generală; calitatea de salariată a hotelului o făcea abordabilă, bineînțeles dacă nu apuca să dispară cu vreo treabă de serviciu la întîiul cuvînt care i s-ar fi adresat. Se întîmplă însă tocmai contrariul. Karl nici nu apucase să-i zică ceva — o privise doar cu coada ochiului — cînd aceasta îl descoperi (așa cum descoperi pe cineva cînd, vorbind de una de alta, te mai uiți în jur). Își întrerupse discuția și i se adresă lui Karl într-o engleză clară, scoasă parcă dintr-o carte de gramatică, întrebîndu-l dacă dorește ceva.

„Desigur, zise Karl, văd că aici nu mi se dă nimic."

„Atunci vino cu mine, micuțule" spuse ea. Își luă rămas bun de la cunoscutul ei, care își scoase pălăria — politețe nemaipomenită pentru un asemenea loc! — îl apucă pe Karl de mînă,

merse la bufet, dădu pe un client la o parte, deschise o uşiţă rabatabilă, traversă culoarul din spatele bufetului (trebuia să fereşti chelnerii, care alergau neobosiţi), deschise o uşă dublă, mascată, şi se pomeniră în mijlocul unor cămări de alimente, mari şi răcoroase. «Totul e să cunoşti mişcarea», îşi spuse Karl.

„Ei, ce doreşti ?“ întrebă ea şi se aplecă spre el, gata să-l servească. Era o femeie foarte grasă, carnea i se clătina pe trup, deşi liniile feţei îi erau destul de delicate. Pus în faţa atîtor mîncăruri, aranjate cu grijă în rafturi şi pe mese, Karl era gata să combine o cină mai de soi, deoarece femeia asta cu multă trecere avea să-l servească, după toate probabilităţile, mai ieftin, însă neavînd în cap nici o idee termină prin a cere slănină, pîine şi bere.

„Asta-i tot ?“ întrebă femeia.

„Da, mulţumesc, zise Karl, însă vă rog pentru trei persoane“.

Întrebat despre ceilalţi doi, Karl povesti în cîteva cuvinte istoria camarazilor săi ; îi făcea plăcere să răspundă la asemenea întrebări.

„Dar asta-i o mîncare pentru deţinuţi“ bombăni femeia. Aştepta ca celălalt să mai ceară ceva.

Karl se temu însă că femeia are de gînd să-i dea totul de pomană, fără nici un ban şi, de aceea, tăcu.

„Ei, las' că dăm noi de toate cele, cît ai zice peşte“ spuse femeia şi începu să se mişte cu o uimitoare uşurinţă faţă de dimensiunile ei ; ajunse la o masă, luă un cuţit lung, ca o pînză de fierăstrău, cu care tăie o bucată mare de slănină cu multă carne prin ea, dintr-un raft luă o pîine, ridică de jos trei sticle cu bere şi aşeză totul într-un coş uşor, de pai, pe care-l întinse lui Karl. Îi explică apoi acestuia că l-a adus aici deoarece mîncărurile expuse — chiar atunci cînd se vînd rapid — îşi pierd cîte ceva din prospeţime din cauza fumului şi feluritelor mirosuri. Dar pentru oamenii de dincolo aceste mîncăruri n-aveau cusur. Karl crezu de cuviinţă să tacă, nu ştia cărui fapt se datora acest tratament special. Gîndul îi fugi la camarazii săi care, în ciuda cunoştinţelor pe care le aveau despre America, nu ar fi reuşit să ajungă în această cămară, s-ar fi mulţumit cu mîncărurile stricate de pe bufet. Pînă aici nu pătrundea nici un sunet din sală, zidurile păreau a fi foarte groase, pentru ca sub bolţile acelea să se menţină răcoarea necesară. Karl sta cu coşul de pai în mînă, fără a se gîndi la plată şi fără a se clinti din loc. Abia cînd femeia voi să mai adauge proviziei o sticlă asemănătoare celor aflate pe toate mesele din local, tresări şi mulţumi înfiorat.

„Mai aveţi mult drum de bătut ?“ întrebă femeia.

„Pînă la Butterford“ răspunse Karl.

„Mai e destul“, spuse femeia.

„Cale de o zi de mers“ preciză Karl.

„Oare nu mai mult ?“ se interesă femeia.

„O, nu“, zise Karl.

Femeia aranjă cîteva lucruri pe mese, intră

un chelner, căută ceva cu privirea, femeia îi arătă un platou mare, încărcat cu sardele și puțin pătrunjel pe deasupra. Chelnerul luă platoul, îl ridică deasupra capului și îl scoase în sală.

„De fapt, de ce vrei să înnoptezi sub cerul liber ? întrebă femeia. Avem aici destul loc. Dormi la noi, la hotel."

Lucrul era foarte îmbietor pentru Karl, mai ales că dormise foarte prost noaptea trecută.

„Bagajul meu se află afară", spuse Karl evaziv, dar și cu o oarecare mîndrie.

„Adu-l aici, propuse femeia. Asta nu-i o piedică".

„Dar camarazii mei ?" întrebă nedumerit Karl, convins fără doar și poate că asta poate fi într-adevăr o piedică.

„Păi, să vină și ei, să doarmă aici, zise femeia. Avem pentru asta tot ce trebuie. Hai, nu te lăsa rugat".

„Camarazii mei sînt, ca să zic așa, oameni cumsecade, dar nu prea sînt curați", spuse Karl.

„N-ai văzut oare murdăria din sală ? întrebă femeia strîmbîndu-se. La noi poate să tragă, la urma urmei, și cel mai decăzut om. Voi da dispoziție să fie imediat pregătite trei paturi. Ce e drept, n-avem locuri decît la mansardă, hotelul este atît de aglomerat încît și eu m-am mutat la mansardă ; oricum este mai bine decît sub cerul liber".

„Nu pot să-mi aduc camarazii", obiectă Karl.

Își închipui îndată ce gălăgie ar fi stîrnit cei doi pe coridoarele acestui hotel bun. Robinson ar fi murdărit totul în jurul său, iar Delamarche s-ar fi legat și de această femeie.

„Nu înțeleg ce-i atît de complicat, spuse femeia. Dar dacă asta ți-e dorința, lasă-i pe camarazi acolo și vino numai dumneata".

„Asta nu se poate, asta nu se poate, protestă Karl. Sînt camarazii mei și nu-i pot părăsi".

„Ești încăpățînat, zise femeia și nu se mai uită la el. Am avut cele mai bune gînduri cu dumneata, am vrut să-ți vin în ajutor și, poftim, dumneata te opui orbește".

Karl pricepu toate acestea și, nevăzînd vreo portiță de scăpare, spuse : „Mulțumirile mele cele mai calde pentru amabilitatea dumneavoastră".

Își aminti apoi că nu plătise și se interesă cît datorează.

„Îmi plătești cînd îmi aduci coșul ; aș dori să-l am cel mai tîrziu mîine dimineață".

„Mă rog", zise Karl.

Femeia deschise ușa care dădea direct afară și mai adăugă, în vreme ce Karl ieșea înclinîndu-se : „Noapte bună, dar să știi că nu-i bine ceea ce faci".

El se îndepărtase cu cîțiva pași cînd ea îi mai strigă : „La revedere, pe mîine".

Cînd se văzu afară, îl lovi în auz gălăgia dinlăuntru peste care se revărsau sunetele unei orchestre de suflători. Era mulțumit că la ieșire nu mai trebuia să străbată sala aceea. Hotelul era perfect luminat pe toată supra-

fața celor cinci etaje ale sale, iluminînd pe întreaga ei lățime și porțiunea de șosea cu care se învecina. Afară mai circulau mașini, însă coloanele acestora erau acum întrerupte; automobilele țîșneau de undeva din depărtări, mai impetuos decît în cursul zilei, măturînd cu lumina albă a reflectoarelor banda de bitum a șoselei; zona iluminată de hotel era parcursă cu farurile scăzute la fază mică, după care vehiculele goneau mai departe, destrămînd bezna cu toată forța farurilor.

Karl își găsi camarazii dormind. Lipsise o bună bucată de timp. Va orîndui într-un mod cît mai plăcut bunătățile, punîndu-le pe niște hîrtii care se aflau în coș, iar pe camarazi îi va trezi abia cînd totul va fi gata, își spuse Karl, cînd se înspăimîntă de ceea ce văzu; geamantanul îi era deschis și jumătate din lucrurile sale zăceau împrăștiate în iarbă. Îl lăsase încuiat, iar cheia o avea în buzunar.

„Treziți-vă! strigă el. Voi dormiți și hoții au și fost pe aici".

„Ce, lipsește ceva?" întrebă Delamarche. Robinson nici nu se trezise bine și întinse mîna după sticla cu bere.

„Nu știu ce lipsește, se neliniști Karl, dar geamantanul este deschis. Este într-adevăr nemaipomenit; vă culcați și îmi lăsați geamantanul în drum."

Delamarche și Robinson se înveseliră; primul spuse: „Altă dată să nu întîrzii cu nemiluita. Hotelul se află colea la zece pași și mătăluță îți trebuie trei ore pînă acolo și

înapoi. Ne-a fost foame și, crezînd că ai ceva de mîncare în geamantan, i-am gîdilat încuietoarea pînă am deschis-o. De altfel, n-am găsit nimic acolo, așa că poți să-ți aduni la loc calabalîcul".

„Asta-i bună", zise Karl, uitîndu-se la coșul care se golea cu repeziciune și ascultîndu-l pe Robinson care făcea gîl-gîl, dînd berea pe gît; lichidul se scurgea în adîncul gîtlejului, după care se întorcea cu bolboroseli, ca să cadă apoi în cantități respectabile în străfundurile acelui trup setos.

„Ați și isprăvit mîncarea?" întrebă Karl cînd cei doi se opriră să mai răsufle nițel.

„Ce, n-ai mîncat la hotel?" întrebă Delamarche, bănuind că celălalt își vrea porția ce i se cuvenea.

„Dacă vreți să mai mîncați, atunci grăbiți-vă" zise Karl și se ocupă de geamantanul său.

„Ăsta pare cam apucat" îi spuse Delamarche lui Robinson.

„Nu-s apucat, zise Karl. Dar este oare corect să forțați geamantanul în lipsa mea și să-mi risipiți lucrurile?! Știu că între camarazi trebuie să închizi ochii la multe, m-am și pregătit pentru așa ceva, dar ceea ce ați făcut voi întrece orice măsură. Voi înnopta la hotel și nu mai merg la Butterford. Mîncați repede, trebuie să duc coșul înapoi".

„Vezi, tu, Robinson, cum vorbește cu noi! spuse Delamarche. Merităm oare vorbe ca astea? La urma urmei, nu-i decît un neamț oarecare. Tu m-ai prevenit la timp, însă eu,

nebun și cu inimă bună, i-am dat totuși voie să ne însoțească. I-am acordat încrederea noastră, l-am cărat cu noi o zi încheiată risipind astfel pe puțin jumătate din timpul nostru, iar acum, poftim, îl ademenește cineva acolo, la hotel, și dumnealui își ia frumos tălpășița. Unde mai pui că, fiind neamț viclean, el n-o face deschis, își găsește motivul cu geamantanul și, pentru că mai este pe deasupra și neamț bădăran, nu pleacă fără să ne loveas-că în onoare, ne face hoți numai pentru că ne-am permis să umblăm în glumă la geamantanul acela."

Karl, care își aduna lucrurile, le spuse fără a se întoarce: „N-aveți decît să tot vorbiți; îmi ușurați astfel plecarea. Eu cunosc prețul camaraderiei, am avut prieteni în Europa și nici unul nu-mi poate imputa că m-aș fi purtat vreodată nesincer sau infam. Acum am pierdut legătura cu aceștia. Dar dacă m-aș reîntoarce cîndva în Europa, sînt sigur că toți m-ar primi cu brațele deschise, socotindu-mă din nou prietenul lor. Iar pe dumneata, Delamarche, și pe dumneata, Robinson, cum v-aș fi putut oare trăda?! Ați fost — ceea ce eu nu voi uita niciodată — atît de buni, v-ați ocupat de mine, mi-ați făgăduit un loc de ucenic la Butterford. Dar aici e vorba de cu totul altceva. Sînteți săraci lipiți, însă acest lucru nu vă scade cu nimic în ochii mei; voi, în schimb, mă pizmuiți din cauza micului meu avut și, de aceea, căutați să mă umiliți, iar eu nu suport așa ceva. Acum, după ce mi-ați forțat geamantanul, nu găsiți să-mi adresați nici un cuvînt de scuză, ba mă și ocărîți, îmi ocărîți poporul; toate acestea îmi alungă orice dorință de a mai rămîne cu voi. De altfel, cele spuse nu te vizează pe dumneata, Robinson. În privința caracterului dumitale nu pot să spun decît că ești mult prea influențat de Delamarche".

„Așa, așa! zise Delamarche, apropiindu-se de Karl și administrîndu-i acestuia un ghiont nu prea dur, doar pentru a-l pune pe gînduri. Așa! Încetul cu încetul mi te arăți cine-mi ești. Cît a fost ziua de mare mi te-ai făcut umbră, te-ai ținut de haina mea, mi-ai imitat toate mișcările și erai tăcut ca un șoricel; iar acum, cînd simți că ai la hotel pe cineva care te susține, prinzi grai, începi să ții discursuri sforăitoare. Ești un mic viclean și nici nu știu cît timp vom îndura această chestie; s-ar putea să pretindem plată pentru ucenicie, pentru modul în care ne-ai imitat tot timpul zilei. Ascultă bă, Robinson, el crede că ne pasă de avutul lui. O singură zi de lucru la Butterford – ca să nu mai spun de California — ne aduce de zece ori mai mult decît ceea ce ai scos tu la iveală și ceea ce mai ascunzi încă în căptușeala hainei. Așa că, atenție la bot!"

Karl se ridicase de lîngă geamantan și îl văzu pe Robinson cum vine spre el, încă somnoros, dar suficient de înviorat de bere.

„Dacă mai întîrzii mult pe-aici, aș putea

avea numeroase alte surprize, spuse Karl. După cîte văd, aveți chef să mă luați la bătaie."

„Orice răbdare are o limită" vorbi Robinson.

„Hai s-o lăsăm baltă, îi zise Karl, fără a-l pierde din ochi pe Delamarche. În sufletul dumitale îmi dai pesemne dreptate, dar pe față ești silit să-i iei partea lui Delamarche."

„Ai cumva de gînd să-l mituiești ?" interveni Delamarche.

„Nici nu mă gîndesc, răspunse Karl. Sînt fericit că plec și nu mai vreau să am de-a face cu nici unul dintre voi. Un singur lucru mai vreau să vă spun : m-ați învinuit că am bani și că i-am ascuns de voi. Admițînd că ar fi așa, oare nu-i motivată atitudinea mea rezervată față de niște oameni pe care nu-i cunosc decît de cîteva ore ?! Și purtarea voastră de acum nu justifică oare o asemenea temere ?!"

„Stai locului" îi spuse Delamarche lui Robinson, deși acesta nu făcuse nici o mișcare. După aceea îl întrebă pe Karl : „Pentru că ești nerușinat de sincer și pentru că ne aflăm între noi, hai să împingem și mai departe această sinceritate : mărturisește-ne de ce vrei să mergi la hotel."

Karl trebui să facă un salt peste geamantan, atît de mult se apropiase Delamarche, care — fără a se sinchisi — dădu geamantanul la o parte, înaintă și călcă pe un plastron alb, rămas în iarbă ; își repetă întrebarea.

În loc de răspuns, se treziră cu un om care urca dinspre șosea drept către ei, luminîndu-și drumul cu o puternică lanternă de buzunar.

Era unul dintre chelnerii hotelului. De îndată ce îl zări pe Karl, zise : „Vă caut de aproape o jumătate de oră. Am bătut povîrnișurile de pe ambele părți ale șoselei. Doamna bucătăreasă-șefă vă transmite că are neapărată nevoie de coșul pe care vi l-a împrumutat."

„Este aici" spune Karl gîtuit de emoție. Delamarche și Robinson se dădură la o parte cu o falsă modestie, așa cum făceau de fiecare dată cînd apărea un străin mai de soi. Chelnerul luă coșul și zise: „Doamna bucătăreasă-șefă vă mai întreabă dacă nu v-ați răzgîndit și dacă nu doriți să dormiți totuși la hotel. Sînt bineveniți și cei doi domni dacă doriți să-i luați cu dumneavoastră. Paturile sînt deja pregătite. Noaptea e călduroasă, însă aici, pe pantă, este destul de periculos să dormi, deoarece apar uneori niște șerpi."

„Dat fiind că doamna bucătăreasă-șefă este atît de amabilă, voi primi invitația", spuse Karl, așteptînd să se pronunțe camarazii lui. Dar Robinson adăsta năuc, iar Delamarche se uita la stele cu mîinile în buzunare. Amîndoi contau, se înțelege, că tînărul îi va lua cu el.

„În acest caz, continuă chelnerul, am ordin să vă conduc la hotel și să vă duc bagajul."

„Mai așteptați o clipă", ceru Karl și se aplecă să culeagă cele cîteva lucruri care mai zăceau risipite pe jos, să le pună în geamantan.

Dar se ridică brusc. Lipsea fotografia. Aceasta fusese în geamantan, deasupra lucrurilor, și acum era de negăsit. Nimic nu lipsea afară de

fotografie. „Nu găsesc fotografia" îi spuse rugător lui Delamarche.

„Care fotografie ?" întrebă acesta.

„Fotografia părinţilor mei" zise Karl.

„Noi nu am văzut nici o fotografie" spuse Delamarche.

„Nu a fost nici o fotografie în geamantan, domnule Rossmann", spuse, la rîndul său, Robinson.

„Este nemaipomenit, exclamă Karl şi privirile sale, care păreau a cere milă, îl făcură pe chelner să se apropie. Fotografia era aici, deasupra, şi acum nu mai este. O ! cum de v-a dat prin cap să faceţi gluma aceasta cu geamantanul ?"

„E vorba de o neînţelegere, Rossmann, în geamantan nu era nici o fotografie."

„Pentru mine fotografia asta valorează mai mult decît tot ce am în geamantan, se adresă Karl către chelnerul care cotrobăia prin iarbă. Nimic n-o poate înlocui, nu mai pot să-mi procur alta."

Cînd chelnerul se opri locului, nesperînd să mai găsească ceva, Karl îi spuse : „Era unica fotografie a părinţilor mei pe care o aveam". Drept replică, chelnerul propuse cu voce tare, direct şi fără menajamente : „Poate ar fi nimerit să controlăm şi buzunarele domnilor".

„Exact, fu imediat de acord Karl. Eu trebuie să găsesc fotografia. Înainte de a căuta prin buzunare, mai declar că acela care îmi restituie fotografia de bunăvoie, primeşte geamantanul meu cu tot ce se află în el." După

o clipă de tăcere generală, Karl îi spuse chelnerului : „Camarazii mei vor, aşadar, să fie căutaţi în buzunare. Ei bine, promit aceluia în buzunarul căruia voi găsi fotografia, că îi voi da geamantanul cu tot ce conţine. Mai mult ce aş putea să fac ?"

Chelnerul se apucă îndată să-l percheziţioneze pe Delamarche, care îi părea un tip mai dificil decît celălalt ; pe Robinson îl lăsă în sarcina lui Karl, căruia îi atrase atenţia că amîndoi trebuiau percheziţionaţi în acelaşi timp pentru ca nici unul să nu aibă posibilitatea să ascundă fotografia. Cum puse mîna pe Robinson, Karl găsi în buzunarul acestuia una din cravatele sale, dar nu i-o luă, ba îi strigă chelnerului următoarele : „Orice lucru aţi găsi asupra lui Delamarche să nu-i luaţi ; vă rog, lăsaţi-i totul. Nu vreau nimic decît fotografia, numai fotografia."

În timp ce îi umbla prin buzunarele de la piept, Karl atinse corpul fierbinte şi gras al lui Robinson, clipă în care i se păru că îl nedreptăţeşte cumplit pe camaradul său. Dorea ca povestea să se isprăvească odată. De altfel totul era zadarnic. Fotografia nu se găsi nici la Robinson şi nici la Delamarche.

„Nu e nimic de făcut" spuse chelnerul.

„Probabil că au rupt fotografia bucăţele şi au aruncat-o zise Karl. Credeam că-mi sînt prieteni, dar nu voiau decît să-mi facă rău pe ascuns ; *nu atît Robinson* — acestuia nu cred că i-ar fi dat prin minte că fotografia are pen-

tru mine o atît de mare valoare — îl bănuiesc mai degrabă pe Delamarche."

Pe Karl nu-l mai interesa decît chelnerul și lanterna acestuia, care arunca un cerc restrîns de lumină, în timp ce toate celelalte, inclusiv Delamarche și Robinson, erau scufundate în beznă.

Nici nu mai putea fi vorba ca cei doi să mai vină la hotel. Chelnerul luă bagajul pe umăr, Karl apucă coșul de pai și porniră spre hotel. Ajuns în șosea și fără a se gîndi la ceva lămurit, Karl se opri locului și strigă în noapte : „Dacă totuși unul dintre voi mai are fotografia și vrea să mi-o aducă la hotel, va primi geamantanul meu ; jur că nu-l voi denunța." Nici un răspuns nu ajunse pînă jos ; se putu auzi doar o frîntură de cuvînt, un început de strigăt al lui Robinson, căruia — nu încape îndoială — Delamarche îi astupase gura imediat. Karl mai așteptă un răstimp spre a se convinge dacă acolo sus nu-și schimbă careva decizia. Mai strigă, în două rînduri, cu claritate : „Eu n-am plecat încă ; sînt aici !" Dar nu se auzi nimic ; o piatră se rostogoli de-a lungul povîrnișului, poate întîmplător, poate dintr-o azvîrlitură care nu-și atinse ținta.

HOTEL OCCIDENTAL

Ajuns la hotel, Karl fu condus într-un fel de birou unde bucătăreasa-șefă dicta ceva unei tinere dactilografe, direct în mașină, uitîndu-se

într-un caiet de notițe. Dictarea, foarte precisă, scrisul sacadat la mașină, cu atingerea fină a clapelor, umpleau încăperea aceea, încît tic-tacul ceasului de perete — era cam unsprezece și jumătate — putea fi doar rareori auzit. „Așa !" spuse bucătăreasa-șefă și închise caietul de notițe. Dactilografa sări în picioare și, fără a-și lua ochii de la Karl, așeză cu un gest mecanic capacul de lemn peste mașina de scris. Părea o școlăriță ; șorțul ei, călcat cu multă grijă, era ușor evazat la umăr, iar coafura o avea aranjată pe înălțime. Date fiind aceste amănunte, era de mirare să descoperi, în cele din urmă, la dînsa un obraz plin de seriozitate. După ce se înclină întîi spre bucătăreasa-șefă, apoi spre Karl, fata se îndepărtă. Instinctiv, Karl aruncă o privire nedumerită înspre bucătăreasa-șefă.

„E frumos din partea dumitale că ai venit, spuse bucătăreasa-șefă. Dar unde îți sînt camarazii ?"

„Nu i-am luat cu mine" spuse Karl.

„Pornesc probabil la drum în zori" zise bucătăreasa-șefă, vrînd să găsească o oarecare explicație.

«Nu-și închipuie oare că plec cu ei ?» se întrebă Karl și, pentru a risipi orice neclaritate, spuse : „Ne-am despărțit certați".

Bucătăreasa-șefă părea să primească aceste cuvinte ca pe o veste plăcută și întrebă : „Ești liber, așadar ?"

„Da, sînt liber", zise Karl, însă amănuntul îi părea total lipsit de importanță.

„Spune-mi, nu ai vrea să te angajezi la acest hotel ?“ întrebă bucătăreasa-șefă.

„Cu multă plăcere, spuse Karl, dar nu mă pricep aproape la nimic. De pildă, nici nu știu să scriu la mașină.“

„Nu-i ăsta lucrul cel mai însemnat, zise bucătăreasa-șefă. Deocamdată ți s-ar încredința un post de mică importanță, după care ar trebui să te străduiești să avansezi cu timpul, prin hărnicie și supunere. Oricum, sînt de părere că ar fi mai bine și mai potrivit pentru dumneata să te stabilești undeva, decît să hoinărești prin lume. Nu pari a fi destinat să duci o asemenea viață.“

«Parcă ar vorbi unchiul meu», își zise Karl, confirmînd printr-o înclinare a capului. Își aduse aminte însă că, deși se bucura de toată atenția, nici nu se prezentase încă. „Vă rog să mă iertați, încă nici nu am avut grijă să mă prezint, zise el. Mă numesc Karl Rossmann.“

„Ești german, nu-i așa ?“

„Da, zise Karl, sînt venit de curînd în America.“

„De unde ești de origine ?“

„Din Boemia, de la Praga“, răspunse Karl.

„Ia te uită ! exclamă bucătăreasa-șefă într-o germană cu un puternic accent englezesc și mai mai că își aruncă brațele în sus de mirare. Înseamnă că sîntem concetățeni : mă numesc Grete Mitzelbach și sînt din Viena. Cunosc la perfecție Praga ; trebuie să știi că am fost timp de șase luni în serviciu la localul «La gîsca aurie», din piața Venceslav. Ce spui de această coincidență ?!“

„Cînd s-a întîmplat asta ?“ întrebă Karl.

„Au trecut de atunci mulți, foarte mulți ani.“

„Vechiul local «La gîsca aurie» a fost demolat în urmă cu doi ani“ spuse Karl.

„Da, se prea poate“ vorbi bucătăreasa-șefă, dusă cu gîndul la timpurile trecute.

Se învioră însă din nou și, apucînd mîinile lui Karl, exclamă : „Acum, că te știu concetățean de-al meu, nu-ți dau drumul cu nici un preț. Sper că n-ai de gînd să-mi faci una ca asta. N-ai vrea, bunăoară, să te faci liftier ? Un singur *«da»* și te poți considera ca și angajat. Umblînd prin lume ai aflat, desigur, că un asemenea post nu se găsește pe toate drumurile ; este cel mai potrivit început de carieră pe care și-l poate visa cineva. Vii în contact cu toți clienții, ești mereu văzut, ți se încredințează mici comisioane ; pe scurt, în fiecare zi ți se oferă șansa de a pune mîna pe un post mai bun. De rest, lasă că mă ocup eu.“

„Mi-ar place să devin liftier“ zise Karl după o mică pauză. Ar fi fost o mare nesocotință să dea cu piciorul unui post de liftier pentru simplul motiv că el absolvise deja cinci clase gimnaziale. Aici, în America, ar fi trebuit mai curînd să se rușineze de aceste cinci clase ale lui. Fapt e că lui Karl îi plăcuseră dintotdeauna liftierii, pe care îi considera podoaba unui hotel.

„Se cer cumva cunoştinţe de limbi străine pentru acest post ?" întrebă Karl.

„Vorbeşti limba germană şi o engleză corectă ; asta ajunge cu prisosinţă."

„Cu engleza m-am familiarizat în cele două luni şi jumătate de cînd mă aflu în America" spuse Karl, făcîndu-şi socoteala că n-are de ce să treacă sub tăcere singurul atu al său.

„Acest fapt pledează în favoarea dumitale, zise bucătăreasa-şefă. Îmi aduc aminte de greutăţile pe care le-am întîmpinat eu privitor la însuşirea limbii engleze. Asta se întîmpla, bineînţeles, acum treizeci de ani. Am vorbit despre acest lucru chiar ieri, cu ocazia aniversării mele de cincizeci de ani" şi femeia zîmbi, voind să citească pe figura lui Karl ce impresie îi produce această venerabilă vîrstă.

„E cazul să vă urez mult noroc" o felicită Karl.

„De noroc are omul nevoie întotdeauna", spuse ea, dîndu-i mîna, şi aproape că se întristă rostind această veche zicală din patria ei ; îi venise în minte numai pentru că vorbeau nemţeşte.

„Dar uite că te ţin locului ! exclamă ea. Probabil că eşti foarte obosit şi, la urma urmei, putem vorbi despre toate acestea în timpul zilei. Bucuria de a fi găsit un concetăţean mă face să-mi pierd capul. Vino, te rog, cu mine, te voi conduce în camera dumitale".

„Mai am o rugămite, doamnă bucătăreasă-şefă, vorbi Karl, zărind telefonul de pe masă.

E foarte probabil ca mîine, poate chiar foarte devreme, camarazii mei să-mi aducă o fotografie de care am neapărată nevoie. Aţi avea amabilitatea să telefonaţi portarului să-i trimită pe aceşti oameni la mine ori să mă cheme ?"

„Desigur, promise bucătăreasa-şefă. N-ar fi oare mai simplu s-o ia chiar el în primire ? Despre ce fel de fotografie e vorba, dacă nu sînt indiscretă ?"

„Este fotografia părinţilor mei, zise Karl. Şi trebuie să vorbesc negreşit personal cu aceşti oameni."

Bucătăreasa-şefă nu mai spuse nimic, îi telefonă portarului, dădu respectiva dispoziţie şi rosti numărul 536 indicînd astfel camera lui Karl.

Trecură printr-o uşă opusă intrării principale şi ajunseră într-un gang nu prea mare, unde un mic liftier dormea de-a-n picioarelea, rezemat de grila unui ascensor. „Putem să mînuim şi singuri ascensorul, spuse în şoaptă bucătăreasa-şefă, şi îl invită pe Karl să intre în lift. Să lucreze zece pînă la douăsprezece ore e totuşi prea mult pentru un asemenea băieţaş, comentă ea în timp ce urcau. Există lucruri destul de ciudate în America. Acest băieţaş, de pildă, e venit abia de şase luni aici, însoţit de părinţii săi, şi este italian. Te uiţi la el şi zici că nu mai poate suporta această muncă. Are pomeţii ieşiţi, adoarme în timpul serviciului, deşi de felul lui este foarte săritor la treabă ; dar mai trebuie să su-

porte acest trai încă șase luni, fie aici, fie în alt loc al Americii, răzbind — de voie, de nevoie — prin toate greutățile, ca să devină în cinci ani un bărbat în toată puterea cuvîntului. Exemple de acest fel aș putea să-ți istorisesc ore în șir, fără a face vreo aluzie la dumneata, care ești un băiat voinic. Ai șaptesprezece ani, am ghicit oare ?"

„Împlinesc luna viitoare șaisprezece" zise Karl.

„Numai șaisprezece ? se miră bucătăreasa-șefă. Atunci, înainte cu curaj !"

Ajunseră, Karl fu condus într-o odaie mansardată, care avea un perete oblic ; era însă foarte prietenoasă și primea lumină de la două becuri. „Să nu te sperie aranjamentul de aici, îi puse în vedere bucătăreasa-șefă. Asta nu-i, de fapt, o cameră de hotel, ci una din odăile locuinței mele ; am la dispoziție trei încăperi, așa că nu mă deranjezi din nici un punct de vedere. Voi încuia ușa care comunică dincolo ca să te simți cît mai în largul dumitale. Mîine, în calitate de angajat al hotelului, vei primi, desigur, o cămăruță care va fi a dumitale. Dacă ai fi venit împreună cu camarazii dumitale, aș fi dat dispoziție să vi se pregătească paturi în dormitorul comun al salariaților ; cum însă ești singur, mă gîndesc că e mai convenabil să stai aici, chiar dacă nu-ți pot oferi decît o canapea. Și acum, îți doresc somn plăcut, că să prinzi puteri pentru serviciul dumitale care, în prima zi, încă nu va fi cine știe ce obositor."

„Vă mulțumesc mult pentru amabilitatea dumneavoastră."

„Ia stai o clipă, vorbi ea oprindu-se în pragul ușii. Ești în pericol de a fi trezit mîine foarte devreme." Se apropie de una din ușile laterale ale camerei, bătu în ea și strigă : „Tereza !"

„Da, doamnă bucătăreasă-șefă" se auzi vocea micuței dactilografe.

„Cînd mă trezești dimineața te rog să treci prin gang, deoarece în camera asta doarme un musafir. E frînt de oboseală ; zîmbindu-i lui Karl, crezu potrivit s-o mai întrebe o dată pe Tereza : M-ai înțeles ?"

„Da, doamnă bucătăreasă-șefă."

„Atunci, noapte bună."

„Noapte bună vă doresc."

„Adevărul e că dorm foarte prost de cîțiva ani încoace, se plînse bucătăreasa-șefă. Acum — ce să zic ? — sînt mulțumită de postul pe care îl am și, în consecință, n-ar trebui să am nici un fel de griji. Posibil ca urmările grijilor de odinioară să-mi dea aceste insomnii. Sînt fericită cînd izbutesc să adorm pe la orele trei dimineața. Dar trebuind să fiu la datorie la orele cinci sau cel tîrziu cinci și jumătate, e nevoie să fiu trezită și încă cu destule menajamente spre a nu fi mai nervoasă decît sînt. Mă trezește Tereza. Ți-am împuiat capul cu o mie de lucruri și tot mai stau locului. Noapte bună !" În ciuda masivității sale, bucătăreasa-șefă aproape că o zbughi din cameră.

Karl era bucuros să doarmă, căci ziua fusese istovitoare. Nu şi-ar fi putut dori un loc mai plăcut pentru un somn lung şi netulburat. Odaia nu era un dormitor propriu-zis, ci mai degrabă un mic salon, sau mai bine zis camera de primire a bucătăresei-şefe; un lavabou fusese adus aici special pentru el, însă Karl nu se simţi cîtuşi de puţin stînjenit, se socotea un musafir foarte bine primit. Geamantanul său, aflat la îndemînă, nu mai fusese de mult în atîta siguranţă. Pe un scrin cu sertare, acoperit cu un milieu gros de lînă, lucrat în ochiuri mari, se aflau diverse fotografii înrămate. Examinînd odaia, Karl se opri în faţa fotografiilor, pe care le cercetă cu privirea. Majoritatea erau vechi şi înfăţişau în general fete tinere, îmbrăcate în rochii demodate şi incomode, cu pălării mici, înalte, cocoţate în creştetul capului; se propteau cu dreapta în umbrelă şi, în ciuda faptului că stăteau faţă în faţă cu cel care le privea, păreau totuşi că se ascund oricărui ochi indiscret. Dintre fotografiile cu bărbaţi, lui Karl îi atrase atenţia mai ales una — aceea a unui soldat tînăr, care avea chipiul aşezat pe o măsuţă, sta ţanţoş, înţepenit, cu părul vîlvoi, negru, dînd impresia că îşi stăpîneşte cu greu un zîmbet superior. Nasturii uniformei fuseseră auriţi ulterior, direct pe fotografie. Fotografiile fuseseră făcute, nu încape îndoială, în Europa; Karl s-ar fi putut convinge de acest lucru uşor citind cele scrise pe dosul pozelor înrămate, însă nu voia să pună mîna pe ele. Aşa cum se aflau aşezate aceste fotografii ar fi putut să-şi pună şi el fotografia părinţilor în camera pe care avea s-o stăpînească în viitor.

Se spălă zdravăn pe tot corpul, avînd grijă să se mişte cît mai uşor spre a nu-şi trezi vecina, apoi se întinse pe canapea, cuprins de dulcea moleşeală de dinaintea somnului, cînd i se păru că aude uşoare bătăi în uşă. Nu-şi putu da seama despre care uşă era vorba, şi nu era exclus să fie un zgomot oarecare, mai ales că nu mai fu repetat; Karl era pe punctul de a aţipi, cînd zgomotul se auzi iar. Nu mai încăpea îndoială că bătăile veneau dinspre uşa dactilografei. Karl fugi în vîrful picioarelor pînă la uşă şi, spre a nu-şi trezi vecina, în caz că aceasta ar fi adormit, întrebă cu voce scăzută: „Ce doriţi?“

Răspunsul veni prompt şi pe acelaşi ton scăzut.

„Nu aţi vrea să-mi deschideţi uşa? Cheia e de partea dumneavoastră.“

„O clipă, vă rog, spuse Karl. Trebuie să mă îmbrac mai întîi“.

După o mică pauză auzi: „Nu-i nevoie. Deschideţi uşa şi vîrîţi-vă în pat; am să aştept niţel.“

„Bine“, zise Karl şi făcu ceea ce i se spusese, dar nu uită să aprindă şi becul. „Mă aflu în pat“, vorbi el puţin mai tare.

Mica dactilografă intră imediat, sosind din camera ei, unde era întuneric; era îmbrăcată la fel ca înainte şi se vedea cît de colo că nici nu-i trecuse prin cap să meargă la culcare.

„Vă rog mult să mă iertați, zise ea și se apleacă asupra divanului pe care se afla Karl. Și vă rog să nu mă dați de gol. Nici nu am de gînd să vă deranjez prea mult, știu că sînteți frînt de oboseală."

„Nu-i chiar atît de tragic, o liniști Karl. Dar poate că ar fi fost totuși mai bine să mă fi îmbrăcat". Era pus în situația să stea lungit spre a se putea acoperi pînă la gît, căci nu avea pe el cămașă de noapte.

„Nu întîrzii decît o clipă, zise ea și întinse mîna pentru a lua un scaun. Pot să mă așez aproape de canapea ?"

El încuviință din cap și dactilografa se așeză atît de aproape de canapea, încît Karl fu silit să se lipească de perete pentru a o putea privi. Fata avea un obraz rotund, trăsături regulate, doar fruntea îi era neobișnuit de înaltă, însă putea fi o simplă impresie datorită coafurii care nu i se potrivea. Îmbrăcămintea ei era foarte curată și îngrijită. În mîna stîngă mototolea o batistă.

„Veți rămîne mult timp aici ?" întrebă ea.

„Încă nu știu exact, zise Karl. Cred totuși că voi rămîne."

„Ar fi grozav, spuse ea și își trecu batista peste obraz. Mă simt aici atît de singură."

„Mă miră acest lucru, vorbi Karl. Doamna bucătăreasă-șefă este, văd, foarte prietenoasă cu dumneavoastră. Nici nu vă tratează ca pe o salariată. Aveam impresia că sînteți rude."

„O, nu ! zise fata. Mă numesc Tereza Berchtold și sînt din Pomerania."

Se prezentă și Karl. Ea-l privi pentru prima oară direct în luminile ochilor, ca și cum prin această prezentare Karl s-ar fi înstrăinat un pic. Se așternu o clipă de tăcere, după care fata vorbi astfel : „Nu trebuie să vă închipuiți că sînt o nerecunoscătoare. Fără ajutorul doamnei bucătărese-șefe aș fi azi într-o situație mult mai proastă. Cîndva am fost fată de bucătărie aici, în acest hotel ; eram în mare pericol de a fi concediată, deoarece nu aveam forța necesară pentru o asemenea muncă grea. Pretențiile sînt mari aici. O fată de bucătărie a leșinat acum o lună de oboseală și a zăcut patrusprezece zile la spital. Nici eu nu sînt prea rezistentă, căci am suferit mult în copilărie și, din cauza asta, nu m-am dezvoltat cum ar fi trebuit. Bănuiesc că nici nu ați crede că am împlinit vîrsta de optsprezece ani. Acum însă am început să mai prind puteri."

„Serviciul trebuie să fie foarte obositor aici, spuse Karl. Jos am văzut un mic liftier care dormea de-a-n picioarelea."

„Băieții de la lift au totuși soarta cea mai acceptabilă, zise ea. Aceștia cîștigă frumos prin bacșișurile ce li se dau, iar de muncit nu muncesc nici pe departe cît personalul de la bucătărie. În ce mă privește, am avut un mare noroc. Doamna bucătăreasă-șefă a avut o dată nevoie de o fată care să-i aranjeze șervețelele pentru un banchet și a chemat pe una dintre fetele de la bucătărie, al căror număr se ridică aproape la cincizeci ; m-am nimerit să fiu eu și doamna bucătăreasă-șefă a fost mulțumită

de serviciile mele, pentru că întotdeauna am fost foarte pricepută la aranjatul șervețelelor. Așa m-a păstrat în preajma ei și m-a format, cu timpul, pentru funcția de secretară. Și așa mi s-a întîmplat să învăț foarte multe."

„Este oare atît de mult de scris pe aici ?" întrebă Karl.

„Vai, extrem de mult, spuse ea. Probabil că nici nu vă puteți da seama de acest lucru. Am lucrat și azi — ați văzut doar — pînă la orele unsprezece și jumătate și nici măcar nu e o zi de vîrf. Bineînțeles că nu scriu tot timpul, însă am de îndeplinit și numeroase comisioane prin oraș."

„Cum îi zice acestui oraș ?" întrebă Karl.

„Nu știți ? se miră ea. Ramses."

„Este un oraș mare ?" întrebă Karl.

„Foarte mare, răspunse ea. Nu-mi place să umblu prin el. Dar nu cumva vreți să dormiți acum ?"

„Nu, nu, spuse Karl. De astfel încă n-am aflat de ce ați intrat la mine."

„Pentru că nu am pe nimeni cu care să stau de vorbă. Nu sînt o plîngăreață, dar cînd cineva n-are un suflet pe lîngă el, e fericit să se poată destăinui cuiva. V-am băgat de seamă încă jos, în local ; tocmai veneam s-o chem pe doamna bucătăreasă-șefă, cînd dînsa v-a condus în cămara cu alimente."

„Localul e respingător" spuse Karl.

„Nu-mi mai trezește nici un fel de interes, zise ea. Dar voiam să spun că doamna bucătăreasă-șefă este la fel de bună cu mine cum a

fost mama mea. Dar ne aflăm pe trepte atît de deosebite ca importanță, încît nu-mi pot permite să discut mai intim cu dînsa. Printre fetele de la bucătărie am avut cîndva prietene bune, însă acestea au plecat de multă vreme, iar pe noile venite nu le cunosc mai de loc. Uneori am chiar impresia că actuala mea muncă mă obosește mai mult decît cea de odinioară ; adevărul e că nu mă mai țin de treabă ca înainte și că doamna bucătăreasă-șefă mă tolerează în postul acesta din milă. Îți trebuie de fapt o pregătire școlară mai ca lumea spre a putea deveni secretară. Păcătuiesc, vorbind astfel, însă mi-e frică să nu înnebunesc cu timpul, Dar, vai, pentru numele lui Dumnezeu ! începu ea deodată să vorbească repede și, făcînd o mișcare bruscă, se aplecă asupra lui Karl, care avea brațele sub pătură și își așeză mîna pe umărul acestuia. Despre toate acestea să nu spuneți un cuvînt doamnei bucătărese-șefe ; altminteri sînt definitiv pierdută. Dacă necazurilor pe care i le pricinuiesc în muncă i-aș adăuga și o durere ca asta, aș fi într-adevăr o mizerabilă !"

„Bineînțeles că nu voi scoate o vorbă" o asigură Karl.

„Atunci e în regulă, zise ea. Și vă rog să nu plecați nicăieri de aici. Aș fi fericită să rămîneți aici și să ne împrietenim. Îndată ce v-am zărit am avut încredere în dumneavoastră. Cu toate astea însă — o să vedeți acum ce rea sînt — mi-a fost teamă că doamna bucătăreasă-șefă v-ar putea numi în postul de

secretar, ca să mă dea pe mine afară. Stînd așa de una singură în timp ce dumneavoastră erați încă jos, în birou, am avut timp să mă gîndesc că, la urma urmei, ar fi chiar mai bine să preluați îndatoririle mele deoarece sînteți, nu mă îndoiesc, mai priceput decît mine. De comisioane în oraș m-aș putea ocupa eu în continuare, în caz că nu ați vrea să le luați asupra dumneavoastră. În rest, aș putea fi de folos, desigur, la bucătărie, mai ales că am mai prins ceva puteri."

„Lucrurile s-au și aranjat, zise Karl. Eu voi fi liftier și dumneavoastră rămîneți secretară. Dacă veți aduce, însă, cît de cît vorba despre intențiile dumneavoastră în fața doamnei bucătărese-șefe, cu toată părerea de rău, voi fi silit să dau în vileag tot ce mi-ați spus astăzi."

Acest fel de a vorbi o emoționă atît de tare pe Tereza încît se aruncă pe pat și, înfundîndu-și obrazul în așternut, începu să plîngă.

„Nu voi divulga nimic, spuse Karl, dar nici dumneavoastră nu trebuie să scoateți o vorbă."

Karl nu mai putu rămîne ascuns sub pătură, mîngîie ușor brațul fetei, fără să poată găsi vreun cuvînt potrivit; se gîndi că viața de aici era într-adevăr amară și gata. Fata se liniști în cele din urmă, încît îi fu rușine că plînsese și se uită la Karl recunoscătoare; îl sfătui să doarmă a doua zi pînă tîrziu, spunînd că, dacă va avea răgaz, va veni pe la orele opt să-l trezească.

„Aveți o anume pricepere de a trezi oamenii" spuse Karl.

„Da, mă pricep și eu la unele lucruri" zise ea și, în semn de bun rămas, își trecu mîna, alunecător, de-a lungul păturii cu care se învelea Karl, după care fugi în camera ei.

A doua zi, Karl ceru să înceapă serviciul imediat, deși bucătăreasa-șefă socoti nimerit să-i acorde o zi liberă pentru vizitarea orașului Ramses. Karl afirmă sus și tare că va găsi timp pentru așa ceva altădată și că nimic nu putea fi mai important decît începerea serviciului. Mai pierduse el o dată, fără vreu sens, un alt gen de muncă, pe cînd se afla în Europa; acum avea ocazia să înceapă cariera de liftier, ce-i drept, la vîrsta cînd băieții mai de doamne-ajută au parte de o muncă mai de soi. Karl era de părere că este foarte drept să-și înceapă cariera prin a fi liftier, și mai era de părere că-i tot așa de drept să se grăbească din răsputeri. Așa stînd lucrurile, vizitarea orașului nu i-ar fi dat nici o plăcere. Nu se putea hotărî nici pentru un drum mai scurt, pe care i-l propusese Tereza. Îl urmărea gîndul că, dacă nu se va dovedi harnic, ar putea avea soarta lui Delamarche și a lui Robinson. Probă uniforma de liftier la croitorul hotelului. Arăta bine, era de efect, avea nasturi aurii și șnur cu fir, însă lui Karl îi era cumva silă, deoarece pe la subsuori haina era rece, scorțoasă și, pe deasupra, udă de sudoarea liftierului care o purtase anterior.

Uniforma trebuia lărgită, pe măsura lui Karl, îndeosebi la piept, pentru că toate cele zece uniforme care se aflau acolo îi erau, ca-

tegoric, nepotrivite. Cu toate ajustările făcute de croitor, de altfel, necesare, și în ciuda faptului că acesta părea a fi foarte pedant, uniforma care i se dădu trebui să mai fie adusă în două rînduri la atelierul de croitorie ; de astă dată toate se terminară cu bine în exact cinci minute, deși meșterul era încă nemulțumit ; Karl părăsi atelierul gata îmbrăcat liftier, cu pantalonii pe picior și haina foarte strîmtă. Era o uniformă care îl stîrnea mereu pe Karl să facă exerciții de respirație, spre a o încerca dacă rezistă.

Se înfățișă astfel la chelnerul-șef, în subordinea căruia avea să lucreze. Acesta era un om frumos, zvelt, cu un nas mare, și părea să fie trecut de patruzeci de ani. Nu avu timp pentru nici un fel de discuție și sună pe un liftier care, întîmplător, era tocmai cel pe care-l văzuse Karl în ajun. Chelnerul-șef îl strigă : „Giacomo !" și Karl află imediat că acesta era prenumele lui ; avea un nume greu de pronunțat din cauza accentului englez. Băiatul primi ordinul să-l inițieze pe Karl în meseria de liftier, dar se arătă atît de nedibaci și grăbit, încît Karl nu putu pricepe nici puținele lucruri pe care trebuia să le deprindă. Giacomo era evident supărat deoarece, din pricina lui Karl, trebuia să părăsească serviciul de liftier, fiind trimis ajutor pe lîngă femeile de serviciu, funcție care i se părea nedemnă după atîtea experiențe triste, pe care le-ar fi vrut trecute sub tăcere. Pe Karl îl nedumeri faptul că, în calitate de liftier, nu avea altă treabă decît să pună ascensorul în mișcare, printr-o simplă apăsare de buton, pe cînd reparațiile motorului cădeau exclusiv în sarcina mașiniștilor hotelului. Așa se explica faptul că de-a lungul a șase luni de serviciu, Giacomo nu văzuse nici mecanismul de la subsol, care acționa liftul, și nici pe acela din interiorul ascensorului, deși i-ar fi făcut multă plăcere, după cum o mărturisise personal. Era în general un serviciu monoton și extenuant din cauza celor douăsprezece ore de lucru care se alternau, ba noaptea, ba ziua ; Giacomo era de părere că nu se poate suporta așa ceva dacă nu ațipești cîteva minute de-a-n picioarelea. Karl nu își făcu vreo părere în această privință, însă înțelese ușor că Giacomo își pierduse postul tocmai din pricina unei atari deprinderi.

Karl era foarte mulțumit că liftul de care se ocupa el nu era destinat decît clienților de la etajele superioare, încît nu avea de-a face cu bogătașii cei mai pretențioși. De altminteri, departe de a-ți oferi posibilități multiple de instruire, cum era cazul altor servicii, slujba asta nu era bună decît ca un început de carieră.

După prima săptămînă, Karl își dădu seama că este întru totul apt pentru acest post. Alămurile ascensorului său erau cele mai curate, făcute lună, și nici nu puteai să le compari cu celelalte treizeci de ascensoare ale hotelului ; foarte posibil că ar fi fost și mai strălucitoare dacă băiatul care făcea cu el serviciul pe același ascensor n-ar fi fost atît de molîu și dacă

12 — c. 221

nu s-ar fi bazat, în nevrednicia lui, exclusiv pe hărnicia lui Karl. Acesta se numea Renell și era american get-beget, un băiat vanitos, cu ochi de culoare închisă, pielea netedă și obrajii cam trași. Avea o haină elegantă de plimbare pe care o îmbrăca în serile sale libere cînd, ușor parfumat, se pregătea să ajungă în oraș. Uneori îl ruga pe Karl să-i țină locul, trebuind să lipsească „din motive familiale" și puțin îi păsa că figura sa dezmințea aceste pretexte. Karl îl simpatiza totuși, era bucuros să-l vadă pe Renell cum se oprește în cîte una din aceste seri, în fața ascensorului, îmbrăcat în hainele sale de oraș și, după o mică scuză, își trage mănușile pe mîini, deget cu deget, ca să dispară apoi pe culoar. Înlocuirile trebuiau înțelese în sensul că îi sari cuiva în ajutor, gîndea Karl, fiind vorba de un coleg mai în vîrstă, și nicidecum să faci din asta o obișnuință. Era desigur obositor să stai într-una în ascensor, mai ales în orele de seară cînd goneai sus-jos aproape fără întrerupere.

Karl se obișnui repede să se încline scurt și adînc, așa cum obișnuiesc liftierii, și învăță să prindă bacșișul din zbor. Banul dispărea în buzunarul vestei sale și nimeni nu putea citi pe fața lui dacă era vorba de o sumă mai mare sau mai mică. Cînd deschidea ușa ascensorului în fața doamnelor era ceva mai curtenitor decît de obicei, le urma încet, deoarece acestea intrau mai anevoie decît bărbații, din pricina fustelor, a pălăriilor și a altor lucruri asemănătoare. Umblînd printre etaje, Karl se

obișnui să stea cît mai discret, lipit de ușa ascensorului și cu spatele la călători, ținîndu-și mîna pe clanță ca, la momentul potrivit, să poată smulge ușile dintr-o mișcare, fără a supăra pe nimeni. Doar cînd vreun client îl bătea pe umăr pentru a-i cere o informație, Karl se întorcea repede, ca și cum s-ar fi așteptat la așa ceva, și răspundea vioi, cu voce tare. Nu o dată, în ciuda numărului mare de ascensoare, era o aglomerație atît de mare — mai ales după terminarea spectacolelor sau cînd soseau anumite trenuri exprese — încît Karl nu apuca să urce un rînd de pasageri că trebuia să gonească înapoi pentru a încărca alții, care-l așteptau. El mai avea posibilitatea să accelereze viteza trăgînd de un cablu metalic care trecea prin cutia ascensorului, lucru oprit de chiar regulamentul de funcționare a ascensorului și, după cîte se vorbea, periculos. De față cu pasagerii, Karl nu-și îngăduia niciodată acest lucru, însă după ce aceștia părăseau cabina și, în timp ce jos era așteptat de alții, Karl acționa fără menajamente, trăgea la cablu cu mișcări puternice, în ritm, ca un adevărat marinar. Știa că și ceilalți liftieri procedează astfel, și nu voia ca pasagerii să fie acaparați de aceștia. Unii clienți care locuiau timp mai îndelungat în hotel, lucru destul de obișnuit, îi dădeau a înțelege lui Karl, prin cîte un zîmbet, că îl recunosc drept liftierul lor. El accepta cu un aer de seriozitate această amabilitate care-i făcea plăcere. Traficul era uneori mai redus și Karl avea răgazul să îndeplinească mici ser-

vicii speciale, cum ar fi, de exemplu, să aduci unui pasager care nu voia să urce pînă în cameră un oarecare obiect uitat. În asemenea ocazii, Karl zbura de unul singur cu ascensorul său drag pînă sus, intra în camera străină, unde îi cădeau sub ochi de cele mai multe ori obiecte ciudate, pe care nu le mai văzuse vreodată şi care erau fie risipite de-a valma, fie atîrnate în cuier ; prindea în nări mirosul vreunui săpun străin, al unui parfum sau al unei ape de gură şi, fără a mai zăbovi o secundă, se întorcea iute cu obiectul cerut, deşi — în majoritatea cazurilor — acesta îi era descris cu aproximaţie. Nu o dată era nevoit să refuze, cu părere de rău, servicii mai importante, pentru care erau desemnaţi special oameni de serviciu şi curieri ; aceştia îşi făceau cursele pe biciclete şi chiar pe motociclete. În anumite împrejurări, Karl putea să facă pe curierul de la cameră pînă la restaurant sau pînă în sălile de joc.

Ieşind din serviciu după o muncă de douăsprezece ore — trei zile lucra pînă la orele şase seara şi alte trei pînă la şase dimineaţa — Karl era atît de istovit încît se vîra direct în pat, fără a se mai sinchisi de nimeni. Îşi avea patul în dormitorul comun al liftierilor. Doamna bucătăreasă-şefă, a cărei influenţă poate că nici nu era atît de mare cum crezuse în prima seară, se străduise să-i facă rost de o cămăruţă separată şi poate că ar fi reuşit, dar întîmpina, fără doar şi poate, greutăţi — telefonase în cîteva rînduri şefului lui, acel chelner-şef atît

de ocupat — situaţie în care Karl se gîndi să renunţe şi o convinse şi pe bucătăreasa-şefă că e mai bine aşa. Îi puse în vedere că nu doreşte să fie invidiat de ceilalţi băieţi din pricina unei înlesniri pe care nu a dobîndit-o prin merite de muncă.

Dormitorul nu era, se înţelege, un lăcaş liniştit. Avînd în vedere că fiecare îşi folosea cele douăsprezece ore libere în chip felurit, adică mîncînd, dormind, distrîndu-se ori ocupîndu-se de cîştiguri suplimentare, dormitorul era într-o continuă fierbere. Unii dormeau, trăgîndu-şi păturile peste urechi spre a nu auzi nimic ; dacă se întîmpla să-l trezeşti pe cîte unul, acesta răcnea atît de cumplit pentru a acoperi gălăgia, încît se trezeau cu toţii, oricît de adînc ar fi dormit. Aproape fiecare băiat avea cîte o pipă, socotită ca fiind un fel de lux. Karl îşi procurase şi el o asemenea pipă, de care se ocupă imediat cu plăcere. Cum însă în serviciu era interzis fumatul, fiecare îşi fuma luleaua în dormitor, pînă adormea. Aşa stînd lucrurile, fiecare pat era învăluit de propriul său nor de fum şi încăperea, în întregul ei, plutea în fumăraia generală. Deşi cei mai mulţi fuseseră de acord ca lumina să ardă noaptea numai într-un capăt al dormitorului, era imposibil să pui aşa ceva în aplicare. Dacă intenţia asta ar fi devenit fapt, cei care doreau să doarmă ar fi putut-o face în jumătatea întunecoasă a acelei încăperi (era o sală mare cu patruzeci de paturi) în timp ce în jumătatea iluminată ceilalţi ar fi putut juca barbut sau cărţi, ori să facă tot

ceea ce le trăsnea prin cap; lumina electrică nu le lipsea. Dacă patul unuia care voia să doarmă s-ar fi nimerit în zona iluminată, el s-ar fi putut culca oricînd într-unul din paturile libere aflate în zona întunecoasă; totdeauna să găseau destule paturi libere, şi nimeni n-avea vreo obiecţie ca unul sau altul să se stabilească vremelnic acolo unde voia. Dar nu exista vreo noapte în care să se respecte acest aranjament. Se găseau întotdeauna doi inşi care, după ce se bucuraseră de întuneric pentru a dormi un timp, aveau deodată chef să joace cărţi pe o scîndură pusă de-a curmezişul între paturi şi, bineînţeles, aprindeau primul bec care le cădea la îndemînă, trezind astfel cu lumina orbitoare pe vecinul care dormea vizavi. Acesta se răsucea un timp de pe o parte pe alta şi, în cele din urmă neavînd altă scăpare, aprindea, la rîndu-i, becul următor, îşi trezea, se înţelege, vecinul, cu care se aşeza la joc. Şi astfel toate lulelele fumegau din nou. Existau, desigur, şi dintre aceia care voiau să doarmă cu ori ce preţ (de cele mai multe ori Karl se număra printre ei); în loc să-şi culce capul pe pernă, îl acopereau cu aceasta sau şi-l înfăşurau în ea. Dar cum poţi oare dormi cînd vecinul tău cel mai apropiat se scula în miez de noapte ca să plece puţin prin oraş, după distracţii, înainte de începerea serviciului, şi se spăla cu zgomot în chiuveta instalată la căpătîiul patului tău, te împroşca cu apă, şi îşi încălţa ghetele, bocănind şi bătînd cu piciorul în podea, ca să-i intre picioarele în

încălţăminte — aproape toţi purtau ghete de tip american, prea strîmte — ori se trezea, în cele din urmă, că-i trebuie nu ştiu ce accesoriu vestimentar, ridica perna celui aflat în aşternut, dar care era de mult treaz, şi nu aştepta decît momentul să se repeadă asupra celuilalt ?! De notat că mai toţi erau băieţi tineri, plini de vigoare, care nu pierdeau nici o ocazie spre a se îndeletnici cu exerciţiile sportive. Era firesc, deci, ca ori de cîte ori săreai din somn, în miez de noapte, trezit de gălăgia infernală, să descoperi pe podea, lîngă patul tău, măcar doi inşi care s-au luat la pumni; în lumina orbitoare îi puteai vedea pe toţi specialiştii acestei lupte sărind în picioare pe paturi, jur împrejur, numai în cămăşi şi izmene. Cu ocazia unui asemenea box nocturn, unul dintre luptători se prăbuşi peste Karl, care dormea; primul lucru pe care acesta putu să-l vadă cînd deschise ochii era şuvoiul de sînge care curgea din nasul respectivului. Înainte de a putea face ceva, acesta murdărise tot aşternutul. De multe ori cele douăsprezece ore libere ale lui Karl se risipeau în încercări de a dormi, deşi ar fi luat parte cu mare plăcere la distracţiile celorlalţi; i se părea însă că toţi au faţă de el un avans de timp şi experienţă, ceea ce îl punea în situaţia să compenseze acest plus prin muncă şi oarecare sacrificii. Deşi ar fi dorit să aibă cele mai bune condiţii de muncă, el nu se plînse vreodată bucătăresei-şefe sau Terezei de atmosfera din dormitor; în definitiv, aceleaşi neajunsuri erau şi ale celorlalţi băieţi, fără a se fi

plîns vreodată unul în mod serios, și — la drept vorbind — hărmălaia asta din dormitor ținea de meseria de liftier, serviciu pe care-l primise cu recunoștință, chiar din partea bucătăresei-șefe.

O dată pe săptămînă se schimba tura și Karl avea la îndemînă douăzeci și patru de ore libere, timp pe care și-l petrecea fie făcînd o vizită-două bucătăresei-șefe, fie stînd de vorbă cu Tereza, căreia îi pîndea clipele libere, stînd în cîte un ungher, pe vreun culoar și, rareori, în camera acesteia. Uneori Karl o însoțea în oraș, cu comisioanele care trebuiau isprăvite în mare grabă. Circulau aproape în fugă și Karl îi ducea sacoșa pînă la prima stație de metrou ; drumul se termina într-o clipă, ca și cum metroul ar fi fost smuls de o forță necunoscută și propulsat în direcția voită, fără a opune rezistență, încît se pomeneau coborînd din el și urcînd în grabă scările, fără să aștepte ascensorul, care li se părea că merge prea încet. Ajungeau în piețele mari, de unde străzile se răspîndeau în formă de stea, producînd tumult în traficul care se scurgea în linie dreaptă din toate direcțiile ; Karl și Tereza erau însă grăbiți, mergeau ținîndu-se unul de celălalt, intrau prin felurite birouri, curățătorii, depozite și magazine pentru comenzi, treabă care nu cerea cine știe ce răspundere, însă nici nu putea fi rezolvată prin telefon. Tot așa în cazul unor reclamații. Tereza băgă de seamă că ajutorul lui Karl nu era de disprețuit, deoarece o serie de chestiuni se rezolvau mult mai repede. Însoțită fiind, Tereza nu mai avea de așteptat pînă s-o bage în seamă negustorii supraaglomerați, așa cum se întîmplase de atîtea ori. Karl se ducea ață la tejghea, în care lovea stăruitor cu degetele, pînă atrăgea atenția negustorului și obținea ceea ce dorea. Cu engleza sa, colorată de un ușor accent străin, își tăia calle prin cele mai mari aglomerări omenești, pînă la negustori ; pe aceștia îi aborda fără ezitare, chiar dacă, din orgoliu, ei se retrăgeau în cele mai ascunse unghere ale magazinelor care se întindeau pe spații mari. Făcea toate acestea nu din trufie — ba chiar îi plăceau discuțiile în contradictoriu — dar simțea că poziția lui îi îngăduie o asemenea comportare, iar Hotelul Occidental era un client care nu putea fi nesocotit de nimeni. Tereza, la rîndul ei, dorea să fie protejată, în ciuda experienței pe care o acumulase în cîmpul comercial.

„Ar trebui să mă însoțești mereu“ zicea ea uneori, și rîdea fericită cînd se întorcea după vreo afacere încheiată în mod strălucit.

De o lună și jumătate era Karl la Ramses și în acest răstimp doar de trei ori o vizitase pe Tereza în cămăruța ei, unde zăbovise timp mai îndelungat, cîteva ore. Odaia era, se înțelege, mai mică decît oricare din camerele bucătăresei-șefe ; puținele lucruri care se găseau acolo erau îngrămădite undeva pe lîngă fereastră ; avînd însă în minte imaginea deplorabilă a dormitorului comun, Karl era în măsură să aprecieze cît valorează o asemenea cameră care îți stă la dispoziție întru totul și e, cît de cît,

liniştită. Deşi nu vorbi în mod deschis despre aceste gînduri, Tereza băgă de seamă cît de mult îi plăcea camera ei. Nu avea secrete faţă de el şi nici nu ar fi putut avea vreunul, mai ales după ce îl vizitase în prima seară. Tereza era copilul nelegitim al unui maistru constructor stabilit în America. După un timp a chemat-o din Pomerania pe mamă împreună cu copilul şi, fie că i s-a părut că prin acest gest îşi îndeplineşte toate îndatoririle, fie că s-a aşteptat să sosească altcineva decît o femeie istovită de munci şi un copil slăbănog — pe care îi şi întîmpină, de altfel, la debarcader, — el emigră, fără multe explicaţii, în Canada. Cei rămaşi nu primiră nici o scrisoare şi nici vreo altă veste de la el, lucru uşor de ghicit o dată ce bietele fiinţe, mama şi copilul, locuiseră în locuinţele comune din estul New York-ului, pierdute fără vreo şansă de a li se da de urmă.

Tereza îi povesti o dată despre moartea mamei sale, în timp ce Karl sta lîngă ea şi privea pe fereastră în stradă. Povesti cum într-o seară de iarnă mama şi fiica (pe atunci Tereza avea în jur de cinci ani) alergau de-a lungul străzilor, fiecare cu cîte o boccea pe umăr, pentru a găsi un adăpost de noapte; mama o ţinea la început de mînă — era viscol şi se înainta cu mare greutate — pînă îi înţepeni mîna; o scăpă pe Tereza şi nu se mai uită în urmă, iar fetiţa fu nevoită să se agaţe cu propriile puteri de fusta mamei. Tereza se împiedică de cîteva ori şi căzu, însă mama ei mergea înainte, stăpînită parcă de un duh de neînţeles.

Cumplite sînt viscolele ce se stîrnesc pe străzile lungi şi drepte ale New York-ului! Karl nu le ştie, nu, n-a petrecut încă nici o iarnă la New York. Mergi contra vîntului care bate în rafale şi obrajii îţi sînt într-una biciuiţi de zăpadă, nu eşti în stare să ţii o secundă ochii deschişi, alergi fără să poţi înainta şi situaţia este într-adevăr disperată. Spre deosebire de omul matur, copilul este avantajat într-o astfel de împrejurare, prin faptul că zburdă în vînt, ceea ce îi face plăcere. Aşa se întîmplă că Tereza nu se dovedi atunci destul de înţelegătoare — era totuşi un copil — şi era ferm convinsă că dacă s-ar fi comportat mai inteligent în seara aceea, mama ei nu ar fi murit într-un mod atît de tragic. De două zile mama ei rămăsese fără lucru, nu mai aveau o leţcaie, ziua şi-o petrecuseră sub cerul liber, fără să fi pus nimic în gură, iar în boccele cărau cîrpe nefolositoare, pe care, probabil din superstiţie, nu îndrăzneau să le arunce. Mamei i se făgăduise că va primi de lucru a doua zi la un şantier, însă — după cum singură îi mărturisise Terezei — era sleită de puteri şi se temea că nu va ajunge să se bucure de această binefacere. În dimineaţa respectivă scuipase mult sînge, lucru care îi speriase pe trecători; unica ei dorinţă era să ajungă într-un loc călduros, pentru a se odihni. Tocmai în seara aceea era cu neputinţă să dea peste un loc oricît de modest. În caz că nu erau gonite încă de la intrare (sub arcada porţilor se mai adăposteau cît de cît de vijelie), dădeau buzna în clădire,

străbăteau coridoarele înguste și reci, ca de gheață, urcau etaj după etaj, parcurgeau terasele circulare ale curților interioare, băteau la nimereală în ușile oamenilor, ba neîndrăznind să intre în vorbă cu nimeni, ba oprind pe oricine le ieșea în cale ; o dată sau de două ori, mama își pierdu respirația, se așeză pe treptele unei scări liniștite, o îmbrățișă pe Tereza — aceasta avu un gest de fereală — apoi o sărută apăsat, strivindu-i fața cu buzele ei. Mai tîrziu, cînd Tereza și-a dat seama că acestea au fost ultimele ei sărutări, nu putu pricepe cum de a putut fi atît de oarbă și — chiar copil fiind — n-a presimțit atunci deznodămîntul fatal. Unele camere pe lîngă care trecea aveau ușile deschise, emana de acolo un aer greu, cu vapori și fum, ca la incendii ; apărea, în cele din urmă, în cadrul ușii, un individ oarecare și, fie prin tăcerea-i de piatră, fie printr-un cuvînt scurt, categoric, le spunea că nu-i posibilă găzduirea. Depănîndu-și amintirile, Tereza ajunse să creadă că mama ei nu se străduise în mod serios să găsească loc de dormit decît în primele ore ; după miezul nopții nu a mai oprit pe nimeni, deși alergătura lor a continuat, cu mici întreruperi, pînă în zorii zilei, în vreme ce porțile caselor și ușile apartamentelor — niciodată închise — te invitau la fiecare pas să ajungi acolo unde era viață din belșug și unde erau oameni. Nu înaintau prea repede, își cheltuiau probabil ultimele puteri și umblau în virtutea inerției. Tereza nici nu mai știa dacă de la miezul nopții pînă la orele cinci dimineața intraseră în douăzeci de case, în două, sau în una singură. Coridoarele acestor case erau croite după niște planuri abile, care vizau economia de spațiu, însă nesocoteau total posibilitatea de orientare. De cîte ori vor fi străbătut oare cele două făpturi aceleași coridoare ! Tereza își aminti, ca prin vis, că ieșiseră pe poarta unei case pe care o cercetaseră și, o dată ajunse în stradă, s-au întors de unde au plecat, s-au năpustit din nou în aceeași casă. Fetița era chinuită de o suferință pe care nu o putea pricepe ; o urma pe mamă, cînd tîrîtă de mînă, cînd lăsată în voia soartei și — în lipsa vreunui cuvînt de mîngîiere — n-avea ceva mai bun de făcut decît să se țină strîns de fusta ei. Mintea de copil a Terezei nu găsi altă explicație decît aceea că mama sa dorea să fugă, s-o părăsească. Asta o îndîrji pe fetiță și, chiar în timp ce era purtată de mînă, se prindea cu cealaltă mînă, pentru mai multă siguranță, de fustele mamei și plîngea din răsputeri. Nu voia să fie părăsită între oamenii aceia care urcau cu pași grei scara din fața lor sau între alții de acest soi, care soseau din urmă, dar nu se zăreau încă, deoarece aveau să apară de după o cotitură, sau între oamenii de pe coridoare care se certau în fața cîte unei uși, dîndu-și brînci reciproc, să intre în cameră. Oameni beți cutreierau casa aceea cîntînd răgușit ; mama și fiica avură norocul să se strecoare pe lîngă un astfel de grup și să scape cu bine. În tăria nopții cînd oamenii nu mai

au atenția trează și nu-și mai apără cu atîta îndîrjire drepturile, mama cu fiica ar fi putut pătrunde într-unul din dormitoarele comune pe care le închiriau antreprenorii — pe lîngă cîteva dintre acestea trecuseră deja — dar Tereza nu se pricepea la așa ceva, iar mama ei nu mai dorea să se odihnească. Era o dimineață frumoasă de iarnă și cele două ființe se rezemaseră de zidul unei case ; aici, dacă au izbutit cumva să pună pleoapă pe pleoapă, probabil că au și ațipit nițel. Mama, care observase că Tereza nu mai are bocceaua, se pregăti s-o pedepsească pentru că nu fusese atentă, însă fiica nu auzi absolut nimic și nu simți vreo lovitură. Merseră apoi de-a lungul străzilor care prindeau viață și mama voi să umble numai pe lîngă zid ; trecură peste un pod și mama șterse cu mîna parapetul, adunînd bruma, ca să ajungă — în sfîrșit — unde ? (faptul i se păru atunci Terezei firesc, însă acum totul pare de neînțeles) — tocmai în fața construcției unde mama trebuia să se prezinte în dimineața aceea pentru angajare. Terezei nu i-a spus dacă trebuie să aștepte sau să plece, dar aceasta înțelese că i se cere să aștepte, ceea ce era mai la îndemînă. Tereza se așeză, deci, pe o grămadă de cărămizi și o privi pe mama ei care își desfăcu bocceaua, scoase de acolo o cîrpă colorată și o înfășură peste basmaua purtată în timpul nopții. Tereza era prea obosită pentru a se mai gîndi să-i sară mamei în ajutor. Fără să se prezinte la baraca șefului de lot, cum era obiceiul, și fără să întrebe pe cineva ceva, mama se urcă pe o scară, ca și cum ar fi știut deja ce muncă i se încredințează. Pe Tereza o miră acest lucru deoarece salahoresele erau folosite doar la stinsul varului, la căratul cărămizilor înspre cei ce ridică zidul și alte munci simple. Crezu chiar că mama ei dorea să îndeplinească în ziua aceea o muncă mai bine plătită și, adormită cum era, îi zîmbi acesteia, urmărind-o cu privirile. Construcția încă nu se ridicase la prea mare înălțime, era abia la nivelul parterului ; vergelele schelăriei, în schimb, deși lipsite deocamdată de grinzile de legătură, desenau forma viitoarei clădiri și se ridicau înalte, spre albastrul cerului. Mama ocoli grijuliu pe zidarii care așterneau cărămidă peste cărămidă, acolo sus, și care — ciudat — încă nu-i cereau socoteală ; precaută, ea se sprijini de o blană de lemn care ținea loc de parapet, în timp ce jos, buimăcită, Tereza se minuna de îndemînarea mamei sale, care părea că-i mai adresează o privire plină de dragoste. Ajunse astfel la o grămăjoară de cărămizi, după care parapetul se isprăvea brusc ca, de altfel, și puntea suspendată pe care se putea circula ; mama ținu cont de toate acestea, se apropie de cărămizile puse una peste alta și, părînd a-și pierde îndemînarea, răsturnă vraful de cărămizi și se prăbuși dincolo de acesta, în gol. Pe urmele ei căzură o mulțime de cărămizi, după care se mai desprinse de undeva o scîndură grea, care se prăvăli peste ea, trosnind. Ultima amintire a Terezei despre mama ei este această imagine : sta întinsă pe pămînt,

cu picioarele desfăcute, îmbrăcată în fusta cu pătrăţele pe care o avea încă din Pomerania, şi aproape în întregime acoperită de scîndura aceea grosolană. Mai ţine minte că oamenii veneau în fugă din toate părţile şi că un individ aflat sus, pe construcţie, ţipa furios.

Se făcuse tîrziu cînd Tereza îşi termină povestirea. Relatase totul amănunţit, cum de altfel nu prea avea obiceiul s-o facă, ba chiar stăruind cu lacrimi în ochi pe descrierea vergelelor de schelă care se înălţau, răsfirate, spre cer. Îşi amintea în cele mai mici amănunte tot ceea ce se întîmplase în urmă cu zece ani ; ca şi cum ar fi vrut să reţină acea ultimă imagine a mamei care se ivise deasupra zidului în construcţie. Era, de altfel, chiar clipa cu care se încheiase viaţa mamei sale. Cum nu izbutise să transmită destul de clar prietenului ei acest moment, voia să mai revină asupra lui în finalul povestirii ; se opri, însă, ascunzîndu-şi faţa în palme şi nu mai scoase un cuvînt.

În cămăruţa Terezei petrecuseră şi clipe mai vesele. La întîia sa vizită, Karl descoperise acolo o carte de corespondenţă comercială pe care, la rugămintea lui, Tereza i-o împrumută. Karl urma să rezolve temele cuprinse în respectiva lucrare şi, potrivit înţelegerii, să le dea Terezei pentru a fi corectate ; acesteia îi era cunoscută cartea în măsura în care modestele ei lucrări îi cereau s-o răsfoiască. Karl începu să petreacă nopţi întregi în dormitor, stînd lungit în pat, cu vată în urechi, răsucindu-se ba pe o parte, ba pe alta, spre a nu amorţi şi citind din această carte ; mîzgălea temele într-un caieţel, cu stiloul pe care îl primise cadou de la bucătăreasa-şefă, în semn de răsplată pentru că îi întocmise acesteia un inventar detailat, foarte practic şi foarte curat scris. Reuşi să scape de cele mai multe ori de sîcîitoarea prezenţă a celorlalţi băieţi prin şiretlicul de a le cere sfaturi privind limba engleză ; băieţii se plictiseau, în cele din urmă, şi-l lăsau în pace. Karl se miră tot mai mult de faptul că ceilalţi păreau a fi împăcaţi cu situaţia lor, păreau a uita caracterul provizoriu al meseriei pe care o exercitau — nu se admiteau liftieri decît pînă la douăzeci de ani — şi nu se arătau grăbiţi să ia vreo hotărîre privind viitoarea lor ocupaţie. Spre deosebire de bunul obicei al lui Karl, ceilalţi nu citeau decît romane poliţiste, nişte cărţulii făcute ferfeniţă care circulau de la un pat la altul. Cu prilejul micilor lor întîlniri, Tereza corecta cu foarte mare grijă temele lui Karl şi atunci apăreau neînţelegerile. Karl aducea în sprijinul său numele unui profesor pe care îl ştia de la New York, însă părerile acestuia valorau tot atît de puţin în ochii Terezei cît părerile agramate ale liftierilor. Luă stiloul din mîna lui Karl şi ştergea acolo unde era convinsă că acesta greşise. Deşi, afară de Tereza, temele nu erau, în general, văzute de vreo persoană mai avizată, Karl revenea asupra pasajelor în discuţie şi tăia ştersăturile Terezei. De cîteva ori veni şi bucătăreasa-şefă, spre a susţine cu putere părerile Terezei, lucru explicabil, dacă

ne gîndim că aceasta îi era secretară. În același timp, însă, bucătăreasa-șefă împăca pe toată lumea, servea ceai, aducea prăjituri și Karl era rugat să povestească despre Europa; era mereu întrerupt de bucătăreasa-șefă care tot întreba de toate, se tot mira, făcîndu-l pe Karl să înțeleagă că, într-un timp relativ scurt, se schimbaseră acolo o mulțime de lucruri, că se vor mai schimba și altele după plecarea lui, că astfel de schimbări aveau să se producă mereu.

Karl se afla de aproape o lună la Ramses cînd într-o seară Renell îi spuse în treacăt că îl acostase în fața hotelului un om cu numele de Delamarche, care se interesase de soarta lui Karl. Renell n-avea nici un motiv să-i ascundă ceva lui Delamarche, îi spusese acestuia adevărul și anume că acel de care se interesa era liftier, și că, în baza protecției pe care i-o acorda bucătăreasa-șefă, avea perspectiva să obțină posturi mai avantajoase. Karl află astfel despre delicatețea cu care se purtase Delamarche față de Renell, pe care îl invitase la cină în aceeași seară.

„Nu mai am nimic de împărțit cu Delamarche, îi spuse Karl. Ferește-te și tu de acest om."

„Eu?" zise Renell, făcînd un gest de plictiseală și plecă grăbit. Era cel mai drăguț băiat din hotel și printre ceilalți liftieri circula zvonul — era greu de stabilit cine îl lansase — că acest Renell fusese sărutat în lift de o doamnă distinsă, care locuia de mai mult timp în hotel; sărutat e puțin spus, mai adăugau

gurile rele. În caz că aflaseși de acest zvon, era foarte amuzant să urmărești cu privirea pe doamna distinsă; umbla cu pași siguri, ușori, era îmbrăcată în voaluri, cu talia bine strînsă în corset și n-avea nici pe departe aerul de a putea fi bănuită de asemenea purtări. Locuia la primul etaj, liftul lui Renell n-o servea pe ea în mod special, dar în caz că celelalte ascensoare erau pentru moment ocupate, nimeni nu putea obiecta cînd clienții intrau în alt ascensor. Așa se întîmpla că această doamnă folosea uneori liftul condus de Karl și Renell, însă — ce e drept — numai atunci cînd acesta din urmă era în tură. Putea să fie o simplă coincidență, însă nimeni nu credea acest lucru și ori de cîte ori porneau cei doi cu ascensorul, începea în rîndul liftierilor o agitație greu de potolit, fapt care făcea necesară chiar intervenția chelnerului-șef. Fie din cauza acestei doamne, fie datorită zvonului, Renell se schimbase, devenise mai încrezut, îl lăsa pe Karl să curețe de unul singur ascensorul (acesta abia aștepta un prilej să deschidă o discuție pe tema asta) și nu mai apărea cu zilele în dormitor. Nimeni nu se izolase în așa măsură, lucru evident, deoarece în tagma liftierilor toți erau strîns uniți, mai ales în chestiuni de serviciu, și aveau o organizație recunoscută de direcția hotelului.

Karl se gîndi la toate acestea, apoi se gîndi și la Delamarche, dar serviciul nu avu de suferit; și-l îndeplini ca de obicei. Spre miezul

nopții, avu o mică bucurie deoarece Tereza, care îi făcea adesea surprize, îi aduse un măr mare și un baton de ciocolată. Se întreținură un timp, fără să fie deranjați de curse de ascensor ; venind vorba de Delamarche, Karl băgă de seamă că Tereza îl influența în așa măsură încît, de o vreme încoace, vedea în fostul lui camarad un ins periculos, lucru ușor de dedus din chiar spusele lui. Karl îl considera, de fapt, un vagabond pe care mizeria îl înrăise și cu care, la urma urmei, te puteai înțelege. Tereza îl contrazise cu multă vigoare și, după un lung șir de argumente, îi ceru lui Karl să-i promită că nu va mai vorbi niciodată cu Delamarche. În loc să promită așa ceva, Karl insistă de mai multe ori ca Tereza să se ducă la culcare, fiindcă era de mult trecut de miezul nopții. Deoarece ea refuză să-i dea ascultare, el o amenință că o va conduce în camera ei părăsind serviciul. Cînd, în sfîrșit, Tereza se arătă gata să plece, Karl îi spuse : „De ce îți faci griji inutile, Tereza ? Ca să dormi fără griji, uite, îți promit că nu voi vorbi cu Delamarche decît atunci cînd nu voi avea încotro." Urmară apoi curse multe cu ascensorul ; băiatul de la liftul vecin fusese trimis să dea o mînă de ajutor în altă parte, deci Karl trebui să se ocupe de ambele ascensoare. Unii clienți se plîngeau de dezordine, un domn care însoțea o doamnă îl grăbi pe Karl, atingîndu-l ușor cu bastonul, gest de altminteri cît se poate de nelalocul lui. Bine ar

fi fost ca atunci cînd un ascensor n-avea liftier, clienților să le fi dat prin minte să se îndrepte imediat spre liftul de alături, servit de Karl. Ei însă nu făceau așa ceva, se îndreptau exact spre liftul imobilizat ; rămîneau cu mîna pe mînerul ușii, ba chiar intrau în ascensor, fapt cu desăvîrșire interzis de cele mai severe prevederi regulamentare și pe care liftierii trebuiau să-l evite cu orice preț. Pentru Karl această treabă era un „du-te-vino" foarte obositor și nici nu avea măcar siguranța că își face serviciul ireproșabil. Cam pe la orele trei dimineața, un hamal bătrîn, cu care era oarecum prieten, îi ceru să-l suie ; nu putu să-l servească în nici un chip, pentru că în fața ambelor ascensoare se adunaseră clienți și trebuia să ai prezență de spirit pentru a te hotărî spre care grup să pornești mai întîi. Karl fu, desigur, fericit cînd se arătă cel de al doilea liftier și putu să-i strige acestuia cîteva cuvinte de reproș pentru lipsa lui îndelungată, de care probabil nici nu era vinovat.

După orele patru dimineața iureșul se mai potoli și Karl simți într-adevăr nevoia să se odihnească. Se rezemă de grilajul liftului, mușcă lenevos din mărul care-i umplu gura cu o aromă plăcută și privi în jos, în puțul de lumină, înconjurat de ferestrele mari ale cămărilor de alimente prin care se vedeau ciorchinii de banane strălucind în întuneric.

Karl simţi că cineva îl bate pe umăr. Gîndind că e vreun client, se grăbi să-şi vîre mărul în buzunar şi, aproape fără să se mai uite la respectivul, alergă spre ascensor.

„Bună seara, domnule Rossmann, spuse atunci noul venit ; sînt eu, Robinson."

„Ce mult te-ai schimbat" vorbi Karl, clătinînd din cap.

„Da, n-aş spune că-mi merge prea rău" zise Robinson, privindu-şi costumul care, deşi alcătuit din piese de oarecare calitate, era atît de pestriţ că părea jerpelit. Îţi lua ochii, mai ales, vesta albă cu patru buzunare mici, tivite cu negru ; mai mult ca sigur că Robinson o îmbrăcase pentru prima oară şi, spre a atrage atenţia asupra ei, îşi bomba pieptul.

„Ai haine scumpe" spuse Karl şi se gîndi în treacăt la haina lui de odinioară, simplă, însă atît de frumoasă că ar fi concurat-o chiar pe a lui Renell, şi pe care cei doi prieteni răuvoitori i-o vînduseră.

„Da, răspunse Robinson, nu trece zi să nu-mi cumpăr vreun flecuşteţ. Ce spui de vesta mea ?"

„Frumoasă" spuse Karl.

„De fapt buzunarele nici nu sînt adevărate, sînt aşa, numai de frumuseţe" zise Robinson şi-l apucă pe Karl de mînă ca acesta să le pipăie, să se convingă singur.

Karl se trase îndărăt, deoarece gura lui Robinson răspîndea un miros nesuferit de rachiu.

„Bei iarăşi cam mult" spuse Karl, ajuns din nou lîngă grilajul ascensorului.

„Nu, zise Robinson, nu beau mult, şi de fapt — continuă el, uitînd de mulţumirea cu care îşi înfăţişase puţin mai înainte situaţia sa — ce altceva îi mai rămîne omului pe lume ?"

Convorbirea fu întreruptă de un client care dorea să urce ; cînd Karl reveni, sună telefonul şi trebui să gonească după medicul hotelului deoarece o doamnă de la etajul al şaptelea leşinase. Alergînd de colo-colo, Karl spera că Robinson va renunţa să-l aştepte ; nu voia să fie văzut în compania acestuia şi, ţinînd seama de recomandările Terezei, nu voia să mai audă nimic despre Delamarche. Din păcate însă, Robinson îl aştepta ; stătea băţos cum stau oamenii beţi turtă şi, culmea, tocmai trecu pe lîngă el un funcţionar superior al hotelului, în redingotă neagră şi joben, dar se întîmplă să nu-i dea nici o atenţie lui Robinson.

„Rossmann, n-ai vrea să ne vizitezi o dată ? Să ştii că acuma ne-am aranjat de minune" spuse Robinson şi se uită lung la Karl, ca să-l ispitească.

„Cine mă invită, dumneata sau Delamarche ?" întrebă Karl.

„Şi eu şi Delamarche ; în privinţa asta ne-am pus de acord", răspunse Robinson.

„Atunci uite, o să-ţi spun dumitale şi te rog să i-o transmiţi şi lui Delamarche. Despărţirea noastră a fost definitivă, o spun şi o repet, dacă cumva pînă acum nu vă era destul de clar acest

lucru. Mi-aţi făcut atîta rău cît nimeni altul. Nu cumva aveţi de gînd să mă aţîţaţi în continuare ?"

„Sîntem doar camarazii dumitale, zise Robinson şi lacrimi dezgustătoare de beţiv îi umplură ochii. Delamarche îţi transmite prin mine că te va răsplăti pentru toate necazurile trecutului. Locuim acum cu Brunelda, o cîntăreaţă grozavă" ; spre a fi mai convingător, încercă să cînte ceva cu voce piţigăiată ; dar Karl i-o reteză energic : „Taci ; nu-ţi dai seama unde te afli ?"

„Rossmann, vorbi Robinson, temperîndu-şi întrucîtva cîntatul ; poţi să spui ce vrei, eu rămîn amicul dumitale. Aşa că, întrucît văd că te afli aici într-un post bun, n-ai putea să-mi împrumuţi ceva bani ?"

„Ca să-i bei, nu-i aşa ? Crezi că n-am observat în buzunarul dumitale sticla cu alcool din care ai băut şi în absenţa mea ? Sînt sigur că nu mă înşel, pentru că la sosire erai ceva mai treaz."

„Nici pomeneală, fac asta numai ca să prind puţină forţă cînd plec la drum" se scuză Robinson.

„Eu unul n-am de gînd să te reeduc" zise Karl.

„Dar banii !" vorbi Robinson holbîndu-şi ochii.

„Va să zică Delamarche ţi-a dat ordin să-i aduci bani. Bine, o să-ţi dau bani, dar numai cu condiţia să pleci imediat şi să nu te mai văd pe aici niciodată. Dacă ai ceva să-mi comunici,

n-ai decît să-mi scrii pe adresa : Karl Rossmann, liftier, Hotel Occidental. Dar, ţi-o mai repet o dată, nu cumva să mă mai cauţi aici. Sînt în serviciu şi n-am timp să primesc vizite. Dacă vrei bani, bănuiesc că vei înţelege că trebuie să accepţi condiţia !"

Hotărît să sacrifice bacşişul căpătat în noaptea aceea, Karl îşi vîrî mîna în buzunarul vestei. Robinson se mulţumi să dea din cap, pe urmă oftă din greu. Karl dorea un răspuns mai lămurit şi întrebă încă o dată : „Da sau ba ?"

Robinson îi făcu semn să se apropie şi-i şopti, cu un sughiţ destul de grăitor prin el însuşi : „Rossmann, mi-e foarte rău".

„La naiba !" se răsti Karl cu scîrbă şi îl tîrî cu amîndouă mîinile pînă lîngă grilajul puţului de lumină, în golul căruia Robinson se uşură de îndată. Între două vomismente, Robinson ridica mîinile către Karl, exclamînd : „Eşti într-adevăr un băiat bun". Sau : „Acuşi se termină", — dar nici pomeneală de aşa ceva — sau : „Mizèrabilii, ce porcărie, or fi turnat în mine !" De silă şi de enervare, Karl nu mai putea sta locului, se plimba de colo pînă colo. În ungherul de lîngă ascensor Robinson era camuflat, dar ce s-ar fi întîmplat — se întreba Karl — dacă l-ar fi descoperit vreunul dintre clienţii bogaţi, veşnic nemulţumiţi, care de-abia aşteaptă vreun motiv să se plîngă înalţilor funcţionari ai hotelului. Aceştia, bineînţeles, le dau întotdeauna dreptate şi se răzbună cu furie pe întreg personalul. Sau, dacă tocmai ar trece pe acolo vreunul dintre copoii hotelului, care

se tot schimbă mereu și pe care nimeni nu-i cunoaște, afară de direcțiune — asta te și face să-i bănuiești că se ascund sub înfățișarea oricărui miop, care se uită la tine nițel mai atent. Era suficient, la urma urmei, ca cineva să iasă din restaurant (știut fiind că nu se închidea nici noaptea), ori să coboare cineva în cămările de alimente să ia ceva, pentru ca — surprins și îngrețoșat — să dea peste mizeria din puțul de lumină. Imediat Karl ar fi fost întrebat telefonic : „Ce s-a întîmplat acolo, pentru numele lui Dumnezeu ?" Ar mai putea el să tăinuiască prezența lui Robinson ? Și chiar dacă ar fi reușit s-o facă, oare nu l-ar da de gol însuși Robinson care, în prostia sau panica de care era cuprins, ar aduce drept scuză relațiile dintre ei ? Concedierea lui Karl era mai mult decît firească dacă s-ar fi constatat că salariatul cel mai neînsemnat și mai dispensabil din formidabila ierarhie a personalului de serviciu îngăduise unui prieten al său să spurce hotelul, înspăimîntîndu-i sau chiar îndepărtîndu-i pe unii clienți. Mai era de tolerat un liftier care avea asemenea prieteni și care le mai și permitea să-l viziteze în timpul serviciului ? Era de la sine înțeles că un asemenea liftier este el însuși un bețivan, dacă nu chiar ceva mai rău ; apoi nu era de mirare să presupui că își îndopa în așa măsură prietenii cu alimentele hotelului încît cei în cauză își permiteau neobrăzarea să și spurce hotelul acesta extrem de curat, așa cum făcuse Robinson ; și, în definitiv, nu exista nici o garanție

că un salariat de acest fel se mulțumește să fure doar alimente. Aici erau atîtea alte posibilități de a fura, dacă ținem cont de știuta neglijență a clienților. Dulapuri deschise erau peste tot, bijuterii azvîrlite pe toate mesele sau casete care nu se încuiau niciodată, ori chei aruncate la întîmplare.

Karl zări, încă de departe, cîțiva clienți care urcau scările, venind din cabaretul de la subsol, unde tocmai se terminase spectacolul. Se grăbi să se posteze în fața ascensorului și, de frică să nu mai vadă cine știe ce altă grozăvie, nici nu mai îndrăzni să se întoarcă spre Robinson. Că Robinson tăcea, că nu i se auzea vreun suspin, acesta încă nu erau motive să-l liniștească pe Karl. Își servea clienții ca de obicei, îi urca, îi cobora, însă nu izbutea de loc să-și ascundă neliniștea ; la fiecare coborîre se aștepta să dea peste vreo penibilă surpriză.

În sfîrșit, prinse un moment de răgaz și se duse să vadă ce-i cu Robinson ; ședea pe vine într-un colț, cu capul lăsat pe genunchi, în timp ce pălăria lui tare și rotundă era dată pe ceafă.

„Acum gata, du-te, zise Karl în șoaptă, însă cu un ton categoric. Poftim banii și, dacă te grăbești, aș putea să-ți arăt drumul cel mai scurt."

„Nu-s în stare să plec, spuse Robinson, ștergîndu-și fruntea cu o batistă mică : o să mor aici. Nici nu-ți poți închipui ce rău îmi este. Delamarche mă cară după el în toate localu-

rile de atracție, însă eu nu pot să le sufăr și i-o spun în fiecare zi".

„Aici nu poți rămîne în nici un caz ; gîndește-te unde te afli. Dacă te descoperă careva aci, dumneata ai să fii amendat, iar eu îmi pierd slujba. Vrei una ca asta ?"

„Nu pot să plec, spuse Robinson ; prefer să mă arunc acolo și arătă prin grilaj înspre puțul de lumină. Dacă stau așa, așezat, mai merge, dar să mă ridic, imposibil. Am făcut eu o încercare în timp ce erai plecat."

„Atunci aduc o mașină și pleci la spital", zise Karl și zgîlții picioarele lui Robinson care se muiaseră de tot.

Îndată ce auzi cuvîntul «spital» — probabil trezea în el imagini înfricoșătoare — Robinson se puse pe bocit ; întinse mîinile spre Karl și imploră milă.

„Taci" zise Karl, lovîndu-l ușor peste mîini. Alergă după liftierul pe care îl înlocuise în cursul nopții și-l rugă să-i facă, pentru un timp, același serviciu ; se întoarse apoi grabnic și făcu efortul să-l ridice pe Robinson, care plîngea în continuare. Îi spuse pe șoptite : „Robinson, dacă vrei să te ajut, fă o încercare de voință, adună-ți toate forțele și mergi pe propriile picioare măcar o bucată de drum. Am să te culc în patul meu și ai să stai acolo pînă te liniștești. Îți revii repede, ai să vezi. Dar deocamdată fii cuminte, căci coridoarele sînt pline de lume, iar patul meu se află într-un dormitor comun. Dacă te observă cineva, chiar și în treacăt, nu mai pot face nimic pentru dumneata. Și trebuie să ții ochii deschiși ; nu te pot căra în văzul lumii ca și cum ai fi pe moarte."

„Vreau să fac ce-mi spui, zise Robinson, dar mă tem că singur n-ai să mă poți scoate de aici. N-ai vrea să-l chemi și pe Renell ?"

„Renell e plecat."

„A, da, e adevărat, zise Robinson, Renell este cu Delamarche. Doar ei doi m-au trimis după dumneata. Le cam încurc pe toate."

Robinson își depănă vorbăria greu inteligibilă, timp în care Karl îl împinse ușurel înainte. Ajunse astfel cu bine pînă la o cotitură ; un coridor mai slab luminat ducea spre dormitorul liftierilor. Un liftier le ieși înainte, dar trecu pe lîngă ei în fugă, fără a-i băga în seamă. De altfel pînă aici nu avură vreo întîlnire mai periculoasă ; între orele patru și cinci dimineața, în hotel se instala de obicei un fel de acalmie, răgaz în care, își dădea seama Karl, va trebui să-l scoată afară neapărat pe Robinson ; spre dimineață i-ar fi fost imposibil să o facă, deoarece începea forfota obișnuită a zilei.

Într-un capăt al dormitorului tocmai se pornise o trîntă sau ceva asemănător ; se aplauda și se tropăia ritmic, se auzeau tot felul de exclamații sportive. În paturile de lîngă intrare, cîțiva inși dormeau adînc, netulburați de vacarm ; cei mai mulți însă stăteau lungiți pe spate, privind în tavan și numai din cînd în cînd sărea cîte unul din pat — mai mult sau mai puțin îmbrăcat — să se con-

vingă cum mai stau lucrurile în rîndurile bătăuşilor din fundul sălii. Karl reuşi astfel să scape neobservat şi îl conduse pe Robinson — care se mai obişnuise cu mersul — pînă la patul lui Renell; acest pat era lîngă intrare şi, din fericire, nu fusese ocupat. În patul său Karl zărise, încă din prima clipă, un băiat necunoscut, care dormea dus. Cînd Robinson simţi salteaua sub el, adormi pe loc, fără să-şi adune măcar piciorul care atîrna peste marginea patului. Karl îi acoperi faţa cu pătura şi răsuflă uşurat că scăpase de belea, măcar pentru un timp; nu era de aşteptat ca Robinson să se mai trezească pînă pe la şase. Iar dimineaţa, cînd va reveni în dormitor, Karl spera să găsească, eventual împreună cu Renell, modalitatea de a-l expedia pe Robinson. O inspecţie în dormitor nu era de aşteptat — aşa ceva se făcea doar în cazuri cu totul speciale — liftierii reuşiseră încă în urmă cu cîţiva ani să obţină desfiinţarea vechiului sistem de a se face inspecţii generale inopinate; deci în privinţa asta putea fi liniştit.

Cînd Karl ajunse în faţa ascensorului său, văzu că acesta porneşte în sus o dată cu cel al vecinului. Aşteptă cu nelinişte ca ascensorul să revină pentru a şti ce s-a întîmplat. Ascensorul său coborî primul şi în uşă apăru liftierul pe care-l văzuse mai adineaori alergînd pe coridor.

„Pe unde ai umblat, Rossmann? întrebă acesta. De ce ai plecat fără să anunţi măcar?"

„Dar a promis că mă înlocuieşte o clipă, spuse Karl şi arătă spre băiatul din ascensorul vecin, care tocmai coborîse; de altfel şi eu l-am înlocuit timp de două ore şi încă în ore de vîrf."

„Foarte frumos, spuse liftierul nou-venit, dar mai trebuia ceva. E ştiut că cea mai mică absenţă din serviciu se anunţă în biroul chelnerului-şef. De ce ţi-au pus aici telefon?"

„Eu ţi-am promis şi te-aş fi înlocuit cu plăcere, dar ştii tu însuţi că uneori nu-i atît de simplu, vorbi liftierul citat de Karl. Au sosit o mulţime de clienţi noi cu expresul de patru şi jumătate şi se adunaseră în faţa ambelor ascensoare. Doar nu era să-i servesc întîi pe clienţii tăi, iar pe ai mei să-i las să aştepte; am urcat întîi cu ascensorul meu."

„Şi pe urmă ce-a fost?" întrebă Karl, nerăbdător, deoarece amîndoi băieţii tăcuseră.

„Ce să fie? răspunse colegul din celălalt ascensor. S-a întîmplat să treacă pe aici chelnerul-şef şi, bineînţeles, văzînd că atîţia clienţi aşteaptă fără a fi serviţi, s-a înfuriat şi m-a întrebat pe mine unde eşti; n-am ştiut ce să-i răspund, deoarece tu nu mi-ai spus unde pleci. „Atunci el a telefonat imediat în dormitor şi a chemat un înlocuitor."

„Ne-am şi întîlnit pe coridor", zise înlocuitorul şi Karl confirmă dînd din cap.

„Eu, bineînţeles, i-am spus imediat că m-ai rugat să te înlocuiesc — se grăbi să-l asigure pe Karl colegul său — dar crezi că a ascultat ce zic? Încă n-ai avut ocazia să-l cunoşti.

Ne-a cerut să te trimitem imediat la el, la birou. Așa că hai, du-te. Poate te iartă, doar n-ai lipsit decît două minute. În privința mea să nu-ți faci vreo grijă, adu-i aminte că m-ai rugat să te înlocuiesc. Numai ferește-te să pomenești că și tu m-ai înlocuit; să nu crezi cumva că mă tem că mi s-ar putea întîmpla ceva, deoarece am fost învoit. Dar, ascultă-mă pe mine, nu prea le place să se vorbească despre chestiile astea mai ales cînd te amesteci într-o afacere cu care nu ai nici o legătură".

„E pentru prima oară că mi-am părăsit serviciul."

„Așa se întîmplă de obicei, dar cine să te creadă" zise tînărul și, văzînd că se apropiau cîțiva clienți, fugi spre ascensorul său.

Înlocuitorul lui Karl, un tînăr de vreo paisprezece ani, căruia se vedea că-i pare rău pentru cele întîmplate, spuse: „Mai cunosc destule cazuri cînd asemenea mărunțișuri au fost iertate. De obicei ești trecut în altă muncă. Pentru asemenea vină, după cîte știu, n-a fost decît un singur caz de concediere. Trebuie doar să te pregătești cu o scuză cît mai serioasă. Și mai ales nu cumva să spui că ți-a venit rău, așa, deodată, fiindcă vor rîde de tine. Cel mai bine ar fi să spui că un client te-a trimis cu un comision la un alt client, că nu mai știi cine era primul și că pe-al doilea nu l-ai putut găsi."

„Ei, nu cred că va fi chiar atît de tragic" zise Karl, însă după tot ceea ce auzise, nu prea mai spera ca lucrurile să se aranjeze. Și chiar dacă ar fi fost iertat, socotindu-se că totul n-a fost decît o neglijență oarecare, rămînea Robinson, dovada vie, concretă, a vinovăției sale. Iar cînd aveai de-a face cu un temperament nestăpînit ca al chelnerului-șef, puteai să te aștepți că nu se va mulțumi cu o anchetă formală și, în cele din urmă, descoperirea lui Robinson era inevitabilă. De fapt, nu exista o dispoziție specială care să interzică accesul străinilor în dormitor; dar lucruri de neconceput nici nu-i nevoie să fie interzise.

Karl pătrunse în birou și îl găsi pe chelnerul-șef în fața cafelei sale de dimineață; între două sorbituri, verifica un borderou pe care, probabil, i-l adusese portarul-șef al hotelului, care se afla de asemenea acolo. Acesta era un om înalt, iar uniforma sa înzorzonată cu tot felul de nimicuri — de pe umăr îi șerpuiau în jos, de-a lungul brațului, lanțuri și găitane aurii — îl făcea să pară mai lat în umeri decît era în realitate. Mustața sa neagră și lucioasă cu sfîrcurile ridicate semeț, așa cum se obișnuiește prin Ungaria, rămînea țeapănă chiar și la cea mai bruscă mișcare a capului. La drept vorbind, omul nici nu se prea putea mișca în îmbrăcămintea lui greoaie; îndeobște rămînea în picioare, ținîndu-și picioarele depărtate ca să-și echilibreze greutatea corpului.

Karl intrase în birou degajat și grăbit, așa cum se obișnuise în acest hotel, deoarece încetineala și prudența, care pot fi socotite, în ca-

zul unora, drept atribute de politeţă, în cazul liftierilor erau socotite drept lenevie. Şi apoi, era mai bine să nu se observe chiar de la început că e conştient de vinovăţia sa. De altfel, chelnerul-şef aproape că nici nu se uită la el, poate doar o dată, în treacăt, cînd intrase pe uşă, după care se aplecase din nou asupra cafelei şi asupra hîrtiilor sale, părînd a fi uitat de Karl. Pe portar, în schimb, prezenţa lui Karl îl făcea să dea semne de nerăbdare; probabil avea de discutat cu şeful ceva confidenţial sau voia să-l roage un anume lucru, în orice caz tot timpul se uita spre Karl cu vădită iritare. Se răsucea mereu spre el cu gîtul ţeapăn şi abia după ce privirile i se încrucişau cu cele ale lui Karl, catadicsea să se uite din nou spre chelnerul-şef. Se înţelege, Karl nu se prea simţea la largul său. Socoti totuşi că, dacă a apucat să intre, ar fi fost şi mai nepotrivit să plece fără a primi o asemenea dispoziţie de la chelnerul-şef. Acesta continua să examineze borderoul, muşcînd între timp dintr-o felie de cozonac, de pe care scutura, din cînd în cînd, maşinal, pudra de zahăr. La un moment dat, o filă a borderoului căzu pe jos; portarul nici nu se clinti pentru că întîi de toate în hainele lui greoaie i-ar fi fost imposibil să se aplece şi, în al doilea rînd, Karl se şi repezise imediat să ridice hîrtia. Karl întinse foaia spre chelnerul-şef, iar mîna acestuia o prinse ca din zbor, ca şi cum hîrtia cu pricina s-ar fi înălţat singură de pe duşumea şi s-ar fi

lipit de mîna lui. Acest mic serviciu nu schimbă însă cu nimic atmosfera, iar portarul îl săgeta cu aceleaşi priviri duşmănoase.

După cîte îşi putea da seama, chelnerul-şef părea să acorde o prea mică importanţă celor petrecute; lui Karl îi mai veni inima la loc, se mai linişti. De fapt, era ceva logic; un liftier nu însemna nimic, nu i se permitea nimic, deci acesta nu putea să facă nimic grav. Şi apoi, chelnerul-şef fusese el însuşi liftier în tinereţe, fapt cu care se mîndreau toţi liftierii, chiar şi cei din noua generaţie. Lui i se datora prima organizare a liftierilor — se întîmplase, foarte probabil, ca şi el să-şi fi părăsit, la rîndul său, vreodată serviciul, chiar dacă acum nimeni nu-l mai putea obliga să-şi amintească aşa ceva; pe de altă parte, nu i-o puteai lua în nume de rău dacă, tocmai pentru că a fost liftier, se purta cu liftierii mai sever decît cu ceilalţi, pretinzîndu-le ordine exemplară. Karl îşi mai pusese speranţe şi în trecerea timpului. Ceasul biroului arăta ora cinci şi un sfert, deci Renell putea să revină din clipă în clipă; poate că şi sosise, fiindcă nu se poate să nu-l fi intrigat lunga absenţă a lui Robinson. De altfel, era aproape sigur că Delamarche şi Renell rămăseseră să aştepte pe undeva prin apropierea hotelului, îi dădu prin gînd lui Karl, pentru că Robinson, beat cum era, n-ar fi nimerit drumul. Dacă Renell îl descoperă acum pe Robinson în patul său, ceea ce în mod normal trebuia să se întîmple, atunci toate erau în ordine. Cu simţul său

practic, mai ales cînd era vorba de interesele proprii, Renell va găsi mijlocul să-l scoată repede pe Robinson din hotel, lucru care acum nici nu mai era atît de greu; fapt e că Robinson s-o mai fi dezmeticit între timp, iar Delamarche probabil că aștepta în fața hotelului să-l ia în primire. O dată scăpat de Robinson, Karl putea să stea în fața chelnerului-șef mult mai liniștit și avea chiar șanse să scape doar cu o mustrare. După aceea, s-ar sfătui cu Tereza dacă e cazul să-i spună bucătăresei-șefe adevărul — lui i se părea că nimic nu-l împiedică s-o facă — și dacă Tereza era de aceeași părere, totul s-ar rezolva fără urmări prea grave. Încurajat de aceste raționamente, Karl își vîrî mîna în buzunar ca să-și numere discret bacșișul primit în noaptea aceea — avea impresia că se ridica la o sumă frumușică — cînd chelnerul-șef tocmai sări în picioare, dădu la o parte borderoul și, după ce se scuză față de portar: „Numai o clipă, Feodor", începu să strige la Karl atît de tare, încît acesta înmărmuri și un timp nu putu să vadă altceva decît deschizătura mare și neagră a gurii acestuia.

„Cum ți-ai permis să părăsești serviciul fără învoire? Știi ce înseamnă asta? Înseamnă concediere. Nu vreau să aud nici un fel de scuză, cunosc eu scuzele voastre mincinoase, n-ai decît să le păstrezi, mie mi-e suficient să știu că n-ai fost la postul tău. Dacă aș tolera și aș ierta un asemenea caz, mîine toți cei patruzeci de liftieri ar șterge-o din serviciu și

m-aș pomeni că trebuie să-i car pe scări, în brațe, pe cei cinci mii de clienți ai mei."

Karl tăcea. Portarul se apropiase și începuse să tragă în jos poalele tunicii lui Karl, chipurile pentru a îndrepta cîteva cute; în realitate însă atrăgea atenția chelnerului-șef asupra acestei mici neglijențe în ținuta vestimentară a lui Karl.

„Nu cumva ți s-a făcut deodată rău?" întrebă chelnerul-șef cu subînțeles.

Karl îl privi în față și răspunse: „Nu".

„Va să zică, nici măcar nu ți-a fost rău? strigă chelnerul-șef întărîtat de-a binelea. Atunci sînt sigur că ai inventat o minciună și mai gogonată. Ce scuză ai? Hai, vorbește odată!"

„Nu am știut că trebuie să vă cer permisiunea prin telefon" spuse Karl.

„Știi că ai haz!" strigă chelnerul-șef; îl apucă pe Karl de guler și-l duse, aproape pe sus, pînă la peretele unde se afla atîrnat regulamentul de funcționare a ascensoarelor. Portarul îi urmă. „Poftim, citește!" zise chelnerul-șef arătînd un paragraf. Karl crezu că trebuie să citească în gînd. „Citește cu voce tare!" ordonă chelnerul-șef.

În loc să citească, Karl se întoarse și spuse: „Cunosc acest paragraf, doar am primit și eu regulamentul de serviciu și l-am citit cu atenție. Dar tocmai o asemenea dispoziție se uită mai ușor, pentru că aproape nici n-ai nevoie de ea, fiind vorba de ceva de la sine înțeles.

Mă aflu în acest serviciu de două luni și niciodată nu mi-am mai părăsit postul."

„Ei bine, ai să-l părăsești acum" vorbi chelnerul-șef. Se întoarse la biroul său, apucă borderoul ca și cum s-ar fi hotărît să continue a-l verifica, dar nu făcu altceva decît să-l azvîrle cît colo ca pe o zdreanță nefolositoare; începu să se agite și o vreme măsură camera în lung și-n lat, cu fruntea și obrajii înroșiți de mînie. „Să-mi fac eu atîta sînge rău și încă în serviciul de noapte, pentru un derbedeu! izbucnea din cînd în cînd. Știți cine aștepta în fața ascensorului — se adresă el portarului — atunci cînd pușlamaua asta își părăsise serviciul?" Numele pe care l-a rostit chelnerul-șef l-a speriat foarte tare pe portar. Îi cunoștea pe toți clienții și era în măsură să le aprecieze valoarea. Îl măsură pe Karl cu o privire uimită, ca și cum ar fi vrut să se convingă că există într-adevăr un liftier din pricina căruia o atît de importantă personalitate fusese nevoită să aștepte zadarnic în fața unui ascensor.

„Dar e îngrozitor!" vorbi portarul dînd din cap, ceea ce în cazul lui însemna maximă enervare; Karl îl privea descurajat, se gîndea că de acum va trebui să tragă toate ponoasele prostiei acestor oameni.

„Ce să ne mai mirăm, parcă eu nu știu ce-i poate pielea? spuse portarul arătînd spre Karl cu un deget mare și gros, întins ca o săgeată. Tu ești singurul liftier care în mod sistematic nu mă salută Dar ce-ți închipui, în definitiv? Oricine trece pe lîngă cabina portarului trebuie să salute. Cu ceilalți portari n-ai decît să te porți cum vrei, dar eu unul pretind să fiu salutat. Cîteodată mă prefac eu că nu sînt atent, dar poți să fii singur că știu foarte bine cine mă salută și cine nu, obraz gros ce ești!" Și-i întoarse lui Karl spatele, pășind bățos spre chelnerul-șef. Acesta, în loc să-și dea și el o părere în legătură cu cele spuse de portar, se grăbea să-și termine micul dejun și să parcurgă știrile din ziarul pe care tocmai i-l adusese un om de serviciu.

„Domnule portar-șef, i se adresă Karl, încercînd să profite de clipa de absență a chelnerului-șef și să mai aplaneze întrucîtva neînțelegerea cu portarul; știa că ostilitatea portarului însemna gaz peste foc. Eu vă asigur, domnule portar-șef, că vă salut; sînt venit de puțin timp în America, sînt originar din Europa, unde, după cum se știe, oamenii se salută între ei chiar mai mult decît este necesar. Sînt însă abia două luni de cînd am fost sfătuit insistent — asta s-a întîmplat la New York, unde, întîmplător, frecventam cercuri mai alese — am fost sfătuit insistent să pun o dată capăt politeței mele exagerate. Adevărul e că nu am prea reușit așa ceva, și continui să salut pe toată lumea. Cum vă puteți închipui că nu v-am salutat tocmai pe dumneavoastră?! V-am salutat în fiecare zi, și încă de cîteva ori. Dar poate nu chiar de fiecare dată cînd v-am zărit, fiindcă treceam pe lîngă dumneavoastră de o sută de ori pe zi."

„Trebuie să mă saluți de fiecare dată, fără nici o excepție, trebuie să ții șapca în mînă de cîte ori vorbești cu mine și trebuie să mi te adresezi numai cu «domnule portar-șef» și nu pur și simplu cu «dumneavoastră». Toate astea trebuie să le faci de fiecare dată !“

„De fiecare dată ?“ repetă Karl încet și nedumerit. Își aduse aminte că de cînd era la hotel portarul îl privise întotdeauna încruntat și jignit, începînd chiar din prima dimineață ; Karl, încă neînvățat cu rolul de subordonat, i se adresase acestui portar cu un ton cam liber și insistent, întrebîndu-l dacă nu-l căutaseră doi oameni care trebuiau să-i lase o fotografie.

„Acuma vezi bine la ce te duce o comportare ca asta,“ spuse portarul, care se apropiase din nou de Karl și, arătînd spre chelnerul-șef care încă își mai citea ziarul, părea că își ia sarcina de principal executor al răzbunării celuilalt. De acum înainte, oriunde te vei afla în serviciu ai să știi că portarul trebuie salutat de fiecare dată, chiar dacă acest serviciu ar fi într-o speluncă mizerabilă.“

Karl înțelese că serviciul său era ca și pierdut ; chelnerul-șef vorbise ca și cum asta ar fi fost un fapt împlinit. Pentru un biet liftier nici nu era nevoie, se înțelege, de vreo aprobare din partea direcției hotelului. Totul se petrecuse, de fapt, mai repede decît își putuse el închipui ; se împliniseră totuși două luni de cînd lucra pentru acest hotel și muncise conștiincios, mai bine decît mulți alții, era

convins de asta. Dar asemenea lucruri nu se iau în seamă în momente hotărîtoare ca acela în care se afla Karl ; peste tot așa, pe toate continentele și chiar în Europa. Sentința rămînea aceea pe care o dictează furia primului moment. Poate că ar fi mai bine să le spună „la revedere“ și să plece chiar acum ! Bucătăreasa-șefă și Tereza poate că mai dormeau încă. Amărăciunea, regretul lor pentru purtarea sa ar fi probabil atenuate dacă n-ar mai trebui să dea ochii cu el ; le-ar spune bun-rămas printr-o scrisoare, și-ar strînge lucrurile în geamantan și ar pleca discret. Știa ce-l așteaptă dacă ar mai rămîne, fie numai o singură zi — Doamne, și cît ar fi vrut să doarmă puțin ?! Îl așteptau exagerările de rigoare, vina sa ar crește la proporțiile unui scandal, reproșuri l-ar asalta din toate părțile, nesfîrșitele lacrimi ale Terezei, poate și ale bucătăresei-șefe, pentru ca, în cele din urmă, să nu scape nici de pedeapsă. Deocamdată îl încurca faptul că trebuia să facă față la doi inamici deodată ; nu putea spune vreun cuvînt fără ca acesta să nu fie răstălmăcit, fie de către unul, fie de către altul, găsindu-i-se înțeles rău și cusururi. Preferă, de aceea, să tacă, să profite deocamdată de liniștea care domnea în încăpere ; chelnerul-șef tot mai citea ziarul, iar portarul-șef aranja pe pagini borderoul risipit pe masă, treabă care îi dădea destulă bătaie de cap, deoarece portarul era cam miop.

În sfîrșit, chelnerul-șef puse ziarul deoparte, căscă, se asigură cu o privire de prezența lui

Karl şi învîrti manivela telefonului de pe masă. Strigă „alo ! “ de cîteva ori, dar nimeni nu-i răspunse. „Nu răspunde nimeni“ îi spuse portarului-şef. Acesta, după cît îşi putea da seama Karl, urmărea cu deosebit interes apelul telefonic şi spuse : „Este şase fără un sfert. Nu se poate să nu se fi trezit. Sunaţi încă o dată, mai insistent.“ În aceeaşi clipă, însă, fără osteneală anume, telefonul răspunse apelului. „Aici chelnerul-şef, Isbary, spuse el ridicînd receptorul. Bună dimineaţa, doamnă bucătăreasă-şefă. Nu cumva v-am trezit ? O, îmi pare foarte rău. Da, da, este de-acum şase fără un sfert. Dar vă spun sincer că îmi pare foarte rău că v-am deranjat. Ar trebui să scoateţi telefonul din priză cînd dormiţi. Nu, nu am nici o scuză, mai ales că ceea ce am vrut să vă spun e o chestiune de importanţă minoră. Da, desigur, bineînţeles, nu mă grăbesc, vă aştept, rămîn la telefon.“

„Trebuie să fi venit la telefon în cămaşă de noapte, spuse chelnerul-şef zîmbind portarului-şef, care tot timpul urmărise convorbirea stînd aplecat deasupra telefonului cu o expresie de maximă curiozitate. Am trezit-o, cu siguranţă. De obicei o trezeşte fetişcana care-i scrie la maşină ; se pare că astăzi, cine ştie de ce, a neglijat să o facă. Drept să-ţi spun, îmi pare rău că am speriat-o căci şi aşa e destul de nervoasă.“

„De ce nu mai revine ?“

„S-o fi dus să vadă ce s-a întîmplat cu fata,“ zise chelnerul-şef punînd din nou receptorul

la ureche, căci se auzise un nou semnal. „O veţi găsi, desigur, vorbi el în receptor. N-ar trebui să vă speriaţi aşa, pentru orice ; cred că aţi avea nevoie de puţină odihnă, da, da, de un concediu. Întocmai. Să revin acum la mica mea chestiune, pentru care v-am deranjat. Există aici un liftier cu numele — se întoarse cu o privire întrebătoare spre Karl, care fiind foarte atent la convorbire răspunse prompt — cu numele de „Karl Rossmann“. Dacă îmi amintesc bine, v-aţi interesat chiar dumneavoastră, într-o oarecare măsură, de el ; din păcate, el nu s-a arătat la înălţimea amabilităţii dumneavoastră, şi-a părăsit serviciul fără permisiune, pricinuindu-mi prin aceasta mari neplăceri, ale căror consecinţe încă nici nu le pot prevedea. Ca atare, l-am concediat chiar în clipa asta. Sper că n-o să vă necăjiţi pentru atîta lucru. Ce spuneţi ? L-am concediat, da, l-am concediat. V-am spus doar că şi-a părăsit serviciul. Nu, regret, dar în privinţa asta nu pot să fac concesii. Este în joc autoritatea mea, ţin la ea, dragă doamnă, iar un asemenea element e în stare să-mi strice toată banda liftierilor. Şi tocmai liftierii trebuie să stea în centrul atenţiei noastre. Nu, nu, în cazul de faţă nu pot să vă fac pe plac, cu toate că ştiţi bine cît de mult ţin să vă fiu pe plac. Aş putea să nu-mi tulbur funcţiunile vezicii mele biliare, menţinîndu-l în post, însă tot nu mă lasă inima s-o fac de dragul dumneavoastră, da, de dragul dumneavoastră, doamnă bucătăreasă-şefă. Dumneavoastră îl ţineţi parte şi el nu

merită în nici un fel această amabilă atenție. Nu-i vorba doar de el; cunoscîndu-vă pe dumneavoastră, știu cît veți avea de pătimit din pricina lui și, ca atare, sînt hotărît să vă scutesc de așa ceva. Vorbesc deschis cu dumneavoastră, cu toate că băiețandrul ăsta păcătos stă aici, lîngă mine, la o distanță de cîțiva pași. Va fi concediat în mod irevocabil, nu, nu; nu va fi mutat la alt serviciu, este un element de care nu te poți folosi nicăieri. De altfel, mai sînt și alte reclamații în contra lui. Portarul-șef, de exemplu, da, desigur, Feodor, ei da, Feodor mi s-a plîns de lipsa de politețe și de impertinența acestui băiat. Cum, toate acestea nu vă sînt suficiente? Vai, doamnă bucătăreasă-șefă, din cauza acestui băiat pur și simplu vă deziceți pe dumneavoastră înșivă. Nu, nu mai insistați."

În această clipă, portarul se aplecă spre urechea chelnerului-șef șoptindu-i ceva. Acesta îl privi mai întîi mirat, apoi se porni să turuie atît de repede în telefon, încît din prima clipă Karl nici nu reuși să înțeleagă ce spune și, umblînd în vîrful picioarelor, se apropie cu vreo doi pași.

„Dragă doamnă, spunea chelnerul-șef, ca să fiu sincer, n-aș fi putut crede niciodată că vă pricepeți atît de puțin la oameni. Chiar în clipa asta aflu iar ceva despre îngerașul dumneavoastră; știrea vă va schimba, sînt sigur, părerea pe care o aveți despre el și aproape regret că trebuie să fiu tocmai eu acela care să v-o aducă la cunoștință. Așadar, acest băiat

«fin», pe care dumneavoastră îl considerați un exemplu de bună-cuviință, de cîte ori are o noapte liberă fuge în oraș și nu se mai întoarce decît în zori. Da, da, doamnă bucătăreasă-șefă, acest lucru este dovedit prin martori, prin martori cinstiți, da. Ați putea să-mi spuneți cumva de unde ia banii pentru aceste distracții? Cum să mai aibă capul la treabă? Poate că doriți să vă descriu și modul în care-și petrece timpul în oraș? E clar, va trebui să-l scot de aici cît mai degrabă, iar dumneavoastră promiteți-mi, vă rog, ca pe viitor să fiți mai prudentă cu vagabonzii de pe stradă."

„Dar domnule chelner-șef, strigă Karl, care parcă își simțea inima mai ușoară văzînd că pe firul chestiunii intervenise o eroare grosolană; limpezind-o pe aceasta spera să-și ușureze, eventual, întreaga situație. Nu încape îndoială că aici e vorba de o confuzie; cred că cel care v-a spus că ies în fiecare noapte în oraș este domnul portar-șef. Acest lucru este însă cu totul neadevărat; din contra, sînt în fiecare noapte în dormitor, asta pot s-o confirme toți băieții. Atunci cînd nu dorm, învăț corespondență comercială, dar de plecat n-am plecat niciodată noaptea din dormitor. E foarte ușor să v-o dovedesc. Fără îndoială că domnul portar-șef mă confundă cu altul, acum înțeleg și de ce i se pare că nu-l salut."

„Nu vrei să taci odată?! țipă portarul-șef ridicînd pumnul cînd, în situații asemănătoare, alții ar fi amenințat cel mult cu un deget. Eu să te fi confundat cu altul? Dar în acest caz

n-aș mai merita să fiu portar-șef. Da, domnule Isbary, în cazul acesta eu nu mai sînt bun de portar-șef ; păi sigur, dacă confund oamenii. În cei treizeci de ani de serviciu pe care îi am, încă nu mi s-a întîmplat să confund două persoane diferite, lucru pe care-l pot dovedi sutele de domni chelneri-șefi ai hotelului care s-au perindat în acest răstimp. Și tocmai o dată cu tine, golan mizerabil ce ești, am început să confund lumea ? ! Cu tine, cu mutra asta voit nevinovată care se recunoaște dintr-o mie ! Ce aveam de confundat aici ? Chiar dacă te-ai fi strecurat în oraș prin spatele meu, tot aș putea să afirm, doar privindu-ți mutra, că nu ești decît un ticălos."

„Nu vă enervați, Feodor, interveni chelnerul-șef, a cărui conversație telefonică părea să se fi întrerupt brusc. Situația este foarte clară. Distracțiile nocturne sînt de fapt acuzații secundare. Deși sînt convins că înainte de a pleca i-ar conveni să dezlănțuie o anchetă mare cu privire la chestiile astea. I-ar face chiar plăcere. Am fi puși în situația să interogăm pe toți cei patruzeci de liftieri ; aceștia, bineînțeles, ar semăna confuzie în toate, așa că am fi nevoiți să chemăm, rînd pe rînd, tot personalul de serviciu ; ar sta pe loc întreaga activitate a hotelului. Toate astea nu i-ar servi la nimic, pentru că datul afară s-ar fi produs oricum, pînă la urmă ; ar avea, în schimb, satisfacția că s-a distrat pe socoteala noastră. Noi însă vom renunța la acest balamuc. Pe bucătăreasa-șefă, pe această excelentă femeie, a indus-o

în eroare atîta vreme ; acuma, gata, ajunge. Nu mai vreau să ascult nimic, te concediez chiar acum pentru incorectitudine în serviciu. Poftim și dispoziția de plată către casierie, să ți se dea salariul pînă la zi. Ținînd seama de purtarea ta, gestul meu, între noi fie zis, e un adevărat cadou ; ți-l fac numai de dragul doamnei bucătărese-șefe."

Un telefon neașteptat îl făcu pe chelnerul-șef să nu semneze pe loc dispoziția de plată. „Pe ziua de azi mă înnebunesc liftierii ăștia !" exclamă acesta, de îndată ce auzi primele cuvinte. „De neînchipuit !" mai strigă el după o clipă. Și întorcîndu-și pentru un moment capul către portarul-șef, i se adresă : „Vă rog, Feodor, mai rețineți-l pe acest băiat. Mai avem o vorbă cu el", după care strigă în telefon : „Urcă imediat !"

În sfîrșit, portarului-șef i se oferea prilejul să-și descarce întreaga mînie, lucru care nu-i reușise numai cu vorba. Apucă brațul lui Karl, aproape de umăr, și îl strînse zdravăn ; îl mai slăbea din cînd în cînd, îl strîngea din nou, mai tare, părînd că strînsoarea aceea va crește la infinit — portarul se dovedea grozav de puternic — iar Karl începu să vadă negru în fața ochilor. Dar nu numai că îl ținea pe Karl cît putea de strîns ci, părînd a fi primit ordin să-l și lungească cu cîțiva centimetri, îl mai și trăgea din cînd în cînd în sus, îl zgîlțîia și spunea într-una, parcă întrebîndu-l pe chelnerul-șef : „Oare nu-l confund și acum, oare nu-l confund ?"

Fu o adevărată mîntuire pentru Karl cînd intră în birou șeful liftierilor, un oarecare Bess, băiat gras care pufăia într-una, distrăgînd, întrucîtva, atenția portarului-șef. Karl era atît de vlăguit încît, cu toată uimirea care îl cuprinsese, abia avu putere s-o salute pe Tereza; aceasta apăruse în spatele lui Bess, cumplit de palidă, cu hainele în dezordine și cu părul abia prins într-un pieptene. Într-o clipă, Tereza ajunse lîngă el și-l întrebă în șoaptă: „Bucătăreasa-șefă știe?"

„Chelnerul-șef i-a comunicat telefonic" zise Karl.

„Atunci totul se va aranja, se va aranja" spuse ea repede, privindu-l cu ochii oarecum mai vioi.

„Nu, spuse Karl, tu nici nu știi cîte mi se reproșează. Trebuie să plec, chiar și bucătăreasa-șefă a fost convinsă. Te rog, nu sta aici, du-te sus, am să vin mai tîrziu să-mi iau rămas bun de la tine."

„Dar ce-ți trece prin minte, Rossmann? Ai să rămîi aici cu noi, oricît vei voi, Isbary nu iese din cuvîntul bucătăresei-șefe, o iubește, am aflat asta nu de mult, așa că poți să fii liniștit."

„Te rog, Tereza, du-te. Nu știu, simt că nu mă pot apăra atît de bine cînd ești de față. Iar eu trebuie să mă apăr, fiindcă se pun pe seama mea tot felul de calomnii. Cu cît sînt mai atent, cu atît mă pot apăra mai bine și, deci, cresc șansele de a rămîne aici. Așa că, Tereza..." Dar simți imediat o asemenea durere încît, spre

regretul lui, nu se putu abține să nu îngaime: „Dacă m-ar mai slăbi portarul ăsta șef! Cîtă dușmănie e în el; și eu nici nu știam. Ba mă strînge, ba mă trage!" Pe loc însă Karl își zise cu vinovăție: «La urma urmei, de ce i-am spus toate astea?! Nici o femeie nu-i în stare să asculte nepăsătoare așa ceva». Într-adevăr, Tereza se și repezi la portarul-șef fără ca Rossmann să mai fi avut timp s-o rețină de mîna pe care o avea liberă. „Domnule portar-șef, vă rog să luați imediat mîna de pe Rossmann; dumneavoastră pur și simplu îl maltratați. Îndată doamna bucătăreasă-șefă va veni personal aici și atunci se va vedea că vă înșelați asupra lui. Dați-i drumul; nu înțeleg ce plăcere puteți avea chinuind astfel un om." Și Tereza voi chiar să apuce mîna portarului-șef. „Am ordin, mică domnișoară, am ordin în privința asta", spuse portarul-șef, îmbrățișînd-o pe Tereza cu mîna liberă, în timp ce cu cealaltă mînă îl strîngea și mai tare pe Karl; arăta astfel că socotelile cu Karl nu se încheie cu una cu două, deci brațul acela rămîne și pe mai departe captiv.

Terezei îi trebui ceva timp ca să poată să scape din îmbrățișarea portarului-șef; se pregătea tocmai să-l apere pe Karl față de chelnerul-șef; acesta tot mai asculta ceea ce îi povestea Bess cu lux de amănunte, cînd bucătăreasa-șefă intră cu pași grăbiți.

„Slavă Domnului!" strigă Tereza și, întrucît în birou se făcuse liniște, exclamația căzu cu

efect. Chelnerul-şef sări imediat în picioare, dîndu-l pe Bess la o parte.

„Aţi venit, aşadar, personal, doamnă bucătăreasă-şefă ? Pentru un lucru atît de neînsemnat ? De fapt, puteam să deduc asta din convorbirea telefonică avută, deşi faptul mi se părea greu de crezut. Din păcate însă, situaţia protejatului dumneavoastră se înrăutăţeşte tot mai mult. Îmi vine chiar să cred că nici nu va mai fi nevoie să-l concediez, fiindcă va trebui să-l dau pe mîna poliţiei. Ascultaţi vă rog ca să vă convingeţi personal. “ Îi făcu semn lui Bess să se apropie.

„Aş vrea mai întîi să schimb cîteva cuvinte cu Rossmann“ spune bucătăreasa-şefă, aşezîndu-se pe scaun, la insistenţele chelnerului-şef.

„Karl, vino te rog mai aproape“ spuse ea imediat. Karl se apropie sau mai bine zis fu tîrît de portarul-şef pînă lîngă ea. „Daţi-i drumul odată, spuse bucătăreasa enervată, doar n-avem de-a face cu un asasin !“ Portarul-şef făcu ceea ce i se spuse, nu însă înainte de a-l mai strînge o dată, atît de tare încît, din pricina efortului, lui însuşi i se umplură ochii de lacrimi.

„Karl, zise bucătăreasa-şefă şi, după ce îşi aşeză mîinile în poală, îl privi pe Karl cu capul uşor înclinat. (Nimic din ce făcea nu-ţi dădea impresia unui interogatoriu.) Vreau să-ţi spun, înainte de toate, că mai am deplină încredere în tine. Domnul chelner-şef este şi el un om drept, am toate motivele să afirm acest lucru şi, în definitiv, amîndoi avem toată bunăvoinţa să te păstrăm aici. (Imediat aruncă o privire către chelnerul-şef, rugîndu-l parcă să n-o întrerupă.) Uită, deci, tot ce ţi s-a spus pînă acum aici şi, mai ales, nu pune la inimă tot ceea ce ţi-o fi spus, îmi închipui, domnul portar-şef. E un om cam nervos, dar cu serviciul său nici nu-i de mirare ; după cîte ştiu, însă, are nevastă şi copii, aşa încît înţelege că nu trebuie să asuprească degeaba un băiat singur pe lume, pe care înseşi condiţiile vieţii sale îl asupresc destul.“

În cameră era acum o tăcere absolută. Portarul-şef se uita la chelnerul-şef cu o privire întrebătoare, iar acesta, clătinînd din cap a dezaprobare, o privea pe bucătăreasa-şefă. În spatele chelnerului-şef, liftierul Bess rînjea prosteşte, iar ceva mai încolo Tereza plîngea în taină, de bucurie şi durere, străduindu-se să nu fie auzită de nimeni.

Din nefericire, Karl nu o privea în ochi pe bucătăreasa-şefă, deşi aceasta îi căutase nu o dată privirea ; el se uita fix, în podea, lucru căruia nu-i puteai da decît un înţeles rău. Braţul său zvîcnea cuprins de o durere generală ; din pricina atîtor vînătăi, cămaşa începuse parcă să-l strîngă şi normal ar fi fost să-şi scoată haina, să vadă ce anume i se întîmplase.

Tot ceea ce spusese bucătăreasa-şefă venea, desigur, din cele mai bune porniri, dar aveai impresia, din nefericire, că starea de lucruri arată cu şi mai multă claritate cum Karl nu merită atîta bunăvoinţă, că timp de două luni acesta profitase în mod neruşinat de bunătatea acestei femei ; singurul lucru care i se mai

cuvenea acum era tratamentul pe care se pricepea să i-l aplice portarul-şef.

„Am spus cele de mai înainte, continuă bucătăreasa-şefă, pentru ca tu să poţi mărturisi întregul adevăr, fără să te mai pierzi cu firea, ceea ce cred că s-a întîmplat, după cum te cunosc."

„Vă rog permiteţi-mi să merg după medic. Mi-e teamă că dacă mai întîrzii, omul acela ar putea să-şi piardă tot sîngele" interveni deodată tînărul liftier Bess, cu o frază foarte politicoasă, dar care pica exact cînd n-ar fi trebuit.

„Bine, du-te" îi spuse chelnerul-şef lui Bess, care dispăru imediat, după care se întoarse către bucătăreasa-şefă şi vorbi astfel : „Iată cum stau lucrurile. Nu degeaba portarul-şef l-a ţinut locului pe acest băiat. Jos, în dormitorul liftierilor, a fost găsit un om total străin, beat turtă. Fireşte, l-au trezit şi au vrut să-l scoată de acolo. Dar omul acela a început să facă scandal, susţinînd sus şi tare că dormitorul e al lui Karl Rossmann, al cărui musafir este, că însuşi Karl Rossmann îl poftise în dormitor, că Rossmann va pedepsi pe oricine ar îndrăzni să pună mîna pe el, deoarece el nu făcea decît să-l aştepte pe Karl Rossmann care i-a promis nişte bani şi care s-a dus să-i aducă. Reţineţi, vă rog, doamnă bucătăreasă-şefă : «Rossmann i-a promis nişte bani şi s-a dus să-i aducă». E bine să reţii şi tu" i se adresă chelnerul-şef lui Karl. Acesta tocmai se întoarse către Tereza care-l privea consternată

pe chelnerul-şef şi îşi răsucea într-una şuviţele de păr de pe frunte, cu o nervozitate evidentă. „E bine, totuşi, băiete, că ai acum ocazia să-ţi aminteşti unele obligaţii. Omul din dormitor spunea că la noapte trebuie să faceţi împreună o vizită nu ştiu cărei cîntăreţe, nimeni n-a putut să înţeleagă cum o cheamă, deoarece omul tău, beat-turtă, nu-i pronunţă numele decît fredonînd."

Aici chelnerul-şef se opri băgînd de seamă că bucătăreasa-şefă devenise deodată palidă ; aceasta se ridică şi dădu scaunul la o parte.

„Nu mai continui să vorbesc, deoarece vreau să vă cruţ" spuse chelnerul-şef.

„Nu, vă rog, continuaţi, zise bucătăreasa-şefă, apucîndu-l pe acesta de mînă. Vă rog, vreau să aud totul, pentru asta am şi venit aici."

Portarul-şef înaintă spre bucătăreasa-şefă bătîndu-se în piept, dînd a înţelege că el prevăzuse totul încă de la început ; fu însă potolit de chelnerul-şef şi trimis la locul său cu cuvintele : „Dar, bineînţeles, Feodor, ai avut perfectă dreptate !"

„De fapt, nu prea mai am multe de spus, vorbi mai departe chelnerul-şef. Aşa cum bine îi ştiţi pe băieţii de la lifturi, au început prin a face haz de acest beţivan, pe urmă au început să se certe cu el şi, cum întotdeauna se găsesc printre ei cîţiva boxeri, a fost făcut *knock-out;* nici n-am îndrăznit să întreb în cîte locuri sîngerează, ştiu numai că băieţii ăştia sînt nişte boxeri teribili, şi cum omul era beat, a păţit-o."

„Așa, spuse bucătăreasa-șefă, apucînd spătarul scaunului și privind spre locul de unde tocmai se ridicase. Așa, va să zică. Atunci vorbește, Rossmann, spune măcar un cuvînt !“

Între timp, Tereza fugise de la locul ei pînă lîngă bucătăreasa-șefă și se agățase de brațul acesteia, gest pe care Karl nu-și amintea să-l fi văzut vreodată. Chelnerul-șef stătea chiar în spatele bucătăresei-șefe, își aranja ușurel gulerul de dantelă, care i se ridicase puțin. Portarul-șef, care se găsea lîngă Karl, zise : „Ei, începi să vorbești sau nu ?“ luîndu-și astfel acoperire pentru lovitura de pumn pe care tocmai i-o administrase lui Karl în spinare.

„Este adevărat, vorbi Karl — glasul îi era cam șovăitor după ce încasase pumnul portarului — este adevărat că am condus pe acest om în dormitor.“

„Altceva nici nu ne mai interesează“ spuse portarul în numele tuturor. Bucătăreasa-șefă se uită însă întrebător întîi spre chelnerul-șef, apoi spre Tereza.

„N-am avut încotro, zise Karl. Acest om a fost cîndva camaradul meu ; nu m-a văzut de două luni și a venit azi să-mi facă o vizită, însă era atît de beat, încît n-a mai putut să plece singur de aici.“

Chelnerul-șef, care se afla lîngă bucătăreasa-șefă, îi repetă pe șoptite : „A venit cică, să-i facă o vizită și pe urmă a fost atît de beat că nu a mai putut să plece“. Bucătăreasa-șefă îi răspunse ceva peste umăr, tot în șoaptă ; acesta părea că obiectează ceva, însă doar

printr-un zîmbet, care în mod vădit nu avea legătură cu împrejurarea dată.

Tereza — unica ființă la care se uita Karl — își lipi obrazul de pieptul bucătăresei-șefe, gest prin care voia să se apare de tot și de toate, să nu mai vadă nimic. Singurul pe care declarațiile lui Karl îl mulțumeau pe deplin era portarul-șef ; acesta repetă de cîteva ori : „Da, e frumos să-ți ajuți tovarășul de beție“ și se foi în fel și chip, căutînd cu tot dinadinsul ca fraza să li se întipărească în minte tuturor celor prezenți.

„Da, sînt vinovat“, spuse Karl și făcu o pauză, ca și cum ar fi așteptat măcar un singur cuvînt prietenos din partea judecătorilor săi ; un asemenea cuvînt i-ar fi dat curajul să se apere în continuare. Cuvîntul acela însă nu fu rostit. „Sînt vinovat, dar singura mea vină este că l-am dus pe acest om în dormitor — îl cheamă Robinson și este irlandez — și nimic din ceea ce a spus, în beția lui, nu este adevărat“.

„Va să zică nu i-ai promis bani ?“ întrebă chelnerul-șef.

„Ba da, zise Karl și imediat regretă că se pripise, uitînd să pomenească ceva despre bani ; afirmase mult prea categoric că nimic din ce spusese Robinson nu era adevărat. I-am promis, ce-i drept, bani, fiindcă m-a rugat insistent să-i dau bani. Dar n-am avut intenția să-i procur acești bani, aveam de gînd să-i dau bacșișul pe care l-am cîștigat peste noapte.“ Spre a dovedi aceasta, scoase din buzunar cele

cîteva monede mici, pe care le arătă tuturor pe palma întinsă.

„Te înfunzi din ce în ce mai rău, spuse chelnerul-șef. Ca să putem crede ce ne spui, trebuie să uităm mereu ceea ce ne-ai spus doar cu o clipă înainte. Ai recunoscut, la început, că l-ai adus în dormitor pe acest om — eu nu cred nici măcar că-l cheamă Robinson, fiindcă de cînd există Irlanda nu s-a pomenit vreun irlandez pe care să-l cheme astfel — va să zică, la început ai spus că n-ai făcut altceva decît să-l duci în dormitor, ceea ce, la urma urmelor ar fi de ajuns ca să te zbor din serviciu. Ai tăinuit însă că i-ai promis bani și, numai după ce te-am luat din scurt, ai mărturisit. Dar ce-ți închipui, că ne-am strîns aici ca să ne jucăm de-a întrebările și răspunsurile? Am fi vrut să auzim cum te dezvinovățești. Ai mai spus că n-ai avut de gînd să te duci să-i procuri bani, ci să-i dai doar bacșișul cîștigat astăzi; cum banii mai sînt încă asupra ta, e clar că te-ai dus să cauți și alți bani, fapt care explică, de altfel, absența ta îndelungată. N-ar fi fost nimic suspect dacă ai fi declarat, de exemplu, că te-ai dus în dormitor să iei bani din propriul tău geamantan. Dar faptul că susții cu atîta înverșunare că nu te-ai dus să-i procuri bani, asta e ceva suspect; la fel modul cum încerci să ascunzi că l-ai îmbătat pe acest om aici, la hotel, fapt asupra căruia eu aproape că nu am îndoieli. După ce ai spus că a venit la hotel de unul singur, ai afirmat mai tîrziu că n-a fost în stare să plece pe

picioarele sale; și-apoi, el însuși țipa prin dormitor că este musafirul tău. Discutabile rămîn, mai ales, două chestiuni la care te-aș sfătui să te referi singur, dacă vrei să simplifici lucrurile; de altfel acestea pot fi dovedite și fără ajutorul tău. În primul rînd, cum ai reușit să pătrunzi în cămările de alimente și, în al doilea rînd, de unde provin banii pe care tu aveai de gînd să-i aduni grămadă și să-i faci cadou?"

«Este imposibil să te aperi cînd nu ești înconjurat decît de rea-voință» își spuse Karl și nu mai dădu răspuns chelnerului-șef, cu toate că-i părea rău pentru Tereza, care se frămînta cumplit. Își dădea seama că tot ce ar fi spus ar fi fost interpretat exact pe dos, fiindcă întotdeauna depinde de felul în care ești judecat dacă albul este negru și negrul este alb.

„Nu răspunde" zise bucătăreasa cu regret.

„Este lucrul cel mai cuminte pe care-l poate face" spuse chelnerul-șef.

„Fiți fără grijă, pînă la urmă tot va inventa ceva", vorbi portarul-șef și își mîngîie ușurel barba cu aceeași mînă cu care-l torturase pe Karl.

„Liniștește-te, spuse bucătăreasa-șefă Terezei care începuse să plîngă cu hohote aplecată pe umărul ei. Vezi doar că nu răspunde nimic, cum pot atunci să-l mai apăr? Pînă la urmă, văd că eu rămîn în fața domnului chelner-șef cea care n-am avut dreptate. Dar, spune-mi sincer, Tereza, după părerea ta, ar mai fi fost

ceva de făcut pentru el şi n-am făcut-o ?"
Cum să-i fi răspuns Tereza ? Ce ştia ea despre toate astea şi ce rost avea ca bucătăreasa-şefă să se lepede de răspundere în felul acesta, public, punînd-o totodată în încurcătură pe biata fată, cu întrebarea ei ?

„Doamnă bucătăreasă-şefă, zise Karl, care se mai îmbărbătă doar-doar să o scutească pe Tereza de un răspuns, nu consider că v-am compromis cu ceva şi la o cercetare mai serioasă, oricine ar putea să o constate."

„Oricine, spuse portarul-şef şi arătă cu degetul spre chelnerul-şef. Asta este o răutate la adresa dumneavoastră, domnule Isbary."

„Acum, doamnă bucătăreasă-şefă, spuse acesta, întrucît este ora şase şi jumătate, deci hotelul începe să se anime, cred că o să-mi daţi voie să mă pronunţ definitv în această chestiune pe care şi aşa am tratat-o cu prea multă răbdare."

Micul Giacomo intră şi vru să se apropie de Karl, dar speriat de tăcerea generală, se opri şi aşteptă.

Din clipa cînd Karl rostise ultimele sale cuvinte, bucătăreasa-şefă nu-l mai pierduse din ochi şi părea că nici n-a auzit afirmaţia chelnerului-şef. Îl privea pe Karl drept în faţă cu ochii ei mari şi albaştri, puţin tulburi din cauza vîrstei şi a muncii grele. Văzînd-o cum stă aşa, gînditoare, balansîndu-se uşor pe speteaza scaunului, te-ai fi putut aştepta ca în clipa următoare să spună : «Ei, Karl, după cum văd eu, problema ta încă nu este chiar atît de lămurită şi într-adevăr n-ar strica, aşa cum ai spus tu, o cercetare mai amănunţită. Părerea mea e s-o întreprindem, chiar acum, în ciuda unor păreri contrarii, căci înainte de orice ne interesează ca dreptatea să iasă la iveală.»

În loc să spună toate astea, urmă o mică pauză, pe care nimeni nu îndrăzni s-o tulbure (doar pendula, care bătu orele şase şi jumătate, confirmînd parcă spusele chelnerului-şef şi care fu urmată imediat de celelalte ornice din hotel) ; totul te făcea să simţi un zvîcnet de nelinişte în urechi şi în creier — apoi bucătăreasa-şefă spuse : „Nu, Karl, nu, nu ! Nimeni nu ne poate convinge de contrariul. Lucrurile cinstite au o cu totul altă înfăţişare şi, trebuie s-o recunosc, o asemenea înfăţişare n-o au faptele care au fost relatate aici. Eu, mai mult decît oricine, am datoria să o spun, fiindcă sînt aici pentru a interveni în favoarea ta. Îmi pare rău, dar uite, însăşi Tereza tace." (Dar Tereza nu tăcea, plîngea.)

Deodată, bucătăreasa-şefă se opri ca sub impulsul unei hotărîri de moment, şi spuse : „Karl, vino încoace".

Cînd Karl se apropie — între timp chelnerul-şef şi portarul-şef se angajaseră într-o discuţie aprinsă — bucătăreasa îi cuprinse umerii cu stînga şi-l conduse, în timp ce Tereza îi urma maşinal, pînă în fundul camerei ; purtîndu-i pe amîndoi de colo pînă colo, zise : „Se prea poate, Karl, ca o cercetare să adeverească că ai dreptate în unele amănunte şi se pare că tu contezi pe asta, deoarece altminteri chiar

nu te-aş mai putea înţelege. Foarte bine. Poate într-adevăr l-ai salutat pe portarul-şef, sînt chiar convinsă că ai făcut-o ; am părerea mea proprie despre portarul-şef şi, după cum vezi, îţi vorbesc şi de astă dată deschis. Dar la ce ajută asemenea mici justificări ? Chelnerul-şef, care se pricepe bine la oameni — am ajuns să-l apreciez de-a lungul anilor de cînd lucrăm împreună — şi care este omul cel mai cinstit pe care-l cunosc, a declarat ferm că eşti vinovat ; a şi explicat în aşa fel încît faptul îmi apare şi mie destul de clar. Se prea poate să fi făcut tot ce-ai făcut fără să te gîndeşti, dar la fel de adevărat poate să fie şi altminteri. Şi totuşi, uite — aici se opri, aruncînd o privire în urmă, spre cei doi domni — nu cred că am să mă pot obişnui să nu te consider, ca şi pînă acum, un băiat cinstit."

„Doamnă bucătăreasă-şefă ! Doamnă bucătăreasă-şefă ! " îi atrase atenţia chelnerul-şef şi, făcînd-o o clipă să se uite la el, o privi cu mustrare.

„Termin imediat," zise bucătăreasa-şefă şi spuse în mare grabă tot ce mai avu de spus. „Ascultă, Karl, aşa cum mi se pare că se prezintă situaţia, sînt chiar mulţumită că şeful tău nu are de gînd să întreprindă cercetări, şi dacă ar vrea să le întreprindă ar trebui, în interesul tău, să-l opresc. Nimeni nu trebuie să afle cum ai făcut tu rost de băutură pentru omul acela, care nici măcar nu poate fi unul dintre vechii tăi prieteni, aşa cum afirmi. De aceea te-ai despărţit certat ; or, nu-i de crezut

să-i mai fi făcut acuma cinste vreunuia dintre ei. Nu poate fi decît o cunoştinţă întîmplătoare, făcută probabil într-o noapte, într-una din cîrciumile din oraş, fără să te fi gîndit la urmări. Cum de mi-ai ascuns, Karl, toate aceste lucruri ? Poate că n-ai mai putut să suporţi atmosfera din dormitor şi de aceea ţi-ai început escapadele nocturne ; dar dacă numai ăsta era motivul, de ce nu mi-ai spus nimic ? Ştii doar că eu am vrut să-ţi fac rost de o cameră separată şi am renunţat numai la rugăminţile tale ; încep să cred că ai vrut să rămîi în dormitorul comun tocmai fiindcă te simţeai acolo mai liber. M-ai rugat, de asemenea, să-ţi păstrez banii în seiful meu, salariul şi bacşişurile, pe care le căpătai. Mi le aduceai în fiecare săptămînă ; nu înţeleg atunci, băiete, pentru numele lui Dumnezeu, de unde ai luat tu bani pentru distracţii şi unde voiai tu să te aduci acum ca să-i aduci bani prietenului tău ? Sînt lucruri pe care, bineînţeles măcar pentru un moment, nu le pot aduce la cunoştinţa chelnerului-şef ; în acest caz, ancheta ar fi, într-adevăr, de neevitat. Este, aşadar, neapărat necesar să pleci cît mai repede din acest hotel. Du-te direct la pensiunea Brenner ; ai fost doar de mai multe ori acolo cu Tereza. Cu recomandaţia asta te vor primi fără să plăteşti." Şi bucătăreasa-şefă scoase din buzunar un creion de aur şi se grăbi să scrie cîteva rînduri pe o carte de vizită, fără însă a înceta să vorbească : „O să am grijă să-ţi trimit şi geamantanul, ai să-l primeşti acolo, imediat. Tereza, ai să tragi tu o fugă

pînă în vestiarul liftierilor și ai să-i strîngi lucrurile în geamantan." (Dar Tereza nu se mișcă ; după tot ce pătimise, voia acum să guste acest moment, care putea să însemne o cotitură favorabilă în situația lui Karl, datorită bunăvoinței bucătăresei-șefe.)

Cineva întredeschise ușa, dar nu intră, o închise imediat. Fusese, desigur, un semn pentru Giacomo, fiindcă băiatul înaintă și zise : „Rossmann, trebuie să-ți transmit ceva".

„O clipă, spuse bucătăreasa-șefă și vîrî cartea de vizită în buzunarul lui Karl, care o asculta cu capul plecat. Banii ți-i păstrez deocamdată, știi doar că sînt în mîini bune. Astăzi, stai acasă și gîndește-te la situația ta, mîine o să vin și eu la Brenner — azi n-am timp, și așa am zăbovit prea mult aici — să vedem ce am mai putea face pentru tine. Poți să știi de pe acum că n-am de gînd să te las de izbeliște. Și dacă-ți faci cumva griji în ce privește viitorul tău, eu te-aș sfătui să ți le faci în ce privește trecutul, și încă cel apropiat." Spunînd acestea, îl lovi ușor peste umăr și se duse spre chelnerul-șef. Karl înălță capul și privi în urma acestei femei înalte și impozante, care se depărta umblînd drept și cu pasul egal.

„Karl, nu ești mulțumit că totul s-a terminat cu bine ?" întrebă Tereza care rămăsese lîngă el.

„O, da" spuse Karl și zîmbi, neînțelegînd totuși ce ar trebui să-l mulțumească din moment ce era îndepărtat ca un hoț. În ochii Terezei strălucea o bucurie sinceră, ca și cum i-ar fi

fost totuna dacă în adevăr Karl făcuse ceva rău sau nu, dacă fusese judecat drept sau dimpotrivă, dacă trebuia să plece rușinat ori pleca în chip onorabil. Parcă n-ar fi fost aceeași Tereză plină de scrupule, care despica firul în patru, care întorcea pe față și pe dos, timp de săptămîni, fiecare cuvînt al bucătăresei-șefe. Karl o întrebă dinadins : „Vrei să-mi faci geamantanul și să mi-l expediezi îndată ?" Era surprinzător cît de repede dădu Tereza un înțeles aparte, foarte personal, acestei întrebări, încît îl făcu pe celălalt să clatine din cap de mirare ; era atît de convinsă că în geamantan Karl avea și niște lucruri despre care nu voia să se știe, încît fără să-l mai privească măcar ori să-i întindă mîna, îi șopti în taină : „Desigur, Karl, imediat, imediat îți fac bagajul", și o zbughi pe ușă.

Giacomo nu mai putea să stea locului ; obosit și enervat de atîta așteptare, țipă deodată în gura mare : „Rossmann, omul acela se tăvălește jos pe coridor și nu vrea să plece cu nici un chip. Au vrut să-l trimită la spital, dar se apără cu îndîrjire și strigă că dumneata n-ai permite niciodată așa ceva. Cere să i se aducă o mașină și să fie trimis acasă, spune că dumneata i-ai plăti drumul. I-l plătești ?"

„Văd că omul ăsta are toată încrederea în tine" zise chelnerul-șef. Karl dădu din umeri și-i numără lui Giacomo în palmă banii pe care-i mai avea asupra sa. „Asta-i tot ce am" zise el.

„Mai întreabă dacă ai de gînd să pleci cu el

sau nu“ zise Giacomo, jucîndu-se cu monezile din palmă.

„N-o să plece“ spuse bucătăreasa-șefă.

„În concluzie, Rossmann, spuse chelnerul-șef, fără să mai aștepte plecarea lui Giacomo, ești concediat.“

Portarul-șef aprobă dînd din cap de vreo cîteva ori la rînd, ca și cum chelnerul-șef n-ar fi făcut decît să traducă în cuvinte propriile lui gînduri.

„Motivele concedierii tale nu pot să le pronunț, deoarece ar însemna să te trimit la închisoare.“

Portarul-șef aruncă spre bucătăreasa-șefă o privire severă, fiindcă știa că numai ei i se datora această indulgență.

„Acum caută-l pe Bess, schimbă-te, predă-i lui Bess livreaua și părăsește imediat, dar imediat, acest așezămînt !“

Karl bagă de seamă că bucătăreasa-șefă îi face semn cu ochiul să nu se neliniștească. Pe urmă, în timp ce se înclina în fața ei în semn de rămas bun, observă că mîna chelnerului-șef se apropie pe furiș de cea a bucătăresei-șefe, și încerca s-o mîngîie. Portarul-șef îl însoți pe Karl, cu pașii lui greoi, pînă la ușă, pe care nu-i dădu voie s-o închidă, ca să-l mai poată urmări o vreme cu privirea și să-i strige din urmă : „În cincisprezece secunde vreau să te văd trecînd prin fața mea, pe la poarta principală ! Bagă de seamă !“

Karl se grăbi cît putu, nu numai pentru a evita alte încurcături cu portarul, ci fiindcă voia să termine odată toată povestea asta. Din păcate însă, îl găsi destul de greu pe Bess ; era ora micului dejun și forfota era mare pe toate coridoarele. Descoperi apoi că, fără să-i fi cerut voie, unul dintre băieți îi luase cu împrumut pantalonii ; Karl fu nevoit să răscolească toate cuierele de lîngă paturi pînă cînd îi găsi. Trecură astfel vreo cinci minute pînă reuși să ajungă la poarta principală. Dinaintea lui mergea o doamnă înconjurată de patru bărbați. Se îndreptau cu toții spre o limuzină încăpătoare, în fața căreia aștepta un servitor, ținînd portiera gata deschisă, pe cînd brațul său stîng, brațul liber, rămăsese înțepenit pe orizontală, ceea ce dădea scenei un aer solemn. Karl sperase zadarnic că va putea ieși neobservat, o dată cu aceste persoane simandicoase. Portarul-șef îl înhăță de mînă și-l trase afară din grup, cerînd scuze celor doi domni pe care-i făcuse să se dea la o parte.

„Asta înseamnă la tine cincisprezece secunde ?!“ se oțărî el, privindu-l pe Karl chiorîș, ca și cum s-ar fi uitat la un orologiu care merge anapoda. „Ia vino încoace !“ spuse el, și-l duse spre cabina cea mare a portarului, pe care Karl de mult dorise s-o vadă ; înainta acum spre ea prevăzător, împins de portar. Ajunsese în prag, cînd se întoarse, încercînd să-l dea pe portar la o parte și să fugă.

„Nu, nu, să intrăm aici !“ zise portarul-șef și-l răsuci pe Karl cu fața spre ușă.

„Eu sînt de acum concediat“ protestă Karl, voind să-l facă să înțeleagă pe celălalt că în

hotelul acela nu mai avea nimeni dreptul să-i dea ordine.

„Cît timp te am în mînă nu ești concediat încă" zise portarul, ceea ce era adevărat, la urma urmelor.

Karl înțelese că n-are nici un rost să se mai împotrivească. Dar, în definitiv, ce putea să i se mai întîmple ? În plus, pereții cabinei portarului erau numai din foi mari de sticlă, așa că prin ei zărea atît de bine mulțimea care forfotea prin hol de parcă te-ai fi aflat chiar în mijlocul acesteia. Aveai într-adevăr impresia că în cabina portarului n-ar exista nici un colț în care să te poți ascunde de privirile oamenilor. Și oricît de grăbiți ar fi fost cei ce treceau prin hol — mîinile unora erau ocupate cu valiza, alții umblau liberi și foarte preocupați, cu capul plecat, cu privirile în gol — nici unul însă nu trecea fără să se uite o clipă în cabina portarului ; pe geamurile acesteia se afișau felurite anunțuri și informații, atît pentru clienți cît și pentru personalul hotelului. Se mai afla între cabina portarului și hol o cabină intermediară, cu două ferestre glisante, în fața cărora stăteau doi portari de rînd, în permanență ocupați să dea informații privind cele mai diverse chestiuni. Erau oameni de-a dreptul surmenați și Karl gîndi că portarul-șef, după cît îl putuse cunoaște, se aranjase anume în așa fel ca, în decursul îndelungatei sale cariere, să nu treacă printr-un asemenea serviciu. Portarii de rînd de la informații — dinafara cabinei nu-ți prea dădeai seama de asta — aveau întotdeauna în fața ghișeului lor cel puțin zece capete, ca zece semne de întrebare. Grupurile de zece oameni, mereu altele, iscau uneori, cu nenumăratele lor întrebări, o asemenea babilonie de limbi de parcă dintr-o dată toate țările și-ar fi trimis aici delegații. Pînă cînd ajungeau să-i întrebe pe portarii de rînd, cei mai mulți se tot întrebau între ei. Alții voiau să depună sau să ridice cîte ceva din cabina portarului, așa că din mulțime se ridicau mereu mîini care se agitau cu nerăbdare. Se întîmpla ca cineva care ceruse un ziar să se pomenească deodată că i se dă, de undeva de deasupra, ziarul cerut, acoperind pentru moment toate capetele. Nu le era ușor celor doi portari de rînd să facă față atîtor situații diverse. Că dădeau informații e puțin spus, pur și simplu turuiau într-una ; mai ales unul dintre ei, cam încruntat și cu o barbă care-i acoperea toată fața, nu se întrerupea nici o secundă. Nu privea nici masa dinaintea lui, unde avea tot timpul de triat hîrtii, nici figurile interlocutorilor săi ; privea drept înainte, cu o privire fixă, desigur ca să-și mai economisească forțele și să se concentreze. De altfel nu vorbea prea deslușit, îl încurca barba. Karl, care trecuse pe lîngă el și chiar se oprise o clipă, nu reușise să priceapă mai nimic din ce spunea ; poate și fiindcă portarul acela de rînd folosea diverse limbi străine, pe care le colora cu un pronunțat accent englezesc. Totul părea confuz și din pricină că informațiile se succedau atît de repede încît se întîmpla ca acestea să

se suprapună ; cel cu întrebarea încă mai asculta atent, crezînd că tot despre problema lui e vorba, ca abia după un timp să-și dea seama că se discută despre cu totul altceva. Trebuia să te obișnuiești și cu faptul că portarul respectiv nu cerea niciodată să i se repete întrebarea care, deși clară în general, avea detalii de o oarecare neclaritate. În cazuri de acestea portarul respectiv clătina din cap abia perceptibil, dînd a înțelege celui care întreba că nu-l poate lămuri dacă nu-și formulează mai exact întrebarea. Mai ales în fața acestuia oamenii își pierdeau mult timp la ghișeu. Fiecare portar de rînd era ajutat de cîte un curier, care trebuia să aducă în fugă, de pe vreo etajeră, din diferite dulapuri, tot ce avea nevoie portarul. Acestea erau serviciile cele mai bine plătite — erau desigur și cele mai obositoare — și hotelul le încredința numai oamenilor foarte tineri. Dintr-un anumit punct de vedere, ei erau într-o situație și mai grea decît portarii de rînd, care trebuiau doar să gîndească repede și să răspundă prompt ; băieții erau nevoiți să mai și alerge în timp ce gîndeau. Dacă se întîmpla să aducă vreodată altceva decît li se ceruse, portarul de rînd, care nu-și putea pierde vremea cu muștruluieli, arunca, pur și simplu, cît colo obiectul inutil. Cel mai interesant însă era momentul cînd cei doi portari de rînd erau înlocuiți, moment care tocmai se petrecuse puțin timp după ce Karl intrase în cabină. Schimbul avea loc de mai multe ori în decursul unei zile, deoarece cu

greu s-ar găsi un om care să poată rezista în dosul ghișeului mai mult de o oră. Pentru a semnala schimbul, suna un clopot, clipă în care apăreau printr-o ușă laterală portarii de rînd care urmau să preia serviciul, fiecare condus de curierul ajutător. Ei se opreau la ghișeu, îi cercetau cu privirea pe cei care așteptau afară și imediat se lămureau în ce stadiu se găseau în acel moment răspunsurile la întrebările date. Dacă găseau că e momentul să-și ia postul în primire, atingeau ușor pe umăr portarul de rînd care trebuia schimbat ; acesta, deși pînă atunci părea complet absent la tot ce se petrecuse îndărătul său, pricepea de îndată și elibera locul. Totul se desfășura într-un ritm atît de rapid încît pur și simplu îi uluia pe oamenii care așteptau afară și care uneori făceau instinctiv un pas îndărăt, parcă speriați de această nouă apariție atît de neașteptată. Cei doi portari de rînd care ieșiseră din schimb se relaxau și, aplecîndu-se deasupra unor lighene care stăteau gata pregătite, își turnau apă peste capetele înfierbîntate. Curierii lor nu puteau încă să se relaxeze, mai aveau ceva de făcut, trebuiau să ridice de pe dușumea obiectele zvîrlite pe jos în timpul serviciului lor și să le așeze la loc.

Karl reținu toate acestea cu maximă atenție și îl urmă apoi, ușor zăpăcit, pe portarul-șef înspre locul către care îl conducea. Nu încape îndoială că portarul-șef observase impresia deosebită pe care o făcuse asupra lui Karl sistemul acesta de informații, fapt pentru care îl trase

de mînă, zicînd : „Vezi, așa se lucrează aici". Deși nici Karl nu trîndăvise în acest hotel, nu bănuise totuși că poate exista o muncă atît de istovitoare și, uitînd aproape că portarul-șef era cel mai mare dușman al său, ridică asupra lui o privire plină de admirație și, clătinînd din cap, aprobă cele apuse de el. Gestul nu-i prea conveni portarului-șef, întrucît vădea o supraapreciere a muncii portarilor de rînd, deci, indirect, o impolitețe față de persoana sa. Tîrîndu-l pe Karl după dînsul, parcă în bătaie de joc, portarul-șef strigă fără să-i pese că va fi auzit de toți ceilalți : „Haida-de, asta-i munca cea mai stupidă din tot hotelul. Dacă stai și asculți ce întrebări se pun în decurs de o oră, ajungi aproape să le cunoști pe toate ; ce vine pe deasupra nici nu merită vreun răspuns. Dacă n-ai fi fost obraznic și prost crescut, dacă n-ai fi mințit, n-ai fi vagabondat, n-ai fi băut și n-ai fi furat, poate că peste un timp te-aș fi angajat pe tine la un asemenea ghișeu. Într-un serviciu ca ăsta nu mi-s de folos decît cei grei de cap."

Karl aproape că nici nu mai auzi aceste insulte ; în loc ca munca grea și demnă de toată cinstea a portarilor să fie lăudată, era batjocorită, și încă de cine ? de unul care dacă ar fi îndrăznit vreodată să se așeze la un asemenea ghișeu — admitem acest lucru prin absurd — ar fi trebuit negreșit să-l părăsească după cîteva clipe, în rîsetele tuturor solicitanților. Era o situație care îți inspira doar indignare.

„Dați-mi drumul, zise Karl, a cărui curiozitate cu privire la cabina portarului era pe deplin satisfăcută. Nu mai vreau să am nimic de-a face cu dumneavoastră !"

„Asta nu ajunge ca să-ți și dau drumul," zise portarul-șef, strîngînd brațele lui Karl cu atîta înverșunare încît îl paraliză ; aproape că-l duse pe sus pînă în celălalt capăt al cabinei.

Să nu fi observat oamenii de afară gestul violent al portarului ? Sau, dacă îl observaseră, cine știe cum l-or fi interpretat, deoarece nici unul din ei nu părea să se fi sinchisit și nici unul nu se apropie să bată în geam, să-i atragă portarului-șef atenția că e văzut și că nu se poate purta după bunul său plac.

Curînd Karl pierdu și ultima speranță de a mai primi vreun ajutor din partea celor din hol, deoarece portarul-șef trase de o sfoară și jumătate din geamlîcul cabinei se acoperi de sus pînă jos cu o draperie neagră. Și de cealaltă parte a cabinei se zăreau oameni care lucrau, însă toți erau preocupați de munca lor, nimeni n-avea ochi și urechi pentru altceva. Și apoi, toți aceștia depindeau direct și întru totul de portarul-șef, așa că nici nu putea fi vorba să-i sară careva în ajutor lui Karl ; dimpotrivă, ar fi fost oricînd gata să ascundă totul, oricum i-ar fi trăsnit prin minte portarului-șef să se poarte față de el. Se aflau chiar în imediata lor apropiere șase portari, instalați lîngă cîte un telefon. Dispoziția era, așa cum se putea observa dintr-o ochire, ca niciodată să nu vorbească la telefon mai mult de unul singur ; vecinul transmitea comuni-

cările telefonice, conform notelor primite de la primul portar. Acestea erau telefoane de ultimul tip, pentru care nu era nevoie de o cabină telefonică. Soneria lor nu se auzea mai tare decît un zumzăit. Se putea vorbi în receptor pe șoptite și totuși, datorită unor sisteme electrice speciale de amplificare, vocea se auzea foarte puternic la celălalt capăt al firului. Așa se întîmpla că cei trei portari care aveau obligația să vorbească la telefon, aproape că nici nu se auzeau reciproc ; s-ar fi putut crede că nu făceau altceva decît să-și repete lor înșiși, în șoaptă, ceva despre un amănunt oarecare observat în pîlnia receptorului telefonic, pe cînd cei trei telefoniști, aproape asurziți de zgomotul pe care îl captau în căștile lor — dar pe care cei din jur nu-l auzeau — își plecau capul, osteniți, asupra hîrtiilor pe care trebuiau să le completeze. Lîngă fiecare dintre cei trei vorbitori sta cîte un băiat care îi ajuta ; toți trei întindeau gîtul către șeful lor, căutînd să prindă cu urechea ceea ce li se comunica, după care, ca și cum ar fi fost înțepați, se apucau să caute în imensele cărți de telefoane, de culoare galbenă, numărul cerut, stîrnind prin întoarcerea paginilor masive un zgomot care le acoperea pe toate celelalte din încăpere.

Karl nu se putu abține să nu urmărească totul, în amănunțime, deși portarul-șef, care se așezase pe un scaun, îl țintuise în fața lui și îi strîngea brațul cu o mînă de fier.

„Este de datoria mea, vorbi portarul-șef și

îl zgîlțîi pe Karl, pentru a-l obliga să îl privească în față, este de datoria mea ca, în numele direcțiunii, să mă achit — chiar și numai în parte — de obligația pe care, dintr-un motiv sau altul, chelnerul-șef a neglijat să o ducă la îndeplinire. Noi însă ne-am ajutat întotdeauna unul pe celălalt. Fără acest sprijin reciproc nici n-ar putea să existe o întreprindere atît de mare. Poate vrei să spui că nu sînt șeful tău direct ; cu atît mai frumos din partea mea că mă ocup de această chestiune care a fost lăsată baltă. În definitiv, în calitate de portar-șef, sînt într-o oarecare măsură șeful tuturor, deoarece sub ordinele mele se află această poartă principală, cele trei porți mijlocii și cele zece porți secundare, ca să nu mai pomenesc și nenumăratele portițe și ieșiri fără poartă. Ca atare, toate categoriile de serviciu despre care poate fi vorba, mie trebuie să-mi dea necondiționat ascultare. Firește, aceste onoruri deosebite mă și obligă ; printre altele, am datoria față de direcțiunea hotelului de a nu lăsa să părăsească hotelul nici o persoană care mi s-ar părea cît de cît suspectă. Or, tu îmi pari chiar foarte suspect, cel puțin așa îmi place mie să cred. (Și, radiind de satisfacție, își ridică mîinile în aer, de unde le prăbuși violent, se auzi o plesnitură și Karl se încovoie de durere.) Ai fi putut, continua el, amuzîndu-se, ai fi putut să pleci neobservat prin altă ieșire, deoarece nu m-am ostenit să dau ordine speciale cu privire la ilustra ta persoană. Dar fiindcă tot te afli acum aici, de

ce să nu trag toate foloasele de pe urma acestei situații. De altfel, nici nu m-am îndoit că vei veni la poarta principală, așa cum ți-am ordonat. E o regulă generală asta : omul neobrăzat și recalcitrant pune capăt proastelor sale deprinderi tocmai în momentul cînd simte că i se apropie funia de par. Ai ocazia să te convingi de acest lucru pe propria-ți piele."

„Să nu credeți," începu Karl, trăgînd în nări ciudatul miros de mucegai pe care îl răspîndea portarul-șef ; stînd atîta vreme în apropierea portarului-șef nu putea să nu bage de seamă acest miros. „Să nu credeți că sînt total în puterea dumneavoastră ; doar pot să strig după ajutor."

„Iar eu pot să-ți astup gura," zise portarul-șef, prompt și calm, tot așa cum probabil se și gîndea să acționeze la nevoie. „Dar presupunînd că s-ar găsi cineva să intre aici adus de mila ta, îți închipui cumva că acel cineva ți-ar da dreptate de față cu mine, cu portarul-șef ?! E mai bine să te lași păgubaș. Mai ales acum, după ce nu mai ai pe tine livreaua, în care, oricum, păreai mai arătos ; ești ca un pui de bogdaproste în haina asta care, după toate aparențele, nu se mai poartă decît în Europa".

Îl apucă pe Karl de haină și îl trase de ea zdravăn, în toate direcțiile. Deși aproape nouă în urmă cu cinci luni, haina era acum uzată, mototolită și mai ales pătată, din pricina lipsei de bun-simț a liftierilor care, în loc să curețe zilnic dușumeaua dormitorului lor, cum o

cereau dispozițiunile, se mulțumeau cu un luciu de suprafață, stropeau podeaua cu un ulei obișnuit și, de fiecare dată, împroșcau oribil hainele atîrnate în cuiere. De altfel, oriunde ți-ai fi pus hainele, se găsea totdeauna cîte unul care, neavîndu-le la îndemînă pe ale sale, dădea ușor peste hainele bine ascunse ale celuilalt și le împrumuta ; dacă se nimerea ca tocmai respectivul să fie de corvoadă în ziua aceea la curățitul sălii, nu numai că-ți împroșca hainele, dar aproape că ți le muia în ulei de sus pînă jos. Doar Renell se pricepea să-și țină costumele bine ascunse, într-un loc ferit, pe care nimeni nu se obosise să-l descopere ; de fapt, nimeni nu lua haina altuia din răutate sau zgîrcenie, ci din grabă și din neglijență. Dar pînă și haina lui Renell avea în mijlocul spatelui o pată rotundă, roșietică, de ulei ; un cunoscător în meseria de liftier ghicea din acest semn totul despre tînărul acela elegant.

Aducîndu-și aminte de toate acestea, Karl își spuse că, în definitiv, meseria de liftier nu-l fericise cu nimic ; sperase ca acest serviciu să fie pentru el un punct de plecare spre a se ridica apoi la un post mai bun și, din contra, nu făcuse decît să coboare pînă aproape de pragul închisorii. Și acum, uite, se afla în mîinile portarului-șef, care tocmai se gîndea, probabil, cum ar putea să-l umilească și mai mult. Uitînd cu totul că portarul-șef era un om care nu se lasă convins de nimeni și de nimic, Karl strigă, lovindu-se de cîteva ori peste frunte cu mîna rămasă liberă : „Și chiar presupunînd

că într-adevăr nu v-aş fi salutat, cum este oare posibil ca un om matur să fie atît de răzbunător pentru o vină atît de neînsemnată ?"

„Eu nu sînt răzbunător, zise portarul-şef. Nu vreau altceva decît să te caut prin buzunare. Deşi nu cred că voi găsi mare lucru ; fără îndoială, ai fost destul de prevăzător ca să predai treptat totul prietenului tău, însă de percheziţionat tot am să te percheziţionez." Spunînd asta, îşi vîrî cu atîta forţă mîna într-unul din buzunarele lui Karl încît cusăturile din părţi plesniră. „Aici n-a mai rămas nimic" spuse el, şi adună în pumn tot ce găsise în buzunar : un calendar-reclamă al hotelului, o pagină pe care era scrisă o temă de corespondenţă comercială, cîţiva nasturi de haină şi de pantalon, cartea de vizită a bucătăresei-şefe, o pilă de unghii pe care i-o dăduse cîndva un client, pe cînd îşi făcea valiza, o oglindă veche de buzunar pe care i-o dăruise Renell drept răsplată pentru că îl înlocuise de vreo zece ori în serviciu. „Aşa, aici n-a mai rămas nimic" mai spuse el, aruncînd totul sub bancă, ca şi cum ar fi fost foarte natural ca toate lucrurile acelea, care nu erau de furat şi aparţineau lui Karl, să fie sechestrate.

«Acuma gata, destul» îşi zise Karl — faţa îi era toată roşie — şi cum portarul-şef devenise cam neatent şi îl scotocea cu lăcomie în cel de al doilea buzunar, Karl îi scăpă din mîini, ieşi cu o singură smucitură din ambele mîneci ale hainei ; făcu un salt, îl izbi destul de tare pe unul din portarii de rînd de aparatul său

telefonic şi o rupse la fugă, prin atmosfera insuportabilă, spre ieşire, de fapt mult mai încet decît ar fi voit el în clipa aceea. Reuşi, din fericire, să iasă din cabină încă înainte ca portarul-şef să se fi putut ridica, incomodat fiind de mantaua lui grea. Organizarea pazei se dovedi a nu fi atît de perfectă ; adevărat că se auzeau ţiuind cîteva sonerii, dar Dumnezeu mai ştie în ce scop ! De asemenea, salariaţii hotelului intrau şi ieşeau pe uşă neîncetat şi într-un număr atît de mare încît se putea presupune că se dăduse un ordin secret să-i fie barat drumul ; altă raţiune chiar că era greu de găsit acestui „du-te vino". Karl se văzu totuşi curînd în aer liber ; trebui să mai parcurgă o bucată din trotuarul cu care se învecina hotelul deoarece în stradă era imposibil să ajungi din pricina maşinilor care înaintau compact ori se opreau în faţa porţii principale a hotelului. Încercînd să străbată cît mai degrabă spaţiul pînă la stăpînii lor, maşinile acestea intrau unele în altele pînă cînd fiecare o împingea cu botul pe cea dinaintea ei. Ca să poată ajunge în stradă, pietonii cei mai grăbiţi nu ezitau să deschidă portiera cîte unei maşini şi să traverseze prin aceasta dincolo ca şi cum ar fi trecut printr-un pasaj public, fără să le pese dacă în maşină se afla doar şoferul cu vreun servitor sau persoanele cele mai distinse. Lui Karl o asemenea atitudine i se părea totuşi cam deplasată ; foarte probabil, gîndea el, numai cei foarte versaţi în atari situaţii pot îndrăzni să recurgă la aşa ceva. Îşi da seama cu

cîtă ușurință ar putea nimeri într-o mașină ai cărei pasageri s-ar enerva grozav la un gest ca ăsta și l-ar azvîrli afară, făcînd scandal ; era un lucru de care el, slujbaș suspect, dat afară din serviciul hotelului și aflat doar în cămașă, trebuia să se ferească. În definitiv, fluviul acela de mașini nu putea să dureze o veșnicie și, dacă umbla astfel, calm, pe lîngă edificiul hotelului, erau puține riscuri să fie luat drept un individ suspect. Nu după mult timp, într-adevăr, Karl ajunse într-un loc unde șirul mașinilor, deși neîntrerupt, era ceva mai degajat și cotea brusc spre o altă stradă. Tocmai cînd încerca să se strecoare în mulțime — forfotă în mijlocul căreia circulau liber destui oameni mult mai suspecți decît el — Karl se auzi strigat pe nume, de undeva de aproape. Se întoarse și zări doi liftieri pe care-i cunoștea bine, scoțînd cu greu, printr-una din porțile cu aspect de cavou, o targă pe care era întins un ins cu fața și brațele bandajate. Nu era altul decît Robinson. Ți-era greață să vezi cum își ducea mîinile la ochi ca să și-i șteargă cu fașa, deoarece plîngea de-a binelea de durere, poate din pricina vreunui alt necaz, ori poate de bucurie că-l revedea pe Karl.

„Rossmann, strigă el cu ciudă, de ce m-ai lăsat să aștept așa de mult ?! A trecut mai mult de o oră de cînd mă bat cu toți pentru că n-am vrut să mă las tîrît pînă nu vii tu. Acești derbedei sînt niște demoni !“ și-i trase unuia dintre liftieri un pumn, socotind că fiind înfășurat în bandaje se află în deplină siguranță. „Ah, Rossmann, am plătit scump vizita pe care ți-am făcut-o !“

„Dar ce-ai pățit ? “ întrebă Karl și se apropie de targă ; liftierii, care așezaseră o clipă targa la pămînt, pentru a se odihni, rîdeau bine dispuși.

„Vezi cum arăt și mă mai întrebi ? oftă Robinson. Am fost cotonogit în așa hal că mai mult ca sigur rămîn infirm pe viață. Am dureri îngrozitoare de aici pînă aici“ — și arătă mai întîi capul, apoi degetele de la picioare. „Păcat că n-ai văzut cum mi-a sîngerat nasul, valuri de sînge nu alta. Vesta mea e făcută ferfeniță, de altfel am și lăsat-o acolo, pantalonii sînt zdrențe, poftim, am rămas numai în izmene.“ Și-și ridică puțin pătura ca să dovedească acest lucru. „Ce mă fac eu acum ! O să trebuiască să stau în pat cel puțin cîteva luni și, afară de tine, să știi că nu am pe nimeni care să mă îngrijească. Delamarche n-are răbdare pentru așa ceva. Rossmann, micul meu Rossmann.“ Și Robinson întinse mîna spre Karl, care se retrăsese puțin, și îl readuse lîngă el. „Cine m-a pus să te vizitez !“ Mai repetă fraza asta o dată, și încă o dată, ca să se întipărească bine în mintea lui Karl, și să-l convingă pe acesta că are și el o parte de vină în toată nenorocirea abătută asupra sa.

Karl își dădu seama că plîngerile lui Robinson nu se datorau rănilor, ci năucelii acestuia,

mahmurelii sale teribile; beat turtă, cum era, fusese trezit tocmai cînd adormise mai bine și, luat prin surprindere, fusese bătut la sînge, așa că nu se acomoda prea ușor cu starea de trezie. Cît despre răni, nu era nimic serios, se vedea asta și după bandaje, care nici nu erau, de fapt, niște bandaje, ci niște zdrențe cu care liftierii îl împopoțonaseră, ca să se amuze. De altfel, cei doi liftieri de la capetele tărgii pufneau din cînd în cînd în rîs. Acolo, lîngă poartă, nu era locul cel mai potrivit pentru ca Robinson să fie adus în simțiri; pietonii dădeau buzna din toate părțile și treceau fără să se sinchisească de cei aflați în jurul tărgii. Unii chiar săreau, ca niște gimnaști, pe deasupra lui Robinson, iar șoferul, plătit din banii lui Karl, le strigă: „avansați, avansați!" Cu o ultimă sforțare, liftierii ridicară targa în timp ce Robinson îl luă de mînă pe Karl, milogindu-se: „Karl, nu mă lăsa, te rog, Karl, vino cu mine!"

«Oare nu-i mai bine să mă ascund în fundul mașinii?» se gîndi Karl, dat fiind că era doar în cămașă. Se așeză deci lîngă Robinson, care-și culcă de îndată capul pe umărul lui. Prin fereastra mașinii, liftierii strînseră sincer mîinile colegului lor care pleca, apoi rămaseră în urmă, iar mașina coti brusc, gata să crezi că se va întîmpla o nenorocire, după care o porni drept înainte și fu înghițită de intensa circulație a străzii.

O VIZITĂ

Automobilul părea să fi oprit într-o stradă izolată, de periferie; în jur era liniște, doar cîțiva copii se jucau așezați pe marginea trotuarului. Ceva mai departe, un om cu o grămadă de haine vechi pe umăr își oferea marfa în gura mare, cercetînd din ochi ferestrele caselor. Ostenit cum era, Karl se simți de-a dreptul amețit cînd trebui să coboare din mașină și să pună piciorul pe asfaltul inundat de lumina caldă a soarelui de dimineață.

„Chiar aici locuiești?" strigă Karl aplecîndu-se peste fereastra automobilului.

Robinson, care dormise dus tot drumul, mormăi ceva care părea să fie un răspuns afirmativ și rămase la locul lui, așteptînd probabil să îl scoată Karl din mașină.

„Ei, eu mi-am încheiat treburile pe aici; la revedere" spuse Karl dînd s-o ia la vale pe strada care cobora în pantă lină.

„Bine, dar ce te-a apucat așa deodată, Karl?" strigă Robinson, atît de alarmat încît reuși să se ridice în capul oaselor și chiar să se țină destul de drept; doar genunchii mai păstrau o ușoară nesiguranță.

„Nimic, trebuie să plec" spuse Karl, mirat cît de neașteptat își revenise Robinson.

„Și vrei să pleci așa, fără haină, numai în cămașă?"

„O să fiu eu în stare să-mi fac rost de o haină" răspunse Karl dînd din cap încrezător.

După aceea îl salută pe Robinson cu mîna ridicată și ar fi fost ca și dus, dacă șoferul nu i-ar fi strigat : „Încă o clipă, domnule !"

Află că șoferul pretindea un supliment de plată pentru timpul cît staționase în fața hotelului.

„Are dreptate, strigă Robinson din fundul mașinii, confirmînd cele spuse, te-am așteptat acolo nici nu mai știu cît ; e cazul să-i mai dai ceva."

„Nu cer decît ce mi se cuvine" zise șoferul.

„Nu știu dacă mi-au mai rămas ceva bani" spuse Karl și-și vîrî mîinile prin buzunare, deși știa bine că nu va găsi acolo nici o lețcaie.

„Atunci n-am încotro, trebuie să mă țin de dumneata, zise șoferul, înfigîndu-se în fața lui. Cu celălalt nu pot să mă tocmesc, omul e bolnav."

De lîngă o poartă se desprinse un băiețandru cu nasul ciupit de vărsat, care se apropie la numai cîțiva pași de automobil să asculte ce se vorbea. Nu mult după aceea, un polițist care-și făcea rondul se opri și el ; dînd cu ochii de cel care umbla doar în cămașă, clătină din cap.

Observîndu-l pe polițist, Robinson făcu prostia să-i strige acestuia prin cealaltă fereastră : „Nu se întîmplă nimic, nu se întîmplă nimic !" ca și cum pe un policeman îl gonești ca pe o muscă. Îndată ce copiii de pe trotuar observară că polițistul se oprește, veniră în fugă să vadă ce se întîmplă. Mai era și o femeie bă-

trînă care, din poarta de peste drum, urmărea scena cu o privire fixă.

„Rossmann !" strigă o voce de undeva de sus. Era Delamarche, care-l striga de pe unul din balcoanele ultimului etaj. Nu-l puteai distinge decît foarte vag pe fondul albastru-alburiu al cerului ; era în halat și se uita în stradă cu un binoclu. Lîngă el, sub o umbrelă de culoare roșie, părea să fie o femeie : „Hallo !" strigă el în așa fel ca să se facă auzit. „A venit și Robinson ?"

„Da" răspunse Karl, puternic susținut de un al doilea „da", țipat de Robinson din fundul automobilului :

„Hallo ! Cobor imediat !" întoarse acesta strigătul.

Robinson scoase capul pe fereastra automobilului. „Bun băiat !" spuse el admirativ, însă în așa fel încît nu era chip să pricepi dacă cele spuse îl vizează pe Delamarche sau pe oricare dintre cei de față, Karl, șoferul, polițistul. Stînd în așteptare, Karl mai aruncă, din cînd în cînd, cîte o privire distrată spre balconul din care Delamarche tocmai plecase și unde apăruse, de după umbrelă, o femeie bine clădită, într-o rochie roșie ; cu un binoclu pe care-l luase de pe balustradă, ea îi privea pe cei de jos care, la rîndul lor, o priveau și ei, din cînd în cînd. Karl examină apoi poarta casei, după care se uită mai departe în curtea prin care circulau fără întrerupere băieți de prăvălie purtînd pe umăr cîte o lădiță ce părea să fie foarte grea. Ca să nu stea degeaba, șofe-

rul se întorsese la automobil şi, luînd o cîrpă, se apucase să curețe farurile. Robinson îşi pipăi brațele şi fu mirat că, deşi nu mai avea decît nişte dureri foarte vagi, le simțea totuşi chiar şi acum, cînd era absorbit de tot ce se întîmpla în jur ; se aplecă mult şi începu să-şi desfacă, precaut, unul dintre bandajele groase de la picior. Ținîndu-şi bastonul negru de-a curmezişul, în față, polițistul aşteptă calm şi răbdător, ştiut fiind că fără răbdare nu poți face meseria de polițist ; trebuie să ai această armă şi cînd îți faci serviciul obişnuit şi cînd stai la pîndă. Băiatul cu nasul ciupit de vărsat se aşezase comod pe un soclu de piatră din fața porții, întinzîndu-şi picioarele. Iar copiii, puțin cîte puțin, se apropiaseră de-a binelea de Karl care, poate şi fiindcă purta o cămaşă cu mîneci albastre, le părea a fi personajul cel mai interesant.

După timpul scurs de cînd îl aşteptau pe Delamarche, îți puteai da seama cît de înaltă e casa. Delamarche sosi şi, după halatul abia încheiat, îți puteai da seama că, de fapt, coborîse în mare grabă. „Ați venit în sfîrşit !“ strigă Delamarche bucuros dar sever totodată. Deoarece avea pasul lung, ori de cîte ori păşea, i se vedea pentru o clipă rufăria de corp colorată. Lui Karl i se părea de neînțeles cum e posibil să apari atît de sumar îmbrăcat în plină stradă sau prin casa aceea întinsă, ca şi cum te-ai afla în intimitatea vilei tale particulare. Asemeni lui Robinson, Delamarche se schimbase mult. Pe fața sa musculoasă, brună,

bărbierită cu grijă, se citea un orgoliu care impunea respect. Ochii săi, pe care de astă dată îi ținea pe jumătate închişi, păstrau totuşi, în mod surprinzător, o vie licărire. Halatul său mov, cam ros, cam pătat şi cam mare pentru el, avea totuşi darul de a pune în valoare o cravată de mătase grea, de culoare închisă, care se revărsa pe pieptul său, ca umflată de vînt.

„Şi acum ?“ întrebă el, adresîndu-se tuturor. Polițistul se apropie uşurel şi se rezemă de botul automobilului. Karl explică scurt :

„Robinson nu se simte prea bine, dar cu puțin efort, o să poată urca scările. Şoferul cere ceva suplimentar ; cursa i-am plătit-o eu. Şi acum eu trebuie să plec, bună ziua !“

„N-ai să pleci“ spuse Delamarche.

„I-am zis-o şi eu“ vorbi Robinson din maşină.

„Şi totuşi voi pleca“ spuse Karl şi se îndepărtă cîțiva paşi. Delamarche îl ajunse însă din urmă şi-l împinse înapoi cu putere.

„Am spus să rămîi !“ strigă acesta.

„Dar lăsați-mă în pace !“ spuse Karl, hotărît să-şi cucerească libertatea cu pumnii, în caz de nevoie, deşi n-avea vreo şansă să înfrunte un găligan ca Delamarche. Erau de față în schimb, polițistul, şoferul şi, din cînd în cînd, pe strada asta, de obicei atît de liniştită, treceau totuşi grupuri de muncitori. S-ar putea oare ca toți aceşti oameni să rămînă nepăsători în cazul cînd Delamarche ar sări să-l bată ? Să rămîi singur cu Delamarche între patru pereți e, desigur, o curată nenorocire ; dar aici se schimbă situația. Calm, Delamarche scoase

banii şi plăti şoferului ; după ce vîrî în buzunar suma nesperat de mare şi după ce mulţumi prin cîteva plecăciuni, arătîndu-şi astfel întreaga recunoştinţă, şoferul se apropie de Robinson să discute cu acesta care ar fi modalitatea cea mai bună de a-l scoate din maşină. Văzînd că fiecare e ocupat cu altceva, Karl socoti că, plecînd imediat şi pe neobservate, ar reuşi să scape, lucru, evident, preferabil pentru a evita un scandal ; în consecinţă, o porni la drum, căutînd să dispară cît mai repede. Copiii se năpustiră să-l avertizeze pe Delamarche de plecarea lui Karl dar acesta nici nu mai trebui să intervină, deoarece poliţistul ridică bastonul şi strigă : „Stai !"

„Cum te cheamă ?" întrebă el punîndu-şi bastonul sub braţ şi scoţînd din buzunar un carnet. Karl îl privea acum de aproape. Era un om vînjos, în ciuda părului cărunt.

„Karl Rossmann."

„Rossmann" repetă poliţistul dintr-un automatism verbal datorat anilor săi de serviciu ; Karl însă, care intra pentru prima oară în contact cu autorităţile americane, tălmăci asta ca o suspiciune. Ce-i drept, situaţia sa nu era prea strălucită şi însuşi Robinson, care avea destulă bătaie de cap cu necazurile sale personale, schiţă din automobil nişte gesturi insistente, rugîndu-l astfel pe Delamarche să-l ajute pe Karl. Delamarche însă refuză cu o energică mişcare a capului şi, vîrîndu-şi mîinile în buzunarele enorme, privi scena fără să intervină cu nimic. Băiatul care şedea pe soclul

de piatră din faţa porţii explică unei femei care tocmai ieşise în clipa aceea, ce se petrecuse de la începutul începutului. Copiii stăteau în semicerc, în spatele lui Karl şi, fără a scoate o vorbă, îl priveau ţintă pe poliţist.

„Actele tale" zise poliţistul. Era o formalitate fără nici o noimă, pentru că ce fel de acte putea să aibă un om care n-are haina pe el ? De aceea Karl tăcu, hotărînd că va răspunde cît mai amănunţit la întrebarea următoare, fapt care va scuza — socotea el — măcar într-o oarecare măsură lipsa actelor.

Dar întrebarea următoare era aceasta : „Va să zică nu ai acte ?" la care Karl fu nevoit să răspundă : „Nu le am asupra mea." „Asta-i grav" spuse poliţistul, privind cu îngrijorare împrejur şi bătînd uşor cu vîrful degetelor în coperta carnetului său. „Lucrezi undeva ?" întrebă poliţistul în cele din urmă.

„Am fost liftier" spuse Karl.

„Ai fost liftier. Asta înseamnă că nu mai eşti. Şi din ce trăieşti acum ?"

„Va trebui să-mi caut alt serviciu."

„Ai fost, deci, concediat de curînd ?"

„Da, acum o oră."

„Fără preaviz ?"

„Da" spuse Karl şi ridică din umeri, ca şi cum ar fi vrut să se scuze. Nu era locul să înşire toată povestea şi, chiar dacă i-ar fi fost la îndemînă acest lucru, n-avea rost să se apere de nedreptatea care-l ameninţa acum, evocînd o nedreptate suferită în trecut. Dacă nu i se făcuse dreptate atunci, cînd avusese parte de

întreaga mărinimie a bucătăresei-șefe și de înțelegerea chelnerului-șef, pe care aceasta îl influența, se mai putea oare aștepta să i se facă dreptate aici, în stradă, în mijlocul unor oameni indiferenți ?

„Ai fost dat afară așa, fără îmbrăcăminte, numai în cămașă ?" întrebă polițistul.

„Da, chiar așa" spuse Karl ; așadar și aici, în America, autoritățile obișnuiesc să întrebe oamenii despre lucruri pe care le pot constata cu ochii lor, se gîndi el. (Își aduse aminte cîți nervi îi făcuse tatălui său procurarea pașaportului, cînd fusese supus de către autorități unui adevărat interogatoriu !) Tot ceea ce Karl își dorea în clipa de față era să poată fugi undeva, să se poată ascunde undeva, oriunde, numai să nu mai audă nici un fel de întrebare. Dar polițistul îi pusese tocmai întrebarea de care Karl se temea cel mai mult și în fața căreia trebuia să dovedească maximă prudență.

„La ce hotel ai lucrat ?"

Karl plecă capul și tăcu ; se decise să nu răspundă la întrebare. Trebuia neapărat să evite de a se întoarce la hotelul Occidental, sub escorta unui polițist, fiindcă asta ar fi dus la o nouă anchetă, la confruntări cu opiniile tuturor prietenilor și dușmanilor săi și, bineînțeles, la pierderea totală a încrederii protectoarei sale, bucătăreasa-șefă. De unde aceasta îl credea plecat la pensiunea Brenner, era suficient să-l vadă întorcîndu-se la hotel și încă fără haină, fără cartea ei de vizită și prins de un polițist. Chelnerul-șef ar da din cap, dojenitor, iar portarul-șef ar pomeni, desigur, de „pronia cerească" ce îl aduce înapoi, ca să se termine odată cu acest nemernic.

„A fost angajat la hotelul Occidental" spuse Delamarche, apropiindu-se de polițist.

„Nu" strigă Karl și lovi cu piciorul în pămînt. „Acest lucru nu-i adevărat !" Delamarche îl privi pe Karl cu ironie, ca și cum ar fi putut să mai spună și altele. Enervarea neașteptată a lui Karl produse mare gălăgie printre copii, care se grupară lîngă Delamarche, de unde Karl putea fi privit mai bine. Robinson își scosese capul afară din automobil și urmărea totul atît de atent încît nici nu mișca, doar de clipit mai clipea arareori. Băiatul cu nasul ciupit de vărsat, aflat în poarta casei, se amuza grozav, bătea din palme de plăcere ; ca să-l mai potolească nițel, femeia de lîngă el trebui să-i dea un ghiont cu cotul. Niște hamali, cărora tocmai li se dăduse pauză pentru micul dejun, apărură și ei, cu niște căni mari de cafea neagră, în care vîrau cornuri lungi ca s-o amestece. Cîțiva se așezară pe marginea trotuarului și își sorbeau cafeaua leorpăind.

„Dumneavoastră îl cunoașteți bine pe acest tînăr ?" îl întrebă polițistul pe Delamarche.

„Mai bine nici că se poate, spuse acesta. Cîndva i-am fost de mare ajutor, dar a fost un ingrat, sînt convins că mă credeți după scurtul dialog pe care l-ați avut cu el."

„Da, zise polițistul, nu-mi face o impresie prea bună."

„Bineînțeles, și încă nu știți totul."

„Așa ?“ se miră polițistul.

„Da“ spuse Delamarche și, lansîndu-se într-o adevărată tiradă, își agită mîinile în buzunarele adînci, încît halatul i se desfăcu cu o mișcare largă. „Este un exemplar unic. Întîmplător, eu și prietenul meu, cel de colo din automobil, l-am scos din mizerie pe cînd habar n-avea cum se trăiește la noi, în America ; e venit tocmai din Europa, unde este, după toate probabilitățile, de asemenea indezirabil. Ce era să facem ? L-am lăsat să se aciuiască pe lîngă noi, l-am cărat după noi, i-am explicat tot ce trebuia, am vrut să-i facem rost și de un serviciu ; speram, în ciuda aparențelor de fel încurajatoare, că vom reuși să facem om din el. Cînd colo, într-o noapte, ne-am pomenit că a dispărut, și încă în împrejurări de care prefer să nu mai vorbesc. Poți să spui că n-a fost așa ?“ încheie Delamarche, trăgîndu-l pe Karl de mînecă.

„Ia dați-vă la o parte, copii !“ strigă polițistul către cei care se apropiaseră atît de mult, încît Delamarche era cît pe ce să se împiedice de unul dintre ei. Hamalii, cărora pînă atunci nu li se păruse prea interesant tot ce se petrecea, deveniră dintr-o dată atenți și se adunară într-un semicerc în spatele lui Karl ; veniseră atît de aproape de Karl, încît acum îi era imposibil să mai facă un pas înapoi ; pe deasupra îl mai și asurzeau cu amestecul acela de voci pe care nu le prea înțelegea, poate fiindcă englezeasca lor se amesteca din belșug cu cuvinte de rezonanță slavă.

„Vă mulțumesc pentru informație, spuse polițistul salutîndu-l pe Delamarche. Pentru orice eventualitate, îl voi lua cu mine și-l voi preda la hotelul Occidental.“

„Eu v-aș propune să-l lăsați, deocamdată, în seama mea, spuse Delamarche. Aș mai avea cu el o mică răfuială de ordin personal, după care eu însumi o să-l duc la hotel.“

„Asta nu se poate“ zise polițistul.

„Poate vreți cartea mea de vizită“ spuse Delamarche și i-o întinse.

Polițistul o privi cu considerație, spuse însă zîmbind politicos : „Nu, domnule, nu-i cu putință“.

Deși toată vremea Karl se ferise ca de foc să nu pice în mîinile lui Delamarche, lucrurile luaseră o astfel de întorsătură încît Delamarche devenise singura lui scăpare. Felul în care Delamarche îl ceruse pe Karl polițistului nu promitea nimic bun, se înțelege, însă Karl se gîndea că i-ar fi mult mai ușor să-l convingă pe Delamarche să nu se mai întoarcă la hotel. Oricum, chiar în cazul cînd s-ar fi întors acolo, era de preferat să fie văzut în compania lui Delamarche, decît a polițistului. Deocamdată era mai prudent să nu-și trădeze intenția de a rămîne cu Delamarche și, ca atare, Karl privea neliniștit mîna polițistului care, dintr-o clipă în alta, putea să-l înhațe dintr-o mișcare.

„Ar trebui cel puțin să merg și să aflu motivul pentru care a fost concediat fără preaviz“ zise, în cele din urmă, polițistul, pe cînd Delamarche privea într-o parte, cu un aer

jignit şi mototolea între degete cartea de vizită.

„Dar ce tot vorbiţi ? Nimeni nu l-a concediat ! strigă Robinson, spre surpriza tuturor şi, sprijinindu-se de şofer, se apleacă mai mult afară din automobil, adăugînd : Din contra, are acolo un post foarte bun. Este şeful dormitorului şi poate să aducă acolo pe oricine vrea. Atîta doar că e grozav de ocupat şi te apucă durerea de cap cît trebuie să-l aştepţi dacă vrei să-ţi facă un serviciu. Cînd îl cauţi e dus ori la bucătăreasa-şefă, ori la chelnerul-şef. Nici vorbă să fie concediat. Cum o să fie concediat ? Habar n-am de ce a spus una ca asta. Treaba stă aşa : la hotel eu m-am accidentat grav şi atunci el a primit dispoziţia să mă conducă acasă. Deoarece întîmplarea a făcut ca atunci să nu aibă haina pe el, a plecat cu mine, aşa cum era. Mi-era rău şi nu puteam să aştept să se mai ducă după haină."

„Ei, aţi văzut ?" întrebă Delamarche, aruncîndu-şi braţele lateral, voind parcă să-i reproşeze poliţistului că nu e prea bun psiholog. Scurta intervenţie a lui Delamarche părea să lămurească pe deplin încîlcita depoziţie a lui Robinson.

„E absolut sigur ce spuneţi ? întrebă poliţistul pe un ton mai puţin profesional. Dacă e aşa, de ce afirmă băiatul că a fost concediat ?"

„Tu trebuie să răspunzi", spuse Delamarche.

Karl îl privi cu milă pe acest poliţist care, în numele ordinei, se străduia să descurce iţele,

în prezenţa atîtor necunoscuţi, fiecare dintre aceştia trăgîndu-şi spuza pe turta lui ; într-un fel, resimţea şi dînsul cîte ceva din îngrijorarea poliţistului. Dar nu voia să mintă şi îşi ţinea mîinile la spate, încleştîndu-le strîns.

În poartă apăru un supraveghetor care bătu din palme, semn că hamalii trebuiau să-şi reia lucrul. Oamenii deşertară din ceşti zaţul cafelei şi, tăcuţi, mai de voie — mai de nevoie, porniră la treabă.

„Aşa nu ajungem la nici un rezultat" spuse poliţistul, ridicînd mîna să-l apuce pe Karl de braţ. Instinctiv, Karl se dădu puţin înapoi ; simţi însă deodată spaţiul liber creat prin plecarea hamalilor, se întoarse şi, luîndu-şi avînt, o rupse la fugă. Copiii porniră cîţiva paşi pe urmele lui, strigînd toţi deodată şi întinzînd braţele lor mici.

„Prindeţi-l" strigă poliţistul în lungul străzii aproape pustii care cobora în pantă ; alerga şi striga într-una, dovedind multă forţă şi bun exerciţiu. Norocul lui Karl era că această urmărire avea loc într-un cartier muncitoresc. Cum fugea prin mijlocul părţii carosabile a drumului, ca să întîmpine mai puţine obstacole, zărea din cînd în cînd, pe trotuar, muncitori care se opreau locului, dar se mulţumeau să-l privească liniştit. În zadar le tot striga poliţistul : „Prindeţi-l !" Omul ordinei era nevoit să-şi continue urmărirea, drept care alerga prudent, fără să coboare de pe trotuar, arătîndu-l pe Karl cu bastonul întins. Karl, care şi aşa nu prea sperase să

scape, își pierdu și ultima speranță văzînd că se apropie de străzile transversale, unde — fără îndoială — patrulau polițiști; urmăritorul lui începu să fluiere, dintr-o dată, asurzitor. Singurul avantaj al lui Karl era îmbrăcămintea ușoară, aproape că zbura sau, mai bine spus, se prăvălea în lungul străzii care cobora mereu; numai că, năucit cum era după noaptea nedormită și atîtea emoții, făcea uneori salturi înalte, complet inutile, care-i răpeau din timp. Afară de aceasta, polițistul n-avea de făcut altceva decît să fugă, ținta fiindu-i mereu în fața ochilor; în schimb Karl, pentru care fuga era lucru secundar, trebuia să reflecteze, să examineze grabnic diversele posibilități și, în funcție de ele, să ia mereu alte decizii. Deocamdată, planul său, oarecum disperat, era să evite neapărat străzile transversale; acolo se putea aștepta oricînd la o surpriză, dacă nu nimerea cumva direct în ghiara vreunui polițist. Își propunea să rămînă cît mai mult timp posibil pe traiectoria acestei străzi, ușor de cuprins din privire și care se termina tocmai jos de tot, cu un pod abia vizibil în aburii care se ridicau din apă în lumina soarelui. O dată hotărît asupra faptului, Karl încercă un sprint pentru a depăși cît mai repede prima stradă transversală, însă tocmai zări un polițist care sta la pîndă, nu departe, în umbra unui zid gros, gata să sară și să pună mîna pe el. Nu-i rămînea altă scăpare decît s-o apuce la dreapta, pe artera transversală, cînd se auzi strigat pe nume;

crezu că i s-a părut doar, fiindcă de atîta fugă îi vîjîiau urechile. Fără să mai ezite, se răsuci pe un călcîi și o apucă la dreapta, singur fiindcă astfel îi va deruta pe polițiști.

Dar nu făcu mai mult de doi pași — timp destul cît să uite că fusese strigat pe nume — și al doilea polițist începu să fluiere, de astă dată puternic, neobosit de goană; în depărtare se și putea observa cum, auzind fluieratul, pietonii de pe această stradă grăbeau pasul. Atunci se deschise în zidul unei case o mică poartă, o mînă se întinse spre Karl și îl trase într-un gang întunecos, în timp ce o voce îi șopti: „Sss! Nici o vorbă!“ Era Delamarche. Respira întretăiat, avea obrajii înfierbîntați și părul, ud de sudoare, i se lipea pe frunte. Își ținea halatul subsoară, așa că rămăsese numai în cămașă și izmene. Închise imediat poarta și puse zăvorul; de fapt, nu era ceea ce se cheamă o poartă ci o intrare secundară de serviciu.

„Un moment“ spuse el și, rezemîndu-se de perete, cu capul ridicat, respiră de cîteva ori, adînc. Karl aproape că-i căzuse în brațe și, pe jumătate leșinat, își lăsă capul moale, pe pieptul lui.

„Ia ascultă cum mai fug domnii ăia“ zise Delamarche, stînd cu urechea la pîndă și arătînd cu degetul către poarta mică. Într-adevăr, se auzea cum cei doi polițiști treceau în fugă, iar fuga lor răsuna în această stradă

pustie ca un ciocan de fier care bubuie necontenit, izbind în piatra caldarîmului.

„Ești complet distrus“ zise Delamarche văzîndu-l pe Karl că abia mai răsuflă și nu-i în stare să scoată o vorbă. Delamarche îl așeză atent pe jos, îngenunche lîngă el și-l examină, trecîndu-i de cîteva ori mîna peste frunte.

„Mi-am mai revenit“ vorbi Karl și se ridică cu greu.

„Atunci s-o luăm din loc“ spuse Delamarche care, între timp, își îmbrăcase halatul. Karl era, în schimb, atît de slăbit că nu reușea să ridice capul și înainta doar împins de la spate. Din cînd în cînd, Delamarche îl mai scutura și, într-adevăr, asta parcă îl mai înviora pe Karl.

„Tu te plîngi de oboseală ? spuse Delamarche. Tu, cel puțin, puteai să fugi liber, ca un cal, pe cînd eu trebuia să mă strecor prin toate coridoarele și curțile astea mizerabile ! Din fericire sînt și eu alergător ! (Și mîndru de isprava lui, îi trînti lui Karl un pumn în spate.) Lasă, lasă, nu strică, din cînd în cînd, cîte o cursă ca asta, cu poliția. E un antrenament foarte bun.“

„Eram frînt de oboseală încă înainte de a o lua la fugă“ spuse Karl.

„Niciodată nu căuta scuze pentru o fugă nereușită, zise Delamarche. Ce mai încolo-ncoace, fără minte te-ar fi înșfăcat de mult.“

„Și eu cred la fel, spuse Karl. Îți sînt foarte recunoscător.“

„Bineînțeles“ zise Delamarche.

Treceau printr-un gang lung și îngust, pavat cu pietre netede, de culoare închisă. Din loc în loc, în dreapta sau în stînga, descopereai cîte o scară sau vreun gang mai spațios. Locatarii nu se prea zăreau, doar copiii se jucau pe scările pustii. Lîngă o balustradă, o fetiță plîngea cu toată fața scăldată în lacrimi. De îndată ce-l zări pe Delamarche, alergă în sus, pe scări, respirînd cu gura deschisă, mai-mai să se înece ; se liniști abia după ce ajunse sus de tot și se întoarse de cîteva ori să se convingă că n-are nimeni de gînd să o urmărească.

„Pe asta mică am dat-o de-a rostogolul pe scară acum o clipă, pe cînd veneam glonț după tine“ spuse Delamarche rîzînd și o amenință cu pumnul, ceea ce o făcu pe fetiță să scoată un țipăt și să fugă și mai sus.

Curțile prin care treceau erau și ele aproape pustii. Întîlniră doar un băiat de prăvălie împingînd un cărucior pe două roți, o femeie care-și umplea găleata la o pompă de apă, un factor poștal traversînd curtea cu pași înceți, un bătrîn cu mustață albă, așezat picior peste picior în fața unei uși de sticlă, fumîndu-și liniștit luleaua ; mai încolo, întîlniră un centru de expediție în fața căruia se descărcau lăzi, în timp ce caii moțăiau, întorcîndu-și, din cînd în cînd, capetele indiferente ; un om în haine de lucru, avînd în mînă o hîrtie, ședea deoparte și supraveghea totul. Fereastra unui birou era deschisă, un funcționar sta la o masă de

scris și privea gînditor afară, pe deasupra celor doi care treceau prin fața lui.

„Nu-ți poți dori un cartier mai liniștit, spuse Delamarche. Seara, cîteva ore în șir, e puțină nebunie ; peste zi, însă, tot ce se petrece aici e în perfectă rînduială“. Karl îl aprobă, ba chiar era de părere că era prea multă liniște. „Eu unul nici n-aș putea să locuiesc în altă parte, zise Delamarche, deoarece Brunelda nu suportă nici un fel de zgomot. O cunoști pe Brunelda ? Ei, ai s-o vezi imediat. Te-aș sfătui chiar să umbli în preajma ei cît se poate de încetișor.“

Ajunși în fața scării care ducea spre locuința lui Delamarche, văzură că automobilul plecase între timp ; băiatul cu nasul ciupit de vărsat, fără a se mai mira că îl revede pe Karl, le dădu de știre că Robinson fusese urcat sus aproape pe brațe. Delamarche îi făcu semn cu capul, ca și cum ar fi spus «e în regulă» unui servitor care era obligat să-i facă acest serviciu ; îl apucă de mînă pe Karl, care încă se mai codea, privind strada scăldată în lumina soarelui, și îl trase după el, pe scări, în sus. „Ajungem îndată“, spuse Delamarche de cîteva ori, în timp ce urcau scările, însă această prezicere nu voia să se adeverească, mereu mai rămînea de urcat un etaj, o scară, numai că trebuiau să schimbe într-una direcția. Karl se opri o dată locului, nu atît din pricina ostenelii, cît înspăimîntat de șirul nesfîrșit al scărilor.

„Apartamentul nostru este situat foarte sus, zise Delamarche, în timp ce urcau neîncetat. Dar e și ăsta un avantaj. În oraș ieși rar, poți să stai toată ziua în halat ; în general e foarte plăcut la noi. Și apoi, cînd locuiești atît de sus,, nu te mai deranjează toată ziua vizitatorii.“

«Cine să-i viziteze pe ei ?» se gîndi Karl. În sfîrșit, pe un palier apăru și Robinson, aflat în fața unei uși închise. Ajunseseră, așadar, la destinație, fără să fi ajuns însă la capătul scării, deoarece aceasta continua să urce, pînă unde, nu se știe exact, deoarece era cufundată în semiîntuneric.

„Exact cum mi-am închipuit, vorbi Robinson cu voce joasă, ca și cum i-ar mai fi încetat durerile. Mi-am zis : Delamarche a plecat să-l aducă ! Rossmann, Rossmann, ce te-ai fi făcut fără Delamarche,?“

Robinson stătea în ușă numai în cămașă și izmene, înfășurîndu-se, pe cît era posibil, cu mica pătură pe care o primise la hotel Occidental. Te întrebai de ce n-o fi intrînd în casă, mai cu seamă că, așa cum era îmbrăcat, se putea face de rîs față de oricine trecea pe acolo.

„Doarme ?“ întrebă Delamarche.

„Nu cred, spuse Robinson, dar am preferat să te aștept.“

„Să vedem întîi dacă doarme“ zise Delamarche și se aplecă să se uite pe gaura cheii. Se uită o bună bucată de vreme, răsucindu-și capul în fel și chip, pe urmă se ridică : „Nu se vede bine — spuse el — storurile sînt cobo-

rîte. Am văzut doar că șade pe canapea, dar poate că și doarme."

„Este cumva bolnavă ?" întrebă Karl, deoarece Delamarche era încurcat și părea că cere un sfat. Delamarche îi întoarse însă, enervat, întrebarea „Bolnavă ?"

„Știi doar că n-o cunoaște" spuse Robinson, scuzîndu-l pe Karl.

Se deschise o ușă și pe coridor ieșiră imediat două femei care își ștergeau mîinile de șorțuri ; păreau că se amuză grozav văzîndu-i pe Delamarche și Robinson. De după o altă ușă se ivi o fată foarte tînără, cu părul de un blond strălucitor, care se lipi de celelalte două femei, apucîndu-le de braț.

„Astea sînt dame" spuse Delamarche încet, însă evident numai de teamă să n-o trezească pe Brunelda. Am să le denunț cît de curînd poliției și am să scap de ele pentru cîțiva ani. Nu te uita într-acolo" îi șuieră el printre dinți lui Karl, care nu găsea că face ceva rău privindu-le pe cele trei ; tot n-avea altceva mai bun de făcut ; stăteau pe coridor și așteptau să se trezească Brunelda. Lui Karl nu-i convenea să fie astfel apostrofat de către Delamarche și, pentru a i-o dovedi, tocmai se porni către cele trei femei, cînd Robinson îl apucă de mînă : „Rossmann, fii cuminte" spuse acesta. La rîndul său, Delamarche, pe care gestul lui Karl îl enervase, se înfurie de-a binelea și în clipa în care fata aceea izbucni în rîs, se năpusti asupra femeilor, zvîrlind din mîini și din picioare ; ca

prin farmec, acestea dispărură, fiecare pe după cîte o ușă.

„În felul ăsta sînt nevoit să curăț mai des coridoarele de aici" spuse Delamarche pe cînd se întorcea, umblînd calm.

Aducîndu-și însă aminte de împotrivirea lui Karl, spuse : „Iar din partea ta mă aștept la o cu totul altă purtare ; că de nu, cu mine o pățești, așa ca să știi".

În acel moment se auzi din cameră o voce obosită care întrebă : „Delamarche ?"

„Da" răspunse Delamarche, privind ușa cu amabilitate. „Putem intra ?"

„O, da" veni răspunsul și Delamarche deschise ușa încetișor, nu înainte de a mai arunca o ultimă privire către cei doi, care așteptau în spatele lui.

Înlăuntru era întuneric. Fereastră nu exista ; perdeaua groasă, atîrnată în ușa balconului, ajungea pînă la dușumea, iar camera era ticsită de mobilă și de rochii ce atîrnau peste tot. Aerul ea înăbușitor și aproape că simțeai în nări praful adunat prin colțurile de care nimeni nu se atinsese vreodată, după cîte se putea vedea. Întîi și întîi, Karl reuși să deslușească un șir de trei dulapuri, așezate unul în spatele celuilalt.

Pe canapea sta tolănită femeia pe care Karl o văzuse din stradă, sus, la balcon. Rochia ei roșie alunecase un pic la o parte și atîrna pe dușumea, formînd un fel de trenă, încît i se vedeau picioarele pînă aproape de genunchi ;

purta ciorapi de lînă groși, de culoare albă, iar pantofi nu avea în picioare.

„Ce căldură, Delamarche“ spuse ea, întorcîndu-și fața de la perete și întinzînd spre Delamarche o mînă moale, pe care acesta se grăbi s-o sărute. Lui Karl privirea i se opri fix asupra bărbiei duble pe care o avea femeia și care se rostogolise o dată cu întoarcerea capului.

„Vrei să ridic perdeaua ?“ întrebă Delamarche.

„Să nu faci una ca asta !“ zise ea strîngînd din pleoape cu un fel de disperare. „Asta ar fi și mai cumplit.“

Ca s-o poată zări și mai bine pe această femeie ciudată, Karl înaintă pînă la picioarele canapelei. Îl nedumereau mai ales văicărelile ei, fiindcă nu era o căldură atît de teribilă.

„Ai să te simți îndată mai bine“ spuse Delamarche și îi descheie grijuliu nasturii de sus ai rochiei, dezgoli gîtul și o parte a pieptului, unde apăru marginea fină, de dantelă a unei cămăși gălbui.

„Cine-i ? zise femeia deodată, arătînd cu degetul spre Karl. Și de ce se holbează așa la mine ?“

„Hai, treci la treabă !“ spuse Delamarche, și-l împinse pe Karl deoparte, liniștind apoi femeia cu aceste cuvinte : „Nu e altul decît băiatul pe care ai dorit să-l ai în serviciul tău personal“.

„N-am dorit pe nimeni ! strigă ea. De ce-mi aduci în casă oameni străini ?“

„Chiar zilele trecute ai spus din nou că ai vrea un servitor“ zise Delamarche îngenunchind lîngă ea, fiindcă pe toată canapeaua aceea lată nu rămăsese un colțișor liber lîngă Brunelda.

„Vai, Delamarche, tu nu mă înțelegi de loc, dar de loc.“

„În cazul de față chiar că nu te înțeleg, spuse Delamarche luîndu-i obrajii între mîinile lui. Dar dacă într-adevăr nu vrei, nu face nimic, o să plece imediat.“

„În fine, dacă a venit lasă-l să rămîie.“

Frînt de oboseală cum era, Karl îi fu sincer recunoscător pentru aceste cuvinte, care poate că nici nu aveau în ele un sîmbure de bunăvoință ; îl trecu însă un fior de spaimă la gîndul că cealaltă alternativă nu putea fi decît scara nesfîrșită pe care ar fi trebuit s-o coboare. Păși îndată pe deasupra lui Robinson, care dormea împăcat pe pătura lui, după care zise, cu toate că mîinile lui Delamarche îi făceau semne disperate : „Vă mulțumesc, în orice caz, că-mi permiteți să mai rămîn puțin aici. Au trecut douăzeci și patru de ore de cînd n-am închis ochii ; sînt după o noapte de muncă, am avut parte de cîteva întîmplări care mi-au pus nervii la încercare. Sînt frînt de oboseală. Nici nu-mi dau prea bine seama unde mă aflu. Dar după ce o să dorm cîteva ore, puteți să mă dați afară fără menajamente, o să plec imediat.“

„Ba nu, poţi să rămîi definitiv, zise femeia, şi adăugă ironic : spaţiul, cum vezi, nu ne lipseşte."

„Aşa că trebuie să pleci, spuse Delamarche, n-avem ce face cu tine."

„Nu, să rămînă" zise femeia, vorbind de astă dată serios. Spre a nu o supăra, Delamarche îi spuse lui Karl : „Atunci, du-te şi te culcă pe undeva."

„Poate să se culce pe perdele, dar trebuie să-şi scoată încălţămintea ca nu cumva să agaţe dantela."

Delamarche îi arătă lui Karl locul despre care vorbea Brunelda. Între uşă şi cele trei dulapuri era zvîrlit un morman cu tot felul de perdele. Dacă toate ar fi fost împăturite, puse într-o anume regulă, întîi cele grele, apoi cele mai uşoare, şi dacă — în sfîrşit — s-ar mai fi scos barele şi inelele de lemn, răspîndite peste tot, puteai aranja acolo un loc de dormit acceptabil. Deocamdată nu era altceva decît un morman diform, lunecînd în toate direcţiile, însă Karl se culcă îndată, căci era prea obosit ca să-şi mai prepare culcuşul în fel şi chip ; pe de altă parte, nu-şi putea permite să aducă prea multe necazuri pe capul gazdelor lui. Era ca şi adormit cînd auzi un ţipăt ascuţit ; se ridică şi o văzu pe Brunelda aşezată pe canapea, cu braţele desfăcute, după care îl îmbrăţişă pe Delamarche, care stătea în genunchi, în faţa ei. Jenat de acest spectacol, Karl se întoarse cu spatele, îşi afundă capul în perdele, hotărît să doarmă cu orice

preţ. Îşi da seama limpede că nu va putea suporta mai mult de două zile situaţia asta ; cu atît mai mult era absolut necesar să doarmă pe săturate, să-şi redobîndească felul ager de a judeca, spre a putea lua hotărîri.

Brunelda zărise însă privirea lui Karl, ochii aceia dilataţi de oboseală, care o mai speriaseră o dată, motiv ca să strige „Delamarche, mă sufoc, ard toată, trebuie să mă dezbrac, trebuie să fac o baie, trimite-i afară pe cei doi, trimite-i unde vrei, pe coridor, pe balcon, numai să nu-i mai văd ! Nu înţeleg de ce trebuie să fiu deranjată într-una în propria mea locuinţă ! Ce n-aş da să fiu numai cu tine, Delamarche ! Dumnezeule, încă n-au plecat ! Acest Robinson care se întinde cît e de lung în faţa unei doamne, numai în izmene, ce ruşine ! Şi străinul ăsta care adineaori s-a holbat la mine cu nişte ochi de sălbatic, ca să se culce imediat din nou şi să mă inducă în eroare ! Scoate-i de aici, Delamarche, amîndoi îmi stau pe suflet. Dacă mor în clipa asta, să ştii că va fi numai din cauza lor."

„Îi scot numaidecît, dezbracă-te fără grijă" zise Delamarche.

Îl găsi mai întîi pe Robinson şi, punîndu-i piciorul pe piept, îl zgîlţîi zdravăn. Îi strigă apoi lui Karl : „Rossmann, scoală-te. Trebuie să ieşiţi pe balcon şi vai de pielea voastră dacă intraţi înainte de a fi chemaţi. Hai odată, Robinson (îl zgîlţîi şi mai tare) şi tu Rossmann, vezi să nu vin acuşi şi la tine. Gata ?" (Şi pocni de două ori din palme, asurzitor.)

„Vai, cît durează!“ strigă Brunelda de pe canapeaua ei. Stînd în capul oaselor, își depărtase mult picioarele, ca să dea oarecare stabilitate corpului ei din cale afară de voluminos. Ca să se aplece puțin, chiar și numai pentru a-și apuca ciorapii de capătul de sus, ca să și-i tragă în jos, făcea un efort maxim, cu o respirație greoaie, cu gemete și pauze de odihnă; de scos însă tot nu-i putea scoate de tot, treaba asta îi revenea lui Delamarche, pe care ea îl aștepta nerăbdătoare.

Pe jumătate adormit, Karl coborî de pe mormanul de perdele și se îndreptă, împleticindu-se, spre ușa balconului; o bucată de perdea i se înfășurase în jurul piciorului, însă el n-o băgă în seamă, o tîra după el cu indiferență. Năucit cum era, îi spuse Bruneldei, cînd trecu pe lîngă ea: „Vă doresc noapte bună“. Delamarche dădu puțin la o parte draperia din ușă, iar Karl trecu în balcon. Îl urmă imediat Robinson, nu mai puțin adormit, bombănind anapoda, de unul singur: „Tot timpul ești bruftuluit! Dacă nu vine și Brunelda, eu nu ies pe balcon!“ În ciuda acestor spuse, ieși afară fără să opună nici un fel de rezistență și se culcă imediat pe ciment, deoarece Karl se instalase în fotoliu.

Cînd se trezi Karl era seară, se vedeau stelele și, de după casele înalte de pe cealaltă parte a străzii, apăruse luna. Se uită împrejur, privi cartierul necunoscut și, abia după ce trase în piept cîteva guri de aer rece, proaspăt, își dădu seama unde se afla. Cît de imprudent

fusese! Nu ținuse seama de sfatul bucătăresei-șefe, de avertismentele Terezei, trecuse chiar peste propriile sale temeri! Și iată-l acum șezînd liniștit în balconul lui Delamarche, după ce mai și dormise acolo o jumătate de zi, ca și cum după draperia balconului nu s-ar afla însuși Delamarche, marele său dușman. Jos, pe ciment, Robinson se tot răsucea lenevos, cînd pe o parte, cînd pe alta, trăgîndu-l pe Karl de un picior; pesemne în felul acesta îl trezise și îi vorbea acum: „Ai un somn, Rossmann! Ehe, tinerețe fără griji! Dar cît timp vrei să mai dormi? Te-aș mai fi lăsat să dormi, însă, pînă una alta, mă plictisesc grozav aici, singur pe jos și, în al doilea rînd, mi-e tare foame. Te rog, ridică-te puțin. Acolo jos, sub fotoliu, am ascuns cîte ceva de-ale gurii. Aș vrea să le scot. Îți dau și ție cîte ceva.“

După ce Karl se ridică, îl văzu pe Robinson tîrîndu-se pe burtă pînă sub fotoliu, întinzînd mîinile și scoțînd de acolo o tăviță argintată, semănînd cu acelea în care se prezintă cărțile de vizită. Pe tăvița aceea era o jumătate de cîrnat de culoare neagră, cîteva țigări subțiri, o cutie de sardele deschisă, abia începută și încă plină de ulei, o grămadă de bomboane, în mare parte fărîmate și lipite ghem. Mai apăru pe loc o bucată mare de pîine și o sticlă de parfum, care părea să aibă înăuntru cu totul altceva, deoarece Robinson i-o arătă lui Karl cu deosebită satisfacție, ridicînd ochii și plescăind din limbă.

„Vezi, Rossmann“ spuse Robinson, înghi-

ţind sardea după sardea şi ştergîndu-şi din cînd în cînd mîinile grase de ulei într-un şal gros, pe care Brunelda îl uitase probabil pe balcon. „Vezi cum eşti silit aici să-ţi ascunzi mîncarea dacă nu vrei să mori de foame !? Ştii, pe mine m-au dat cu totul la o parte şi, dacă eşti tratat mereu ca un cîine, sfîrşeşti prin a crede că eşti cîine într-adevăr. Bine că te afli şi tu aici, Rossmann, măcar am cu cine schimba o vorbă. Aici, în toată casa asta mare, nu-mi vorbeşte nimeni. Toţi ne urăsc şi numai din cauza Bruneldei. E o femeie pe cinste, nimic de zis... ascultă" — şi-i făcu semn lui Karl — „Am văzut-o goală. E ceva !" Şi, la acest gînd plăcut, îl înhăţă pe Karl de picioare, îl strînse şi îl plesni peste ele, pînă ce Karl trebui să-i strige : „Robinson, eşti nebun !" şi să-i dea mîinile la o parte.

„Ah, nu eşti decît un copil, Rossmann" spuse Robinson ; scoase de sub cămaşă un pumnal pe care-l purta la gît prins de un lănţişor şi, aşezînd de o parte teaca în care-l purta, tăie zdravăn din cîrnat. „Mai ai multe de învăţat. În această privinţă, ai nimerit-o bine la noi. Stai jos. Nu vrei să mănînci şi tu ceva ? Poate îţi vine pofta uitîndu-te la mine. Nici de băut nu vrei ? Văd că nu vrei chiar nimic, văd că nici nu prea-ţi place să vorbeşti ! De fapt e totuna cu cine stai pe balcon, principalul e să fii cu cineva. Să ştii că stau foarte des pe balcon. Asta o amuză grozav pe Brunelda. Nu trebuie decît să-i vină o idee — ba îi e frig ! ba îi e cald ! ba vrea să doarmă ! ba vrea

să se pieptene ! ba îşi descheie corsetul ! ba şi-l îmbracă — şi eu, gata, sînt expediat pe balcon. Cîteodată face într-adevăr ceea ce spune, dar de cele mai multe ori nu face altceva decît să se lungească pe canapea, ca adineaori, şi să stea nemişcată. La început, dădeam la o parte cîte un colţ de perdea şi trăgeam cu ochiul, însă o dată — sigur sînt că nu el a vrut-o, ci că Brunelda i-a cerut-o — Delamarche mi-a aplicat cîteva bice peste obraz, vezi vînătăile ? De atunci nu mai am curajul să mă mai uit. Acuma stau culcat pe balcon şi n-am altă distracţie decît mîncarea. Alaltăieri seară — încă mai aveam hainele elegante pe care, din păcate, le-am pierdut la hotelul tău — stînd aşa, de unul singur, pe balcon — cîinii aceia, să smulgă ei de pe mine o haină aşa de scumpă ! — şi cum îţi spuneam, stînd aşa, culcat de unul singur, şi uitîndu-mă în jos, printre gratiile balconului, m-am pomenit într-un asemenea hal de tristeţe că am început să plîng. Întîmplarea a făcut că tocmai atunci — eu nici n-am băgat de seamă — Brunelda a ieşit pe balcon îmbrăcată cu rochia roşie, care-i stă cel mai bine, s-a uitat un pic la mine şi mi-a spus în cele din urmă : «Robinson, de ce plîngi ?» Apoi şi-a ridicat rochia şi mi-a şters lacrimile cu poala. Cine ştie ce-ar mai fi făcut dacă n-ar fi trebuit să se întoarcă imediat în cameră, fiindcă o chemase Delamarche. Bineînţeles, am crezut că vine şi rîndul meu şi am întrebat, de după perdea, dacă e momentul să intru. Şi ce crezi că mi-a răspuns

Brunelda? «Nu» a zis, şi a adăugat apoi: «Ce ţi-a venit?»

„De ce mai stai aici, dacă ei te tratează astfel?" întrebă Karl.

„Iartă-mă, Rossmann, însă întrebarea ta nu-i prea inteligentă" răspunse Robinson. „Parcă tu n-ai să rămîi aici, chiar dacă ai să fii tratat şi mai rău? De fapt, nici nu sînt tratat chiar atît de rău."

„Asta nu" zise Karl. „Eu plec, poate chiar în seara asta. N-am de gînd să rămîn la voi."

„În seara asta? Cum ai să pleci?" întrebă Robinson, care scobise miezul pîinii şi acum îl muia cu grijă în cutia de sardele. „Cum să pleci, dacă nici măcar n-ai voie să intri în cameră?"

„De ce să nu intru?"

„Pînă nu auzim soneria, nu avem voie să intrăm" zise Robinson, care morfolea pîinea unsă, cu largi mişcări ale maxilarelor şi prindea din zbor, în căuşul palmei, uleiul ce picura de pe pîine; mai şi muia, din cînd în cînd, cîte o îmbucătură în palma pe care o folosea drept farfurie. „Toate s-au înrăutăţit aici, faţă de ce a fost. La început, nu exista la uşa balconului decît o perdea subţire, prin care tot nu puteai să vezi nimic, în schimb, seara umbrele se vedeau perfect. Pe Brunelda probabil o deranja şi m-a pus să transform una din mantiile ei de teatru în perdea şi s-o atîrn aici în locul perdelei vechi. Mai înainte mi-era permis să întreb dacă pot intra şi atunci mi se răspundea «da» sau «nu», după împrejurări. Dar, mai ştii? Poate am cam abuzat de această înlesnire. Vorba e că Brunelda n-a putut suporta nici asta. Deşi foarte grasă, e destul de şubredă, are mereu dureri de cap, şi picioarele o supără întotdeauna din cauza gutei; au hotărît, deci, să-mi ia dreptul de a întreba şi de atunci nu mai am voie să intru decît cînd aud soneria. Sună de te asurzeşte, te trezeşte şi din somn. O dată mi-am luat şi eu o pisică, să mă distrez, şi ce crezi? Aşa a speriat-o soneria că a luat-o la fugă şi dusă a fost. Astăzi văd că n-a sunat încă — află că atunci cînd sună nu numai că am voie să intru, dar chiar sînt obligat să intru — şi, în cazuri ca cel de faţă, cînd soneria nu se aude mai multă vreme, te poţi aştepta să nu sune decît foarte tîrziu."

„Mă rog" spuse Karl. „Toate astea te privesc pe tine, cu mine n-au nici în clin, nici în mînecă. De altfel asemenea ordine nici nu se pot da decît unuia care e dispus să primească ordine."

„Cum asta?" strigă Robinson. „De ce adică ăsta ar fi un ordin numai pentru mine? Află că e şi pentru tine. Te sfătuiesc să stai aici cuminte pînă auzi soneria. Pe urmă n-ai decît să încerci să pleci."

„Dar tu de ce nu pleci de aici? Numai fiindcă Delamarche ţi-e prieten sau, mai bine zis, ţi-a fost? Asta-i viaţă? Nu ţi-ar fi fost mai bine la Butterford, acolo unde voiaţi să plecaţi la început? Sau chiar în California, unde ziceai că ai prieteni?"

„Adevărat" spuse Robinson. „Dar cum era să prevăd ?" Și înainte de a-și dezvolta ideea, trase o dușcă bună din sticla de parfum : „În sănătatea ta, dragă Rossmann". Apoi continuă : „Nu știu dacă îți amintești, eram într-o situație foarte proastă atunci cînd tu ne-ai părăsit în chip atît de josnic. În primele zile după aceea n-am avut nimic de lucru ; de altfel, Delamarche nici nu voia să se apuce de treabă. Dacă ar fi vrut, ar fi găsit ce să facem. Mă trimitea pe mine întotdeauna să caut de lucru și eu nu am fost niciodată norocos. El nu făcea altceva decît să se tot vînture de ici colo și la un moment dat, după ce a lipsit toată ziua, seara n-a adus decît un portmoneu de damă. Era de fapt un portmoneu frumos, din mărgele — i l-a dăruit, în cele din urmă, Bruneldei — însă înăuntru nu era aproape nimic. Pe urmă Delamarche a hotărît că trebuie să mergem la cerșit pe la casele oamenilor, deoarece — zicea el — cu această ocazie ar putea să ne mai pice cîte ceva neprevăzut. Am mers așadar să cerșim. Eu cîntam în fața ușilor, așa mi se părea mai onorabil. Cum Delamarche are întotdeauna noroc, abia am ajuns la a doua ușă — ușa unui apartament luxos, situat la parter — unde am cîntat ceva bucătăresei și servitorului, după care a venit doamna căreia îi aparținea apartamentul. Brunelda n-avea de urcat decît cîteva trepte, însă era probabil încorsetată prea strîns, fiindcă nu putea să le urce. Dar cît era de frumoasă, Rossmann ! Avea o rochie albă și o umbreluță de soare, roșie. Era frumoasă, rămîneai tablou, nu altceva. Ah, Dumnezeule, Dumnezeule, cît era de frumoasă ! Asta da, femeie ! Spune-mi te rog, cum poate să existe pe lume o femeie atît de frumoasă ? Bineînțeles că bucătăreasa și servitorul au alergat îndată în întîmpinarea ei și mai că au urcat-o pe scări numai pe brațe. Noi doi stăteam în dreapta și în stînga ușii și am salutat milităreşte, cum era obiceiul pe acolo. În capul scării ea s-a oprit o clipă, deoarece mai respira din greu, după aceea nu știu ce s-a întîmplat, ori că foamea îmi tulburase mințile, ori că, așa cum am văzut-o de aproape, mi s-a părut mai frumoasă, și era foarte plină, Rossmann, așa de plină, și avea o carne tare prin toate părțile, probabil și din cauza corsetului ; pot să ți-l arăt, e aici în dulap. Pe scurt, am atins-o puțintel la spate, dar știi, foarte ușor, am atins-o doar. Desigur, era de neadmis ca un cerșetor să se atingă de o doamnă bogată ; poate că nici nu era o atingere, dar tot atingere era de fapt. Cine știe ce urmări ar fi avut trebușoara asta, dacă Delamarche nu mi-ar fi tras, pe loc, o palmă. Și încă una atît de zdravănă că a trebuit să-mi acopăr obrazul cu amîndouă mîinile."

„De ce drăcii v-ați mai ținut !" zise Karl, cu totul furat de povestire, și se așeză pe dușumea : „Asta era, deci, Brunelda ?"

„Da" spuse Robinson. „Asta era Brunelda."

„Dar parcă mi-ai spus că era cîntăreață ?" întrebă Karl.

„Sigur, cîntăreață, și încă una celebră“ răspunse Robinson, răsturnîndu-și pe limbă o enormă porție de zaharicale și vîrîndu-și din cînd în cînd, înapoi în gură, cîte o bomboană scăpată. „Pe atunci noi n-am știut; am băgat doar de seamă că era o femeie bogată și foarte distinsă. Ea s-a prefăcut că nu simte nimic, și poate chiar nici nu simțise nimic, deoarece adevărul e că n-o atinsesem decît cu vîrful degetelor. În schimb, se uita mereu la Delamarche, care a ridicat privirea imediat și s-a uitat drept în ochii ei. Știi cum s-a uitat? Așa cum se pricepe numai el. Atunci ea i-a spus: «intră pentru o clipă», și cu vîrful umbreluței a arătat ușa prin care Delamarche trebuia să treacă primul. Au pătruns amîndoi, iar servitorii au închis ușa în urma lor. Pe mine m-au lăsat afară și eu am crezut că n-o să dureze prea mult. M-am așezat pe scări ca să-l aștept pe Delamarche. Dar, la un moment dat, în locul lui Delamarche a ieșit servitorul și mi-a întins o farfurie plină cu supă. «O atenție din partea lui Delamarche», mi-am zis eu! În timp ce mîncam, servitorul mai întîrzie puțin lîngă mine și-mi povesti cîte ceva despre Brunelda, încît mi-am dat seama pe loc ce importanță poate avea pentru noi această vizită. Căci Brunelda era o femeie divorțată, avea o avere mare și era cu totul independentă! Fostul ei soț, un fabricant de cacao, mai era încă nebun după ea, dar ea nu mai voia să știe de el absolut nimic. El bătea la ușa ei foarte des, îmbrăcat totdeauna elegant, ca pentru o nuntă — totul e perfect adevărat, acum îl cunosc personal — dar servitorul, cu toate bacșișurile grase pe care le primea, nu îndrăznea s-o întrebe pe Brunelda dacă vrea să-l primească; o întrebase el de cîteva ori și de fiecare dată Brunelda îi azvîrlea în cap primul lucru care îi cădea în mînă în momentul acela. O dată l-a lovit cu sticla ei mare cu apă caldă și i-a spart un dinte din față, bietul om! Așa, Rossmann. Ei, ce spui de toate astea?“

„De unde îl cunoști pe fabricantul acela?“ întrebă Karl.

„Păi și acuma urcă uneori pînă aici, la noi“ răspunse Robinson.

„Pînă aici?“ se miră Karl și lovi ușor cu palma în dușumea.

„N-ai decît să te miri“ continuă Robinson. „Ce m-am mai mirat și eu cînd am auzit ce mi-a povestit servitorul. Închipuiește-ți că, pe cînd Brunelda nu era acasă, omul ăsta se ruga de servitor să-l lase în camera ei și, luîndu-și de acolo cîte o mică amintire, lăsa întotdeauna pentru Brunelda un cadou foarte scump și luxos, interzicînd însă cu strictețe servitorului să spună de la cine este. O dată i-a adus un vas de porțelan, ceva de mare valoare, zicea servitorul, și eu îl cred; dîndu-și seama de la cine este, Brunelda l-a trîntit la pămînt imediat, l-a făcut țăndări, l-a călcat, l-a scuipat și a mai făcut și altceva deasupra lui, încît, de scîrbă, servitorul de abia l-a mai putut scoate afară de acolo!“

„Dar cu ce i-o fi greşit omul acela ?" întrebă Karl.

„Drept să-ţi spun, nu ştiu, dar cred că nimic deosebit. El, cel puţin, zice că nu-şi dă seama. Am mai vorbit noi doi uneori despre asta. Ştii, el mă aşteaptă zilnic acolo, în colţul străzii, să-i spun noutăţi. Cînd nu pot veni, mă aşteaptă o jumătate de oră şi pe urmă pleacă. Mie treaba asta îmi convine, fiindcă plăteşte foarte bine pentru fiecare veste pe care i-o aduc, numai că de cînd a aflat şi Delamarche, trebuie să-i dau lui toţi banii. Aşa că în ultimul timp m-am dus mai rar pe acolo".

„Dar, de fapt, ce urmăreşte fabricantul ?" întrebă Karl. „Ce mai speră, doar vede că Brunelda nu poate să-l sufere ?"

„Ce vrei ? Asta-i !" oftă Robinson ; îşi aprinse o ţigară, suflă fumul în sus şi îl împrăştie cu o largă mişcare a braţului. Reveni apoi şi zise : „Dar ce mă interesează pe mine, la urma urmelor ? Ştiu doar că ar da mulţi bani să poată sta şi el culcat aici pe balcon, cum stăm noi acum."

Karl se ridică, se rezemă de marginea balconului şi privi jos, în stradă. Luna urcase pe cer, însă lumina ei nu pătrunsese încă pînă în adîncul străzii. Strada aceasta, atît de pustie ziua, era acum înţesată de lume. Toţi oamenii aceia, îngrămădiţi mai ales în faţa porţilor, se mişcau cu încetineală, greoi. Vedeai în întuneric bărbaţi fără haină, femei în rochii uşoare şi descopereai că nimeni nu poartă pălărie. Jur împrejur, numeroasele balcoane erau acum

ocupate de către familiile ce se adunaseră, la lumina unui bec, pe lîngă o masă mică sau doar pe un rînd de scaune ; asta depindea de mărimea balconului. Cei care nu încăpeau, căutau să-şi scoată măcar capul afară, la aer. Bărbaţii şedeau cu picioarele larg desfăcute, îşi vîrau genunchii printre gratiile balustradei şi citeau ziare întinse, care aproape atingeau podeaua, ori jucau cărţi, fără să-şi spună o vorbă, izbind numai din cînd în cînd, puternic, cu pumnul în masă. Femeile îşi ţineau în poale lucrul de mînă şi mai priveau uneori în jur, sau în stradă. Pe balconul vecin, o blondă firavă căsca într-una, rotindu-şi ochii şi ridicînd mereu, la gură, lenjeria pe care o cîrpea. Chiar şi în cele mai strîmte balcoane, copiii reuşeau să se fugărească, ceea ce îi enerva cumplit pe părinţi. Din interiorul multor camere răsunau gramofoane, răspîndind fie muzică de orchestră, fie cîntece. Lumea însă nu se prea sinchisea de muzică şi doar rareori capul familiei făcea un semn, pentru ca imediat cineva să fugă în cameră şi să pună o placă nouă. La cîteva ferestre se zăreau perechi care priveau afară, stînd nemişcate, ca nişte statui ; chiar la fereastra din faţă se găsea o asemenea pereche. Tînărul o cuprinsese pe fată cu un braţ şi-i tot apăsa pieptul cu celălalt.

„Cunoşti pe vreunul din oamenii de alături ?" întrebă Karl pe Robinson ; între timp se ridicase şi acesta, se plîngea de frig, pătura

și-o păstrase pe umeri, ba se mai învelise și cu aceea a Bruneldei.

„Mai pe nimeni nu cunosc" zise Robinson și-l trase pe Karl mai aproape de el, ca să-i șoptească la ureche: „Știi doar în ce situație mă aflu aici. Deși, deocamdată, n-aș avea prea multe motive să mă plîng. De dragul lui Delamarche, Brunelda a vîndut tot ce avea — a mai păstrat doar cîteva obiecte de preț — și s-a mutat în această locuință de la periferie, spre a se putea dedica lui Delamarche fără s-o deranjeze nimeni; de altfel, asta a fost și dorința lui Delamarche."

„Și servitorii? I-a concediat?" întrebă Karl.

„Sigur" spuse Robinson. „Unde era să mai locuiască aici și servitorimea? Servitorii sînt niște domni foarte pretențioși. Să vezi cum s-a întîmplat: o dată, pe cînd se afla la Brunelda, Delamarche a scos din cameră pe un servitor, trăgîndu-i palme cu nemiluita. Ceilalți servitori au făcut, bineînțeles, cauză comună cu acesta, și s-au adunat cu mare gălăgie în fața ușii. Atunci Delamarche — pe atunci eu încă nu eram servitor, eram prietenul casei, cu toate că locuiam printre servitori — a ieșit și a întrebat: «Ce vreți?» Cel mai bătrîn dintre servitori, un oarecare Isidor, a răspuns: «N-aveți dreptul să ne porunciți; doamna e stăpîna noastră». Ei o stimau, probabil, pe Brunelda, ți-ai dat seama și tu că e ceva absolut normal. Fără să-i pese însă de ei, Brunelda a alergat spre Delamarche — pe atunci nu era încă atît de grasă ca acum — l-a îmbrățișat, l-a sărutat, și i-a zis, de față cu toți: «Dragul meu Delamarche, dă-i o dată afară pe maimuțoii ăștia». Maimuțoii erau servitorii; îți poți imagina ce mutre au făcut ei. Brunelda a vîrît ea însăși mîna lui Delamarche în punga cu bani, pe care o purta la centură, iar el a început să-i plătească pe servitori. Tot timpul cît a durat plata de lichidare, Brunelda a stat complet nepăsătoare, ținea punga de bani deschisă. Delamarche scotea mereu bani din pungă și-i împărțea fără să-i numere și fără să se intereseze de pretenții. Cînd treaba s-a terminat, le-a spus așa: «Dat fiind că nu vreți să tratați cu mine, aflați, vă spun în numele Bruneldei: ștergeți-o cît mai repede de aici». Așa au fost concediați toți pînă la unul. Au urmat apoi cîteva procese; știu că o dată Delamarche a fost nevoit să meargă la tribunal, însă amănunte nu prea cunosc în privința asta. Mai știu însă că imediat după plecarea servitorilor, Delamarche i-a spus Bruneldei: «Gata, acum nu mai ai servitori», iar dînsa i-a răspuns: «Dar îl avem pe Robinson». Atunci Delamarche m-a lovit ușor pe umăr și mi-a zis: «Bine, de acum încolo vei fi servitorul nostru», iar Brunelda m-a lovit și ea prietenește pe obraz. Dacă se ivește vreodată ocazia, lasă-te și tu lovit pe obraz. Ai să vezi ce plăcut e!"

„Cu alte cuvinte, ai devenit servitorul lui Delamarche?" vorbi Karl în cele din urmă.

Robinson înțelese părerea de rău care se desprindea din această întrebare și zise: „Sînt

servitor, e adevărat, dar puţini oameni îşi dau seama. Vezi, nici tu n-ai ştiut, deşi a trecut ceva timp de cînd eşti la noi. Ai văzut ce bine eram îmbrăcat, atunci, noaptea, la hotel. Ai mai văzut servitori îmbrăcaţi în haine atît de elegante ? Numai că nu am voie să ies prea des în oraş, trebuie să fiu tot timpul prezent, căci într-o gospodărie mereu se iveşte cîte ceva de făcut. Din nefericire, un singur om nu poate face faţă la cîtă treabă e pe aici. Cum ai băgat de seamă, poate, camera noastră e plină cu foarte multe lucruri. Toate pe care nu le-am putut vinde. Cînd ne-am mutat, le-am cărat cu noi. Bineînţeles, erau şi lucruri care s-ar fi putut face cadou, dar Brunelda nu face cadou nimic, din principiu. Poţi să-ţi închipui cît am muncit cărînd, pe scări, atîtea obiecte !"

„Pe toate le-ai urcat singur, Robinson ?" exclamă Karl.

„Ce era să fac ? Am avut, ce-i drept, şi un ajutor, o vită leneşă, însă tot ce era mai greu am fost nevoit să fac singur. Brunelda sta jos la camion. Delamarche era sus şi dădea dispoziţii unde să se pună lucrurile, iar eu am tot fugit în sus şi în jos. Totul a durat două zile, mult, nu-i aşa ? Dar nici nu-ţi închipui cît de multe lucruri sînt în cameră ; toate dulapurile sînt ticsite şi în dosul dulapurilor nu mai e nici un locşor liber, pînă sus, în tavan. Dacă pentru transport ar fi fost tocmiţi cîţiva oameni, totul s-ar fi terminat mai repede, însă Brunelda n-a vrut să încredinţeze nimănui

această sarcină decît mie. Asta a fost foarte frumos din partea ei, însă cu ocazia asta mi-am pierdut sănătatea pentru tot restul vieţii. Şi ce mai aveam eu oare, pe lumea asta, afară de sănătate ? Acum, la cel mai mic efort, simt înţepături prin toate părţile. Crezi că băieţii ăia de la hotel, broscoii ăia tineri — că altfel nu-mi vine să le zic — crezi că ar fi putut să mă doboare dacă aş fi fost sănătos ? Dar oricît de rău m-aş simţi, de la mine n-o să afle nimic, nici Delamarche şi nici Brunelda, o să muncesc cît timp o să mai pot, şi atunci cînd nu s-o mai putea, am să mă culc şi am să mor şi atunci or să vadă şi ei — dar prea tîrziu — că în ciuda bolii mele am continuat să muncesc aici, pentru ei, pînă la ultima suflare. Ah, Rossmann !" sfîrşi el, şi-şi şterse ochii cu mîneca lui Karl. O clipă mai tîrziu întrebă : „Nu ţi-e frig aşa, numai în cămaşă ?"

„Lasă, Robinson" spuse Karl. „Prea eşti plîngăreţ. Nu cred să fii chiar atît de bolnav. Arăţi a om sănătos, dar poate fiindcă stai mereu de unul singur pe balcon ţi-au intrat gărgăuni în cap. Se prea poate să simţi uneori o înţepătură în piept, dar asta mi se întîmplă şi mie, oricui. Dacă toată lumea s-ar plînge ca tine, pentru nişte fleacuri, ar trebui să-i vedem plîngînd pe toţi aceşti oameni din balcoanele din jur."

„Ce ştii tu !" zise Robinson, ştergîndu-şi acum ochii cu colţul păturii sale. „Studentul care locuieşte alături, la o gazdă, una care a gătit un timp şi pentru noi, mi-a spus zilele

trecute, pe cînd i-am înapoiat nişte farfurii : «Spune-mi, Robinson, nu cumva eşti bolnav ?» Cum n-am voie să vorbesc cu nimeni, am lăsat farfuriile şi am vrut să plec. Atunci studentul a venit lîngă mine şi mi-a spus : «Ascultă, omule, îngrijeşte-te, eşti bolnav». «În cazul ăsta, spuneţi-mi, vă rog, ce-ar trebui să fac ?» l-am întrebat eu. «Asta e treaba dumitale» a isprăvit el şi s-a intors la masă. Ceilalţi cu care stătea la masă s-au pus pe rîs — aici peste tot avem numai duşmani — situaţie în care eu am preferat s-o şterg".

„Dai, deci, crezare celor care-şi bat joc de tine, iar pe cei care-ţi vor binele, nu-i crezi."

„Ştiu eu mai bine ca toţi cum mă simt" zise Robinson şi începu din nou să plîngă.

„Ba nu, adevărul e că nu ştii nici tu ce-ţi lipseşte. În loc s-o faci pe servitorul lui Delamarche, ar trebui să-ţi cauţi o slujbă onorabilă. Din cîte mi-ai povestit şi din ce am văzut eu însumi, îmi dau seama că asta nu e o slujbă, ci o adevărată sclavie. Nimeni nu poate suporta o asemenea situaţie, aici îţi dau dreptate. Tu socoteşti, însă, că n-ai dreptul să-l părăseşti pe Delamarche, deoarece îi eşti prieten. Lucrurile nu stau chiar aşa. Dacă el, ca prieten, nu-şi dă seama că eşti nevoit să duci o viaţă mizerabilă, atunci tu nu mai ai faţă de el nici un fel de obligaţie."

„Crezi, într-adevăr, Rossmann, că aş putea să revin la condiţia de om, dacă aş înceta să mai fiu servitor aici ?"

„Bineînţeles" spuse Karl.

„Bineînţeles ?" întrebă Robinson încă o dată.

„Fără îndoială" răspunse Karl, zîmbind.

„Înseamnă că aş putea să fac lucrul ăsta chiar acum" zise Robinson, privindu-l ţintă pe Karl.

„Cum adică ?"

„Aşa bine, fiindcă tu va trebui să preiei munca mea" răspunse Robinson.

„Cine ţi-a spus asta ?" întrebă Karl.

„Este un plan mai vechi. Se tot vorbeşte despre aşa ceva de cîteva zile, începînd din ziua în care Brunelda m-a cercetat, zicînd că nu-s capabil să ţin locuinţa curată. Se înţelege că eu am promis pe loc că am să le pun pe toate în ordine. Dar vezi că asta e un lucru foarte greu. Starea în care mă aflu nu-mi îngăduie, de pildă, să mă tîrăsc şi să şterg praful de peste tot ; dacă nu reuşesc eu să mă mişc uşor nici în mijlocul camerei, dar să mă mai şi vîr prin colţuri, strecurîndu-mă printre atîtea mobile şi provizii ? De altminteri, dacă m-aş lua după pretenţiile lor şi aş vrea să fac curăţenie peste tot, ar trebui să mişc din loc toată mobila. Dar cum să faci asta de unul singur ? Unde mai pui că treaba asta ar trebui să se desfăşoare fără nici un zgomot, ca să n-o conturb pe Brunelda, dat fiind că ea nu-şi părăseşte camera aproape niciodată. Pe scurt, am promis să fac o curăţenie generală, însă de făcut n-am făcut-o. Iar Brunelda, imediat ce-a observat cum stau lucrurile, i-a spus lui Delamarche că situaţia nu mai poate să mai dureze şi, ca atare, mai trebuie angajat un

ajutor. «N-aş vrea, dragă Delamarche, — i-a spus ea — să-mi faci vreodată reproş că nu ţi-am condus menajul aşa cum trebuie; personal nu pot face nici un efort, lucru pe care cred că îl recunoşti şi tu, iar Robinson constat că nu le poate face pe toate de unul singur; la început era destul de vioi, se tot învîrtea peste tot, dar de la un timp încoace observ că e mereu obosit şi preferă să-şi petreacă timpul retras în vreun colţ de odaie. Îţi dai seama însă că o odaie ca a noastră, ticsită de lucruri, nu se ţine singură în ordine». Auzind asta, Delamarche a cam stat pe gînduri, e clar că nu poţi să introduci pe oricine într-un menaj ca al lor, nici măcar de probă, ţinînd seama că mai şi sîntem înconjuraţi, din toate părţile, numai de oameni duşmănoşi. Fiindcă-ţi sînt prieten bun şi fiindcă am auzit de la Renell cît te chinuieşti la hotel, chiar eu am fost primul care m-am gîndit la tine. Delamarche a fost imediat de acord, cu toate că atunci te-ai purtat cu el foarte urît; eu m-am bucurat, desigur, că pot să-ţi fiu de folos. Slujba asta e parcă făcută pentru tine, eşti tînăr, voinic şi îndemînatic, pe cînd eu nu mai sînt bun de nimic. Îţi pun în vedere însă că nu te poţi considera angajat dacă n-ai să-i placi Bruneldei; cu părere de rău, însă, în acest caz nu vom avea ce face cu tine. Aşa că dă-ţi silinţa să-i fii pe plac, şi restul las' pe mine."

„Şi tu ce-ar urma să faci pe cînd eu aş fi servitor aici ?" întrebă Karl după ce-i trecuse prima spaimă pricinuită de spusele lui Robinson şi se simţi mai în largul lui. Înseamnă că treaba nu e chiar de speriat, socoti Karl în sinea lui; Delamarche nu avea altă intenţie cu el, decît să-l facă servitorul său. Dacă ar fi avut vreo intenţie mai rea, atunci fără îndoială guralivul de Robinson ar fi dat-o în vileag. Şi dacă lucrurile stăteau astfel, atunci el va face tot posibilul să plece încă în seara aceea. Doar nu-l putea obliga nimeni să accepte această situaţie. După plecarea de la hotel, Karl se întrebase dacă va putea găsi destul de repede un post convenabil şi cel puţin echivalent, care să-l ferească de foame; acum însă, în comparaţie cu ce i se hărăzise, oricare altă ocupaţie i s-ar fi părut mai bună, ba chiar şi situaţia de şomer. Dar nu încercă să explice toate astea lui Robinson; încălzit cum era de speranţa că, datorită lui Karl, va fi despovărat de grijile sale, acesta n-ar fi fost în stare să înţeleagă mare lucru.

„Prin urmare, va trebui să încep cît de curînd să-ţi explic rosturile gospodăriei şi să-ţi arăt proviziile" spuse Robinson proptit în coate pe balustradă şi însoţindu-şi vorbele cu o bogată gesticulaţie. „Eşti un băiat cu carte, ai desigur şi un scris frumos, aşa că ar fi foarte bine să te apuci mai întîi să faci un inventar al tuturor lucrurilor pe care le avem. E ceva ce Brunelda îşi doreşte de mult. Chiar mîine dimineaţă, dacă e vreme frumoasă, o vom ruga pe Brunelda să se aşeze în balcon şi noi o să putem lucra liniştiţi în cameră, fără s-o conturbăm. Fiindcă lucrul cel mai important,

dragă Rossmann, este ca nu cumva s-o conturbi pe Brunelda. Ea aude orice zgomot, cum știi, e cîntăreață, așa că are urechea foarte sensibilă. Scoți, să zicem, butoiașul cu rachiu din dosul dulapului și îl rostogolești ca să-l duci afară; înseamnă că faci un zgomot oarecare, deoarece butoiașul e greu și întîlnește în cale tot felul de lucruri care, cum bine știi, la noi sînt răspîndite peste tot. Să zicem că în timpul ăsta Brunelda stă lungită pe canapea și e atentă la prinsul muștelor — deoarece pe ea, observ, muștele o necăjesc foarte mult. Ai deci impresia că nu se sinchisește de tine și continui să rostogolești butoiașul; iar ea continuă să stea tot lungită, înconjurată de calmul ei aparent. Și deodată, cînd te aștepți mai puțin și ai impresia că nici nu se mai aude vreun zgomot, numai ce-o vezi că se ridică în capul oaselor, izbește cu palmele în canapea, încît abia o mai zărești în norul de praf care se ridică — aflã că de cînd stăm aici n-am reușit să scutur canapeaua, fiindcă tot timpul stă culcată — și strigă de te asurzește, strigă ca un bărbat, cîteva ceasuri în șir. Vecinii i-au interzis să cînte, dar nimeni nu-i poate interzice să strige, ceea ce se întîmplă, la urma urmelor, destul de rar. Deci eu și Delamarche am devenit foarte prudenți. La drept vorbind, toate aceste ieșiri necontrolate i-au stricat foarte mult sănătatea, o dată chiar a leșinat; Delamarche nu era acasă și a trebuit să-l chem pe studentul de alături. Studentul a stropit-o

cu un lichid dintr-o sticlă mare și ea și-a revenit imediat, dar nu-ți poți închipui ce miros îngrozitor putea să aibă lichidul acela, îl mai simți și acum cînd apropii nasul de canapea. Fără îndoială, studentul ne este și el dușman, ca toți vecinii de aici. Trebuie să te ferești de toți, să nu intri în vorbă cu nici unul."

„Ascultă Robinson" zise Karl. „Serviciul pe care mi l-ai pregătit e greu, în schimb, ce să zic? e încîntător."

„Nu te nelinişti" spuse Robinson, clătinînd din cap și închizînd ochii ca și cum astfel i-ar fi fost mai ușor să risipească grijile lui Karl. „Serviciul tău are și unele avantaje pe care nu le poate avea nici un alt serviciu. Ești mereu în apropierea unei doamne cum este Brunelda, dormi cîteodată în aceeași cameră cu ea și această situație nu e lipsită de unele ocazii plăcute, îți închipui și tu. Ai să fii plătit regește, aici sînt o mulțime de bani. Eu, ca prieten al lui Delamarche, n-am primit nimic, exceptînd ieșirile în oraș, cînd Brunelda îmi dădea ceva de cheltuială. Pe tine, în schimb, nu încape îndoială, te vor plăti ca pe orice servitor, deoarece te afli aici numai și numai în această calitate. Pe deasupra, ai și norocul că eu te voi ajuta la toate treburile. La început, bineînțeles, n-o să fac nimic, o să mă mai odihnesc și eu, însă îndată ce o să mă simt puțin mai odihnit, poți conta pe mine. Obligația de a o servi personal pe Brunelda o păstrez, de altfel, pentru mine;

mă refer la servicii ca îmbrăcatul sau coafatul — sigur, în măsura în care de acestea nu se ocupă Delamarche. Tu ai să te ocupi doar de curățenia camerei, de tîrguieli, în general de treburi casnice mai grele."

„Nu, Robinson, toate astea nu mă interesează" spuse Karl.

„Nu fi prost, Rossmann" spuse Robinson, postîndu-se în fața lui Karl. „Nu întoarce spatele unei ocazii atît de frumoase. Unde crezi că ai să găsești imediat un serviciu ? Dacă și eu și Delamarche, oameni care am trecut prin multe și care, slavă Domnului, avem ceva experiență, am alergat după o slujbă săptămîni întregi și tot fără ea am rămas. Ei bine, nu, ăsta nu-i lucru ușor, aș zice chiar că e îngrozitor de greu."

Karl lăsă capul în jos mirat cît de înțelept putea să vorbească Robinson. Pentru el însă toate aceste sfaturi nu aveau nici o valabilitate, el trebuia să plece neapărat ; era imposibil ca într-un oraș atît de mare să nu se găsească și pentru el un locșor potrivit. Noaptea, restaurantele sînt asaltate de clienți, e nevoie de un personal numeros care să-i servească pe aceștia, iar în respectiva meserie Karl se poate lăuda că are o oarecare experiență. Era convins, de altfel, că s-ar fi adaptat repede oricărui serviciu. Ar fi găsit așa ceva poate chiar în clădirea de peste drum ; se afla acolo un mic restaurant din care răzbătea o muzică zgomotoasă. Intrarea principală era acoperită doar cu o perdea mare, de culoare

galbenă, care se înfoia la fiece curent de aer. În general, strada se liniștise mult. Mai toate balcoanele se cufundaseră în întuneric, doar în depărtare mai apărea, ici-colo, cîte o lumină ; abia o zăreai însă, deoarece oamenii se și ridicau și se grăbeau să intre în casă, iar cel care rămînea ultimul, observa becul aprins și, după ce mai arunca o ultimă privire jos, în stradă, stingea lumina.

«Se înnoptează de-a binelea — își spuse Karl — dacă mai rămîn aici o singură clipă, n-o să mă mai pot desprinde de ăștia» Se întoarse ca să dea la o parte perdeaua din ușa locuinței.

„Ce vrei să faci ?" întrebă Robinson, așezîndu-se între Karl și perdea.

„Vreau să plec" spuse Karl. Lasă-mă, lasă-mă !

„Cum adică ? Vrei să-i conturbi ?" strigă Robinson. „Ce ți-a venit ?" Apucă cu mîinile gîtul lui Karl, își încolăci picioarele pe trupul acestuia, se atîrnă de el cu toată greutatea și îl trase într-o clipă la pămînt. Cum însă Karl învățase în dormitorul liftierilor să se bată, îi trase lui Robinson un pumn sub bărbie, deși cu oarecari menajamente. Robinson, la rîndul său, îi administră, prompt și fără milă, un picior în burtă ; apoi, apucîndu-se cu mîinile de bărbie, începu să urle atît de tare încît în balconul învecinat cineva bătu nervos din palme, strigînd : „liniște !". Karl mai rămase o clipă întins pe pămînt ca să i se stingă durerea pricinuită de lovitura lui

Robinson. Se mulțumi să-și întoarcă fața spre perdeaua care atîrna grea și nemișcată, în fața odăii cufundate în întuneric. Ai fi zis că nu mai era nimeni în cameră; să fi ieșit oare Delamarche și Brunelda în oraș? În acest caz Karl avea toată libertatea să se descotorosească de Robinson care se purtase ca un veritabil cîine de pază.

În clipa aceea, de undeva din depărtare, se auziră sunete de tobe și trompete. Vocile izolate pe care le desluși de pretutindeni se contopiră curînd într-un vacarm general. Karl întoarse capul și văzu cum toate balcoanele se animau din nou. Se ridică în capul oaselor — nu putea să se ridice în picioare — și se propti cu toată greutatea în balustradă. Jos, pe trotuar, mărșăluiau, cu pași mari, băieți tineri care își fluturau șepcile cu brațele ridicate, întorcîndu-și capetele, din cînd în cînd, ca să privească în urmă. Numai partea carosabilă a străzii mai rămăsese liberă. Unii legănau în vîrful unor bețe lungi lampioane din care se ridica fum galben. Cei ce băteau toba și suflau din trompete intraseră, în rînduri strînse, într-un cîmp de lumină și Karl tocmai se minuna cît de mulți sînt, cînd auzi în spatele lui niște voci. Se întoarse, îl văzu pe Delamarche dînd perdeaua la o parte; apăru apoi Brunelda ieșind din întunericul odăii. Avea pe ea rochia roșie, pe umeri un șal de dantelă, în cap o bonetă de culoare închisă, aruncată în grabă peste părul nepieptănat, strîns doar într-un coc, din care mai

atîrna cîte o șuviță ici-colo. În mînă avea un evantai deschis pe care însă nu-l agita, îl ținea lipit de trup.

Karl se tîrî de-a lungul balustradei, făcîndu-le loc celor doi. Spera, se înțelege, că ei nu-l vor reține cu forța; chiar dacă Delamarche ar încerca s-o facă, Karl s-ar adresa Bruneldei, care i-ar lua apărarea, fără îndoială și l-ar lăsa să-și vadă de drum. Știa că Brunelda nu-l poate suferi din pricina ochilor lui, care o speriaseră. Din clipa în care Karl făcu un pas către ușă, ea fu aceea care-l observă și-i zise: „Unde vrei să pleci, micuțule?“ Speriat de privirile severe ale lui Delamarche, Karl se opri locului și Brunelda îl prinse de braț și-l atrase spre ea. „Nu vrei să vezi și tu defilarea?“ întrebă ea, împingîndu-l spre balustradă. „Știi despre ce este vorba?“ o auzi Karl adresîndu-i-se din spate și el se smuci instinctiv, cu gîndul să încerce să-i scape din mînă, însă nu reuși. Privi așadar, cu adîncă tristețe, strada, ca și cum acolo s-ar fi aflat motivul amărăciunii sale.

Delamarche stătu un timp în spatele Bruneldei, cu mîinile încrucișate pe urmă însă fugi în cameră și-i aduse acesteia binoclul. Acolo jos, în urma muzicanților, apăru cortegiul propriu-zis. Un uriaș purta pe umerii săi un domn, pe care nu-l distingeai prea bine de la înălțime — nu i se vedea decît chelia, cu un luciu stins, deasupra căreia își agita mereu jobenul, salutînd. Toți cei din preajma sa purtau pancarte de lemn cu felurite inscrip-

ții ; de sus, de pe balcon, acestea se vedeau albe. Părea că se dăduse cuvînt de ordine ca toate aceste pancarte să se grupeze, la un moment dat, din toate direcțiile, încît îl înconjurară foarte de aproape pe acel domn, care părea că se înalță mult deasupra lor. Cum coloana era într-un marș continuu și zidul de pancarte era în continuă mișcare, ba se resfira, ba își strîngea la loc rîndurile. Pe toată lărgimea străzii — nu și în lungime, deoarece nu se putea zări prea departe din pricina întunericului — apăreau, strînși într-o masă compactă, susținătorii acestui domn, care băteau din palme și îi scandau numele într-un fel de cor tărăgănat, un nume scurt dar neinteligibil. Unii dintre aceștia, răspîndiți cu pricepere prin mulțime, purtau faruri de automobil, pe care le mișcau încet, de jos în sus și de sus în jos, aruncînd o lumină foarte puternică peste zidurile clădirilor de pe ambele părți ale străzii. La înălțimea la care se afla Karl, lumina farurilor de automobil nu mai era supărătoare, însă în balcoanele de jos se vedeau mulți oameni care, nimerind pe neașteptate în cîmpul de lumină, își duceau repede mîinile la ochi.

Rugat de Brunelda, Delamarche îi întrebă pe cei din balconul vecin care e scopul acestei manifestații. Karl era oarecum curios să vadă dacă i se va răspunde lui Delamarche și în ce termeni. Într-adevăr, Delamarche fu pus în situația să întrebe de trei ori la rînd, fără să primească răspuns. Delamarche își luă

atunci riscul să se aplece peste balustradă, însă Brunelda bătu din picior, enervată, secundă în care Karl se simți atins de genunchii ei. Se auzi totuși un răspuns, în cele din urmă, însă lumea din balconul vecin izbucni totodată într-un hohot de rîs. Delamarche ripostă atît de cumplit încît, dacă n-ar fi fost vacarmul din stradă, toți cei din jur ar fi rămas înmărmuriți. Efectul nu întîrzie totuși să se arate pentru că rîsetele amuțiră.

„Mîine în districtul nostru va fi ales un nou judecător și acela pe care îl duc cocoțat pe umeri este unul dintre candidați" spuse Delamarche, adresîndu-se cu un calm perfect Bruneldei, după care adăugă, ciocănind cu delicatețe spatele acesteia : „Ehe, aproape că nu mai știm nimic din cîte se petrec pe lume."

Brunelda aduse însă din nou în discuție purtarea vecinilor, zicînd : „Delamarche, ce n-aș da să mă mut, dacă lucrul ăsta n-ar fi atît de obositor ! Din păcate, nu mă pot încumeta din nou la un asemenea efort." Oftă iar și, neliniștită, îngîndurată, începu să se joace cu cămașa lui Karl ; după cîteva încercări, acesta reuși să se depărteze, discret, de mîinile acelea mici și grase, fiindcă Brunelda nu-l ținea cu dinadinsul, ci pur și simplu era dusă pe gînduri.

Dar și Karl, la rîndul său, uită curînd de Brunelda și suportă pe umeri brațele grele ale acesteia, deoarece era foarte atent la ceea ce se petrecea pe stradă. Din inițiativa unui mic grup de bărbați care mărșăluiau chiar în

fața candidatului și cu care acesta se înțelegea prin gesturi — păreau să fie deosebit de importante aceste discuții, deoarece toate fețele se întorceau către ei, cu ascultare — întregul cortegiu se opri în mod neașteptat în fața restaurantului. Unul dintre bărbații importanți ridică mîna și făcu un semn care se adresa atît mulțimii cît și candidatului. Mulțimea amuți, iar candidatul, după ce încercă de cîteva ori să se salte în picioare pe umerii celui care-l purta și recăzu la loc de tot atîtea ori, rosti o cuvîntare scurtă, pe parcursul căreia își agită jobenul încoace și în colo, ca bătut de un vînt repede. Nu se pierdea nici un amănunt din acest tablou, deoarece în timpul discursului toate farurile de automobil fuseseră îndreptate spre vorbitor, care părea a se afla în centrul unei stele luminoase.

Karl băgă de seamă interesul cu care întreaga stradă urmărea acest eveniment. Din balcoane, adepții candidatului îi strigau și ei numele, o dată cu cei de jos și, întinzînd mîinile cît puteau de mult peste balustradele balcoanelor, aplaudau frenetic. De pe alte balcoane — acestea formau majoritatea — se dezlănțuiau strigăte contradictorii, dar care nu erau de efect, le lipsea unitatea, deoarece susțineau pe mai mulți alți candidați. În schimb, toți dușmanii candidatului de față se uniseră într-un șuierat general, la care se adăugau și cîteva gramofoane puse în funcțiune în mai multe locuri. Între balcoane disputa politică era tot mai aprinsă, sporită și de tîrzia oră din noapte. Cei mai mulți aflați în balcoane erau îmbrăcați de culcare, unii își trăseseră pe deasupra doar un halat, iar femeile se înfășuraseră în șaluri ; copiii nesupravegheați se cățărau primejdios pe marginea balustradelor și ieșeau în număr din ce în ce mai mare din camerele cufundate în întuneric unde apucaseră, probabil, să și tragă un pui de somn. Se întîmpla ca manifestanți din cale afară de înfierbîntați să arunce în adversarii lor tot felul de obiecte pe care nu le distingeai din pricina întunericului ; acestea nimereau foarte rar la țintă, de cele mai multe ori cădeau jos, în stradă, stîrnind urlete de furie. Atunci cînd animatorii manifestației găseau că vacarmul era prea mare, făceau semn toboșarilor și trompetiștilor, care interveneau atît de puternic și prelung, încît reușeau să anihileze toate vocile omenești, pînă sus, la acoperișuri. După aceea trompetiștii și toboșarii isprăveau și ei, dintr-o dată, pe neașteptate, în timp ce mulțimea din stradă, vădit pricepută să intervină la momentul oportun, ataca de îndată imnul partidului pentru care manifesta — vedeai, în lumina reflectoarelor, gura fiecăruia larg deschisă — pînă ce se dezmeticeau adversarii și începeau să strige din balcoane și de la ferestre, de zece ori mai puternic decît adineaori și, după scurta lor victorie, îi obligau pe cei de jos la tăcere generală ; cam atît se putea vedea de la înălțimea balconului în care se afla Karl.

„Ei, ce zici, micuțule ?“ întrebă Brunelda, care stătea în spatele lui Karl ; se tot foia încoace și încolo, grijulie să vadă prin binoclu tot ceea ce se petrecea acolo jos. Karl dădu din cap și observă, în treacăt, că Robinson punea o deosebită rîvnă în a-i spune ceva lui Delamarche. Lui Karl îi dădu prin gînd că ar putea fi vorba de discuția lor de adineaori, însă văzu totodată că Delamarche nu prea dă importanță celor auzite, dimpotrivă, căuta mereu să-l dea la o parte pe Robinson, cu mîna stîngă, în timp ce cu dreapta o ținea de talie pe Brunelda.

„Nu vrei să te uiți și tu cu binoclul ?“ îl întrebă Brunelda pe Karl, punîndu-i mîna pe piept ca să înțeleagă că lui i se adresează.

„Văd bine și așa“ spuse Karl.

„Încearcă totuși, ai să vezi și tu mai bine“ zise ea.

„Am ochi buni“ spuse Karl. „Văd totul.“

Brunelda îi apropie binoclul de ochi, însă Karl găsi acest gest mai degrabă supărător decît amabil, mai cu seamă că Brunelda nu mai rosti nimic afară de monosilabicul cuvînt „tu“, pe un ton melodios, dar amenințător. Imediat Karl se pomeni cu binoclul lipit de ochi și acum chiar că nu mai vedea nimic.

„Dar nu văd nimic“ spuse el și voi să scape de binoclu.

Brunelda îl ținea bine fixat și Karl nu mai putea să-și miște capul, nici înapoi, nici la dreapta, nici la stînga ; putea, cel mult, să-și cufunde capul în pieptul ei.

„Acum vezi, desigur“ zise ea și învîrti șurubul binoclului.

„Nu, nici acuma nu văd nimic“ spuse Karl și cugetă cum, pe negîndite, îl despovărase pe Robinson, și devenise, în locul acestuia, ținta capriciilor insuportabile ale Bruneldei.

„Dar cînd ai să începi să vezi odată ? “ se impacientă ea, potrivind într-una binoclul. Tot obrazul lui Karl era acum învăluit de respirația ei apăsătoare. „Dar acum ?“ întrebă ea.

„Nu, nu, nu !“ strigă Karl, cu toate că, de astă dată, deși încă neclar, începea totuși să se mai limpezească imaginea. Din fericire, Brunelda deschise o discuție cu Delamarche și, într-o oarecare măsură, îl mai slăbi pe Karl ; cu binoclul desprins de la ochi, Karl putu să privească strada în voie, fără ca Brunelda să fi băgat de seamă. Puțin după aceea ea nu mai insistă și se folosi singură de binoclu.

Din restaurantul de jos ieși în mijlocul manifestanților un chelner care, umblînd în fugă, luă comenzile șefilor. Se vedea cum se înalță în vîrful picioarelor ca să cuprindă cu privirea tot interiorul localului și să pună la treabă întreg personalul de serviciu. După aceste preparative, manifestanții urmau să primească băuturi, însă candidatul nu mai contenea să vorbească. După fiecare două-trei fraze, uriașul care-l purta pe umeri făcea cîte o mică întoarcere spre dreapta sau spre stînga, ca discursul să poată fi auzit în toate direcțiile. Căutînd să dea cuvintelor sale cît mai multă putere de convingere, candidatul sta

mereu aplecat și, în timp ce mîna sa liberă nu înceta să se miște ritmic, cu cealaltă agita jobenul. La intervale aproape regulate, ridica amîndouă brațele și se adresa tuturor deodată, chiar și celor aflați în balcoanele cele mai de sus, deși n-aveau cum să-l audă nici măcar cei din balcoanele de jos; și chiar dacă l-ar fi auzit, nimeni nu era dispus să-l asculte, deoarece la fiecare fereastră și în fiecare balcon se afla cel puțin cîte un orator care-și ținea în gura mare propriul său discurs. Între timp cîțiva chelneri ieșiseră din restaurant cu o tavă de lemn de mărimea unei mese de biliard, încărcată cu pahare pline care străluceau, iar șefii manifestației vegheau la distribuție, avînd grijă ca toată lumea să treacă în șir indian prin fața ușii restaurantului. Cu toate că paharele de pe tavă nu încetau să fie umplute, păreau a nu fi de ajuns pentru atîta lume; alți doi chelneri s-au postat în dreapta și în stînga tăvii și s-au apucat să servească mulțimea. Candidatul își încheiase discursul și se folosea de pauză ca să prindă noi puteri. Se retrăsese ceva mai departe de mulțime și de lumina orbitoare, în timp ce hamalul său îl plimba încet încoace și încolo, însoțit doar de cîțiva dintre oamenii lui apropiați; cu privirile ațintite în sus, aceștia nu încetau să-i vorbească.

„Ia te uită la micuțul ăsta" zise Brunelda. „E atît de interesat de tot ce vede acolo încît parcă a și uitat unde se află." Pe neașteptate, îi apucă creștetul cu ambele mîini, îl întoarse

cu fața spre ea și îl privi drept în ochi. Nu dură decît o clipă, și Karl scăpă din mîinile ei; era totuși nemulțumit că nu e lăsat un moment în pace și totodată, că nu se află și el acolo jos, în stradă, să poată vedea totul de aproape. Luă deci hotărîrea să se desprindă imediat, cu toate forțele, din colțul unde îl înghesuise Brunelda. Spuse, de aceea: „Vă rog, lăsați-mă să plec".

Vei rămîne la noi", zise Delamarche, fără a-și lua ochii din stradă, întinse doar mîna și îl împiedică pe Karl să plece.

N-ai grijă, ai să vezi că rămîne" îi spuse Brunelda lui Delamarche. Și, dînd la o parte mîna lui Delamarche, îl îndesă ea însăși către balustradă, încît lui Karl nu-i mai rămînea decît să se lupte spre a reuși să scape. Dar ce ar fi cîștigat, oare? În stînga lui se găsea Delamarche, în dreapta Robinson; era pur și simplu prizonierul lor.

„Bucură-te că nu ești dat afară" spuse Robinson, strecurîndu-și o mînă pe sub brațul Bruneldei și înghiontindu-l pe Karl ușurel.

„Că nu e dat afară? spuse Delamarche. Un hoț care a scăpat cu fuga nu e dat afară, e predat poliției. Și este ceea ce va păți chiar mîine dimineață, dacă nu se astîmpără."

Din această clipă, lui Karl îi pieri cheful de a mai urmări ceea ce se petrecea în stradă. De ridicat nu se putea ridica de pe balustradă din cauza Bruneldei; se mulțumi să se mai aplece puțin în afară. Absorbit cu totul de grijile sale personale, privea strada cu o totală

indiferență, aproape că nu-i băga în seamă pe cei ce pășeau prin fața ușii restaurantului în grupuri de cîte douăzeci. Aceștia apucau paharele, le ridicau, închinînd în cinstea candidatului — care însă își vedea de treabă — îi scandau în cor salutul partidului, goleau paharele și le trînteau cu un pocnet la loc, pe tava de lemn — de sus, toate gesturile astea păreau lipsite de zgomot — și, în sfîrșit, făceau loc unui alt grup, ațîțat de nerăbdare. Orchestra care cîntase în restaurant din ordinul șefilor, ieși deodată în stradă — instrumentele mari de suflat păreau și mai strălucitoare în mijlocul mulțimii întunecate — însă toate sunetele se pierdeau în vacarmul general. Strada era acum și mai înțesată de lume, cît vedeai cu ochii, mai ales pe partea restaurantului. Unii se urneau în josul străzii, coborînd panta pe care o străbătuse și Karl dimineața, venind cu automobilul, în timp ce alții urcau la deal, venind de jos, dinspre pod. Chiar oamenii care se aflau la casa lor nu putuseră rezista tentației de a se amesteca direct în acest tumult; în balcoane și pe la ferestre aproape că nu mai rămăseseră decît femei și copii, bărbații se năpusteau cu toții în jos, pe scări, ieșeau val-vîrtej pe porțile caselor. Cînd muzica și băutura își făcuseră efectul, iar lume se strînsese destulă, unul din șefi, flancat de două faruri, făcu semn orchestrei să tacă, fluieră strident și, de undeva, rămas în urmă, apăru uriașul care îl căra pe candidat.

Cîțiva simpatizanți ai acestuia îi deschideau drum prin mijlocul mulțimii.

De cum ajunse în dreptul ușii restaurantului, candidatul începu un nou discurs, în lumina acelorași faruri de automobil, grupate în cerc în jurul lui. Acum totul mergea însă mai greu decît înainte. Uriașul nu mai putea să facă nici o mișcare, atît de cumplit era înghesuit. Grupul din imediata apropiere a oratorului, care se străduise adineaori să-i susțină spusele în fel și chip, de astă dată abia reușea să se mențină în preajma vorbitorului; doar vreo douăzeci de inși izbuteau, cu prețul unui mare efort, să se țină agățați de uriaș. Chiar și acest om puternic era acum la discreția mulțimii, nu mai avea nici o posibilitate de a influența manifestația, așa cum fusese învățat, prin întoarceri precise, înaintări calculate și retrageri spectaculoase. Mulțimea se revărsa anarhic, unul se pomenea căzut peste celălalt, nimeni nu izbutea să se țină drept pe picioare; afluxul de public părea să fi sporit considerabil numărul adversarilor. Uriașul care făcea hamalîc se menținuse mult timp în fața ușii restaurantului, după care nu mai opuse vreo rezistență, se lăsă împins pe stradă, în sus și în jos, în timp ce candidatul nu încetă să vorbească, fără a se ști precis dacă își expune mai departe programul ori strigă după ajutor. Se părea — dacă nu era cumva o impresie înșelătoare — că mai apăruse un contracandidat, sau poate chiar mai mulți în diverse locuri apărea brusc, în cîte o dîră de lumină,

un alt om ridicat deasupra mulţimii. Palid la faţă şi cu pumnii strînşi acesta ţinea un discurs aclamat de numeroase voci.

„Dar ce se întîmplă aici ? întrebă Karl şi se întoarse tulburat spre păzitorii săi.

„Micuţul nostru e grozav de emoţionat !" îi spuse Brunelda lui Delamarche după care îl apucă pe Karl de bărbie şi îi întoarse capul către ea. Năucit de cele ce se petreceau jos, gestul îi displăcu lui Karl şi, nemaiţinînd seama de nimic, se scutură atît de tare, încît Brunelda nu numai că îl eliberă, dar se dădu instinctiv un pas înapoi, făcîndu-i loc. „Acum te-ai uitat destul. Du-te înăuntru, aranjează paturile şi pregăteşte totul pentru noapte" spuse ea, evident nemulţumită de purtarea lui Karl şi arătînd cu degetul în direcţia odăii. Era tocmai direcţia în care Karl voia s-o zbughească de cîteva ore, aşa că nu protestă în nici un fel. Tocmai în clipa aceea, din stradă se auzi un puternic zgomot de sticlă spartă, făcută ţăndări. Karl nu se putu stăpîni şi, dintr-un salt, fu din nou lîngă balustradă, să mai arunce o privire acolo jos. Adversarii reuşiseră un atac, poate chiar unul decisiv. Farurile de automobile ale simpatizanţilor, care controlau cu lumina lor orbitoare întreaga asistenţă reuşind să menţină astfel ordinea în limite oarecum normale, se sparseră într-o singură clipă ; fură distruse toate deodată, încît pînă şi candidatul cu hamalul său rămaseră în lumina aceea tulbure, care se distribuia uniform de-a lungul întregii străzi, dîndu-ţi impresia de întuneric beznă. Nu s-ar fi putut spune, nici măcar cu aproximaţie, pe unde se găsea în acel moment candidatul, iar confuzia stîrnită de întuneric spori şi mai mult, pînă cînd se auzi dinspre pod un cîntec grav şi prelung, ce se apropia mereu, într-o cadenţă de unison.

„Nu ţi-am spus ce ai de făcut acum ?" spuse Brunelda. „Grăbeşte-te, sînt obosită" adăugă ea şi îşi întinse braţele, iar pieptul bombat i se rotunji mai mult ca de obicei. Delamarche, care o ţinea de talie încă de la început, se retrase cu ea într-un colţ al balconului. Robinson îi urmă ca să dea la o parte resturile aperitivelor sale, care rămăseseră acolo.

Nu era cazul să se mai uite jos, o dată ce — profitînd de această ocazie favorabilă — el avea să ajungă în stradă unde avea posibilitatea să vadă totul mai pe îndelete decît din balcon. Din două salturi traversă camera luminată de o zare roşietică ; din păcate însă uşa era încuiată şi cheia nu se afla la locul ei. Se punea problema să fie găsită, dar cine să dea peste o cheie în harababura din cameră şi în numai cîteva secunde pe care le avea la îndemînă ! Ar fi trebuit să fi şi ajuns pe scară, coborînd în goană, cît îl ţineau picioarele, şi cînd colo el era pus în situaţia să caute cheia ! O căută prin toate sertarele pe care le avea la îndemînă, răscoli pe masă, printre farfuriile îngrămădite lîngă o broderie începută, îi atrase apoi atenţia un fotoliu pe care se înălţa un morman de haine vechi, însă chiar dacă

s-ar fi aflat cumva cheia aici, era imposibil de găsit; în cele din urmă, se sui pe canapea, care într-adevăr mirosea urît și o pipăi prin toate colțurile și cutele. Se lăsă, în cele din urmă, păgubaș și se opri descumpănit în mijlocul camerei. «Poate că Brunelda poartă cheia cu ea, prinsă de cordon — își spuse Karl — are obiceiul să-și atîrne de cordon o mulțime de lucruri». Oricum, în cameră era inutil să mai caute.

Apucă orbește două cuțite și le împlîntă în canatul ușii, cu o răsucitură, unul sus și altul jos, pentru a obține două puncte de atac, distanțate între ele. De îndată ce smuci de cuțite, lamele acestora se rupseră în două. De fapt, era tocmai ce-i trebuia: cioturile mai scurte și mai tari se puteau înșuruba mai bine. Le răsuci deci, trăgînd cu toată puterea, cu brațele larg deschise și cu picioarele mult depărtate, icnind și pîndind ușa cu o privire fixă. Ușa nu putea să reziste la infinit, iar încuietoarea, după cum tocmai observa Karl cu bucurie, ceda întrucîtva; nici nu prea era de dorit, de altfel, ca treaba să meargă foarte repede, întrucît broasca ar fi sărit prea dintr-o dată și zgomotul i-ar fi făcut atenți pe cei din balcon. Broasca trebuia să se deschidă normal, așa încît Karl lucră cu migală, privind tot mai îndeaproape lucrarea.

„Ia te uită!“ se auzi vocea lui Delamarche. Toți trei se aflau în cameră, perdeaua se și lăsase în urma lor. Luat pe neașteptate, lui Karl îi căzură brațele moi. N-apucă să deschidă gura, să se explice cumva, pentru că Delamarche se năpusti asupra lui într-un acces de furie, cu mult mai cumplit decît merita situația dată; șnurul desfăcut al halatului său descrise prin aer o curbă amplă. Karl reuși să se ferească la timp. Ar fi putut scoate cuțitele din ușă, spre a se apăra cu ele, dar nu o făcu; în schimb, se aplecă scurt, sări imediat în sus, îi apucă lui Delamarche gulerul lat al halatului și, cu o singură smucitură, îl ridică în aer, ținîndu-l parcă agățat de creștet; halatul fiind cum se știe, prea mare pentru Delamarche, i se îngrămădi tot în cap. Uluit, Delamarche își agită mîinile prin aer, în fel și chip, și abia după ce-și mai reveni se apucă să-l izbească pe Karl cu pumnii în spate, fără să-l lovească însă cum ar fi vrut, deoarece Karl se ținea lipit de pieptul lui Delamarche, ca să-și ferească fața. Cu toate că se zbătea de durere, Karl suportă loviturile, deși acestea deveneau din ce în ce mai puternice; cum să nu le suporte, din moment ce victoria lui se apropia văzînd cu ochii?! Ținîndu-l de cap pe Delamarche, vîrîndu-și degetele mari în ochii acestuia, Karl se pregătea să-l împingă înainte, către mormanul de mobile din colțul camerei, să-l înghesuie acolo și, adunînd cu vîrful piciorului șnurul halatului, să-l încolăcească în jurul gleznelor lui Delamarche.

Întrucît trebuia să se ocupe exclusiv de Delamarche — mai ales că simțea împotrivirea crescîndă a corpului vînjos ce se opin-

tea tot mai tare pentru a scăpa — Karl uitase că nu sînt singuri în odaie. Curînd însă avu prilejul să-și amintească, întrucît se trezi cu picioarele imobilizate; Robinson se aruncase pe dușumea chiar în spatele lui, îl țintuise locului, țipînd. Oftînd, Karl îl eliberă pe Delamarche, care mai lunecă un pas îndărăt. În mijlocul camerei, Brunelda se ridicase în picioare, în toată masivitatea ei, cu genunchii îndoiți și mult depărtați, poziție în care urmărea, cu ochi sclipitori, scena. Ca și cum ea însăși ar fi luat parte la luptă, respira adînc, ochind și aruncîndu-și pumnii înainte. Delamarche își dezbrăcă halatul, cu un gest smucit, și, avînd cîmp liber de acțiune, își calculă șansele, desigur nu atît de a continua lupta, ci de a-l pedepsi pe celălalt. Îl apucă pe Karl de pieptii cămășii, îl ridică în sus, și îl izbi de dulapul din apropiere cu forță și dispreț, după care nici măcar nu se mai uită la el. La început Karl crezu că junghiurile pe care le simțea în spate și în cap se datorează pumnilor lui Delamarche; în realitate, se datorau izbiturii de dulap. Totul i se întunecă în fața ochilor și nu mai apucă să audă decît exclamația furibundă a lui Delamarche: „Canalie!" și se prăbuși lîngă dulap; jos, i se păru că mai aude, de undeva, de departe: „îți arăt eu ție!"

Cînd își veni în fire, văzu că în jur e întuneric. Era desigur noapte tîrzie; dinspre balcon, pe sub perdea, se strecura în cameră o palidă rază de lună. Se auzea respirația calmă

a celor trei care dormeau. Mai ales Brunelda răsufla șuierat, cum se întîmpla, de altfel, și cînd era trează și vorbea. După ureche, nu prea puteai să-ți dai seama cam pe unde se aflau cei care dormeau. Zgomotoasa lor răsuflare umplea toată camera. Abia după ce își făcu o idee de felul cum sînt așezate obiectele din jur, Karl se ocupă și de sine; se înspăimîntă, deoarece, deși se simțea țeapăn și încovrigat de durere, nu bănuise că are și răni sîngerînde. Simțea în moalele capului ceva ca o continuă apăsare și tot obrazul, gîtul, pieptul și cămașa păreau a fi ude de sînge. Trebuia să iasă negreșit la lumină, trebuia să-și dea seama exact în ce stare se află, poate că l-au lăsat infirm pe viață; în acest caz cu siguranță că Delamarche i-ar da drumul, însă la ce i-ar mai folosi libertatea? Se închideau toate porțile visurilor sale. Își aduse aminte de băiatul din poartă, cu nasul ciupit de vărsat, și imediat își ascunse fața în palme.

Dintr-o pornire lăuntrică se întoarse către ușă și merse spre ea în patru labe, bîjbîind prin întuneric. Dădu curînd, cu vîrful degetelor, peste o cizmă, apoi peste un picior; cine altul putea dormi încălțat decît Robinson?! I se poruncise, probabil, să se culce de-a curmezișul ușii, ca să-l împiedice pe Karl să iasă, în cazul cînd acesta ar încerca să fugă. Dar cum de nu-și dăduseră seama în ce stare se afla el? Așa cum era, nici prin minte nu-i putea trece să fugă. Voia doar puțină lumină.

Deoarece pe ușă nu era chip să iasă, trebuia să iasă pe balcon. Masa era în cu totul alt loc decît fusese seara, iar canapeaua, de care el se apropie, bineînțeles, cu multă prudență, o găsi, spre surprinderea lui, neocupată; în mijlocul camerei dădu, în schimb, peste un morman de haine, cuverturi, perdele, perne și covoare, așezate straturi-straturi. Crezu întîi că nu e decît o grămadă de vechituri, asemenea aceleia peste care dăduse pe canapea, și care, între timp, se rostogolise, pesemne pe dușumea; tîrîndu-se mai departe, observă însă cu mirare că aici se afla un întreg depozit de lucruri. Probabil că ziua se păstrau în dulapuri, iar noaptea erau anume scoase afară. Se tîrî împrejurul grămezii și înțelese curînd că nu era altceva decît un culcuș în care dormeau Delamarche și Brunelda, pe care tot pipăind cu precauție, îi descoperi de îndată.

Știind acum pe unde dormea fiecare, se grăbi să ajungă pe balcon. Dincolo de perdea era acum altă situație. Aer proaspăt, clar de lună, încît Karl nu se mai sătura să se plimbe pe balcon încoace și încolo. Privi strada și o găsi calmă. Din restaurant continua să se audă muzica, dar foarte vag. În fața ușii, un om mătura trotuarul. Pe aceeași stradă, unde seara fusese atîta vacarm, încît pînă și discursul țipat al candidatului în alegeri nu se putea distinge printre celelalte voci, acum se auzea clar foșnetul măturii pe caldarîm.

Zgomotul unei mese mișcate îl făcu pe Karl să se uite în balconul vecin; cineva se afla

acolo și învăța. Era un tînăr cu o barbă mică, ascuțită; citind și bolborosind, nu înceta să și-o tot răsucească. Stătea lîngă o măsuță acoperită cu cărți, față-n față cu Karl. Coborîse becul de pe zid și-l sprijinise între două cărți mari, încît era scăldat într-o baie de lumină.

„Bună seara“ zise Karl, părîndu-i-se că tînărul se uitase la el.

Dar se convinse imediat de contrariul, căci tînărul era orbit de lumină și, chiar după ce se uită de cîteva ori, cu mîna streașină la ochi, să afle cine l-a salutat, nu reuși să vadă nimic; ridică, de aceea, becul, luminînd întrucîtva și balconul învecinat.

„Bună seara“ răspunse el în cele din urmă; poposi o clipă cu privirea asupra balconului vecin și mai zise: „Ei ce este?“

„Vă deranjez?“ întrebă Karl.

„Bineînțeles, bineînțeles“ spuse omul, punînd din nou becul pe măsuță.

Deși aceste cuvinte erau de natură să-i reteze de la început orice posibilitate de comunicare, Karl rămase totuși în acel colț al balconului, aflat la distanța cea mai mică de vecinul său. Îl urmărea în tăcere, cum își citește cartea, cum întoarce filele, căutînd uneori, repede-repede, cîte ceva într-o altă carte și făcîndu-și însemnări într-un caiet, asupra căruia întîrzia întotdeauna surprinzător de mult.

Oare tînărul era student? Aveai într-adevăr impresia că studiază. Cîndva — Doamne, cît timp trecuse de atunci! — la fel stătuse și

Karl, la o masă, în casa părinților săi, scriindu-și temele, în timp ce tatăl citea ziarul sau punea la zi corespondența și fișele contabile ale unei asociații, iar mama ridica și cobora acul cu o mișcare largă, aplecată peste o broderie. Pentru a nu-l incomoda pe tatăl său, Karl își așeza pe masă doar caietul și călimara, iar cărțile de care avea nevoie și le punea, teancuri-teancuri, pe scaune, în dreapta și în stînga lui. Cît de liniștit era acolo! Cît de rar intrau în camera aceea oamenii străini! Încă de cînd era mic de tot, lui Karl îi plăcuse s-o privească mai ales pe mama lui, anume cînd lua cheia și, înainte de culcare, se ducea să încuie ușa casei. Sărmana, nici nu visa că va veni o zi cînd Karl al ei va fi în situația de a încerca să spargă cu cuțitul o ușă străină.

De fapt, ce rost avusese toată învățătura lui?! Uitase aproape tot și, dacă aici ar fi trebuit să-și continue studiile, lucrul l-ar fi îngreunat foarte tare. Își aminti că acasă s-a întîmplat o dată să fie bolnav timp de o lună; ce efort a trebuit să depună pentru a se pune din nou la punct cu învățătura! Și uite, trecuse atîta timp de cînd nu mai deschisese o carte, afară de acel manual de corespondență comercială.

„Ascultă, tinere" se pomeni Karl strigat. „N-ai putea să te instalezi în altă parte? Privirea dumitale fixă mă deranjează cumplit. La orele două din noapte, cred că oricine poate pretinde să lucreze nestingherit pe balconul său. Ori poate vrei să mă întrebi ceva?"

„Studiați?" întrebă Karl.

„Da, da" spuse tînărul și folosi clipa, și așa sustrasă studiului, pentru a-și face puțină ordine între cărți.

„În acest caz, n-aș vrea să vă deranjez" zise Karl. „De altfel, e și timpul să mă întorc în odaie; noapte bună."

Celălalt nici nu răspunse; auzind că nu va mai fi deranjat se cufundă din nou în studiul său, cu fruntea sprijinită în palma dreaptă.

Ajungînd în fața perdelei, Karl își aminti imediat pentru ce ieșise pe balcon; nu știa încă nimic despre gravitatea stării în care se afla de pe urma loviturilor primite. Ce-l apăsa oare atît de tare în creștetul capului? Ridică mîna și pipăi; spre surprinderea lui, nu găsi rana sîngerîndă, lucru de care se temuse în întunericul odăii, ci un simplu bandaj, încă ud, legat în formă de turban. Judecînd după resturile de dantelă care mai spînzurau pe ici pe colo, bandajul părea o fîșie dintr-o lenjerie veche a Bruneldei, cu care — după toate probabilitățile — Robinson îl înfășurase în grabă. Numai că uitase să-l stoarcă, și în timp ce Karl zăcea fără cunoștință, apa se scursese șiroaie pe față și pe sub cămașă. Cînd se trezise, îl cuprinsese o spaimă cumplită.

„Tot mai ești aici? întrebă tînărul aruncînd o privire spre Karl.

„Acuma plec de-a binelea" spuse Karl. „N-am vrut decît să văd ceva aici, la lumină. În cameră e întuneric beznă."

„Dar cine ești dumneata ?" întrebă tînărul. Își lăsă tocul pe cartea rămasă deschisă și păși spre balustradă. „Cum te cheamă ? Și cum de ai nimerit la ei ? Ești aici mai de mult ? Ce ziceai că ai vrut să vezi ? Aprinde și dumneata becul de pe balcon, așa nu te zăresc de loc."

Karl îi făcu pe plac, nu însă înainte de a mai trage pînă în capăt draperia din ușă, ca nu cumva să fie văzut din cameră.

„Scuzați-mă că vorbesc atît de încet" spuse el aproape în șoaptă. „Dacă mă aud cei dinlăuntru iar o să am parte de-un scandal."

„Iar ?" întrebă tînărul

„Da" spuse Karl. „În noaptea asta am mai avut cu ei o ceartă serioasă. Aici mai am, cred, un cucui de toată frumusețea." Și își pipăi creștetul capului.

„De ce v-ați certat ?" întrebă tînărul, și fiindcă nu i se răspunse îndată, adăugă : „Mie poți să-mi spui cu încredere tot ce ai pe suflet în legătură cu ei, fiindcă nu pot să-i sufăr pe nici unul, și mai ales pe „cucoana" voastră. M-ar mira să știu că încă nu te-au ațîțat în contra mea. Mă numesc Josef Mendel și sînt student."

„Da" spuse Karl. Mi-au vorbit de dumneavoastră, dar nu de rău. Se pare că ați doctoricit-o, o dată, pe doamna Brunelda, nu-i așa ?"

„Întocmai" spuse studentul și rîse. „Mai miroase canapeaua ?"

„O da" spuse Karl.

„Asta mă bucură" spuse studentul și-și trecu mîna prin păr. „Și de ce-ți fac dumnealor cucuie ?"

„Ne-am certat, zise Karl, gîndindu-se cum ar putea să explice studentului întreaga pățanie. Apoi, întrerupîndu-și șirul gîndurilor, întrebă : „Poate vă deranjez ?"

„În primul rînd — spuse studentul — m-ai și deranjat și cum sînt, din păcate, foarte nervos, îmi trebuie mult timp ca să-mi pot reveni. De cînd ai început să te plimbi pe balcon mi-a fost imposibil să mai învăț ceva. În al doilea rînd, pe la orele trei, fac întotdeauna o pauză. Așa că, povestește mai departe. Mă interesează."

„E foarte simplu" spuse Karl. „Delamarche vrea să-i devin servitor, iar eu mă opun. Am vrut să plec de aseară. El însă n-a vrut să-mi dea drumul, a încuiat ușa ; atunci eu am încercat s-o sparg și uite așa am început să ne batem. Sînt tare amărît că n-am reușit să plec de aici."

„Ai cumva vreun serviciu în altă parte ?"

„Nu" spuse Karl. „Dar nu-mi pasă mie acuma de asta ; principalul e să scap de aici."

„Cum să nu-ți pese ?" întrebă studentul, după care tăcură amîndoi cîteva clipe. „Și de ce nu vrei să rămîi la ei ?"

„Delamarche e un om rău" spuse Karl. „Îl cunosc de mult. Cîndva am bătut drumurile împreună, timp de o zi, și am fost fericit cînd am putut să mă despart de el. Cum să accept acuma să fiu servitor ?"

„Dacă toți servitorii ar fi atît de pretențioși în alegerea stăpînilor" spuse studentul cu o urmă de zîmbet. „Vezi, eu de pildă, ziua sînt

un vînzător oarecare sau, mai exact, un om de alergătură la magazinul Montly. Acest Montly este, desigur, un ticălos, dar pe mine asta mă lasă rece. Singurul meu necaz e că sînt plătit mizerabil. Ai putea să-mi urmezi exemplul."

„Cum adică, ziua sînteți vînzător și noaptea studiați ?"

„Da, n-am încotro. Am încercat diferite soluții, dar pînă în prezent alta mai bună n-am găsit. Cu ani în urmă, eram numai student, — noapte, zi — numai că atunci crăpam de foame, dormeam într-un bîrlog infect și cu hainele pe care le aveam mi-era rușine să mă prezint la cursuri. Din fericire, toate astea s-au terminat".

„În cazul acesta, cînd dormiți ?" întrebă Karl, privindu-l pe student cu mirare.

„Să dorm ! O să dorm după terminarea studiilor. Deocamdată beau cafea neagră."

Întorcîndu-se la măsuța sa, scoase de dedesubt o sticlă mare, turnă cafeaua într-o ceșcuță și o dădu pe gît dintr-o înghițitură, ca pe un medicament al cărui gust voia să-l simtă cît mai puțin.

„Grozav lucru, cafeaua" spuse studentul. „Păcat că ești tocmai acolo, altfel ți-aș oferi și dumitale."

„Mie nu-mi place cafeaua" spuse Karl.

„Nici mie" preciză studentul și rîse. „Dar ce m-aș face fără ea ? Fără cafea, Montly nu m-ar mai ține nici o clipă în serviciu, cu toate că, deocamdată, nici nu știe că exist. Nu pot

să-mi închipui cum m-aș comporta, dacă n-aș avea mereu sub tejghea o sticlă la fel ca asta. Încă n-am avut curajul să pun capăt obiceiului de a bea o cafea ; îmi închipui însă că aș cădea pe sub tejghea și aș dormi dus. Din păcate, la magazin, a început să se cam știe ; mulți îmi spun acolo „Schwarzkaffee". E o glumă de prost gust, care, sînt sigur m-a împiedicat la avansare."

„Și cînd vă terminați studiile ?"

„Merge încet" spuse studentul cu capul plecat. Se depărtă de balustradă și se așeză din nou, la masa lui : sprijinindu-și coatele pe cartea deschisă și trecîndu-și mîinile prin păr, adăugă : „Cred că o să mai dureze un an-doi !"

„Și eu am vrut să studiez" spuse Karl, ca și cum asta i-ar da dreptul să ceară din partea studentului mai multă încredere decît pînă acum.

„Așa !" spuse studentul. Nu se înțelegea bine dacă-și reluase lectura sau își privea doar cartea distrat. După o clipă însă, i se adresă din nou : „Să nu regreți că ai renunțat. Uite eu — au trecut de acum cîțiva ani — studiez numai prin consecvența pe care mi-o impun. Am prea puține satisfacții și încă mai puține perspective de viitor. Ce pot spera ? America e plină de medici escroci !"

„Eu voiam să devin inginer" se grăbi Karl să explice studentului, care părea absent.

„Și acum vor să te facă servitorul lor" spuse studentul ridicîndu-și o clipă ochii de pe carte.

„Sigur, asta te necăjeşte."

Această constatare a studentului dovedea, fără îndoială, o greşită înţelegere a situaţiei ; Karl se gîndi însă că şi din asta ar putea să tragă unele foloase, aşa încît întrebă : „N-aş putea obţine şi eu un post la magazin ?"

Întrebarea îl făcu atent pe student, care îşi întrerupse îndată lectura ; nici nu-i trecuse prin minte că l-ar putea ajuta pe Karl pentru a găsi un serviciu.

„Încearcă" spuse el. „Sau mai bine, lasă-te păgubaş ! Cînd am reuşit să obţin postul de la Montly, mie mi s-a părut cel mai mare succes al vieţii mele. Dacă aş avea de ales între studii şi acest serviciu, aş alege, bineînţeles, serviciul. Fac însă tot ce pot ca să evit asemenea alegere."

„E chiar aşa de greu să obţii o slujbă acolo ?" zise Karl, mai mult pentru sine.

„Mai întrebi ? ! E mai uşor să ajungi judecător districtual decît portar la Montly."

Karl rămase pe gînduri. Acest student, cu mai multă experienţă decît el, care n-avea de ce să-i dorească răul, care-l ura pe Delamarche — din motive pe care Karl încă nu le cunoştea — iată că nu găsea nici un cuvînt spre a-l încuraja să părăsească această casă. Şi încă studentul nu cunoştea pericolul care-l ameninţa pe Karl din partea poliţiei ; pericol de care se putea apăra — chiar dacă numai într-o măsură redusă — doar în casa lui Delamarche.

„Ai văzut demonstraţia de aseară, nu-i aşa ? Cine nu ştie cum stau lucrurile, ar putea să creadă că acest candidat — se numeşte Lobter — are perspective serioase."

„Eu nu mă pricep de loc la politică" zise Karl.

„Asta nu e bine ; oricum, totuşi ai ochi şi urechi, ai putut să-ţi dai seama că acest om are şi duşmani, însă şi mulţi prieteni. Sînt sigur că asta ai observat-o şi dumneata. Ei bine, închipuie-ţi că acest om nu are, după părerea mea, nici o şansă să fie ales. Din întîmplare, cunosc toată situaţia lui. Unul din amicii lui locuieşte la noi. Nu este un incapabil şi, cu opiniile sale politice, cu trecutul său militant, ar fi un foarte potrivit judecător de district. Dar nimeni nu se gîndeşte că ar putea fi ales. O să cadă mai mult ca sigur ; bineînţeles după ce campania sa electorală îi va fi înghiţit pînă şi ultimul dolar. Asta-i tot ce se va întîmpla."

Karl şi studentul se priviră o clipă în tăcere. Studentul dădu din cap, zîmbind, şi îşi trecu mîna peste ochii obosiţi.

„Încă nu mergi să te culci ?" întrebă el. „Eu o să mă aşez să citesc mai departe. Vezi ce mult mai am de parcurs ?" Şi răsfoi în grabă jumătate din carte, pentru a-l face pe Karl să-şi dea seama ce muncă îl aştepta în continuare.

„Atunci noapte bună" îi ură Karl înclinîndu-se uşor.

„Treci pe la mine într-o zi" spuse studentul. Se și așezase din nou la măsuța sa. „Bineînțeles dacă-ți face plăcere" adăugă el. „La noi o să găsești întotdeauna lume destulă. Între orele nouă și zece seara pot să-mi fac timp și pentru dumneata."

„Mă sfătuiți, așadar, să rămîn la Delamarche ?" întrebă Karl.

„Neapărat" zise studentul și-și aplecă îndată privirea asupra cărților sale.

Părea a nu fi fost el cel care rostise acest ultim cuvînt. Cuvîntul continua să răsune în urechile lui Karl, venind parcă de departe și vibrînd într-un timbru mai grav decît cel al vocii studentului. Îl mai privi o dată pe student, care încremenise din nou în cîmpul său de lumină, înconjurat de noapte, după care porni cu pași rari către perdea și se strecură în cameră. Îl întîmpină tripla răsuflare a celor care dormeau. Merse de-a lungul peretelui, căutînd canapeaua ; după ce o găsi, se întinse pe ea, comod, ca și cum ar fi fost în patul său din totdeauna. Studentul îl cunoștea bine atît pe Delamarche, cît și ambianța generală a vieții americane și, pe deasupra, mai era și un om cultivat ; din moment ce el îi dădea sfatul să rămînă pe loc, nu era cazul ca, cel puțin deocamdată, să-și mai facă gînduri negre. El nu avea, la urma urmei, țeluri atît de înalte ca vecinul său, studentul, și cine știe dacă ar fi reușit să-și termine vreodată studiile, chiar dacă ar fi rămas în patria lui ; iar dacă acolo, acasă, ar fi avut dificultăți în

această privință, nimeni nu-i putea cere să reușească aici, într-o țară străină. Poate că, într-adevăr, ar avea mai multe posibilități să-și găsească un serviciu onorabil primind oferta lui Delamarche și stînd locului, cu situația pentru moment asigurată, pînă se vor ivi ocazii mai fericite. Părea că se aflau pe această stradă destule birouri de categorie medie și inferioară care nu aveau, probabil, prea multe pretenții la alegerea personalului. În lipsă de ceva mai bun, ar accepta și un post de curier. La urma urmelor, de ce n-ar fi angajat exclusiv pentru lucrări de birou, ca să se poată și el așeza, într-o zi, la masa lui de scris și să privească, din cînd în cînd, afară, prin fereastra deschisă, ca acel funcționar pe care-l zărise dimineață, pe cînd traversa curtea. Închise ochii și se liniști definitiv, gîndindu-se că, înainte de orice, e băiat tînăr, iar în ceea ce-l privește pe Delamarche, va veni și ziua cînd acesta îi va îngădui să plece ; menajul lui tot nu promitea să dureze o veșnicie. Dacă va izbuti să obțină vreodată un serviciu de birou, medita Karl, nu s-ar ocupa cu nimic altceva decît cu lucrările sale ; nu și-ar risipi forțele, așa cum făcea studentul. La nevoie ar lucra și noaptea, dar tot pentru birou, și nu încape îndoială că, măcar la început, asta ar fi chiar foarte necesar, date fiind lacunele cunoștințelor sale în materie comercială. Nu dorea decît să servească interesele acelei întreprinderi ; ar îndeplini toate lucrările, chiar și pe cele refuzate de alți funcțio-

nari, ca fiind nedemne de ei. În capul lui Karl roiau bunele intenții, ca și cum viitorul său șef ar fi fost acolo și l-ar fi privit, dorind să-i citească totul pe chip.

Cu aceste gînduri, Karl adormi și nimic nu-i mai tulbură somnul. Doar un scîncet al Bruneldei îi atrase atenția; aceasta era chinuită, pesemne, de vise urîte și se zvîrcolea în culcușul ei.

TEATRUL ÎN AER LIBER DIN OKLAHOMA

La un colț de stradă, Karl văzu un afiș cu următorul conținut: „Azi, pe hipodromul de la Clyton se angajează personal pentru teatrul din Oklahoma, începînd de la orele șase dimineața și pînă la miezul nopții! Marele teatru din Oklahoma vă cheamă! Vă cheamă numai astăzi și numai o singură dată! Cine pierde această ocazie, o pierde pentru totdeauna! Acela care se gîndește la viitorul său, este omul nostru! Oricine este binevenit! Toți cei ce doresc să devină artiști să se prezinte! Sîntem teatrul care are nevoie de oricine, oferind fiecăruia un loc potrivit! Pe cei care au îmbrățișat ideea de a veni în mijlocul nostru îi felicităm chiar pe această cale! Dar grăbiți-vă, pentru a putea fi primiți pînă la miezul nopții! La orele douăsprezece totul se închide și nu se mai redeschide! Blestemați să fie acei care nu ne dau crezare! Porniți cu toții spre Clyton!“

Acest afiș, în fața căruia se afla multă lume, nu prea părea să aibă un succes deosebit. Afișe se găseau la tot pasul și nimeni nu le mai dădea crezare. Acesta părea și mai puțin verosimil decît altele. Avea, înainte de toate, un mare cusur: nu pomenea un cuvînt despre retribuție. Dacă acestea ar fi fost cît de cît în măsură de a fi pomenită, afișul ar fi dat-o în vileag negreșit, neuitînd tocmai ceea ce era mai atrăgător. Nimeni nu dorea cu tot dinadinsul să devină artist, însă fiecare voia să fie plătit pentru munca sa. Afișul era foarte atrăgător pentru Karl deoarece pe el scria clar: „oricine e binevenit!“ „Oricine“, prin urmare și Karl. Toate întîmplările de pînă acum vor fi, așadar, date uitării, nimeni nu avea să-i reproșeze ceva. Era în drept să solicite o muncă ce n-avea nimic înjositor, dimpotrivă, era oferită în mod public. Și tot în mod public se formula și asigurarea că va fi primit și el. Karl nici nu dorea altceva; voia să găsească, în sfîrșit un punct de pornire pentru o carieră onorabilă și tocmai acest lucru i se oferea acum. Chiar dacă vorbăria din afiș n-ar fi fost decît o minciună, chiar dacă marele teatru din Oklahoma n-ar fi fost, în realitate, decît un mic circ ambulant, el era gata să se angajeze pe loc și cu asta basta. Karl nu mai reciti întregul afiș, căută doar fraza aceea: „oricine este binevenit!“ Se gîndi în primul moment să pornească pe jos pînă la Clyton, dar asta ar fi însemnat să facă un marș epuizant

de trei ore, riscînd să ajungă tocmai în clipa în care s-ar fi anunțat că toate posturile au fost ocupate. Afișul lăsa să se înțeleagă, ce-i drept, că numărul posturilor era nelimitat dar ofertele de serviciu de acest tip erau întotdeauna redactate în maniera asta. Karl înțelese că trebuia să aleagă una din două — fie să renunțe la serviciu, fie să ajungă cu metroul acolo. Își mai numără o dată banii; dacă nu s-ar fi ivit această cheltuială, banii i-ar fi ajuns pentru vreo opt zile. Preocupat, înșira micile monede pe palma întinsă, făcînd mici grămăjoare. Un domn care-l urmărise, îl bătu pe umăr și-i ură: „Mult noroc în călătoria spre Clyton!“ Karl mulțumi dînd din cap, nu scoase nici un cuvînt și continuă să-și numere banii. Se decise repede, puse de o parte banii pentru călătorie și fugi spre metro. Coborî la Clyton și îl lovi deodată larma multor trompete. Era o gălăgie confuză, trompetele sunau alandala, fără vreo regulă. Asta nu-l deranja pe Karl, dimpotrivă, îl convinse că teatrul din Oklahoma era o instituție mare. În clipa în care ieși din stația de metro își aruncă privirile asupra peisajului și își dădu seama că totul era de mai mare amploare decît și-ar fi putut închipui; nu înțelese, în schimb, de ce o instituție de asemenea anvergură făcea astfel de eforturi pentru a-și angaja personalul. La intrarea în hipodrom era o tribună lungă și joasă, pe care se aflau sute

de femei îmbrăcate în costume de îngeri, înfășurate în voaluri lungi, albe și purtînd aripi mari; femeile-îngeri suflau din trompete aurii, lucitoare. Nu ședeau direct în tribună, ci fiecare stătea pe cîte un piedestal invizibil, mascat de voalurile lungi ale costumului de înger care, căzînd în falduri largi, acopereau totul. Aceste piedestale fiind foarte înalte (ajungeau pînă la doi metri înălțime), staturile femeilor păreau uriașe. Capetele mici ale femeilor și părul lor, prea scurt, despletit, care atîrna ridicol în ambele părți, între aripile larg deschise, stricau întrucîtva măreția priveliștii. Pentru a evita monotonia, femeile se instalaseră pe piedestale de cele mai diferite mărimi. Puteai vedea femei a căror înălțime nu întrecea cu mult mărimea naturală, dar se înălțau, în schimb, altele în preajma lor atît de sus, încît aveai impresia că cea mai mică adiere de vînt le-ar putea prăbuși. Și toate femeile acestea trompetau.

Publicul nu era numeros. Circa zece tineri, scunzi în raport cu staturile înalte de pe tribună, se plimbau încoace și încolo, privind femeile cocoțate sus; schimbînd impresii, tinerii arătau cînd spre una, cînd spre alta, fără să pară hotărîți să intre pentru angajare. Un bărbat mai în vîrstă se ținea mai la o parte. Adusese cu el soția și copilul în cărucior. Femeia ținea o mînă pe cărucior și cu cealaltă se sprijinea de umărul bărbatului. Deși cei doi priveau specta-

colul cu admirație, păreau totuși decepționați. Căutau și ei un serviciu, însă acest zgomot de trompete îi zăpăcise complet. Karl era în aceeași situație. Se apropie de bărbat și, după ce ascultă o vreme trompetele, îl întrebă : „Aici se fac angajări pentru teatrul Oklahoma ?“

„Așa credeam și eu“ zise omul. Dar stăm aici de o oră și nu auzim altceva decît trompete. Nicăieri nu vezi un afiș, nicăieri un om care să anunțe ceva, care să dea o informație !“

„Poate că așteaptă să se strîngă mai multă lume“ zise Karl. „Pînă acum s-au adunat foarte puțini oameni aici.“

„Tot ce se poate“ zise omul, după care tăcură amîndoi.

De altfel, din pricina zgomotului de trompetă, era și greu să te faci înțeles. Femeia spuse ceva soțului ei, la ureche, acesta dădu din cap și îi strigă, la rîndul său, lui Karl : „N-ai vrea să mergi pînă pe hipodrom și să întrebi unde se fac angajările ?“

„Ba da“ spuse Karl. „Trebuie însă să mă cațăr în tribună și să mă strecor printre îngeri.“

„Vezi vreo dificultate în asta ?“ întrebă femeia.

Aceasta găsea că în cazul lui Karl nu exista nici un fel de dificultate, dar pe bărbatul ei nu voia să-l trimită acolo.

„E în regulă, mă voi duce“ zise Karl.

„Ești foarte amabil“ spuse femeia și atît ea cît și soțul, îi strînseră mîna.

Tinerii veniră în fugă să vadă de aproape cum se cațără Karl pe tribună. Femeile păreau că suflă acum mai cumplit din trompete, salutînd pe primii solicitanți. Cele de pe piedestalele pe lîngă care trecea Karl se opriseră din suflat și, uitînd de trompetele lor, se tot aplecau într-o parte și alta, să vadă încotro o apucă solicitantul. La celălalt capăt al tribunei, Karl zări un om ce părea că îi așteaptă pe solicitanți, gata să le dea toate informațiile. Karl se decise să se îndrepte într-acolo, dar în aceeași clipă se auzi strigat pe nume, de undeva de sus.

„Karl !“ strigă un înger. Karl își ridică privirile. Era Fanny.

„Fanny !“ exclamă el la rîndu-i, și salută, fluturîndu-și mîna în direcția de unde fusese strigat.

„Hai urcă-aici !“ zise Fanny. „Doar n-ai să mă ocolești ?“ și, desfăcînd voalurile, dezveli piedestalul și, totodată scara îngustă care ducea pînă sus la ea.

„Pot urca ? E voie ?“ întrebă Karl.

„Cine ne-ar putea opri să ne strîngem mîna !“ îi strigă Fanny și privi cu atenție în jur, parcă să se convingă dacă este cineva care n-ar îngădui acest lucru. Dar Karl se și cățărase deja, în fugă, pe scări.

„Mai încet !“ strigă Fanny. „Altminteri ne prăbușim amîndoi cu piedestal cu tot ! Nu se întîmplă însă nimic și Karl ajunse cu bine

pînă pe ultima treaptă. „Acum te uită“ îi spuse Fanny, după ce se salutară. „Să vezi şi tu ce fel de serviciu am primit !“

„Frumos“ zise Karl şi privi jur împrejur. Toate femeile din apropiere îl observaseră pe Karl şi chicoteau.

„Eşti cea mai înaltă cred“ spuse Karl şi întinse mîna să măsoare înălţimea celorlalte.

„Te-am zărit de cum ai ieşit din staţie“ vorbi Fanny. „Dar cum mă aflu din păcate, în ultimul rînd, nu pot fi zărită şi nici nu am avut cum să strig. Cu toate că am suflat foarte tare, tot nu m-ai recunoscut.“

„Toate suflaţi prost“ zise Karl. „Lasă-mă să suflu şi eu o dată.“

„Cu plăcere“ spuse Fanny şi îi întinse trompeta. „Dar să nu sufli brambura, neţinînd cont de ansamblu, că mă concediază.“

Karl îşi dădu drumul, suflă din trompetă ; cîndva avusese impresia că aceasta nu era altceva decît un instrument grosolan, bun doar de stîrnit zgomote. Acum avea însă ocazia să se convingă că din trompetă poţi scoate sunete foarte delicate. Dacă toate instrumentele aflate aici erau de aceeaşi calitate, atunci tot ceea ce se întîmpla acolo nu era decît o irosire de forţe. Fără a-i păsa de gălăgia din jur, Karl suflă din toţi bojocii, lansîndu-se într-un cîntec pe care îl auzise cîndva într-o cîrciumă. Era fericit că regăseşte aici o prietenă de demult, că are ocazia să cînte din trompetă şi, pe deasupra că va obţine curînd-curînd, un post bun. Destul femei încetaseră să

mai sufle şi îl ascultau acum ; Karl îşi întrerupse brusc cîntecul, cînd văzu că aproximativ jumătate din numărul total al trompetelor nu mai cîntau. După un timp, treptat, vacarmul general reîncepu.

„Eşti un adevărat artist !“ spuse Fanny pe cînd Karl îi restitui trompeta. „Ai putea cere un post de trompetist.“

„Se primesc oare şi bărbaţi ?“ întrebă Karl.

„Desigur spuse Fanny. Noi suflăm timp de două ore, după care ne iau locul băieţi îmbrăcaţi în haine de draci. Parte din ei suflă din trompete, parte bat tobele. Totul este extrem de frumos, ca şi de altfel întreaga punere în scenă care este foarte costisitoare. Cum îţi plac rochiile noastre ? Dar aripile ?“ şi Fanny îşi coborî privirile, contemplîndu-se.

„Crezi că aş putea primi şi eu un post pe aici ?“ întrebă Karl.

„Sigur că da“ spuse Fanny. „Doar este cel mai mare teatru din lume. Ce întîmplare fericită că ne-am reîntîlnit ! Chiar în cazul că am fi amîndoi angajaţii acestui teatru, s-ar putea întîmpla să nu ne vedem de loc. Asta depinde însă de postul pe care îl vei primi.“

„Să fie oare totul atît de măreţ pe aici ?“ întrebă Karl.

„Este cel mai mare teatru din lume“ zise Fanny din nou. „E drept că încă nu am avut ocazia să-l văd, dar unele colege de-ale mele, care au mai fost la Oklahoma, spun că

este atît de mare încît aproape că nu are limite."

„Și totuși au venit atît de puțini solicitanți" spuse Karl și arătă cu mîna spre tinerii aflați la picioarele lor și spre mica familie.

„Asta-i adevărat" zise Fanny. Gîndește-te însă că angajăm oameni în toate orașele, că echipa noastră care recrutează personal este mereu pe drumuri și că mai există multe alte echipe de acest fel."

„Dar teatrul nu s-a deschis încă ?"

„Ba da" zise Fanny. „Este un teatru vechi, dar se extinde necontenit."

„Mă miră că nu se îmbulzesc mai mulți solicitanți" spuse Karl.

„Într-adevăr, este ciudat zise Fanny.

„S-ar putea ca vînzoleala asta de îngeri și draci să îndepărteze mai degrabă lumea decît să o atragă."

„Cum de îți dă prin cap așa ceva ?" întrebă Fanny. „Dar să știi că s-ar putea să ai dreptate. Adu-i la cunoștință conducătorului nostru părerea ta ; poate că îl ajuți în felul acesta."

„Unde îl găsesc ?" întrebă Karl.

„Pe hipodrom în tribuna arbitrilor" spuse Fanny.

„Și lucrul ăsta mă miră" zise Karl. „De ce se fac angajările tocmai pe hipodrom ?"

„Uite care-i situația" spuse Fanny. Preparative facem peste tot, preparative dintre cele mai mari și ne așteptăm la o îmbulzeală nemaipomenită, iar pe hipodrom e spațiu

mult. De asemenea, în toate orașele unde se fac pariuri sînt amenajate agenții pentru angajare de personal. Se pare că există vreo două sute de asemenea agenții."

„Are teatrul ăsta din Oklahoma încasări atît de mari ca să-și permită luxul de a întreține o asemenea echipă de recrutare ?" întrebă Karl intrigat.

„Ce ne pasă nouă ?" zise Fanny cu indiferență. „Dar acum, du-te, Karl, să nu pierzi ocazia, iar eu trebuie să mă apuc din nou de suflat. În orice caz, încearcă să obții un serviciu în această echipă și vino imediat să-mi dai de veste. Să știi că aștept vestea asta cu cea mai mare nerăbdare."

Ea îi strînse mîna, îl făcu atent să coboare cu grijă, puse din nou trompeta la gură, însă nu suflă pînă nu-l văzu pe Karl ajuns jos. Karl aranjă din nou voalurile în jurul piedestalului așa cum fuseseră. Fanny îi mulțumi printr-o mișcare a capului și Karl, meditînd în fel și chip asupra celor auzite, se îndreptă acum spre omul pe care-l ochise încă de acolo de sus, pe cînd sta de vorbă cu Fanny ; omul acela se apropiase de piedestal și îl aștepta.

„Doriți să vă angajați la noi ?" întrebă omul. „Sînt șeful personalului acestei trupe și, în această calitate, vă urez bun venit." Avea obiceiul să stea ușor înclinat, în semn de politețe, dar se juca, totodată, cu lanțul ceasului său și se tot foia, fără să se miște de la locul său.

„Mulţumesc" zise Karl. Am citit afişul dumneavoastră, şi mă voi prezenta conform precizărilor de acolo."

„Aveţi perfectă dreptate" spuse omul, impresionat de atitudinea lui Karl. „Din păcate nu sînt toţi oamenii atît de corecţi."

Karl se gîndi că era momentul potrivit să-i atragă acestui om atenţia că reclama de care făcea uz echipa de recrutare nu-şi atinge scopul tocmai din pricina extravaganţei textului. Se abţinu însă, gîndindu-se că omul respectiv nici nu era conducătorul trupei; pe de altă parte nu era recomandabil ca tocmai el, care nici măcar angajat nu e, să se grăbească cu sugestii de îmbunătăţire. În consecinţă, se mulţumi să spună aceste cuvinte: „Afară mai aşteaptă un om care solicită şi el un post; el m-a trimis în recunoaştere. Pot să-l chem?"

„Desigur" spuse omul. „Cu cît se prezintă mai multă lume, cu atît este mai bine."

„A venit cu o femeie şi un copil în cărucior. Să-i aducă şi pe aceştia cu el?"

„Se înţelege" zise omul pe care precauţiunea lui Karl îl făcu să zîmbească. „Avem nevoie de oricine!"

„Mă întorc imediat" spuse Karl. Se duse în fugă pînă la marginea tribunei. Făcu un semn celor doi, chemîndu-i astfel să vină împreună. Karl ajută la urcarea căruciorului pe tribună, apoi o porniră cu toţii. Observînd acest lucru, tinerii se sfătuiră între ei, îşi înfundară mîinile în buzunare şi, încă mai păstrînd în ei nehotărîrea, se urcară în sfîrşit pe tribună, umblînd agale pe urmele lui Karl şi ale familiei. Mai veniră şi alţi clienţi care, ieşind din clădirea staţiei de metro, îşi agitau mîinile, uimiţi de priveliştea tribunei cu îngeri. În orice caz, părea că cererile de posturi vor spori. Karl era foarte fericit că venise devreme, poate chiar primul. Perechea era plină de curiozitate, punea diverse întrebări, se interesa dacă îndeletnicirile urmau să fie deosebit de grele. Karl le răspunse că nu ştie încă nimic precis, dar că n-avea îndoieli în privinţa angajării tuturor, fără nici o excepţie. Părerea lui era că puteau fi linştiţi. Îi întîmpină chiar şeful personalului care, părînd foarte satisfăcut, îi salută pe fiecare în parte, înclinîndu-se uşor, după care îi aşeză pe toţi pe un singur rînd. Karl era primul, fiind urmat de soţ-soţie şi, abia după aceea, veneau la rînd ceilalţi. După ce se făcu ordine (la început tinerii s-au îmbulzit alandala şi a mai trecut un timp pînă s-au liniştit) şeful personalului le vorbi aşa, în vreme ce trompetele amuţiră: „În numele teatrului din Oklahoma, vă salut pe toţi. Aţi venit devreme (era totuşi aproape de ora prînzului), înghesuiala încă nu este prea mare, aşa că formalităţile de angajare vor decurge repede. Aveţi, desigur, cu toţii, actele asupra dumneavoastră.

Tinerii scoaseră de îndată nişte acte din buzunare, pe care le fluturau înspre şeful

personalului; soţul îşi ghionti soţia care scoase, la rîndul său, de sub pilota căruciorului un pachet întreg de acte. Karl nu avea nici un act asupra lui. Ştia din experienţă că asemenea cerinţe puteau fi uşor ocolite dacă erai întrucîtva hotărît s-o faci. Era o chestiune care nu îţi punea cine ştie ce probleme. Şeful personalului măsură cu privirea şirul solicitanţilor şi, asigurîndu-se că toţi aveau acte asupra lor, inclusiv Karl (care ridicase mîna goală) trase concluzia că hîrtiile sînt în regulă.

„În ordine" zise apoi şeful personalului, şi făcu cu mîna un semn de refuz către tinerii care voiau ca actele lor să fie pe loc controlate. „Hîrtiile vor fi văzute la birourile de primire. Cum aţi văzut de altfel şi din afişele noastre, avem nevoie de oricine. Trebuie să ştim însă, bineînţeles, ce serviciu a ocupat fiecare înainte, pentru a-i putea găsi un loc potrivit unde să-şi poată valorifica priceperea."

«Este doar un teatru şi nimic altceva» îşi zise Karl nedumerit şi ascultă cu atenţie încordată cuvintele şefului de personal.

„Am orînduit, deci, în barăcile agenţilor de pariuri cîte un birou pentru fiecare meserie în parte" spuse în continuare şeful personalului. „Rog pe fiecare să-mi spună ce meserie are; membrii de familie îl vor însoţi pe solicitantul principal la biroul de primire desemnat acestuia. Vă voi conduce imediat la birourile unde vor fi controlate mai întîi

actele dumneavoastră şi unde specialiştii vă vor verifica, în continuare, cunoştinţele. Examenul va fi sumar şi nimeni nu trebuie să se îngrijoreze în această privinţă. Angajările se vor face pe loc şi veţi primi neîntîrziat toate îndrumările necesare. Să începem, deci. Acest prim birou este destinat inginerilor, cum se vede, de altminteri, şi după firmă. Tocmai pentru că nu avea acte, Karl îşi zise că trebuie să treacă cît mai repede prin ciurul tuturor formalităţilor, iar faptul că intenţionase cîndva, pe vremuri, să devină inginer, îi dădu un fel de curaj şi ridică mîna. Văzîndu-l pe Karl cu mîna ridicată, tinerii fură cuprinşi de invidie, drept care ridicară şi ei mîinile cu toţii. Şeful personalului se înălţă în vîrful picioarelor şi îi întrebă pe tineri: „Sînteţi ingineri?" Mîinile acestora coborîră încet; Karl însă rămase cu mîna ridicată. Şeful personalului îl privi cu îndoială, deoarece Karl îi părea prea prost îmbrăcat şi prea tînăr pentru titlul de inginer; totuşi nu obiectă nimic, poate din recunoştinţă, întrucît — după toate aparenţele — Karl era acela care-i adusese acolo pe ceilalţi solicitanţi. Făcu un semn, invitîndu-l să intre în birou, ceea ce Karl făcu imediat, în timp ce şeful personalului se ocupă de ceilalţi.

În biroul de primire a inginerilor, de ambele părţi ale unei mese dreptunghiulare, se aflau doi domni care confruntau două borderouri mari, aflate în faţa lor. Unul dintre

ei citea, iar celălalt sublinia în borderoul său numele rostite de primul. În clipa în care își făcu apariția Karl și îi salută, cei doi se grăbiră să așeze borderourile deoparte; puseră mîna pe alte catastife și le desfășurară.

Unul dintre ei, care era cu siguranță copist, zise: „Actele dumneavoastră, vă rog."

„Din păcate nu le am asupra mea" spuse Karl.

„Nu le are asupra sa" comunică copistul celuilalt domn, notînd imediat acest răspuns în catastiful său.

„Sînteți inginer?" întrebă, la rîndul său, celălalt domn, care părea a fi șeful biroului respectiv.

„Încă nu sînt inginer" zise Karl. „Dar trebuie să vă..."

„Ajunge" spuse domnul, hotărît și repede. „Nu țineți de noi; vă rog să citiți firma."

Karl își mușcă buzele, gest pe care acest domn părea a-l fi observat, pentru că spuse în continuare:

„Acesta nu este motiv de îngrijorare. Avem nevoie de oricine." Făcu semn unuia dintre oamenii de serviciu care se plimbau fără treabă printre barăci. „Condu-l pe acest domn la biroul pentru cunoștințe tehnice."

Omul de serviciu înțelese ordinul și-l apucă pe Karl de mînă. Merseră printre multe barăci. Într-una din ele Karl descoperi pe unul dintre tineri, care fusese deja angajat și strîngea mîna domnilor de acolo, în semn de mulțumire. Fu introdus într-un birou unde

procedura era asemănătoare aceleia folosită în primul, fapt pe care Karl îl prevăzuse. Numai că aici se află că frecventase gimnaziul și Karl fu trimis la biroul foștilor elevi de gimnaziu. Aici declară că frecventase un gimnaziu din Europa și i se spuse imediat că nu ține nici de acest birou; fu îndrumat către biroul celor care au studiat în gimnaziile din Europa. Acest birou era instalat într-o baracă situată la marginea extremă a stabilimentului; nu numai că era cea mai mică dintre barăci, dar era și mai joasă. Omul de serviciu care-l condusese aici era furios din cauza lungilor peregrinări și a numeroaselor refuzuri de care, după părerea sa, Karl era singurul vinovat. Nu mai așteptă să fie supus întrebărilor că omul de serviciu plecă. Acest birou era, nu încape îndoială, și ultimul refugiu al lui Karl; zărindu-l pe șeful de birou, își dădu seama cu spaimă că acesta semăna foarte mult cu un profesor de la liceul real din orașul său natal, unde respectivul mai preda și acum, după toate probabilitățile. Cei doi se asemănau, de fapt, doar prin cîteva amănunte cum se și văzu de îndată; ochelarii de pe nasul turtit al acelui om, barba blondă, îngrijită, ca un obiect de expoziție, spatele ușor curbat și vocea puternică, vibrînd tunător, îl umplură pe Karl de uimire pentru multă vreme. Din fericire, aici Karl nu mai fu nevoit să se concentreze prea mult, deoarece procedura era mai simplă decît în celelalte birouri. Se trecu în scripte că nu

avea acte asupra sa, iar șeful biroului calificā acest lucru drept o neglijență de neînțeles ; copistul, în schimb, care avea aici cuvîntul hotărîtor, nu dădu faptului importanță și, după cîteva scurte întrebări ale șefului (acesta se și pregătise să-l chestioneze mai îndelung) același copist îl declară pe Karl angajat. Șeful biroului se întoarse spre copist, deschise gura să zică ceva, însă celălalt făcu un gest că totul s-a încheiat și rosti : „Angajat" și trecu imediat această hotărîre în catastif. Copistul era de părere, după toate probabilitățile, că situația de a fi fost elev într-un gimnaziu din Europa e în sine atît de degradantă, încît oricine declara așa ceva trebuia crezut fără nici o tevatură. Karl nu avu nimic de obiectat și se duse la el pentru a-i mulțumi. Dar chestiunea se mai lungi și anume în momentul cînd fu întrebat cum îl cheamă. Karl nu răspunse imediat, era prea timid pentru a-și pronunța propriul nume, care urma să fie trecut în scripte. Dar de îndată ce va fi angajat, fie și în postul cel mai neînsemnat, unde să poată mulțumi pe toată lumea, Karl era dispus să-și dea la iveală propriul nume ; deocamdată nu sosise încă acel moment. Îl tăinuise de prea mult timp ca să-l dea în vileag dintr-o dată. Pînă una-alta, nevenindu-i în minte altceva, spuse numele sub care lucrase în ultimele servicii pe care le avusese : „Negro".

„Negro ?" întrebă șeful biroului întorcînd capul și făcînd o grimasă, ca și cum prin

această Karl ar fi spus cea mai gogonată minciună.

Pe Karl îl examină și copistul, la rîndul său, aruncîndu-i o privire ; se mulțumi să repete : „Negro", după care trecu acest nume în scriptele sale.

„Doar n-o să te apuci să scrii «Negro» ? !" îi strigă șeful.

„Da am scris «Negro»" zise copistul liniștit și făcu un semn cu mîna prin care îl invită pe șef să dea, în continuare, dispozițiile de rigoare. Șeful de birou fu pus astfel în situația de a se stăpîni ; se sculă și spuse : „Pentru teatrul din Oklahoma, ați fost așadar"... se opri însă și nu mai putu scoate o vorbă, neputînd trece peste convingerile sale ; se așeză la loc, zicînd : „Nu se numește Negro".

Copistul își ridică sprîncenele, se sculă, la rîndul său, și vorbi astfel : „Atunci să vă comunic eu : ați fost angajat pentru teatrul din Oklahoma și veți fi prezentat de îndată conducătorului nostru."

Fu iar chemat un om de serviciu care-l conduse pe Karl în tribuna arbitrilor.

Jos, la capătul scării, Karl zări căruciorul, apoi zări și perechea coborînd ; femeia își purta copilul în brațe.

„Ați fost angajat ?" întrebă omul care se mai înviorase. Soția privea bine dispusă peste umărul lui. Karl îi spuse că a fost angajat și că urmează să fie prezentat undeva ; omul zise : „Atunci vă felicit. Și noi am fost angajați. Pare să fie o instituție serioasă, deși e

firesc să nu te poți obișnui imediat cu toate. Așa se întîmplă peste tot.“

Își mai spuseră o dată „La revedere“, după care Karl urcă spre tribună. Umbla încet, deoarece sus, spațiul restrîns al tribunei părea înțesat de lume și, cum nu intenționa să se vîre cu forța, se opri; cuprinse cu privirile hipodromul care se întindea în toate direcțiile, pînă la pădurile care se profilau la orizont. Simți cum i se trezește dorința de a asista la o cursă de cai. De cînd se afla în America încă nu avusese ocazia asta. În Europa fusese dus o dată la curse, însă fiind încă pe atunci un puști, nu-și amintea nimic altceva decît că mama sa îl tîrîse prin mulțime, printre oamenii care se îngrămădiseră și care nu voiau să le facă loc. Așa că, la drept vorbind, nici nu putea afirma că văzuse vreodată curse de cai. În spatele său începu să huruie o mașinărie, se întoarse și pe panoul aparatului pe care se înscriu de obicei cîștigătorii de curse, apăru următorul text: „Comerciantul Kalla cu soția și copilul.“ Din acest loc se transmiteau, așadar, înspre birouri, numele noilor angajați.

Cîțiva domni coborîră imediat scările în fugă, discutînd aprins, folosindu-se de creioane și hîrtii cu adnotări. Karl se lipi de balustradă pentru a-i lăsa să treacă și, pentru că se făcu astfel un culoar, urcă și el. Într-un colț al tribunei înconjurate cu balustrade de lemn (totul semăna cu acoperișul teșit al unui turn îngust) stătea un domn care sprijinea

cu brațele balustrada de lemn și care purta peste piept, în diagonală, o panglică lată de mătase albă, pe care scria: „Conducătorul echipei a zecea de recrutare a teatrului din Oklahoma“. Lîngă el, pe o măsuță, se afla un telefon, întrebuințat probabil în zilele de curse, cu ajutorul căruia se pare că erau transmise conducătorului datele personale ale fiecărui solicitant în parte, încă înainte de a fi fost angajat; așa se explica faptul că deocamdată, lui Karl acesta nu-i puse nici un fel de întrebare. Se adresă doar unui domn care sta în preajma lui cu picioarele puse cruce și cu brațul sprijinit în bărbie: „Negro este elevul unui gimnaziu din Europa“.

Cu asta problema lui Karl era încheiată; după ce se înclină adînc în fața acelor domni, conducătorul se uită de-a lungul scărilor să se convingă dacă nu mai vine cineva. Pentru că nu mai urca nimeni, mai ascultă cîte un crîmpei din conversația dintre domnul celălalt și Karl; era însă mult mai preocupat să observe hipodromul și își jucă degetele pe balustrada de lemn. Erau degete fine și totuși puternice, lungi și totodată agile; îi atraseră atenția lui Karl, cu toate că celălalt domn începuse a-i acorda, între timp, destul de mult interes:

„Ați rămas fără serviciu?“ îl întrebă înainte de toate acest domn. Întrebarea era foarte simplă, cum erau, de altfel, toate celelalte întrebări care i se puseseră și care nu urmăreau să-l pună în încurcătură; răspunsurile,

de asemenea, nu erau verificate prin contra întrebări. Cu toate acestea, prin modul deschis în care erau puse aceste întrebări și felul în care erau așteptate răspunsurile, cu corpul ușor înclinat înainte, uneori întrebînd din nou și studiind apoi cu capul aplecat în piept reacțiile lui Karl, acest domn părea să acorde convorbirii o importanță deosebită, pe care nu o puteai pătrunde, dar care te făcea prudent și sfios. În cîteva rînduri, Karl își stăpîni cu greu dorința de a reveni asupra răspunsului dat, pentru a-l înlocui cu altul, cu șanse mai mari de succes, însă tot de atîtea ori se abținu; își da seama că o asemenea nesiguranță nu putea să facă decît o impresie proastă, pentru că, de cele mai multe ori, nu puteai să prevezi înțelesul secret al acestor întrebări. De altfel, angajarea părea a fi un fapt împlinit și conștiința acestui lucru îi dădu o stare de calm.

Întrebat dacă era fără serviciu, Karl răspunse simplu: „Da."

„Unde ați fost angajat ultima oară ?" întrebă apoi domnul acela.

Karl era pe punctul de a răspunde, cînd acest domn, mai repetă o dată întrebarea și, spre a-l face atent, ridică degetul arătător: „Ultima oară !"

Karl înțelesese de prima dată această întrebare și, indispus din cauza acestei sublinieri, clătină din cap scurt, zicînd: „La un birou".

Răspunsul corespundea întrucîtva adevărului, dar în cazul în care domnul i-ar fi cerut

amănunte despre acest birou, Karl ar fi fost nevoit să mintă. Domnul se abținu însă și nu mai puse decît următoarea întrebare, la care se putea răspunde ușor, potrivit adevărului: „Ați fost mulțumit acolo ?"

„Nu !" strigă Karl și aproape că-l întrerupse.

Uitîndu-se pe furiș, Karl observă o umbră de zîmbet pe buzele conducătorului; se căi de modul nechibzuit în care răspunsese dar nu fusese în stare să reziste tentației de a striga: „Nu !" cît timp durase ultimul său serviciu nu avusese altă dorință decît să întîlnească într-o bună zi pe șeful unei alte întreprinderi care să-i pună această întrebare. Răspunsul său avea totuși un dezavantaj, întrucît acest domn îl putea chestiona în continuare asupra cauzei nemulțumirii sale. Domnul însă nu-l mai întrebă decît atît: „Ce post credeți că vi s-ar potrivi cel mai bine ?"

S-ar fi putut ca această întrebare să fie totuși o cursă; ce sens mai avea să întrebi așa ceva din moment ce Karl fusese deja angajat în calitate de actor ? Deși acest lucru îi părea limpede, Karl nu avu totuși curajul să spună că se consideră indicat pentru meseria de actor. Ocoli, așadar, întrebarea și răspunse, cu tot riscul de a părea încăpățînat: „Am văzut în oraș afișul și citind că oricine este binevenit, m-am prezentat".

„Acesta nu-i un lucru nou" spuse domnul, lăsînd a se înțelege că vrea cu tot dinadinsul un răspuns la întrebare.

„Am fost angajat ca actor, spuse Karl în treacăt, spre a-l face pe acest domn să înțeleagă greutatea de a da un răspuns la ultima lui întrebare.

„Ei da“ spuse domnul, și amuți din nou.

„Nu“ zise Karl și toată speranța lui de a găsi un post începu să se clatine. „Nu știu dacă am talent actoricesc. Vreau să fac, totuși, un efort, voi încerca să îndeplinesc orice misiune.“

Domnul se întoarse spre conducător și amîndoi dădură din cap aprobator; Karl, după cît îți puteai da seama, răspunsese bine la întrebare. Băiatul prinse din nou curaj și așteptă întrebarea următoare. Aceasta sună astfel: „Ce ați dorit să studiați inițial?“ Pentru a preciza și mai mult sensul întrebării (domnul ăsta ținea foarte mult la precizări), mai adăugă: „În Europa, bineînțeles“.

Luîndu-și mîna de la bărbie, schiță o mișcare ușoară, părînd că vrea să sugereze depărtarea la care se situa Europa și cît de lipsite de însemnătate erau planurile ticluite pe vremuri, pe acele meleaguri.

Karl spuse: „Doream să devin inginer“.

Acest răspuns îl stînjenea, pentru că era ridicol să readucă pe tapet vechea lui dorință de a deveni inginer, ținînd cont de felul în care îi merseseră afacerile în America — dar în Europa el ar fi devenit oare, într-adevăr, inginer? — rosti, deci, cuvintele acelea doar în lipsa unui alt răspuns mai de Doamne-ajută.

Interlocutorul luă însă cuvintele sale în serios, cum părea acel domn să ia toate în serios. „Ei! inginer nu puteți deveni dintr-o dată; dar poate că v-ar conveni să vă ocupați, deocamdată, cu unele lucrări tehnice mai simple“.

„Desigur“ zise Karl și era foarte mulțumit, deși, acceptînd această ofertă, însemna să fie radiat din rîndul actorilor și introdus printre tehnicieni; credința sa era însă că în această din urmă meserie se putea descurca mai bine, fără doar și poate. De altfel, își spunea mereu unul și același lucru, și anume că pentru el esențialul era nu felul muncii care i se încredința, ci angajarea lui definitivă undeva, într-un post oarecare.

„Vă simțiți destul de puternic pentru a putea îndeplini o muncă grea?“ întrebă domnul.

„O, da!“ spuse Karl.

Auzind aceste cuvinte, domnul îl invită pe Karl să se apropie și-i pipăi brațul. „E băiat vînjos“ spuse acesta și îl duse pe Karl de braț înspre conducător.

Conducătorul zîmbi și, dînd aprobator din cap, îi strînse mîna lui Karl; fără a se clinti din poziția sa relaxată, zise: „Am rezolvat, așadar, totul. La Oklahoma se va mai reexamina totul. Vă urez să faceți cinste echipei noastre de recrutare!“

Karl se înclină, în semn de rămas bun; vru să-l salute și pe celălalt domn, dar acesta se plimba pe platformă, încolo-încoace, considerîndu-și atribuțiile încheiate. În timp ce

Karl cobora, pe panoul cu anunţuri apărură următoarele cuvinte: „Negro, tehnician".

Deoarece aici toate erau la locul lor şi decurgeau cît se poate de normal, Karl nu s-ar mai fi opus ca pe panoul de anunţuri să apară chiar numele său adevărat. Totul era organizat cu multă precizie pentru că, în cele din urmă, la piciorul scării, Karl fu aşteptat de un om de serviciu care îi prinse pe braţ o banderolă. Ridicînd braţul să vadă ce scrie, citi: „tehnician".

Indiferent de direcţia în care urma să fie îndreptat, Karl voi să-i spună înainte de toate lui Fanny cît de fericit se desfăşurase totul. Spre regretul lui însă, un om de serviciu îi aduse la cunoştinţă că îngerii, ca şi dracii, de altfel, plecaseră spre următorul punct de oprire al echipei de recrutare; aveau să vestească în acel loc sosirea trupei pentru ziua următoare.

„Îmi pare rău" zise Karl, posomorît; era prima decepţie pe care o avea în această instituţie. „Aveam o cunoştinţă printre îngeri."

„O veţi revedea la Oklahoma" îi spuse omul de serviciu. „Dar veniţi odată cu mine, că aţi rămas ultimul."

Îl conduse pe Karl prin spatele tribunei pe care stătuseră îngerii; acum nu mai rămăseseră acolo decît piedestalele goale. Presupunerea lui Karl că fără muzica îngerilor s-ar fi prezentat mai multă lume să solicite posturi nu se adeveri; nu se mai afla nimeni

în faţa tribunei, în afara cîtorva copilaşi care se luptau să pună mîna pe o pană lungă, albă, căzută, pare-se, dintr-o aripă de înger. Un băieţel o ridică, pe cînd ceilalţi copii îl apucară cu cîte o mînă de chică, încercînd cu cealaltă să înşface pana.

Karl arătă spre copii, însă omul de serviciu, fără să privească într-acolo, îi zise: „Grăbiţi-vă, a durat foarte mult pînă aţi fost primit. A fost oare vreo neclaritate?"

„Nu ştiu" spuse Karl mirat, însă fără a fi prea convins de acest lucru.

Chiar şi în situaţiile cele mai limpezi mereu se găseşte cîte unul care să-i facă griji altuia. Ajunseră în faţa marii tribune rezervate spectatorilor; aceasta se înfăţişa ca o plăcută panoramă şi Karl uită de îndată observaţia omului de serviciu. În tribună se afla o masă mare şi lungă, acoperită cu o ţesătură albă; proaspeţii angajaţi stăteau cu spatele spre hipodrom, pe banca alăturată, ceva mai jos, şi li se dădea să mănînce. Toţi erau veseli şi emoţionaţi; cînd apăru Karl şi, neobservat, se aşeză ultimul pe bancă, mulţi se ridicară în picioare închinînd paharele. Unul dintre ei ţinu un toast dedicat conducătorului echipei a zecea de recrutare, numindu-l „părintele solicitanţilor de posturi." Cineva atrase atenţia că amintitul „părinte" putea fi zărit chiar de acolo de unde se aflau şi avea dreptate, deoarece tribuna arbitrilor în care se aflau cei doi domni nu era la depărtare prea mare şi se putea vedea pînă acolo. Îşi îndrep-

tară cu toţii paharele în acea direcţie; Karl ridică şi el paharul, dar oricît de tare ţipau şi oricît de mult doreau să se facă văzuţi, în tribuna arbitrilor nu se observa nimic din care să bănuieşti că ovaţia fusese remarcată sau măcar că cei de acolo ar fi voit s-o remarce. Conducătorul sta rezemat într-un colţ, iar cel de-al doilea domn se afla lîngă el, rezemat în bărbie. Oarecum decepţionaţi, oamenii se aşezară la loc; din cînd în cînd se mai întorcea cîte unul înspre tribuna arbitrilor. Curînd atenţia le fu atrasă exclusiv de ospăţul copios. Se aduseră la masă păsări mari, aşa cum nu mai văzuse Karl şi în carnea rumenă erau împlîntate o mulţime de furculiţe, iar oamenii de serviciu umpleau mereu paharele cu vin; stînd aplecat deasupra farfuriei, nici nu băgai de seamă cînd şi cum cădea vinul roşu în pahare. Comesenii care nu doreau să participe la discuţia generală, puteau privi în voie ilustratele care înfăţişau teatrul din Oklahoma; acestea erau puse teanc la un capăt al mesei spre a circula din mînă în mînă. Dar nimeni nu se prea sinchisea de ele. Din acest motiv, pînă la Karl, care era la celălalt cap al mesei, ajunse o singură poză. Judecînd după această unică ilustrată, îţi puteai da uşor seama că toate celelalte trebuie să fi fost foarte interesante. Ilustrata respectivă înfăţişa loja preşedintelui Statelor Unite ale Americii. La întîia vedere, aveai impresia că nu e o simplă lojă, ci însăşi scena; îţi dădea această

impresie balustrada, care înainta arcuindu-se foarte mult în spaţiu. Această balustradă era aurită de sus pînă jos. Între coloanele mici şi subţiri, părînd decupate cu foarfeca cea mai fină, erau orînduite un şir de medalioane reprezentînd chipurile foştilor preşedinţi. Unul dintre aceştia avea un nas deosebit de drept, buze cărnoase şi ochi care priveau fix, în jos, pe sub pleoape îngroşate. În jurul lojii, din părţi şi din înălţime, se cerneau raze luminoase. O lumină albă şi totuşi blîndă dezvăluia faţada lojii prezidenţiale, în timp ce adîncimea acesteia, încadrată în catifea roşie, căzînd în falduri variat nuanţate, puse în mişcare cu ajutorul unor şnururi, părea un gol umbros, învăluit de o lumină roşietică. Loja era atît de grandioasă, încît cu greu îţi puteai închipui că în ea şedeau oameni. Fără a uita de mîncare, Karl privi totuşi atent această poză pe care o aşeză alături de farfurie.

Ar fi voit, desigur, să mai vadă măcar încă o ilustrată, dar nu voi să se ducă să şi-o ia singur, deoarece unul dintre oamenii de serviciu îşi aşezase palma peste teancul de ilustrate şi ordinea trebuia respectată. Îşi plimbă privirile pe deasupra mesei spre a se convinge dacă nu cumva avea şansa ca una dintre ilustrate să ajungă pînă la el. Printre capetele aplecate deasupra mîncării desluşi atunci, cu uimire (în primul moment nici nu-i veni să creadă) o figură cunoscută: era Gia-

como. Fugi îndată spre el și îl strigă : „Giacomo !"

Timid ca întotdeauna, băiatul se ridică de la masă, se răsuci în spațiul îngust dintre bănci, își șterse gura cu mîna și fu atît de bucuros că îl revede pe Karl, încît îl rugă să se așeze lîngă el sau se oferi el să vină acolo unde ședea Karl ; voiau să-și povestească totul, de-a fir-a-păr, și să rămînă de acum încolo mereu împreună. Nu voiau să-i deranjeze pe ceilalți și Karl hotărî să rămînă, deocamdată, fiecare la locul său ; masa fiind pe terminate, aveau să se întîlnească curînd, spre a nu se mai despărți niciodată. Karl mai zăbovi totuși puțin în preajma lui Giacomo spre a-l mai privi în amănunțime. Cîte amintiri îi evoca acesta ! Unde era bucătăreasa-șefă ? Ce mai făcea Tereza ? Giacomo aproape că nu se schimbase de loc ; prezicerea bucătăresei-șefe că în șase luni avea să devină un american vînjos nu se adeverise. Era tot atît de slăbănog ca și înainte, avea aceiași obraji supți, deși acum întrucîtva mai rotunjiți din pricina bucății mari de carne care-i umplea gura și de unde scotea alene cîte un os, spre a-l arunca în farfurie. După cele scrise pe banderolă, Karl înțelese că nici Giacomo nu fusese angajat ca actor, ci ca liftier. Teatrul din Oklahoma părea să aibă într-adevăr nevoie de oricine. Studiindu-l pe Giacomo, Karl lipsi o bună bucată de vreme de la locul său. Cînd hotărî să se așeze înapoi, sosi șeful personalului care, suind pe una

dintre băncile aflate în partea de sus a tribunei, bătu din palme și ținu un mic discurs în timpul căruia majoritatea celor de față se ridicară în picioare ; cei care nu se putură despărți de mîncare, rămaseră un timp așezați, dar fură nevoiți să se ridice pentru că îi înghiontiră ceilalți.

„Sper" vorbi acel domn (între timp și Karl își ocupase repede locul, fugind în vîrful picioarelor), „sper că sînteți cu toții mulțumiți de ospățul nostru inaugural. Bucatele echipei noastre de recrutare sînt, în general, lăudate. Din păcate, trebuie să anunț că masa s-a isprăvit, întrucît trenul cu care veți pleca la Oklahoma pornește peste cinci minute. În ciuda faptului că este o călătorie lungă, veți avea ocazia să vă convingeți de susținuta grijă pe care v-o arătăm. Vă prezint acum pe domnul care vă va conduce în această călătorie și căruia trebuie să-i dați ascultare."

Pe banca pe care se afla șeful personalului se urcă un domn mic, slab, care se înclină în treacăt, după care începu să explice cu gesturi nervoase cum trebuiau să se adune cu toții și cum urmau să se pună în mișcare. Vorbele acestuia nu erau însă ascultate, pentru că angajatul care rostise discursul inițial izbi cu palma în masă și începu să-i dea drumul unui lung discurs de mulțumire, fără să țină cont că trenul pleacă peste puțină vreme, lucru care îl neliniștea pe Karl. Fără a ține cont că șeful personalului, în loc să-l asculte, dădea o serie de dispoziții șefului transportului, ora-

torul se avîntă într-un discurs de mari proporții, enumerînd toate felurile de mîncare servite, apreciind pe fiecare în parte și încheie cu cuvintele : „Stimați domni, în felul acesta reușiți să cîștigați întreaga noastră simpatie."

Afară de cei cărora le erau adresate aceste cuvinte, toată lumea rîdea, deși cele spuse trebuiau luate oricum în serios și nu în glumă.

Neajunsurile acestui discurs nu întîrziară a se arăta ; drumul pînă la gară fu străbătut în pas alergător, lucru de loc greu deoarece nici unul dintre angajați nu avea de cărat vreun bagaj ; Karl abia acum observă asta cu surprindere. Singurul bagaj era cărucioru1 acela pe care îl împingea tatăl copilului ; omul se afla în fruntea coloanei și căruciorul sălta în mîinile lui, sus-jos, de parcă ar fi luat-o singur razna, pe străzi. Era o adunătură de oameni sărmani, un fel de golănime la urma urmei, care era totuși atît de bine primită și se bucura de toate îngrijirile ! Păreau a fi cu toții recomandați călduros șefului transportului. Pe acesta îl puteau vedea cum apucă cu o mînă ghidonul căruciorului și cu cealaltă îmbărbătează trupa, gesticulînd ; apărea apoi între cei din rîndul ultim al coloanei încurajîndu-i să înainteze, ori fugea de-a lungul șirurilor, să-i descopere cu privirea pe cei care înaintau prea încet și, aruncîndu-și brațele ritmic, le arăta acestora cum ar trebui să alerge.

Cînd ajunseră în gară, trenul era gata de plecare. Oamenii de pe peron arătau coloana cu degetul și discutau, încît se auzeau fraze ca acestea : „Toți ăștia sînt ai teatrului din Oklahoma !" Teatrul acesta părea să fie mult mai cunoscut decît își închipuise Karl ; de fapt, el nu avusese pînă acum ocazia să se familiarizeze cu problemele teatrale. Un vagon întreg era destinat exclusiv trupei și conducătorul transportului era mai grăbit să încheie îmbarcarea decît însuși conductorul. Înainte de plecare, inspectă fiecare compartiment, dădu cîte o dispoziție și de abia după aceea se instală și el. Întîmplător, Karl primise un loc lîngă fereastră și îl invită pe Giacomo lîngă el. Stăteau strîns lipiți unul lîngă celălalt și se bucurau grozav de această călătorie. Nici unul nu întreprinsese încă pe pămîntul american o călătorie atît de lipsită de griji. Trenul se puse în mișcare și ei fluturară mîinile pe fereastră, în semn de rămas bun, în vreme ce tinerii așezați în fața lor își dădură coate, găsind că cei doi sînt ridicoli.

Călătoria dură două zile și două nopți. Abia acum își dădu seama Karl de adevăratele dimensiuni ale continentului american. Privea neobosit pe fereastră și Giacomo, vrînd să se uite și el, se îndesa atît de tare în Karl, încît tinerii de vizavi, antrenați în jocul de cărți, se plictisiră pînă la urmă și-i oferiră cel de-al doilea loc de lîngă fereastră. Karl fu acela care le mulțumi, deoarece Giacomo vorbea o englezească aproape de neînțeles.

Tinerii deveniră mult mai prietenoşi în cursul călătoriei ; era de altfel şi normal să fie aşa între nişte colegi de compartiment. Amabilitatea lor era însă uneori dezminţită, pentru că de fiecare dată cînd le cădea — să zicem — cîte o carte de joc, o căutau pe sub banchete şi nu uitau să-i tragă cîte o ciupitură la picior, fie lui Karl, fie lui Giacomo. Luat mereu prin surprindere, Giacomo ţipa, smucindu-şi piciorul. Karl încercase o dată să riposteze printr-o lovitură cu piciorul, dar se resemnă, suportînd pînă la urmă totul în tăcere. Aceste păţanii din micul compartiment înecat în fum (reşi avea fereastra deschisă), n-aveau însă vreo importanţă în faţa măreţei privelişti de afară.

În prima zi de călătorie trecură printre munţi înalţi. Pereţi de stîncărie neagră-albăstruie îşi aruncau înspre tren colţurile ascuţite. Scoţînd capul pe fereastră, căutai în zadar vîrfurile acestor masive. Prin faţa ochilor se derulau văi întunecate, strîmte şi rupte, care se pierdeau în direcţii pe care le căutai urmărind orizontul cu degetul. Aveai sub ochi rîuri largi de munte, care se rostogoleau unduitor pe solul bolovănos, spărgîndu-se în mii de valuri spumegoase, ca să se prăbuşească apoi bolborosind pe sub poduri şi viaducte, deasupra cărora treceau trenuri ; rîurile acestea se aflau atît de aproape, încît răceala apei îţi răcorea faţa.

. . . .

FRAGMENTE

I.

„Scoală, scoală !" strigă Robinson şi Karl deschise ochii ; era dimineaţă. Draperia de la uşă încă nu fusese dată la o parte, însă după dîrele de lumină care se strecurau pe la margini îţi dădeai seama că nu-i departe ora prînzului. Robinson alerga grăbit încoace şi încolo, arunca priviri îngrijorate în jur, căra ba un prosop, ba o căldare cu apă, ba lucruri de lenjerie sau îmbrăcăminte şi, ori de cîte ori trecea pe lîngă Karl, îl îndemna prin fel de fel de semne să se scoale o dată, agitînd într-una lucrul pe care îl avea în mînă ; îi da a înţelege că, de astă dată, trudeşte pentru ultima oară în locul lui Karl, care n-avea cum să ştie din prima zi toate amănuntele serviciului lui.

Karl înţelese repede pe cine anume servea Robinson. Într-un spaţiu despărţit de restul odăii prin două dulapuri, se desfăşura un spălat în toată regula. Pe deasupra dulapului se zărea capul Bruneldei, gîtul şi ceafa dezgolite

ale acesteia — părul și-l coborîse în față, răsfirat. Din cînd în cînd se zărea mîna lui Delamarche care se ridica ritmic; o spăla și o freca pe Brunelda cu un burete de baie care împroșca apa în toate părțile. Se auzeau comenzile scurte, pe care Delamarche i le adresa lui Robinson. Obiectele pe care le cerea nu ajungeau pe cale firească în spațiul acela îngrădit din toate părțile, ci printr-o despărțitură mică dintre dulap și un paravan; Robinson era nevoit astfel să-și vîre mîna mult înlăuntru și își întorcea capul ori de cîte ori oferea cîte un obiect.

„Prosopul! Prosopul!" ceru Delamarche. Trebuind să găsească altceva pe sub masă, Robinson nici nu avu timp să tresară; cînd își scoase capul de sub masă, îi fu dat să audă altele: „La dracu! De ce întîrzii cu apa?!" și mutra încruntată a lui Delamarche apăru în același timp deasupra dulapului. Karl băgă de seamă că lucrurile de spălat și îmbrăcat, de care — în mod obișnuit — ai nevoie o singură dată, aici erau cerute și purtate de ici colo, de mai multe ori, fără vreo cauză întemeiată. Pe un reșou electric se afla într-una o căldare cu apă pusă la încălzit și Robinson căra neîncetat povara asta grea, umblînd crăcănat către locul de toaletă. Din pricina multelor lui însărcinări, nu era de mirare că Robinson era incapabil să îndeplinească întotdeauna și întocmai ordinele primite; s-a întîmplat o dată că i s-a cerut un prosop și el a apucat — nici mai mult, nici

mai puțin — o cămașă din culcușul întins în mijlocul odăii și, făcînd-o ghem, a aruncat-o dincolo de dulap.

Delamarche, la rîndul său, muncea și el din greu; se pare că tocmai de aceea era atît de furios pe Robinson (în furia lui uitase total de prezența lui Karl), iar de unul singur nu prididea s-o servească pe Brunelda. „Ah!" țipa aceasta, smulgîndu-l din visare pe Karl, care fusese nepăsător pînă acum. „Doamne, cît ești de brutal! Pleacă de aici! Prefer să mă spăl singură, decît să sufăr în halul ăsta! Iar nu mai pot mișca brațul! De atîta lipsă de îndemînare mi s-a făcut lehamite. Spatele cred că mi s-a umplut de vînătăi. Bineînțeles că n-ai să-ți recunoști vina. Dar, ia stai nițel! Am să mă arăt lui Robinson sau puștiului ăstuia al nostru. Nu! Calmează-te, n-am s-o fac, dar fii, te rog, puțin mai delicat. Menajează-mă, Delamarche. E ceea ce îți repet zilnic, dar tu nu mă menajezi și nici nu vrei să mă menajezi! Hei, Robinson!" începu ea să strige și, agitînd pe deasupra capului un chilot de dantelă, vorbi astfel: „Vino-mi în ajutor, nu auzi cît sufăr! Poftim, pentru Delamarche o asemenea tortură înseamnă spălat! Hei, Robinson, unde ești? Oare n-ai pic de inimă?" Karl se înțelese pe tăcute cu Robinson; îi făcu un semn cu degetul și îl îndemnă să treacă dincolo. Dar Robinson, care reflectase în prealabil asupra situației, dădu din cap că nu și plecă ochii, deoarece cunoștea cît se poate de bine aceste toane. „Ei,

asta-i bună! Ce-s prost?!“ vorbi Robinson în șoaptă, aplecat spre urechea lui Karl. „Află că n-o spune în serios. O singură dată am intrat și, gata, mi-a fost de ajuns; n-am să mai intru niciodată. Stai să vezi; m-au apucat amîndoi, m-au scufundat în cadă și era cît pe aici să mă înec. Zile în șir m-a dojenit Brunelda, m-a făcut nerușinat și, de atunci, îmi aduce aminte mereu: «A trecut cam multișor de cînd n-ai mai fost la mine în baie!» sau «Cînd mai poftești pe la mine în baie să te chiorăști?» Abia după ce am implorat-o de cîteva ori la rînd și m-am aruncat în genunchi, s-a mai potolit. Asta n-am s-o uit niciodată!“

În timp ce Robinson povestea toate acestea, Brunelda striga neobosit: „Robinson! Hei, Robinson! De ce nu vine Robinson ăsta?”

Deși nu-i sări nimeni în ajutor și nu primi vreun răspuns (Robinson se tupilase lîngă Karl și, tăcuți, priveau amîndoi spre dulap, deasupra căruia apăreau fie capul Bruneldei, fie al lui Delamarche), Brunelda continua să-l certe pe Delamarche, strigîndu-i cu voce tare: „Dar, pentru numele lui Dumnezeu, Delamarche, nu simt cît de cît că mă speli! Unde-i buretele? Apucă-te o dată de treabă! Ce n-aș da să mă pot apleca, să mă pot mișca în voie! Ți-aș arăta eu cum trebuie spălat un om! Unde-i adolescența mea, cînd mă aflam pe proprietatea părinților mei și înotam în fluviul Colorado! Eram mai sprintenă decît toate prietenele mele! Dar acum... Cînd ai

să înveți să mă speli ca lumea, Delamarche!? Dai cu buretele, trudești, iar eu tot nu simt nimic. Dacă ți-am cerut să nu mă iriți apăsînd prea tare, nu înseamnă că sînt gata să vin și să stau aici de pomană și să răcesc! O să te pomenești cu mine că o zbughesc pur și simplu din cadă, goală pușcă, și o iau razna, exact cum mă aflu acum!“

Brunelda nu făcu ceea ce spusese; ar fi fost, de altfel, incapabilă să facă așa ceva. Probabil de teama de a nu răci, Delamarche o apucă pe Brunelda și o vîrî iute în cadă, căci se auzi imediat un pleoscăit în toată regula.

„Ei da, la asta te pricepi, Delamarche!“ spuse Brunelda cu voce mică. „Știi să mă lingușești, grozav știi să mă lingușești ori de cîte ori ai greșit cu ceva față de mine.“

După aceea nu se mai auzi nimic.

„Acum se sărută“ spuse Robinson și ridică din sprîncene.

„Și noi ce avem de făcut?“ întrebă Karl. Era decis să rămînă și dorea să se apuce imediat de lucru. Plecă de lîngă Robinson, care nu-i răspunse și care sta înțepenit pe canapea; începu să desfacă culcușul enorm, încă răscolit de tăvăleala celor doi care dormiseră acolo. Puse apoi fiecare obiect la locul său, treabă care părea să nu fi fost făcută de mai multe săptămîni.

„Delamarche, ia du-te și vezi ce-i acolo“ spuse Brunelda. „Mi se pare că ne răvășesc culcușul. Eu trebuie să mă gîndesc la toate,

o clipă de linişte nu găsesc! Trebuie să te porţi mai aspru cu cei doi, altminteri fac tot ce le trăsneşte prin minte!"

„Te pomeneşti că-i puştiul ăla; l-o fi apucat hărnicia!" strigă Delamarche, gata să se năpustească din spălător.

Karl lepădă tot ce avea în mînă dar, spre norocul său, interveni Brunelda: „Nu pleca, Delamarche, hai, nu pleca! Vai, ce caldă-i apa! Simt cum mă moleşeşte. Rămîi cu mine, Delamarche!"

Abia atunci observă Karl cum se ridicau aburii de după dulap. Speriat, Robinson duse mîna la obraz, ca şi cum Karl ar fi făcut ceva nepermis.

„Nu mişcaţi nimic de la loc" se auzi vocea lui Delamarche. „Voi nu ştiţi că Brunelda se odihneşte întotdeauna o oră după baie? Ce harababură! Las' că vă învăţ eu minte pe amîndoi! Hei, tu Robinson, te pomeneşti că iar te-ai apucat să visezi. Află că, la urma urmei, pe tine, numai pe tine, te iau la rost pentru tot ce se întîmplă. Pe băiatul ăsta trebuie să-l ţii din scurt; noi nu gospodărim aici după bunul lui plac. Cînd vi se cere să faceţi ceva, nimic nu se poate scoate de la voi; din contră, cînd nu e nici o treabă de făcut, vă apucă pe loc hărnicia. Ei, gata, acum luaţi-vă tălpăşiţa şi aşteptaţi pînă veţi fi chemaţi!"

Nu trecu mult şi toate fură date uitării, deoarece Brunelda şopti moleşită, ca şi cum apa fierbinte ar fi istovit-o de-a binelea: „Parfumul! Aduceţi-mi parfumul!"

„Parfumul!" ţipă Delamarche. „Hei, mişcaţi-vă!"

Dar unde putea fi oare parfumul? Karl îl privi pe Robinson, Robinson îl privi pe Karl. Karl înţelese că va trebui să se ocupe singur de toate, deoarece Robinson habar n-avea unde se află parfumul. Se trînti, pur şi simplu, pe jos şi scotoci nerăbdător, cu ambele braţe, pe sub canapea; nu izbuti să scoată de acolo decît ghemotoace de gunoi şi păr de femeie. Karl fugi întîi la scrin. Acesta se afla undeva lîngă uşă, dar în sertare nu găsi decît vechi romane în limba engleză, reviste şi partituri; totul era atît de înghesuit acolo, încît o dată trase în afară sertarele nu mai puteau fi închise la loc. „Parfumul!" suspina fără încetare Brunelda. „Vai ce mult durează! Mai capăt eu oare astăzi parfumul?!" Brunelda fiind nerăbdătoare, Karl nu avu răgazul să caute pe nicăieri temeinic, trebui să facă totul în fugă şi după cum îl tăia capul. Sticla nu se afla în scrin, iar deasupra nu se găseau decît cutii vechi cu medicamente şi alifii; restul fusese îngrămădit probabil în colţul acela retras care purta numele de baie. Sticla cu parfum putea fi în sertarul mesei de sufragerie. Fugi într-acolo, cu gîndul numai şi numai la sticlă, cînd se ciocni cumplit cu Robinson. Acesta din urmă îşi aduse aminte, ca prin vis, unde se ţine de obicei parfumul; renunţă imediat la căutatul sub canapea şi o luă ca

un bezmetic înspre Karl. Se auzi clar cum se izbesc tigvele lor. Karl nu scoase o vorbă, în schimb Robinson, fără a se opri din alergătură, țipă în gura mare și cam prea din cale afară, voind să-și aline astfel durerea.

„În loc să caute parfumul, cei doi s-au luat la harță", zise Brunelda. „Conviețuirea asta o să mă bage în mormînt. Delamarche, voi muri pe loc în brațele tale. Trebuie să mi se aducă imediat parfumul! Nu ies din cadă pînă nu mi se aduce, chiar dacă ar fi să stau aici pînă seara."

În clipa aceea lovi cu pumnul în apă și se auzi un pleoscăit.

Parfumul nu se găsi nici în sertarul mesei de sufragerie, deși acolo se țineau toate lucrurile de toaletă, pufuri vechi de pudră, cutiuțe cu fard, perii de cap, buclițe și fel de fel de nimicuri, încîlcite și înghemoșate; de parfum însă nici pomeneală. Robinson, care tot mai țipa încă, se vîrî în cele din urmă într-un colț și deschise, rînd pe rînd, aproape o sută de cutii și casete, scotoci prin ele și cam jumătate din lucrurile aflate înlăuntru (mai ales lucruri de cusătură și hîrtii) se risipiră pe dușumea, rămînînd acolo pentru totdeauna. Nu găsi nimic. Da nedumerit din cap și ridica din umeri, dîndu-i a înțelege lui Karl că el, unul, este dezolat de ceea ce se întîmplă.

Atunci Delamarche se năpusti din spălătoria improvizată; era sumar îmbrăcat și în urma lui se revărsa plînsul spasmodic al Bruneldei. Karl și Robinson își întrerupseră căutatul și îl priviră pe Delamarche care, ud leoarcă — apa-i șiroia pe obraz și din chică — începu să strige: „E timpul să binevoiți a căuta! Aici!" îi ordonă el lui Karl și, după aceea spuse: „Acolo!" adresîndu-i-se lui Robinson. Karl căută cu de-amănuntul, scotoci și prin locurile ce-i fuseseră date în seama lui Robinson, însă nu dădu nicăieri de parfum, cum nu dădu, de altfel, nici Robinson, care nu încetă să se uite pieziș la Delamarche. Umblînd apăsat încoace și încolo în lungul odăii, Delamarche i-ar fi cotonogit, se înțelege, pe amîndoi cu cea mai mare plăcere.

„Delamarche!" strigă Brunelda. „Vino să mă ștergi cel puțin! Ei nu găsesc parfumul și nu-s buni de altceva decît să răvășească totul. Să înceteze imediat! Să lase totul baltă și să nu mai pună mîna pe nimic. Ar fi gata, se înțelege, să transforme odaia într-un grajd. Delamarche, ia-i de guler, dacă nu încetează o dată! Dar îi mai aud scotocind, poftim, chiar acum a căzut pe jos o cutie. Să n-o mai ridice, să lase totul așa cum e, și să iasă din odaie. Pune zăvorul după ce pleacă și vino la mine. Stau de prea mult timp în apă și picioarele mi s-au răcit de-a binelea!"

„Vin numaidecît Brunelda, numaidecît!" strigă Delamarche, tîrîndu-i pe Karl și pe Robinson spre ușă. Înainte de a-i azvîrli afară, le mai dădu dispoziția să aducă micul dejun și să împrumute de la cineva parfum pentru Brunelda.

„Vă înecați în dezordine și murdărie“ spuse Karl ajuns pe coridor. „De îndată ce ne întoarcem cu micul dejun, trebuie să ne apucăm să facem ordine.“

„Păcat că sînt atît de bolnav“ se plînse Robinson. „Și, Doamne, cum se mai poartă cu mine !“ Se simțea, desigur, jignit deoarece Brunelda nu făcea vreo deosebire între el, care o slujea de luni de zile, și Karl care abia intrase de o zi în slujbă. Dar, la urma urmei, nici nu merita o soartă mai bună, iar Karl îi vorbi astfel : „Nu trebuie să-ți pierzi curajul“. Pentru a-l îmbărbăta și mai mult, adăugă : „Ne înhămăm la treabă o singură dată și dăm gata ce-i mai important. Îți aștern un culcuș în dosul dulapului și, după ce vom fi făcut ordine peste tot, ai să poți sta culcat toată ziua, nu te vei mai ocupa de nimic și te vei însănătoși foarte repede.“

„Acum îți dai și tu seama cît de rău mă simt“ vorbi Robinson și își ascunse fața spre a rămîne singur cu durerea sa. „Crezi oare că mă vor lăsa să stau culcat, în liniște ?“

„Dacă vrei, promit să vorbesc eu cu Delamarche și cu Brunelda.“

„O crezi pe Brunelda în stare să cruțe pe cineva ? !“ țipă Robinson, pierzîndu-și firea și, cu o lovitură de pumn, deschise ușa în dreptul căreia ajunseseră ; nici prin gînd nu-i trecea lui Karl că ținta lor era să ajungă tocmai în locul acela.

Pătrunseră într-o bucătărie cu o sobă care trebuia reparată și din care se înălța un fuior de fum. La ușița sobei sta îngenuncheată una

din femeile pe care le văzuse Karl cu o zi înainte pe coridor ; cu mîinile goale vîra bucăți mari de cărbune în focul pe care-l stîrnea din cele mai diferite poziții. Stînd în această poziție incomodă pentru vîrsta ei, bătrîna se văicărea.

„Asta-i bună !“ zise ea cînd îl zări pe Robinson, și se ridică anevoie, sprijinindu-se de lada de cărbuni ; închise ușița sobei, al cărei mîner îl apucă cu poala șorțului. „Ia zi, la orele patru după-amiază vă mai arde de micul dejun ?“ (Karl privi cu uimire ceasul din bucătărie.)

„Așezați-vă !“ mai spuse femeia. Veți aștepta pînă voi avea timp să mă ocup de voi.“

Robinson îl trase pe Karl pe o băncuță de lîngă ușă, spunîndu-i la ureche : „N-avem încotro, trebuie s-o ascultăm. De ea depindem. Ea ne-a închiriat camera și tot ea ne poate da afară cînd poftește. N-avem cum să ne mutăm și să ne cărăbănim iar, cu toate lucrurile după noi, mai ales că Brunelda este netransportabilă.“

„Dar aici, pe coridor, nu există altă cameră de închiriat ?“ întrebă Karl.

„Nu ne primește nimeni“ răspunse Robinson. „În toată casa asta nu ne primește nimeni.“

Amîndoi stăteau liniștiți pe băncuța lor și așteptau. Femeia alerga încoace și încolo, învîrtindu-se între două mese, o chiuvetă plină de vase și sobă. Din văicărelile femeii aflară că fata acesteia era bolnavă, motiv pen-

tru care trebuia să se ocupe singură de pensiune şi de toată îngrijirea celor treizeci de chiriaşi. Pe deasupra se mai şi stricase acum soba. Gătitul nu se mai isprăvea. În cele două oale uriaşe fierbea o supă groasă, pe care o tot cerceta, vîrînd în ea polonicul şi lăsînd-o să curgă de sus înapoi în oală; femeia se plîngea că nu-i reuşeşte supa, probabil din pricina focului prost. Se lăsă atunci pe vine, deschise uşiţa sobei şi scotoci cu vătraiul prin jăratic. Tuşi din pricina fumului care umplu bucătăria, o tuse care se stîrnea uneori atît de tare, încît femeia era obligată să se aşeze pe un scaun; atunci tuşea mult timp, minute în şir, fără să mai fie capabilă de ceva. De cîteva ori spuse că nici nu mai e în stare să servească micul dejun, neavînd nici timp, nici chef. Ce-i drept, Karl şi Robinson primiseră dispoziţia să aducă micul dejun, dar nici nu aveau cum să o silească pe femeie; fără a-i lua în seamă vorbele, rămaseră nemişcaţi pe locurile lor, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Vesela nespălată, în care se servise locatarilor micul dejun, era împrăştiată pe scaune şi taburete, pe mese şi sub mese, ba chiar îngrămădită într-un colţ, pe duşumea. În nişte căni mai rămăsese puţină cafea sau lapte, pe unele farfurioare se mai aflau resturi de unt, dintr-o cutie mare de metal, răsturnată, căzură nişte biscuiţi. S-ar fi putut alcătui un mic dejun care să o mulţumească pe Brunelda, desigur, cu condiţia ca aceasta să nu afle în ce

chip făcuseră rost de el. Asemenea gînduri îi umblau prin minte lui Karl pe cînd, uitîndu-se iar la ceas, îşi dădu seama că trecuse mai bine de o jumătate de oră de cînd aşteptau, răstimp în care — nu încape îndoială — Brunelda s-a înfuriat foc şi l-a aţîţat pe Delamarche contra servitorimii. Într-un acces de tuse, femeia, care nu-şi lua ochii de la Karl, spuse: „Oricît aţi pierde vremea, tot nu mai primiţi micul dejun. Peste două ore vă pot servi, în schimb, cina."

„Hai, Robinson, zise Karl, alcătuim singuri un mic dejun."

„Ce?" strigă femeia, extrem de mirată.

„Fiţi vă rog înţelegătoare" spuse Karl. „De ce refuzaţi să ne daţi micul dejun? Aşteptăm de jumătate de oră şi cred că e de ajuns. Vi se plăteşte, doar; ba vă plătim ceva mai bine decît alţii. Faptul că luăm micul dejun atît de tîrziu este desigur foarte supărător pentru dumneavoastră. Dar cum sîntem chiriaşii dumneavoastră şi ne-am deprins să dejunăm tîrziu, trebuie să veniţi întrucîtva în întîmpinarea doleanţelor noastre. Astăzi, da, acest lucru vă incomodează mult, deoarece fiica dumneavoastră este bolnavă; în schimb sîntem gata să ne alcătuim singuri micul dejun din resturile de aici, în caz că nu vreţi să ne oferiţi mîncare proaspătă."

Femeia nu avea chef să lungească vorba: de altfel, pentru astfel de chiriaşi şi resturile acelea de mîncare puteau fi socotite drept foarte bune. Pe de altă parte, enervată de

stăruința celor doi servitori, puse mîna pe o tavă cu care-l izbi pe Robinson; acesta se strîmbă de durere și nu pricepu decît ceva mai tîrziu că trebuia să ridice tava, ca să aibă pe ce așeza mîncarea pe care femeia tocmai urma s-o aducă. Proprietăreasa puse pe tavă, în mare fugă, o mulțime de lucruri, care laolaltă păreau mai degrabă niște resturi decît un mic dejun de o anumită prospețime. Deoarece erau zoriți să iasă pe ușă, înghiontiți de femeie, și cu spatele încovoiat, ca și cum s-ar fi ferit de cuvinte de ocară sau lovituri, Karl smulse tava din mîinile lui Robinson, pentru ca bucatele să fie mai în siguranță.

După ce se depărtaseră de ușa proprietăresei și străbătuseră o bucată de coridor, Karl se așeză pe jos și, înainte de toate, curăță tava, mai aranjă nițel lucrurile, strînse laptele într-o singură cană, puse untul pe o singură farfurie și șterse toate urmele din care se putea deduce că vesela fusese întrebuințată; cu alte cuvinte, curăță cuțitele și lingurile ajustă pîinișoarele din care se mai mușcase, dînd tăvii o formă acceptabilă. Robinson socoti că o asemenea muncă e inutilă și spuse că micul dejun avusese în multe alte ocazii o înfățișare mai deplorabilă; Karl își văzu însă de treabă, fiind pe deasupra și foarte mulțumit că Robinson, care avea mîinile murdare, nu se oferea să-l ajute. Spre a-i da de lucru, Karl îi întinse, pentru prima și ultima oară — cum, de altfel, și ținu să precizeze — niște biscuiți și ceva rămășițe de pe fundul unei căni în care fusese ciocolată.

Ajunși în fața ușii lor, Robinson puse mîna pe clanță, însă Karl îl reținu, neștiind dacă aveau sau nu voie să intre. „Ei, ba bine că nu" spuse Robinson. „Acum o piaptănă, dacă vrei să știi." Pe Brunelda o găsiră într-adevăr șezînd într-un fotoliu, într-o poziție neglijentă, în camera aceea cu aer stătut și cu perdelele lăsate. Delamarche se afla în spatele ei și, aplecat mult asupră-i, îi pieptăna părul scurt, care părea foarte încîlcit. Brunelda purta de astă dată o rochie foarte largă, roz-bombon, care părea a fi mai scurtă decît cea de ieri, căci ciorapii albi, de o împletitură groasă, se vedeau pînă aproape de genunchi. Nerăbdătoare din pricina pieptănatului care dura, Brunelda își tot umezea buzele, arătîndu-și limba cărnoasă și roșie, apoi sărea brusc în picioare, exclamînd: „Ei Delamarche!" Acesta aștepta calm, cu pieptenele ridicat, ca Brunelda să se reașeze la locul ei.

„A durat cam mult" zise Brunelda către cei doi, apoi se adresă, în mod special, lui Karl: „Trebuie să fii mai sprinten dacă vrei să ne fii pe plac. Să nu te iei după leneșul și mincinosul ăsta de Robinson! Nu mă îndoiesc că între timp ați dejunat pe undeva; vă previn însă că altădată nu voi mai îngădui o asemenea situație!"

Dojana era tare nedreaptă și Robinson nu se putu abține să nu scuture din cap mușcîndu-și buzele de ciudă. Karl însă înțelese că nu-și putea înfrunta stăpînii decît prin trudă.

Scoase, deci, dintr-un colţ o măsuţă joasă, japoneză, o acoperi cu o faţă de masă şi orîndui pe ea bucatele aduse. Cine nu ştia cum a fost alcătuit acest mic dejun, putea fi pe deplin mulţumit, deşi multe nu erau în regulă, lucru pe care prea bine îl ştia însuşi Karl.

Noroc că Bruneldei îi era foame. Dădu din cap mulţumită, se uită la Karl care se ostenea ca toate să fie la locul lor, îi mai ceru acestuia cîte ceva de cîteva ori, înfăşcînd totul lacom, în timp ce alimentele se fărîmau în mîna ei grasă. „Ai făcut o treabă bună" vorbi ea plescăind, şi-l trase pe Delmarache pe scaun lîngă ea ; acesta îi lăsă pieptenele în păr, ca să-şi poată continua munca mai tîrziu. Delamarche se însenină de îndată ce văzu mîncarea ; erau amîndoi înfometaţi, mîinile lor aveau o grabă, se agitau, încrucişîndu-se mereu deasupra măsuţei. Dîndu-şi seama că trebuie să care tot mai multă mîncare spre a fi pe placul acestor stăpîni şi aducîndu-şi aminte că în bucătărie, pe duşumea, se aflau de obicei o mulţime de resturi care puteau fi de folos, Karl spuse : „E pentru prima dată, şi nu m-am priceput să le aranjez pe toate ; data viitoare, însă, am să le potrivesc mai bine". Absorbit numai şi numai de munca în sine, pierdu din vedere că se adresează, de fapt, unor oameni de nimic. Brunelda dădu aprobator din cap şi-l privi cu înţeles pe Delamarche, întinzîndu-i, totodată, lui Karl, drept răsplată nişte biscuiţi.

II.

PLECAREA BRUNELDEI

Într-o dimineaţă Karl ieşi pe poarta casei cu căruciorul de invalid în care se instalase Brunelda. Nu era atît de devreme cum ar fi voit. Se înţeleseseră ca plecarea asta să aibă loc încă de cu noapte, spre a nu atrage atenţia oamenilor de pe stradă, lucru de neevitat în plină zi, chiar dacă Brunelda, grijulie, se înfăşura într-un şal gri, pentru a se ascunde privirilor curioase. Coborîtul pe scări durase prea mult, cu tot ajutorul plin de amabilitate al studentului, care era mult mai slab decît Karl, fapt ce ieşi în evidenţă în această împrejurare. Brunelda îşi făcu mult curaj, aproape că nu suspina, căutînd — în limita puterilor ei — să uşureze truda celor care o purtau pe braţe. Aceştia însă nu avură încotro şi fură nevoiţi să o aşeze jos din cinci în cinci trepte, spre a-i da posibilitatea să-şi mai tragă sufletul şi, desigur, pentru a se putea odihni, la rîndul lor. Cu toate că dimineaţa era răcoroasă şi pe coridoare trăgea un curent

tăios, ca în subterane, Karl şi studentul erau uzi de sudoare; în clipele de scurtă odihnă erau nevoiţi să apuce cîte un colţ al şalului Bruneldei — pe care de altfel aceasta îl oferea cu amiciţie — că să-şi şteargă faţa de sudoare. Trecură astfel două ore pînă ajunseră jos, unde-i aştepta căruciorul aşezat acolo încă de cu seară. Instalarea Bruneldei în cărucior mai ceru un efort, după care, o dată aşezată, operaţia putea fi socotită ca reuşită, deoarece mînuirea căruciorului, ce rula pe roţi mari, nu prezenta nici o dificultate; rămînea doar teama ca vehiculul să nu cedeze cumva din cauza greutăţii Bruneldei. Acest risc însă nu putea fi ocolit, dar era de-a dreptul imposibil să mai care după ei şi un al doilea cărucior, unul de rezervă, pe care studentul se şi oferise — mai în glumă, mai în serios — să li-l pună la dispoziţie şi să-l manevreze totodată. Urmă despărţirea de student, scenă dintre cele mai cordiale. Toate neînţelegerile păreau acum uitate; studentul se scuză chiar pentru că o insultase pe Brunelda pe vremuri, şi anume cînd aceasta fusese bolnavă, însă ea îi spuse că totul era dat uitării şi îndreptat cum nu se poate mai bine. În cele din urmă, îl rugă pe student să ia, ca amintire, un dolar, pe care îl dibui cu greu în multele-i fuste. Gestul avea un înţeles aparte, dacă ţinem cont de zgîrcenia ei cunoscută; studentul se bucură într-adevăr foarte mult de această monedă, pe care o aruncă cu un gest larg în aer, ca să recadă la pămînt şi să fie obligat apoi s-o

caute pe jos. Karl îi dădu o mînă de ajutor şi o găsiră, în cele din urmă, sub căruciorul Bruneldei. Despărţirea dintre student şi Karl avu loc, se înţelege, mult mai firesc; cei doi îşi strînseră mîinile zicîndu-şi, se înţelege, că speră să se revadă cînd cel puţin unul dintre ei — studentul îl avea în vedere pe Karl şi Karl pe student — va fi atins un ţel înalt în viaţă, ceea ce, din nefericire, nu li se întîmplase pînă acum. Bine dispus Karl apucă apoi ghidonul căruciorului şi trecu astfel dincolo de pragul porţii. Studentul îi urmări cu privirea cît timp îi mai putu zări şi îşi flutură batista. La rîndul său, Karl îi răspunse salutîndu-l cu scurte înclinări ale capului; Brunelda s-ar fi întors de asemenea să-l salute dacă asemenea mişcări n-ar fi obosit-o prea tare. Karl îi dădu totuşi posibilitatea să-şi ia un ultim bun rămas, manevrînd în aşa fel căruciorul încît în capul străzii descriseră un cerc, mod de a-i permite Bruneldei să-l mai vadă şi ea pe student; prilejul ce i se oferea îl făcu pe acesta să-şi fluture batista cu un zel sporit.

După toate acestea, Karl spuse că nu-şi pot îngădui să mai zăbovească, deoarece au de parcurs un drum lung şi mai adăugă, apoi, că plecaseră mai tîrziu decît plănuiseră iniţial. Pe străzi începură să apară căruţe şi, din loc în loc, cîte un pieton care se ducea la serviciu. Vorbind astfel, Karl nu voia să spună decît ceea ce spusese efectiv, însă Brunelda, sensibilă cum era, înţelese aceste

cuvinte altminteri și se încotoșmăni de tot în șalul ei gri. Karl nu mai zise nimic; deși atrăgea atenția, cărucioru1 acoperit cu șalul gri era totuși mai puțin bătător la ochi decît în cazul că Brunelda ar fi voit să fie cărată în văzul lumii. Karl manevra căruciorul cu multă grijă. Înainte de a coti, examina cu privirea strada pe care urma să o apuce și, la nevoie, părăsea nițel căruciorul, înaintînd astfel cîțiva pași, să vadă care-i mișcarea; cînd întrezărea vreun obstacol oarecare, aștepta puțin ca să-l evite sau o apuca pe o cu totul altă arteră de circulație. Dat fiind că în prealabil studiase toate drumurile posibile, merse peste tot la sigur și, în consecință, nu-i fusese dat să facă un ocol prea mare. Se iviră desigur piedici care, la urma urmei, erau de așteptat și pe care n-aveai cum să le prevezi în amănunțime. Se întîmplă astfel că, dintr-o stradă care suia în pantă lină, ușor de controlat cu privirea și pe deasupra pustie — avantaj de care Karl se folosi pentru a iuți pasul — apăru de sub un portal întunecos un polițist; acesta întrebă ce duce în căruciorul acoperit cu atîta grijă. Deși îi aruncă o privire severă lui Karl, nu se putu abține să nu zîmbească în clipa cînd, dînd la o parte cuvertura, zări fața îmbujorată și înfricoșată a Bruneldei. „Cum ?“ se miră polițistul. „Ziceam că ai acolo vreo zece saci de cartofi și, cînd colo, poftim! nu-i decît o femeie! Încotro ați apucat-o ? Cine sînteți!“ Brunelda nici nu îndrăzni să-l privească pe polițist, se uită numai și numai la Karl; se îndoia vădit că acesta o va putea salva din penibila situație. Lui Karl, care cîștigase de acum destulă experiență în materie de polițiști, toată situația nu-i păru periculoasă. „Domnișoară, arătați, vă rog, actele pe care le aveți asupra dumneavoastră“ spuse acesta.

„A, da, desigur“, spuse Brunelda grăbită să fie de acord, și începu să caute cu atîta înfrigurare, încît risca prea de tot să pară suspectă. „Sînt sigur că domnișoara nu va găsi vreun act“ spuse polițistul cu vădită ironie. „O, nici o grijă“ interveni Karl liniștit. „Le are cu siguranță, dar se vede că le-a rătăcit.“ Se apucă să le caute el însuși. Le scoase la iveală de undeva de după spatele Bruneldei. Polițistul privi actele fugitiv. „Care vă să zică asta e!“ zise polițistul zîmbind. „Așadar, domnișoara este una din acele domnișoare? Și dumneata, puștiule, ești după cîte văz, mijlocitorul și o cari ici-colea! Nu ești capabil să-ți găsești o ocupație mai onorabilă ?“

Karl dădu din umeri, socotind că, în cazul dat poliția intervenise în chip nepotrivit. Neprimind un răspuns, polițistul spuse: „Atunci vă urez drum bun“. Cuvintele polițistului păreau a fi fost rostite cu dispreț și Karl o luă din loc fără a-l saluta; socotea că-i de preferat disprețul poliției decît atenția acestei instituții.

Incidentul fu urmat, la puțină vreme după aceea, de o întîlnire mai neplăcută. Un om care împingea un cărucior cu bidoane mari

de lapte se apropie de el, arătîndu-se foarte curios să știe ce se află ascuns sub șalul gri din căruciorul lui Karl. Omul, deși nu părea să aibă același drum, înainta alături de Karl; nu reuși să scape de el nici atunci cînd încercă să cotească, în mod neașteptat, pe alt drum. La început omul se mulțumi să vorbească așa: „Grea povară pentru dumneata!" Sau: „N-au făcut bine încărcătura, o să se desprindă de deasupra!" În cele din urmă, întrebă direct: „Ce duci ascuns acolo sub pătură?" Karl răspunse: „Ce te privește?" Observînd că în acest mod îi stîrnește mai mult curiozitatea. Karl adăugă: Niște mere".

„Ce de mere!" spuse omul mirat și repetă de cîteva ori aceste cuvinte. „Pare să fie vorba de o întreagă recoltă! mai adăugă el în cele din urmă.

„Cam așa ceva" mormăi Karl.

Dar, fie că nu-l credea pe Karl, fie că dorea să-l ațîțe, nu se mulțumi cu atîta; mai în glumă, mai în serios, întinse mîna spre pătură și avu chiar îndrăzneala să tragă de ea. Cît trebuie să fi suferit Brunelda! Pentru a o ocroti, Karl nu voi să înceapă o ceartă cu omul acesta și intră pe prima poartă deschisă, ca și cum aici ar fi țintit să ajungă. „Iată-mă acasă și mulțumesc pentru însoțire" spuse el.

Omul se opri mirat în fața porții și îl urmări cu privirea pe Karl. La nevoie acesta era hotărît să traverseze întreaga curte. Omul nu mai avu nici un dubiu, dar pentru a-și

plasa și ultima răutate, își lăsă căruciorul în drum, se apropie în fugă, umblînd în vîrful picioarelor, prin spatele lui Karl, și smulse cu atîta forță șalul, încît o descoperi aproape de tot pe Brunelda. „Asta pentru ca să-ți aerisesc merele!' zise el, după care plecă. Karl suportă și incidentul acesta, voind să scape definitiv de om. Trase căruciorul într-un colț al curții, unde se găseau cîteva lăzi goale; în dosul acestora avea de gînd să-i șoptească Bruneldei, pe sub cuvertură, cîteva cuvinte liniștitoare. Trebui să insiste lungă vreme, deoarece pe acestea o podidiseră lacrimile și îl implora cu cea mai mare seriozitate să rămînă toată ziua acolo în dosul lăzilor și să o pornească la drum abia după ce va cădea noaptea. Era aproape sigur că n-ar fi reușit s-o convingă să plece dacă dincolo de stivele acelea n-ar fi fost cineva care să răstoarne o ladă goală, stîrnind o gălăgie infernală, care a cuprins curtea pustie. Brunelda se sperie atît de tare încît își trase pătura peste dînsa, fără să mai scoată un cuvințel; fu, se înțelege, în culmea fericirii atunci cînd Karl, fără să mai stea pe gînduri, o porni.

Străzile prinseră treptat viață, iar căruciorul nu mai atrase atenția pe măsura temerii lor, fapt care lui Karl îi inspiră îndoieli. Poate că ar fi fost mai bine să fi ales de la bun început altă oră pentru această deplasare. Dacă i-ar fi fost dat să se mai apuce vreodată de o asemenea treabă, Karl avea siguranță că putea fi îndeplinită în bune condiții numai

și numai către orele amiezii. Karl nu dădu peste alte obstacole mai grave și o coti, în cele din urmă, pe strada îngustă și întunecoasă, unde se afla întreprinderea numărul 25. În fața ușii stătea administratorul sașiu, care ținea un ceas în mînă. „Întotdeauna ești atît de nepunctual ?“ întrebă acesta. "Am avut o serie de neplăceri“ spuse Karl.

„Neplăcerile sînt de neînlăturat“ zise administratorul. „Această casă, în schimb, nu ține cont de așa ceva. Ține minte !“ Astfel de vorbe nu-l mai impresionau pe Karl ; fiecare abuza de puterea pe care o avea pentru a-și ocărî inferiorul. O dată deprins cu realitățile, vorbele de acest gen sunau asemeni bătăilor monotone de ceasornic. Împinse căruciorul într-un gang și se sperie de-a binelea de murdăria peste care dădu, deși Karl se așteptase, la urma urmei, să găsească murdărie. Privind mai atent, îți puteai da seama că nu era o murdărie în înțelesul obișnuit al cuvîntului. Pardoseala de piatră a coridorului era măturată și aproape curată, zugrăveala pereților nu era veche, palmierii artificiali erau doar ușor prăfuiți ; orice s-ar zice însă, locul avea un aspect soios și respingător, de parcă totul fusese aici întrebuințat anapoda și aveai impresia că orice curățenie din lume n-ar mai putea schimba situația. În orice loc ar fi nimerit Karl. întîiul lucru în stare să-i dea bătaie de cap erau modificările necesare ; se bucură la gîndul că se va apuca imediat de treabă, fără să precupețească munca neistovită de care avea să

dea dovadă. Nu-și da însă de fel seama ce anume se putea face în acest loc. Ridică încet învelitoarea care o acoperea pe Brunelda. „Fiți binevenită, domnișoară !“ zise administratorul pe un ton afectat. Brunelda părea să-i fi făcut o impresie bună, ceea ce nu-i scăpă acesteia și nici lui Karl ; Brunelda își zise că-i bine să profite imediat de această situație. Toată spaima acumulată în ultimele ore dispăruse.

. . . .

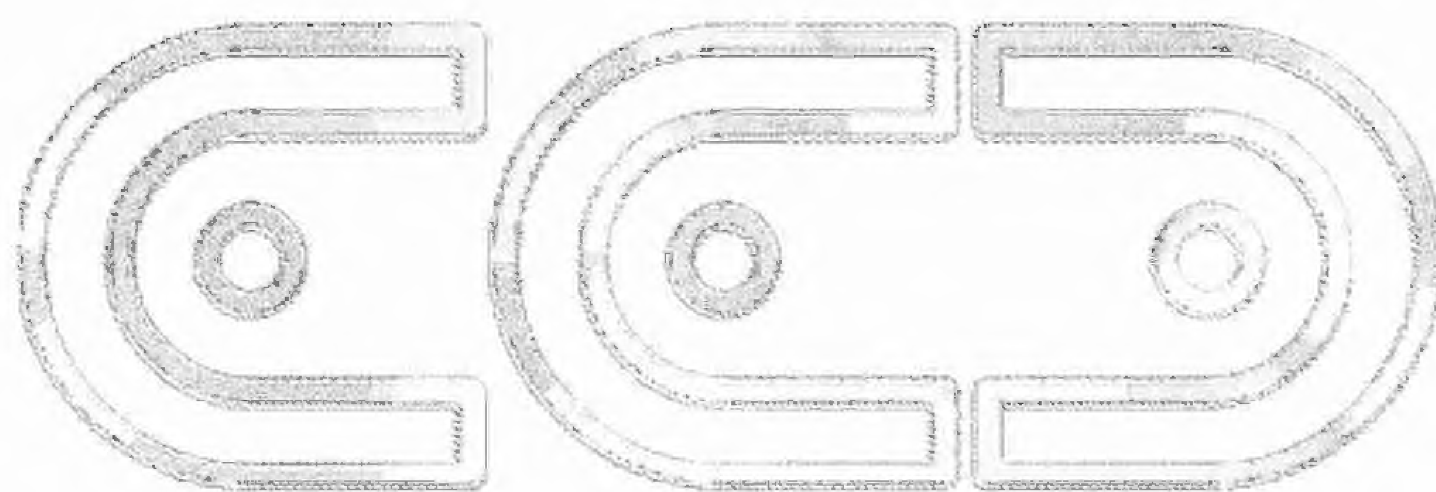
CUPRINS

Întreprinderea Poligrafică Informația. coli tipo. 12,5
comanda 221

Scanare și prelucrare digitală

de

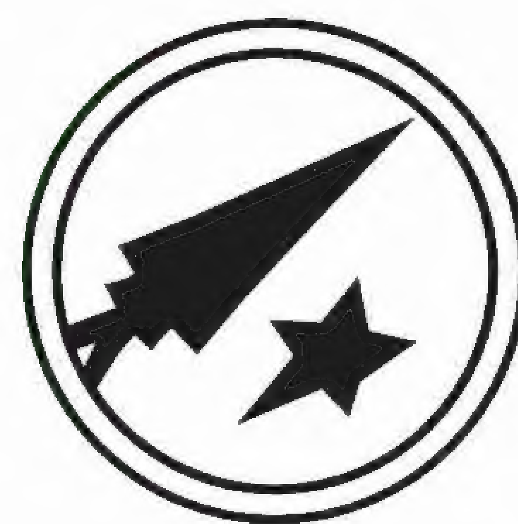

Anonim

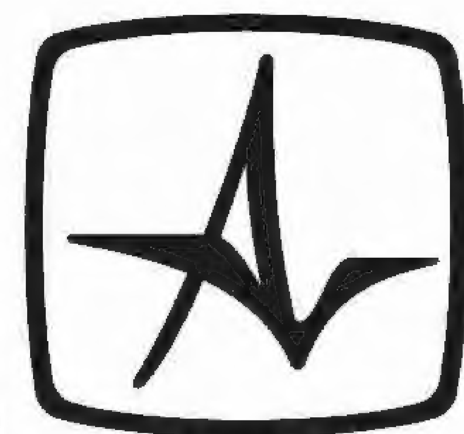
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

